

(א) וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח, אֲפִי מַלְאָכִיו יִצְוֶה לָךְ לְשֹׁמֵרָךְ בְּכָל דְּרָכֶיךָ, הָאִי קָרָא אֲוֻקְמוּהָ * חֲבַרְיָא, דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נִשְׁ אֲתִי לְעֵלְמָא, מִיָּד אֲזַדְמֵן בְּהַדְיָה יִצָּר הָרַע, דְּאִיהוּ מְקַטְרַג לִיה לְבַר נִשְׁ תְּדִיר, כְּד"א אֲ לִפְתַח חֲטָאת רֹבֵיךְ. מֵאִי חֲטָאת רֹבֵיךְ, דָּא יִצָּר הָרַע.

(ב) וְדוּד הָכִי נָמִי בִּקְרִייה חֲטָאת, גְּדַכְתִּיב דִּ וְחֲטָאתִי נִגְדִי תָמִיד, בְּגִין דְּאִיהוּ עֶבֶד לִיה לְבַר נִשְׁ דְּכָל יוֹמָא לְמַחְטִי קָמִי הַמְרִיה, וַיִּצָּר הָרַע וְדָא, לֹא אֲתַעְדִּי מִבְּר נִשְׁ, מִיּוֹמָא דְּאֲתְלִיד הַבְּר נִשְׁ לְעֵלְמִין. וַיִּצָּר הַטּוֹב יֵא אֲתִי לְבַר נִשְׁ, גִּי מִיּוֹמָא דְּאֲתִי לְאֲתַדְכָּא.

(ג) וְאִימְתִי אֲתִי בְּר נִשְׁ לְאֲתַדְכָּא, אֲכַד אִיהוּ בְּר תְּלִיסַר שָׁנִין, סִי כְּדִין אֲזַדְוּוּג בְּר נִשְׁ בְּתַרְוּוּיָהוּ, חַד מִימִינָא, וְחַד מִשְׁמַאלָא, יִצָּר טוֹב לִימִינָא, סִי וַיִּצָּר רַע לְשְׁמַאלָא. וְאֵלִין אִינּוֹן תְּרִין מַלְאָכִין מִמֶּש, מְמַנָּן, וְאִינּוֹן מִשְׁתַּכְחִין תְּדִיר בְּהַדְיָה דְּבַר נִשְׁ.

(ד) אֲתִי בִּינָא לְאֲתַדְכָּא, הַהוּא יִצָּר הָרַע יֵא אֲתַכְפִּיָּא קָמִיה, וְשְׁלִיט יִמִּינָא עַל שְׁמַאלָא, וְתַרְוּוּיָהוּ יֵי מְזַדְוּוּגִין, לְנִטְרָא יֵי לִיה לְבִינָא, בְּכָל אֲרַחְוִי כִּדְהוּא עֶבֶד, הִדָּא הוּא דְכְתִיב אֲפִי מַלְאָכִיו יִצְוֶה לָךְ לְשֹׁמֵרָךְ בְּכָל דְּרָכֶיךָ.

חֲלוּפֵי גְרַמָּאוֹת

א ל"ג חב"י. ב קראו. ג ל"ג מן דכתיב עד בגין. ד ל"ג כל יומא. ה מאריה; מוסיף מריה [תדיר] דכתיב וחטאתי נגדי תמיד. ו ל"ג דא. ז אעדי. ח ל"ג בר נש; מוסיף עד דאתי ול"ג מן בר נש עד דאתי לאתדכא. ט ולעלמין (אה"ל). י טוב. יא לא אעדי מבר נש ול"ג אתי לבינ. יב עם בינ (אה"ל). יג כיומא. יד ל"ג מן אתכפיא. יח מזדווגי. יט ל"ג ליה. כ דאיהו.

מִסֻּרַת הַזְהָר

(א) (בראשית ל"ב ד') ח"א קסו. (ב) (תהלים צ"א י"א) לעיל בהקדמת הזהר דף קס"ט ציון ב' ח"ג רצח. (ג) (בראשית ד' ז') ח"א קעט. בהשמטות רנה. ח"ב ריט: רלו: רסז: רעא: ת"ז תקי' דף כה. תקי' ס"ט דף קיח: ז"ח בראשית י"ט. (ד) (תהלים נ"א ה') לעיל נח דף קי.

ואימתי עד כד. טו בכך. טז יצר. יז כפיא;

דרך אמת א] שמות צח. קו: קיג: ב] קו:

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים

אינו סר מן האדם מיום הולדו עד עולם. והיצר הטוב בא אל האדם, מיום שבא להטרה.

(ג) וְאִימְתִי אֲתִי וכו': ומתי האדם בא להטרה. הוא, בשעה שהוא בן י"ג שנה, אז מתחבר האדם בשניהם, אחד בימין ואחד בשמאל, היצר הטוב בימין והיצר הרע בשמאל. ואלו הם שני מלאכים ממונים ממש, והם נמצאים עם האדם תמיד.

(ד) אֲתִי בְּר נִשְׁ וכו': בא האדם להטרה, נכנע היצר הרע לפניו, והימין שולט על

הַסּוּלָם

מֵאִמֵר

(א) וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים וְגו': ר' יהודה פתח, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך וכו', מקרא זה בארוהו החברים. כי בשעה שהאדם בא לעולם, מיד היצר הרע בא עמו, שהוא מקטרג עליו תמיד, כמו שאמר הכתוב, לפתח חטאת רוביך. מהו חטאת רוביך. הוא היצר הרע. לפתח, פירושו לפתח בית הרחם. כלומר, תכף עם הולדו של האדם.

(ב) וְדוּד הָכִי נָמִי וכו': ודוד קרא גם כן את היצר הרע בשם חטאת. שכתוב וחטאתי נגדי תמיד. והוא משום שבכל יום עושה את האדם להחטיא לפני רבונו. ויצה"ר זה, (דפו"י דף קס"ה ע"ב)

ב

וישלח

(ה) רבי אלעזר, * מוקים ב' ליה ג' להאי קרא בייעקב, דקב"ה אנזמן בתדיה מלאכין משריין ממנן, בגין דהא איהו אתי שלימ, בשבטין עלאין, פלהו שלמין פדקא יאות, פמה ד' דאתמר * ויעקב הלך לדרפו ויפגעו בו מלאכי אלקים, ואתמר. והכא פיון דאשתזיב ימניה ידלכון, והא אתפרש מניה פדיון אנדווגת עמיה שכינתא, * ואתו * משריין קדישין לסתרא ליה, וכדין * * ויאמר יעקב פאשר ראם וגו'. ומאינון מלאכין שדר ליה לעשו, הה"ד וישלח יעקב מלאכים, מלאכים * ממש הו' ודאי.

(ו) פתח רבי יצחק ואמר, פתיב * חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם, * הא אוקמוה. אבל באתר תד פתיב, פי מלאכיו יצוה לך, * מלאכיו סגיאיין, והכא תד, דכתיב חונה מלאך ה' * סביב ליראיו ויחלצם. אלא פי מלאכיו * יצוה לך, אליון שאר מלאכין. * מלאך ה' * סביב, דא שכינתא, פד"א * וירא מלאך ה' אליו בלבת אש * מתוך הסנה. וכג"כ, חונה מלאך ה' סביב ליראיו, לאקפא ליה בכל סטריין, בגין לשזבא ליה. וכד שכינתא שריא בגויה דב"נ, פמה משריין קדישין, פלהו אנדמנו לתמן.

(ז) ת"ח, כד דוד מלפא אשתזיב מאכיש מלך גת, פדיון אמר האי, בגין דשכינתא סתרא ליה, ואשתזיב מנייהו, מאכיש ומעמיה, כל אינון ד' דאתקיפו

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ב ב') לעיל וירא דף קנב. (ב) (בראשית ל"ב ג') ח"ג נה; וכו'. וכה: (ג) (תהלים ל"ד ח') לעיל בהקדמת הזהר דף ק"כ ציון ח'. (ד) (שמות ג' ב') וירא ק"ט ציון ד'.

חלופי גרסאות

א מוקי להני קראי. ב ל"ג ליה. ג להני. ד מוסיף דאתמר דכתיב; דאת אמר (אה"ל). ה ל"ג מן ויפגעו עד והכא. ו ל"ג מניה. ז מלבן ואתפרש מניה. ח ל"ג והא. ט משיריין. י ל"ג ליה. יא ל"ג ממש. יב ר' יצחק אמר. יג והא. יד זמנין. טו ל"ג סביב ליראיו ויחלצם; ה' וגו'. טז ל"ג יט ל"ג מתוך הסנה; וגו'. כ דאקיפו.

יצוה לך; וגו'. יז ומלאך. יח ל"ג סביב.

דרך אמת א' ובאו מחנות קדושים לסבב אותו.

מאמר

על השמאל, ושניהם, היצר הטוב והיצר הרע, מתחברים לשמור את האדם בכל דרכיו שהוא הולך. וזהו שכתוב, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

(ה) רבי אלעזר מוקים וכו': ר"א מעמיד את המקרא הזה ביעקב, שהקב"ה הזמין עמו מלאכים מחנות ממונים, משום שהיה בא שלם עם השבטים העליונים, שהיו כולם שלמים כראוי, כמו שנאמר, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים, והוא נתבאר. וכאן, אחר שניצל מלבן, ונפרד ממנו, נתחברה עמו השכינה, ומחנות מלאכים קדושים באו לסבב אותו, ואז ויאמר יעקב כאשר ראם וגו', ומאלו המלאכים שלח לעשו, וזהו שכתוב, וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש כודאי היו.

(ו) פתח ר' יצחק וכו': פתח ר"י ואמר, כתוב, חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם,

(דפו"י דף קס"ה ע"ב *) דף קס"ו ע"א) * ע"י ברכת שלום בסוף הספר, וע"ע ברכיש עה"ת מאמר נג' היה

הסולם

וישלח יעקב מלאכים

כבר בארוהו, אבל במקום אחד כתוב, כי מלאכיו יצוה לך, דהיינו הרבה מלאכים, וכאן רק אחד, שכתוב חונה מלאך וגו'. ומשיב, אלא הכתוב, * כי מלאכיו יצוה לך, היינו מלאכים כרגיל, והכתוב מלאך ה' סביב היינו השכינה, כמו שאתה אומר, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, שפירושו השכינה, אף מלאך שבכאן פירושו השכינה. וע"כ חונה מלאך ה' סביב ליראיו, לסובב אותם מכל הצדדים, כדי להצילם. וכשהשכינה שורה בתוך האדם, כל הצבאות הקדושים מזדמנים שמה.

(ז) תא חזי כד דוד וכו': בוא וראה, בשעה שדוד המלך ניצל מאכיש מלך גת, אז אמר זה, היינו הכתוב חונה מלאך ה' וגו', משום שהשכינה הקיפה אותו וניצל מאכיש ומעמו ומכל אלו שהתקיפו אותו. מה כתוב ויתהולל בידם, ושואל, למה ויתהולל, וישתגע

היה

וישליח

ג
 ביה, מה פתיב, א א ויתהולל בנדם, אמאי ויתהולל, וישתגע מפעי ליה, פד"א
 כי הבאתם את זה להשתגע עלי.
 ח אלא, אהדר על ההוא מלה דאמר דוד בקדמיתא, דכתיב כי קנאתי
 בהוללים וגו'. אל קב"ה, חיד, עדיין אנת אצטריך להאי. פיון דעאל לבי
 אכיש, ואתקיפו ביה, מה פתיב ויתהולל בנדם, פאינון הוללים דקני
 בקדמיתא, וכדין אתיא שכנתא, ושריא סחרניה דדוד.
 ט ואי תימא שכנתא לא שריא אלא פאחסנתיה, דאיהי ארעא קדישא.
 ודאי לא שריא, בגין ח לינקא מנה, אכל לאגנא ושריא. והכא פד אתא
 יעקב מבי לבן, פלהו משריין קדישין סחרן ליה, ולא אשתאר בלחודוי.
 י א"ר חזקיה, אי חכי, ס אמאי פתיב, ויותר יעקב לבדו וגו'.
 אמר רבי יהודה, בגין דאעיל גרמיה לסכנה, והוה חמי לההיא סכנה בעינוי,
 אינון אתפרשו מגיה, וכדין אמר ח קטנתי מכל החסדים ומפל האמת, אלן
 אינון משריין קדישין, דאתפרשו מגיה.
 יא רבי יצחק אמר, בגין י לשבקא ליה עם ההוא ממנא דעשו, דברשותא

חלופי גרמאות

א מוסיף וישנו את טעמו בעיניהם ויתהולל. ב מוסיף שלום
 וגו'. ג תצטריך. ד באינון. ה דיקני. ו מוסיף בהו בקרמיתא.
 ז באחסנתיה. ח דינקין. ט מינה. י שאני. יא וכד וליג
 והכא; ל"ג והכא; ל"ג מן והכא עד א"ר חזקיה (אה"ל).
 יב אתו בהדיה וליג מן סחרן עד א"ר חזקיה. יג א"ר
 חזקיה אי כלחו משריין קדישין אתו בהדיה מה כתיב ויותר יעקב לבדו דהא אי שכנתא בהדיה או אינון משריין
 קדישין לא אשתאר בלחודוי אמאי ויותר יעקב לבדו; א"ר חזקיה אי (חכי) הכלוה משריין [קדישין] אתו בהדיה (ושכנתא
 בהדיה) מה (אמאי) כתיב ויותר יעקב לבדו [דהא] אי שכנתא בהדיה או [אינון] משריין קדישין לא אשתאר (איהו)
 בלחודוי אמאי (כתיב) ויותר יעקב לבדו. יד מוסיף הכי דכלוה משריין קדישין אתו בהדיה ושכנתא בהדיה. טו מה.
 טז ל"ג וגו'. יז להווא. יח ואינון. יט לאשבקא (אה"ל).

מסורת הזהר

א (שמאל א' כ"א י"ד). ב (שם כ"א ט"ז). ג (תהלים
 ע"ג ג'). ד (בראשית ל"ב כ"ה) ח"א קסט. ח"ב קיא;
 ח"ג מה. ת"ז תק' נ"ו דף צא. ה (בראשית ל"ב י"א)
 לעיל וירא דף ק"א צ"ק ג'.

וישליח יעקב מלאכים

כשבא יעקב מבית לבן, כל המתנות הקדושות
 סבבוהו, ולא נשאר לבדו.
 י א"ר חזקיה אי הכי וכו': אר"ה,
 אם כן, למה כתוב ויותר יעקב לבדו וגו'.
 ואיפה היו כל מחנות המלאכים. שאתה אומר,
 שסבבוהו ובאו עמו. אמר רבי יהודה, משום
 שהביא את עצמו לסכנה, שנשאר יחידי בלילה,
 והיה רואה בעין את הסכנה, ולפי שלא באו
 לשמרו אלא מסכנה שאינה נראית לעין, לכן נפרדו
 ממנו, ואז, מטרם שהכניס עצמו לסכנה,
 אמר קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר
 עשית עם עבדך, אשר אלו הם מחנות
 המלאכים הקדושים שסבבוהו, ועתה נפרדו ממנו.
 מטעם שהכניס עצמו לסכנה נראית לעין.
 יא רבי יצחק אמר וכו': לכן נפרדו
 ממנו המלאכים. כדי לעזוב אותו לבדו עם
 אותו הממונה של עשו, שברשות העליון
 בא

הסולם

מאמר

היה צריך לומר, כמש"א, כי הבאתם את
 זה להשתגע עלי.
 ח אלא אהדר וכו': ומשיב, אלא שהכתוב
 סוכב על הדבר שאמר דוד בתחילה, שכתוב,
 כי קנאתי בהוללים וגו', אמר לו הקב"ה,
 חייך, עדיין תהיה צריך לזה. כיון שבא
 לבית אכיש, והתקיפו אותו, מה כתוב,
 ויתהולל בידם, דהיינו, כאותם ההוללים, שקנא
 אותם תחילה, שאמר כי קנאתי בהוללים, ואז
 באה השכינה ושרתה מסביב לדוד.
 ט ואי תימא שכנתא וכו': ואם תאמר,
 הרי השכינה אינה שורה אלא בנחלתה,
 שהיא ארץ הקדושה ולמה שרתה השכינה עליו
 בגת שהיא חוץ לארץ. ומשיב, ודאי הוא שאינה
 שורה בחוץ לארץ שיוכלו לינק שפע ממנה,
 אבל להציל היא שורה גם בחוץ לארץ. וכאן
 (דפו"י דף קס"ו ע"א)

ד

וישלח

עֲלָאָה תְּהֵא אֲתִי. בַּיָּאֲלִין גְּאֲזְלִי לְמִימְר שְׂיִרְתָּא, דְּמִטָּא דְּזַמְנִיָּהּ לְשִׁבְחָא
 לִיָּה לְקַב"ה בְּהֵיא שְׁעָתָא, וְלִבְתֵּר אֶתְדֵּרוּ. הֵה"ד קִטְנֵתִי מִכָּל הַתְּסֻדִים וּמִכָּל
 יִהְאָמֵת אֲשֶׁר עֲשִׂיתָ אֶת עֲבָדְךָ וְגו', וְעָתָה הֵייתִי לְשְׁנֵי מַחְנוֹת, מַחְנֵה שְׁכִינְתָּא
 וְכָל יִבְיִתִיהּ, לְשְׁנֵי מַחְנוֹת, דְּתָהּ שְׁלִים מְכָל סְטָרִין, מִתְרִין חוּלְקִין, חֲנוּר וְסוּמְק.
 יב) רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָא אֲתָמֵר, הֵהוּא לִילְיָא מִשׁוּלְטָנּוּתָא מִדְּסִטְרָא
 דְּעֵשׂו תְּהֵא בְּהֵיא שְׁעָתָא, דְּהָא כְּתִיב (א) יְהִי מְאֹרֶת חֹסֶר, וּבְגִין כְּדָּן וַיִּתְּנֵר יַעֲקֹב
 לְבָדוּ, יִדְאֲשָׁתָאֵר (ב) יַעֲקֹב דָּאִהוּ שְׁמֵשָׁא יִבְלַחְדוּדִי, דְּאֲתַפְסִיא סִיְהָרָא מִן שְׁמֵשָׁא,
 יִבְאֲעִיג דְּנִטְרִירוּ דְּקַב"ה לָא אֲתַעְדִּי מַנְיָה מִכָּל וְכָל, וְע"ד מִלָּא יָכוֹל לוֹ,
 דְּכְתִיב (ג) וַיָּרָא כִּי לָא יָכוֹל לוֹ.
 יג) אֲסֵתְפַל לִימִינָא, וְחִמָּא לְאַבְרָהָם, אֲסֵתְפַל לְשִׁמְאֵלָא, וְחִמָּא לְיִצְחָק,
 אֲסֵתְפַל בְּגוּפָא, וְחִמָּא דְּאֲתַפְלִיל מִסְטְרָא דָּא, מִן אֲתַפְלִיל יִמְסִטְרָא דָּא, מִן פְּדִין
 יִבְיָע בְּכַף יִרְכּוּ, בְּחֵד עֲמוּדָא דְּסַמְיָה לְגוּפָא, דָּאִהוּ לְבַר כִּי מִן גּוּפָא.
 יד) וּבְגִיג' חוֹנָה מְלָאךְ בְּה' סְבִיב לִירְאִיו וַיַּחְלִצֵם, אֲקִיף לִיָּה בְּכָל סְטָרִי,

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (בראשית א' י"ד) לעיל בראשית א' דף צ"ה צ"ג.
 (ב) (בראשית ל"ב כ"ו) לעיל בראשית א' דף קל"ג צ"ג.
 (ג) לעיל דף ב' צ"ג.
 יא ל"ג יעקב דאיהו שמשא. יב מוסיף אשתאר בלחודו (אה"ל). יג ועכ"ד (ואעפ"כ) נטירו. יד דשכינתא. טו ל"ג מן
 לא עד כו. טז ל"ג ואתכליל. יז ומסטרא. יח וכדין. יט מוסיף וירא כי לא יכול לו ויגע. כ מוסיף וירכו אוקמה
 על נדב ואביהו או בזמנא דאינון בני שמד ותו ויגע בכף ירכו. כא מגופא ול"ג מן. כב ה' וגו'.
 דרך אמת אן לעיל כ"א ב' ובפרוס בשער ירך יעקב.

מאמר

הסולם

וישלח יעקב מלאכים

הנוקבא, נתכסתה מן השמש, שהיא ז"א הנקרא
 יעקב. ומה גם, ששמירתו של הקב"ה לא
 הוסרה לגמרי מיעקב, כי על כן לא יכול
 לו, שכתוב וירא כי לא יכול לו.
 יג) אֲסֵתְפַל לִימִינָא וכו': ומפרש למה לא
 יכול לו. נסתכל המלאך לימין של יעקב, וראה
 את אברהם, שהוא השלמות של קו ימין. נסתכל
 לשמאלו של יעקב, וראה את יצחק, שהוא
 השלמות מקו שמאל, נסתכל בגוף של יעקב,
 וראה שנכלל מצד זה של ימין, ונכלל מצד
 זה של שמאל, שהוא השלמות של הקו האמצעי,
 ואין אחיזה לס"א במקום השלמות אלא במקום
 החסרון, ע"כ לא יכול לו. אז ויגע בכף ירכו,
 שהוא עמוד אחד הסמוך לגוף, שהוא לחוץ
 מן הגוף. שיש שם בחינת חסרון, וע"כ נאחו
 בו המלאך, ותקע כף ירך יעקב. וכבר נתבאר זה,
 לעיל (ב"א דף קל"ג ד"ה ויגע) ע"ש.
 יד) וּבְגִיג' חוֹנָה וכו': ובשביל זה אומר
 הכתוב, חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם,
 הקיף אותו מכל צדדיו, כדי להצילו
 משרו

בא אליו, ואלו המלאכים הלכו לומר שירה,
 שבאותה שעה הגיע זמנם לומר שירה לפני
 הקב"ה. פירוש, מבי' טעמים נפרדו ממנו המלאכים
 (א) כדי לעזבו עם המלאך לבדו ויאבק עמו. (ב)
 שהגיע אז זמנם לומר שירה. ואחר כך חזרו
 אליו. וז"ש קטנתי מכל החסדים וגו' ועתה
 הייתי לשני מחנות. מחנה שכינה וכל ביתו
 היו מחנה אחת, כמ"ש מחנה אלקים זה, ולמה
 כתוב לְשְׁנֵי מַחְנוֹת, הוא להורות שהיה שלם
 מכל הבחינות, מבי' החלקים, שהם, לבן
 ואדום, שהם חסדים וחכמה, מימין ומשמאל, וע"כ
 אומר לבי' מחנות.

יב) רַבִּי אֶלְעָזָר וכו': רא"א, למדנו,
 הלילה ההוא, שליטתו של צד עשו היה,
 דהיינו שמאל בלי ימין, באותה שעה, שכתוב,
 יהי מארת חסר ו' שהוא ליל רביעי, שלא יכול
 להאיר, מפאת היותו מבלי חסדים, (כנ"ל ב"א דף
 ק"ז ד"ה לא אתיישב עש"ה) ומשום זה, ויותר
 יעקב לבדו, שיעקב, שהוא השמש דהיינו
 ז"א, נשאר לבדו בלי הנוקבא, כי הלבנה, שהיא
 (דפוי' דף קס"ו צ"א)

ה וישלח
 בגין לשזבא ליה, וכד « שרא שכנינתא בגויה, כמה חילין ומשקנין אתו בהדיה, ומאינון מלאכין שדר לגביה דעשו.
מז « וישלח יעקב מלאכים, אמר רבי אבא, וכי אמאי אתער איהו לגביה דעשו, דוטב הוה ליה לאשתוקי מניה. אלא, אמר יעקב, ידענא, דעשו תייש ליה ליקרא דאבא, וילעלם לא ארגיו קמיה, והא ידענא, הואיל ונאבא קיים לא מסתפינא מניה, אכל השתא דאבא קאים, כעניא לאתפייס עמיה, מיד וישלח יעקב מלאכים לפניו.
מז וישלח יעקב מלאכים, ר"ש פתח ונאמר, טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם, האי קרא, על יצר הרע אתמר, בגין דאיהו מקטרגא ויחדיר לגבי בני נשא, ויצר הרע, איהו ארים לביה ורעותיה דבר נש כבגאותא, ואזיל אבתריה, מסלסל בעריה ובקרישיה, עד דאיהו אתגאי עליה, ומשיף ליה לגיהנם.
יז אכל טוב נקלה, ההוא דלא אזיל אבתריה דיצר הרע, ולא אתגאי קלל, ומאיף רוחיה ולביה ורעותיה לגבי קב"ה, וכדין ההוא יצר הרע, מתהפך לעבד לו, דלא יכול לשלטא עליו, וההוא בר נש שליט עליו, כמה דאת אמר ואתה תמשל בו.
יח ממתכבד: כמה דאמרן דאיהו אוקיר גרמיה, מסלסל בשעריה, אתגאי ברוחיה, ואיהו חסר לחם, חסר מהימנותא, כד"א לחם אלהיו וגו' לחם אלהיהם הם מקריבים וגו'.

חלופי גרסאות

א שריא. ב לגביה. ג ומשויין. ד ליג טוב (אה"ל). ה ליג הוה. ו ולעולם. ז ראבא. ח כלל; ליג מן אכל עד לאתפייס. ט ובעוד וליג אכל השתא. י קיים. יא ליג בעינא. יב אתפייס; ואתפייס. יג מוסיף עמיה למעבר נייחא דרוחא לאבא (אה"ל). יד יעקב וגו'. טו ליג ואמר. טז מוסיף לחם וגו'. יז מקטרג. יח ליה לבר נש (תרוין). יט דבר נש (אה"ל). כ בגיאותא. כא בשעריה. כב ומשיף. כג אתהפך. כד עליה. כה ליג כד"א. כו ליג וגו'. כז אלקיהם וגו'.

מסורת הזהר

א) לעיל דף א' צ"א. ב) (משלו י"ב ט') לעיל תולדות דף ע"ה צ"ב. ח"א קער: ג) (בראשית ד' ז') לעיל בראשית א' דף ש"מ צ"ה. ד) (ויקרא כ"א י"ז כ"ב) ח"ג קמו. ה) (שם כ"א ו').

וישלח יעקב מלאכים

שהוא מקטרג תמיד על בני אדם, והיצר הרע מגביה לבו ורצונו של אדם בגאווה, והאדם הולך אחריו מסלסל בשערו ובראשו, עד שיצר הרע מתגאה עליו ומושך אותו לגיהנם.

יז אב"ל טוב נקלה: היינו מי שאינו הולך אחר היצר הרע, ואינו מתגאה כלל, ומשפיל רוחו ולבו ורצונו אל הקב"ה, ואז היצר הרע מתהפך להיות עבד לו, שאינו יכול לשלוט עליו. ולהיפך, אותו האדם שולט עליו, כמו שאתה אומר, ואתה תמשול בו.

יח ממתכבד: פירושו כמו שאמרנו, שהוא מכבד את עצמו, מסלסל בשערו, ומתגאה ברוחו, והוא חסר לחם, שפירושו, חסר אמונה

הסולם

מאמר

חשדו של עשו, וכשהשכינה שרתה בתוכו, כמה צבאות ומחנות מלאכים באו עמו. ומאלו המלאכים שלח אל עשו.

טז וישלח יעקב מלאכים: אמר רבי אבא, וכי למה נתעורר יעקב לשלוח מלאכים אל עשו, הלא מוטב היה לשתוק ממנו. וחשיב אלא אמר יעקב, יודע אני שעשו חרד על כבוד האב, ולא הרגיו לעולם, ויודע אני, הואיל ואבי חי איני מפחד ממנו, לכן עתה, כל עוד שאבי חי, אני רוצה להתרצות עמו. מיד הודדו, וישלח יעקב מלאכים לפניו.

טז וישלח יעקב מלאכים: ר"ש פתח ואמר. טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם. מקרא זה על היצר הרע נאמר, משום (דפו"י דף קס"ו ע"א *) דף קס"ו ע"ב

וישלא

יט) דבר אחר, טוב נקלה, דא יעקב, דמאיך רוחיה לגביה דעשו, בגין דלכתר ליהוי עבד לו, וישלוט עלוי, ויתקיים ביה, «יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים וגו', ועדין לא הוה זמניה כלל, אלא בגין דסליק ליה יעקב לכתר יומא, ועל דא הוה מיד נקלה, ולכתר, ההוא דאיהו מתפבד, יהא עבד לו, ההוא דאיהו חסר לחם, יהא עבדא, לההוא דיתבו ליה רוב דגן ותידוש.

כ) ת"ח, על דא, בגין דידע יעקב, דאצטריך ליה השתא, אתהפך «ליה נקלה. ויותר חכמה ועקימו עבד בך, מפל מה דעבד לגבי דעשו, דאלו הוה ידע עשו חכמה דא, יקטיל ליה לגרמיה, ולא ייתי לדא, אכל פלא יעבד בכתמתא, ועליה אמרה חנה, ה' יחתו מריביו וגו' ויתן עז למלכו וגו'.

כא) ויצו אתם לאמר פה תאמרון לאדני לעשו פה אמר עבדך יעקב עם לכן גרתי ואחר עד עתה. מיד פתח יעקב, לאתהפכא ליה לעבדא, בגין דלא יסתפל עשו באינון ברכאן דברכיה אבוי, דהא יעקב סליק לון לכתר, כדקא אמרן.

כב) אמר רבי יהודה, מאי תמא יעקב דדשדר ליה לעשו, ואמר עם לכן גרתי, וכי מה עביד בשליחותיה דעשו, כמלה דא. אלא לכן הארמי, קליה אזיל בעלמא, דלא הוה ב"ג דישתנויב מגיה דהוא הוה תרש בכתרשין,

מסורת הזהר

חלופי גרמאות

א) (בראשית כ"ז כ"ט) תולדות דף ס"ג צ"ז. ב) (שמואל א' ב' י') ח"ג י"ט: ג) (בראשית ל"ב ה') ח"א קסז: ט) איהו ההוה. י) יהיה. יא) ליג ליה. יב) מוסיף עבד יעקב (אה"ל). יג) בחכמה. יד) יחתו וגו'. טו) ליג ויתן עז למלכו וגו'. טז) לאמר וגו'. יז) יעקב וגו'. יח) ליג יעקב. יט) ליג עשו. כ) כדקא אמרן לכתר. כא) כדקאמרן. כב) מוסיף קא חמא. כג) דשריה. כד) לעשו. כה) מוסיף דאמר מלה. כו) דהוה וליג דהוא. כז) בחברין; מחרשין.

מאמר

הסולם

וישלא יעקב מלאכים

אמונה, כמש"א אלהם אלקיו הוא מקריב וגו', אלהם אלקיהם הם מקריבים וגו', שלחם פירושו השכינה, אף כאן חסר אלהם פירושו חסר אמונה, שהיא השכינה.

יט) דבר אחר טוב נקלה: זה יעקב, שהשפיל את רוחו לפני עשו, כדי שלאחר כך יהיה עשו עבד לו, וישלוט עליו, ויתקיים בו יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים וגו'. ועתה עוד לא היה זמנו כלל שיעקב ישלוט עליו, ומשום שיעקב הניח אותו אל אחרית הימים על כן היה עתה נקלה. ולאחר כך, באחרית הימים, אותו שהיה מתכבד, יהיה אז עבד לו, אותו שיהיה אז חסר אלהם, דהיינו עשו, יהיה עבד לאותו שנתנו לו, רוב דגן ותידוש, דהיינו יעקב.

כ) ת"ח על דא בגין וכו': בוא וראה, על כן, משום שידע יעקב, שהוא צריך לו עתה, הפך לפניו לנקלה, ויותר חכמה וערמה (דפו"י דף קס"ז ע"ב)

בלעם

וישליח

ז

ונב בקוסמין, ונאבוי דבעור תהו, ובעור אבוי דבלעם, דכתיב «^א בלעם בן בעור הקוסם, ולכן חכם בכשרו וקוסמין יתיר מפלהו, ועם כל דא לא זכיל ביעקב. ובעא לאובדא ליעקב, בכמה זינין, הה"ד «^א ארמי אובד אבי.

כג אמר רבי אבא, כולי עלמא תווי ידעי, דלכן תהו רב דחפמיזין ותרשין וקוסמין, ומאן דבעי לאובדא בתרשוי, לא אשתזיב מניה, וכל מה דינדע בלעם, מניה תהו. וכתוב ביה בבלעם «^א פי ידעתי את אשר תברך ומברך ואשר תאר יואר. וכולי עלמא «^א הוו מסתפי מלכן ומתרשוי, ומלה קדמאה דשדר יעקב לעשו, אמר עם לכן גרתי. ואי «^א תימא דזעיר תהו, ירח או שתא. לאו הכי, אלא נאחר עד עתה, עשרין שנין אתאחרית עמיה.

כד ואי תימא דלא סליק בגדי כלום, «^א ויהי לי שור וחמור, אינון תרין גזרי דינין, דכד מתחברן תרווייהו פתדא, לא מתחברן אלא לאבאשא עלמא, ובגין כן פתיב «^א לא תחרש בשור ובחמור יחדו.

כה צאן ועבד ושפחה: אלן «^א אינון «^א בתרי «^א תתאי דקטל קב"ה במצרים, «^א בכור בהמה, «^א בכור השבי, «^א בכור השפחה, הה"ד צאן ועבד ושפחה. מיד מסתפי «^א תהו עשו, ונפק לקדמותיה, ודחילו תהו ליה «^א מיעקב, כמה דתהו ליה ליעקב מעשו.

חלופי גרסאות

א ל"ג בלעם. ב זמנין; זינין. ג כליה. ד חרשין ולי"ג חכימין. ה ל"ג ביה. ו מבורך וגו'. ז וכליה. ח ל"ג הוו; הוה. ט ל"ג תימא. י דקא. יא ל"ג אינון. יב כתיב. יג תתאי. יד ל"ג הוה עשו. טו מוסיף עשו [לעשו] מיעקב.
זו. ת"ז תקי כ"א דף סג: בהשמטות תקי י' דף קמו: (ו) (שמות י"א ה) ח"ב לז: ח"ג עב. זנא: (ז) (שמות י"ב ל) ח"ב לז: ח"ג עב: (ח) (שמות י"א ה) ח"ב לז: ח"ג עב:

מסורת הזהר

(א) (יהושע י"ג כ"ב) ח"ב כא: ח"ג קצג: רז: (ב) (דברים כ"ו ה) ח"א קסד: קסז: ח"ב סד: ג) (במדבר כ"ב ו') ח"ג קצט. (ד) (בראשית ל"ב ו') ח"א קסז: ח"ב ג. מא: סד: הקדמת ת"ז יג. ת"ז תקי י' בהשמטות דף קמו: (ה) (דברים כ"ב ו') ח"א קעב: ח"ב ג. סה. ח"ג פז: רז. ת"ז תקי כ"א דף סג: בהשמטות תקי י' דף קמו: (ו) (שמות י"א ה) ח"ב לז: ח"ג עב. זנא: (ז) (שמות י"ב ל) ח"ב לז: ח"ג עב: (ח) (שמות י"א ה) ח"ב לז: ח"ג עב:

הסולם

מאמר

חודש או שנה, לא כן, אלא ואחר עד עתה, עשרים שנה התאחרתי עמו. **כד** ואי תימא דלא סליק וכנ': ואם תאמר שלא עלתה מזה בירי כלום, אמר לו, ויהי לי שור וחמור. אלו הם שני גזרי דינים, דהיינו מזיקים, שבשעה ששניהם מתחברים יחד, אינם מתחברים אלא להרע לעולם, כלומר, שאין דרכם להזיק, זולת כשהם מתחברים. ומשום זה כתוב, לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. כי גודם במעשיו, שאלו שני המזיקים, שור וחמור, יתחברו יחד, ויזיקו לעולם. **כה** צאן ועבד ושפחה, אלו הם הכתרים התחתונים של הקליפות, שהרג הקב"ה במצרים, הנקראים בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה, וזהו שכתוב, צאן ועבד ושפחה. מיד היה מתירא עשו, ויצא לקראתו, והיה מתירא

בלעם, שכתוב בלעם בן בעור הקוסם, ולכן היה חכם בכשפים וקסמים יותר מהם. ועם כל זה, לא יכול ליעקב, והוא רצה לאבד את יעקב בכמה דרכים, כמו שכתוב, ארמי אובד אבי, וע"כ שלח לו ואמר, עם לבן גרתי להודיעו את כחו.

כג אמר רבי אבא וכנ': כל העולם היו יודעים, שלכן היה גדול החכמים והמכשפים והקוסמים, ומי שלכן רצה לאבד בכשפיו לא ניצל ממנו, וכל מה שירדע בלעם מלבן היה, ובבלעם כתוב, כי ידעתי את אשר תברך וגו' וכל שכן לבן, וכל העולם היו יראים מלבן ומכשפיו. ולפיכך, מלה ראשונה ששלח יעקב לעשו, אמר, עם לבן גרתי, ואם תאמר שזמן מועט היה, (דפו"י דף קס"ו ע"ב)

ח

וישלה

כז לכו^א דתהו אזיל בארתא, ^בעד דתהו אזיל, שמע^ג על חד לסטים דתהו^ד פמן בארתא, פגע ביה ב"נ אחרא. א"ל ממאן אנת, א"ל מפלוני לגיון אנא, א"ל סטי לך מגבאי, דכל מאן דקריב בהדאי, חד דחנא אנא מייתי, וקטיל ליה. אזל ההוא ב"נ להתוא לגיון, ^הא"ל חד ב"נ אתי, וכל מאן די יקריב בהדיה, נשכיה ^וחד חנא, דהוא מייתי * ומיית.

כז שמע ההוא לגיון ^אודחיל. אמר, ^ביאות דאזיל לקבליה, ואתפייס בהדיה. עד דתמא ליה ההוא ב"נ, אמר ווי, דהשתא ייקטליניה ההוא לגיון, שארי סגיד וכרע לקבליה, ^אאמר ההוא לגיון, אלמלא הוה ליה בדיה ^בחנא לקטלא, לא סגיד ^גכולי האי לקבלי, שארי ^דלגיונא לאתגאה, אמר הואיל ^הוכל כף פרע לקבלי, לא אקטליניה.

כח כף ^אאמר יעקב, עם לכן גרתי ^בואחר עד עתה, עשרין שנין אתאחרית עמיה, ואנא מייתי ^גחנא, לקטלא בני נשא. שמע עשו, אמר ווי, מאן יקום קמיה, דהשתא ^דיקטליניה יעקב בפומיה, ^השארי נפיק לקדמותיה, לאתפייסא עמיה.

כט כיון דתמא ליה, מה פתיב ^אויירא ^ביעקב מאד ויצר לו, כיון דקריב בהדיה, שארי ^גפרע וסגיד לקבליה, הוה דכתיב, ^דוישתחו ^הארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. אמר עשו, אלמלא כל כף הוה עמיה, לא ^וסגיד לקבלי, שארי לאתגאה.

ח'ופי גרמאות

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ב ח) לעיל בראשית א' דף קסו צ"ג. א ליג מן עד עד פגע ב קל ג כמין (אה"ל). ד חיויא. ה וא"ל ו דיקרב וליג די ז ליג חד. ח חיויא. ט אות. י יקטילני. יא א"ל. יב חיויא. יג כלי. יד לגיונא. טו וכך יח חיויא. יט יקטילני. כ שני. כא יעקב וגו'. כב סגיד וגו'. כג ארצה וגו'. כד מסיף הוה סגיד.

דרך אמת אן שר הצבא.

מאמר

הסולם

עם לכן גרתי

אמר, כיון שהוא כרע לפני כל כך, לא אהרגנו.

כח כך אמר וכו': כך אמר יעקב עם לכן גרתי ואחר עד עתה, עשרים שנה נתמהמהתי עמו, ואני מביא נחש להרוג בני אדם. שמע עשו, אמר ווי, מי יקום לפניו, כי עתה יהרגני יעקב בפיו. כי חשב, מכיון שניצח את לבו וקנו של בלעם, כחו ודאי גדול ככחו של בלעם, שנאמר עליו, אשר תברך מבורך ואשר תאר יואר, ויכול להרוג בפיו. התחיל לצאת לקראתו להתרצות עמו.

כט כיון דתמא ליה וכו': כיון שראה אותו, מה כתוב, ויירא יעקב מאד ויצר לו, כיון שקרב אליו, התחיל לכרוע ולהשתחוות לפניו, וזהו שכתוב, וישתחו ארצה שבע פעמים וגו', אמר עשו, אם היה לו כל כך כח, לא היה משתחוה לפני, התחיל להתגאות.

מתירא מיעקב, כמו שיעקב היה מתירא מעשו. **כז** לכו דתהו וכו': בדומה לאדם שהיה הולך בדרך, ובעוד שהיה הולך, שמע על שודר אחד שהיה אורב בדרך. פגע בו אדם אחר אמר לו משל מי אתה, אמר לו מגדוד צבא פלוני אני. אמר לו נטה ממני, כי כל הקרב אלי, נחש אחד אני מביא ואני הורגו. הלך אותו האדם לשר הגדוד, ואמר לו, אדם אחד בא, וכל מי שקרב אליו, מביא עליו נחש אחד, שנושך אותו ומת.

כז שמע ההוא וכו': שמע שר הגדוד, ופחד, אמר, מוטב לילך לקראתו ולהתרצות עמו. כיון שראה אותו האדם ההוא, פחד, אמר, ווי לי, השר יהרגני עתה. התחיל להשתחוות ולכרוע לפניו. אמר השר ההוא, אלמלי היה נחש בידו להרוג, לא היה כל כך משתחוה לפני. התחיל השר להתגאות,

(דפו"י דף קס"ו ע"ב * דף קס"ז ע"א)

ת"ח

וישלח

ט

ט) ת"ח, מה פתיב בבלעם, ויבא אלהים אל בלעם לילה. בלכן פתיב, ויבא אלהים אל לכן הארמי בחלום ה' הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב וגו'. פן תדבר, פן תעשה ליעקב רעה מפעי ליה. אלא, לכן לא נדף אבתריה דיעקב, בחילא דגוברין, לאגתא דביה קרנא, דהא חילא דיעקב ובנוי, רב מניה, אלא למקטליה בפומיה, ולשיצאה כלא, הדא הוא דכתיב, ארמי אוכד אבי, ובגין פה, פן תדבר, ולא כתיב פן תעשה. וכתיב יש לאל ידי לעשות, מנין הנה ידע, דיכלתא הנה בידיה. אלא, כמה דאתמר, אלהי אביכם אמש אמר אלי וגו'.

טא) ודא הוא סהדותא, דפקיד קודשא בריה הוא לאסהדא, דכתיב ונענית ואמרף לפני ה' אלהיך ארמי אוכד אבי וגו'. ונענית: כדא א לא תענה ברעך. ענה באחיו.

טב) פתיב ביה בבלעם, ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים, דהכי הוא ארמיה, דאיהו הנה מנחש. בלכן פתיב, נחשתי, דאשגח בתרשוי ובקסמוי, בעסקא דיעקב, וכד בעא לאוכדא ליעקב, בנחשא ובחנשא דיליה בעא לאוכדיה, ולא שבקיה קודשא בריה הוא.

טג) והיינו דאמר בלעם בר בריה, כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, מאן יכיל להון, דהא סכאי בעא לאוכדא לאבוהון, בנחשים

חלופי גרסאות

א הלילה וגו' פן. ב תדבר וגו'. ג ליג ליעקב רעה. ד קרבא ביה. ה בפומיה. ו מוסף תדבר עם יעקב. ז ידי וגו'. ח מאן. ט דיכולתא. י אלקין וגו'. יא ליג וענית. יב בעסקי. יג ייכול. יד ית אבא דלהקן.

מסורת הזהר

א) (במדבר כ"ב ט') וירא דף ק"ב צ"א. ב) (בראשית ל"א כ"ד) לעיל וירא דף ק"ב צ"ג. ג) לעיל דף ז' צ"ב. ד) (שמות כ') ח"ב ג. צ. צג: ח"ג יב. צד: ת"ז תקי נ"ט דף צג. ה) (דברים י"ט). ו) (במדבר כ"ד א') לעיל ח"ו שרה דף כה. ז) (בראשית ל' כ"ז) לעיל תולדות דף ל"ו צ"א. ח) (במדבר כ"ג כ"ג) ח"ג ק"ב: דז. יא. שה. ת"ז תקי ע' דף קכד:

עם לכן גרתי

הסולם

מאמר

ואמרת וגו' ארמי אוכד אבי. וענית, פירושו כמש"א לא תענה ברעך. וכן ענה באחיו. לב) כתיב ביה בבלעם וכו': כתוב בבלעם, ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים, כי כן הוא דרכו. כי היה מנחש. וכן בלכן כתוב, נחשתי, שהסתכל בכשפיו ובקסמיו, כדי לדעת את עסקיו של יעקב. וכשרצה להאביד את יעקב, בנחשים וכשפים שלו רצה להאבידו, ולא עזב אותו הקב"ה, כי אמר לו פן תדבר וגו' כנ"ל. לג) והיינו דאמר בלעם וכו': והיינו שאמר בלעם בן בנו של לבן, כי לא נחש ביעקב וגו' שאמר, מי יכול להם, כי זקני רצה להאביד את אביהם בנחשים ובקסמים שלו ולא עלה בידו, שהקב"ה לא הרשהו לקלל, וזהו שכתוב כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל.

ל) ת"ח מה פתיב וכו': בוא וראה מה כתוב בבלעם, ויבא אלקים אל בלעם לילה, בלכן כתיב, ויבא אלקים אל לכן הארמי בחלום הלילה, הרי שלבן היה גדול כמו בלעם. כמ"ש לעיל. ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב וגו', שואל, כתוב, פן תדבר, פן תעשה ליעקב רעה, היה צריך לומר, ומשיב, אלא לכן לא רדף אחר יעקב בכח אנשים לעשות עמו מלחמה, כי כחם של יעקב ובניו היה גדול מהם, אלא רדף אחריו להרוג אותו בפיו ולכלות הכל, וזה שכתוב, ארמי אוכד אבי, ומשום זה כתוב פן תדבר, ולא כתוב פן תעשה. וכתוב יש לאל ידי לעשות, מאין ידע שהיכולת בידי. אלא כמ"ש, אלקי אביכם וגו'.

לא) ודא הוא סהדותא וכו': וזו היא העדות שצוה הקב"ה להעיד, שכתוב וענית

(דפו"י דף קס"ז ע"א)

ובכלהו

וישאל

ובקסמים דיליה, ולא א סליקא ב בידוי, דלא שבקיה ג ללטיא, הה"ד כי לא נחש ד ביעקב ולא קסם בישראל.

לד) ובכלהו עשרה זיני חרשין וקוסמין, א דקוזטפי דכתרין תפאין, עבד לבן לקבליה דיעקב, ולא יכיל, הה"ד א ותחלף את משכרתי עשרת מונים, דכלהו עבד לבן לקבליה, ולא סליקו בידוי לאבאשא ליה, דכתיב א והחליף את משכרתי עשרת מונים, ולא נתנו אלהים להרע עמדי. ז מאי מונים, פתגום זינין, וכתיב א לשעירים אשר הם זונים אחריהם. ח מונים: ט מינים כמשמעו. י ועשרה זינין אינון, דחרשין וקוסמין יא בכתרין תפאין, וכלהו עבד לקבליה.

לה) עשרה זינין אינון: דכתיב, א קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים, הא עשרה אינון.

לו) אמר רבי יוסי, נחש וקסם, תרי זיני אינון, ובדרגא חד ב סלקין, וכד אתא בלעם, בקסם עבד יב לקבליהון דישאל, והיינו דכתיב א וקסמים בידם. ולקבליה דיעקב יד אתא לבן בנחש, האי והאי לא סליקו בדייהו, הדא הוא דכתיב, א פי לא נחש ב ביעקב ב ולא קסם בישראל. פי לא נחש ביעקב, בקדמיתא, ב ביומוי דלבן. גלא קסם בישראל, יב לבתר, יט ביומוי דבלעם.

לז) אמר בלעם לבלק, תא חזי, מאן יכיל ג להון, נא דכל ב קסמין וחרשין דבכתרין דילן, א מקינפא דמלכותא ב דלעילא,

חזופי גרסאות

א סליקו. ב בידיה. ג ללטייה. ד ביעקב וגוי. ה דקזטיפי; דקוזטיפי; דקסטופי (אה"ל). ו משכרתי וגוי ולא, ז מהו. ח מינים מונים כתיב כמשמעו (אה"ל). ט מונים. י דעשרה. יא וכתרין. יב סלקי. יג לקבלהון. יד לבן אחא. טו ביעקב וגוי וליג מן ולא עד בקדמיתא. טז ליג ולא קסם בישראל; מעילא ותתא ורוא בהו אתקשר דכתיב.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"א מ"א) ח"א קסא. ב) (שם ז') ח"א קסא. ג) (ויקרא י"ז ז') ח"ג סג. ע. רמח. ד) (דברים י"ח י"י) ח"ב ל: ה) (במדבר כ"ב ז') ח"ג קיב: קצט. ו. ז) (לעיל דף ט' צ"ח.

יז בינומי. יח ליג לבתר. יט בינומי. כ לון. כא בכל. כב חרשין וקסמין. כג מוסיף דלעילא ותתא; מעילא ותתא; דרך אמת. א) זהירות המדרגות תחתונות שיש בקליפות חיצונות והוא מלשון קסטיפא דשמשא שפ"י זהרת ניצוץ השמש. ב) מזהירות ניצוץ מלכות של מעלה מתעטרים ישראל ולכן אין שום כישוף ודבר חיצוני יכול לשלוט בהם.

הסולם

עם לבן גרתי

וידעוני, ודורש אל המתים, הרי עשרה. ונראה שקסמים חושב לשני מינים להיותו לשון רבים.

לז) אמר ר' יוסי וכו': אר"י נחש וקסם שני מינים הם, ובמדרגה אחת עולים, וכשבא בלעם כנגד ישראל עשה בקסם, וזה שכתוב וקסמים בידם. וכנגד יעקב בא לבן בנחש, והן זה והן זה לא עלה בידיהם, וז"ש, כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. כי לא נחש ביעקב, היינו מתחילה בימי לבן, ולא קסם בישראל, היינו לאחר כך בימי בלעם.

לז) אמר בלעם וכו': אמר בלעם לבלק, בוא וראה, מי יוכל להם, כי כל הקסמים והכשפים

מאמר

לד) ובכלהו עשרה וכו': ובכל עשרת מיני כשפים וקסמים מהארז הכתרים התחתונים, עשה לבן כנגד יעקב, ולא יכול לו, זהו שכתוב, ותחלף את משכרתי עשרת מונים וגוי כי כולם עשה לבן לנגדו, ולא עלה בידו להרע לו, שכתוב והחליף את משכרתי עשרת מונים ולא נתנו אלקים להרע עמדי. ושואל, מה הם מונים, וחשיב, כתרונמו מינים. וכתוב לשעירים אשר הם זונים אחריהם. מונים. הם מינים כמשמעו, ועשרה מינים הם של כשפים וקסמים בכתרים התחתונים דקליפות, וכולם עשה לבן לנגדו.

לה) עשרה זינין אינון וכו': עשרה מינים הם, שכתוב: קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, (דפו"י דף קס"ז ע"א)

יא

וישלח

א מתעטטן ב והוא ג אתקשר בהו, ד דכתיב « יי אלקיו עמו ותרועת מלך בו. (לח) א"ר יהודה, ח"ו דהוה ידע בלעם בקדושה דלעילא * כלל, דהא קב"ה, לא אתרעי בעם ולישן אתרא, דישתמש ביקריה, אלא בנוי קדישין, ונאמר א והתקדשתם והייתם קדושים, מאן ידאינון קדישין, ישתמשון בקדושה, ישראל אינון קדישין, דכתיב א כי עם קדוש אתה. אפה קדוש, ולא עם אתרא.

ב מאן דאינון מסאבין, מסאבו אנדמן ז לון לאסתאבא, עליה פתיב ח טמא הוא בדר ישב מחוץ ט למחנה מושבו, וימסאבא למסאבא קרי י דכתיב ט וטמא טמא יקרא, מאן דאיהו טמא, לטמא יקרא, פלא אזיל בתר זיניה.

ז אמר רבי יצחק, יאות הוא ליעקב, י דהוה קדישא, לומר דאסתאב בלבן ובתרשו, או שבחא י הוא דיליה. אמר ליה רבי יוסי, אע"ג דקאמר ר' יהודה, אנא מסייע לך, ד דהא ט פתיב א אנכי עשו בכורך, וכי יאות הוא לצדיקא כיעקב למחלף שמייה בשמא ט דמסאבא, אלא אנכי, פסקא טעמא, ונאמר אנכי: י מאן דאנא, אכל עשו בכורך, יי והא אוקמוה.

ח אוף הקא, ז ויהי לי שור יי ותמור, לומר, לא תשוני לבך ורעותך

חלופי גרמאות

א מתחברן, ב רהא; והוא ג אתקשרא; אתקשרת. ד מסיף דכתיב כו. ה וכתוב; דכתיב, ו אינון, ז להו, ח ל"ג טמא הוא. ט למחנה וגו', י מסאבא. יא הה"ד, יב ל"ג דהוה. יג דיליה הוא, יד ל"ג דהא, טו דכתיב, טז מסאבא. יז מן, יח ואוקמה וליג והא, יט מסיף וחמור וגו' (אה"ל).

מסורת הזהר

א (במדבר כ"ג כ"א) ח"ג קיב: רל: רמו: ת"ז תקי נ"ה דף פח: ב) (ויקרא י"א מ"ד) ח"א רה. ח"ב יא: קכה: רכה: ח"ג כד: לא. מא: מב. מט: פא. פו: קצ: רמו. רעג: ג) (דברים י"ד ב') ח"א קסג: רמב: ח"ב ה: קכא. קכה. ח"ג מא: קי. ריו: רצו: ד) (ויקרא י"ג מ"ו) לעיל נח דף מ"א צ"א. ה) (ויקרא י"ג מ"ה) לעיל חיי שרה דף כ"ג ציון ב'. ו) (בראשית כ"ג י"ט) ח"ב פה. ז) לעיל דף ז' צ"ד.

עם לבן גרתי

קורא אל הטמא, שכתוב, וטמא טמא יקרא, שפירושו, מי שהוא טמא קורא לטמא, כל דבר הולך אל מינו.

מ) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, לדברי ר' יהודה שאומר כל דבר הולך אל מינו, וכי נאה ליעקב, שהיה קדוש, שיאמר, שנטמא בלבן ובכשפיו, אפשר, שלשבת יחשב לו זה, כי אמר עם לבן גרתי. אמר לו רבי יוסי, אף על פי שאמר ר' יהודה כלא אזיל בתר זיניה, אני מתרץ לך הכתוב, שהרי כתוב, אנכי עשו בכורך, ויש לשאול, וכי נאה הוא לצדיק כיעקב שיחליף שמו בשם של טמא. אלא התירוץ הוא, באנכי טעם מפסיק, כי תחת אנכי כתוב פשטא, ותחת עשו בכורך כתוב זקף קטון, שנגונים מפריד את המלה אנכי, מן עשו בכורך, ופירושו, שאמר, אנכי מי שאני, אבל עשו בכורך, וכן בארוהו,

מא) אוף הכי וכו': אף כאן שכתוב, ויהי לי שור ותמור, היינו לאמור לו: אל תשים

מאמר

והכשפים שבכתרים שלנו, מהארז המלכות של מעלה מתעטרים, והוא, דהיינו ז"א, נתקשר בהם, בישראל, שכתוב, ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו. וע"כ לא נוכל להם בכשפים שלנו.

לח) א"ר יהודה ח"ו וכו': אר"י, חס ושלום, שבלעם היה יודע משהו בקדושה שלמעלה, וחולק על הנ"ל שאמר שבלעם היה יודע שכשפיו נמשכים ממלכות דקדושה וכו'. כי הקב"ה לא רצה בשום עם ולשון שישתמשו בכבודו אלא הבנים הקדושים שלו בלבדם. דהיינו ישראל שנקראים בניו לה'. ואמר והתקדשתם והייתם קדושים, שפירושו, שאותם שהם קדושים ישתמשו בקדושה, ורק ישראל הם קדושים, שכתוב, כי עם קדוש אתה, אתה קדוש, ולא עם אחר.

לט) מאן דאינון מסאבין וכו': אותם שהם טמאים, טומאה נועדה להם להטמא עליהם כתוב, טמא הוא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו, דהיינו מחוץ לקדושה, והטמא (דפו"י דף קס"ז ע"א * קס"ז ע"ב)

וישליח

יב

« להתיא ברַכְתָּא, דְּבְרִיךְ לִי אַבָּא, דְּאַתְקַיִים בִּי, ^א הוּא בְרִיךְ לִי, ^ב הָוָה גְּבִיר לְאַחִיד וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אַמְךָ, בְּגִין כִּךְ ^ג עֲבַדְךָ יַעֲקֹב ^ד לְאֲדָנִי לְעִשׂוֹ. הוּא בְרִיךְ לִי בְרוּכְ דְגֵן וְתִירוּשׁ, הָא לֹא אֲתְקַיִים בִּי, דְלֹא אוֹצְרֵנָא לֹוֹן, אֶלְא וַיְהִי לִי שׁוּר וְחִמּוּר ^ה צֹאן וְעֶבֶד, רְעִי ^ו עָנָא בְּחַקְלָא. הוּא בְרִיךְ לִי ^ז מִטַּל הַשָּׁמַיִם ^ח וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. הָא לֹא אֲתְקַיִים בִּי, וּבְגִין דְּהָא ^ט עִם לְבָן גְּרַתִּי, בְּגִינְדָא, דְלֹא הָוָה וְלִי בֵיתָא תְדָא, כֹּל שְׁפָן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. וְכֹל דָּא, בְּגִין דְלֹא יִסְתַּפַּל בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב, עַל אֵינוֹן בְּרַכְאן, וַיִּקְטַרְגַּן ^י עֲמִיהָ.

מב) רבי אבא אמר, פְּתִיב בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב, ^א אִישׁ תָּם יֵיּוֹשֵׁב אֶהְלִים גְּבוּר שְׁלִים, בְּגִין דְּאִיהוּ יְתִיב ^ב בְּתַרְיִן מִשְׁכְּנֵינִן עֲלָאִין, וְאַשְׁלִים לְהָאִי גִיסָא, וְלְהָאִי גִיסָא, וְאִיהוּ לֹא אָמַר דְּאַסְתָּאב בְּתַרְשׁוּי, אֲכַל עַל מַה ^ג דְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּגִין דְּלְבוּי שְׁלִים, עַל טִיבוּ וּקְשׁוּט דְּעֵבִיד לִיהָ קַב"ה, דְּכָל ^ד עֲלָמָא יְדַעֵי ^ה עוֹבְדוּי דְלָבָן מֵאֵן אֵינוֹן, וּמֵאֵן יְכִיל ^ו לְאַשְׁתַּזְבָּא ^ז מִקְטְרוּגָא דִּילִיהָ, ^ח דְּבַעֵי לְאוּבְדָא לִי, וְקַב"ה שְׁזַבְנֵי מְנִיהָ. וְכֹלְא הָוָה, בְּגִין דְלֹא יִסְתַּפַּל בֵּיהּ עִשׂוֹ, דְּאַתְקַיִימוּ בֵּיהּ אֵינוֹן בְּרַכְאן, ^ט וְלֹא יְנַטֵּר לִיהָ דְּכַבוּ, וְעַל דָּא פְּתִיב, ^י כִּי יִשְׁרִים דְרַכֵּי יִי וְגו', וְכַתִּיב ^{יא} תָּמִים תִּהְיֶה עִם יִי אֱלֹהֶיךָ.

ח'ופי גרמאות

א דברכתא התיא. ב הא. ג ל"ג צאן ועבר. ד עאנא. ה ל"ג ומשמני הארץ. ו ל"ג בגין. ז ליה. ח ליה. ט מוסיף מה כתיב. י ל"ג יושב אהלים. יא לתריין. יב דאמר. יג עלמין. יד עבדוי (אה"ל). טו מוסיף לאשתזבא מניה כל עשרין שנין דהוייתו [דהוה] עמיה. טז ומקטרוגא (אה"ל). יז ובעי; ובעא מוסיף לי ואנא יתיבנא ועבדנא [ועבדינא אה"ל] עמיה עשרין (תמנין, ד"ז) שנין.

מסורת הזהר

(א) (בראשית כ"ז כ"ט), (ב) (שם ל"ב ה'), (ג) (שם), (ד) (שם כ"ז כ"ח) לעיל הקדמת הזהר דף קצ"ז צ"א. (ה) לעיל דף ו' צ"ג, (ו) (שם כ"ה כ"ו) לעיל תולדות דף ל"ד צ"ב, (ז) (הושע י"ד י') ח"א קעה: קעו. רד. ח"ב צה. קב: רמה: ח"ג עז: קמר. קנא: קפב: רכט: רצ: רצב. (ח) (דברים י"ח י"ג) ח"ג קסג. קסו. רל. הקדמת תקוני הזהר ד:

דרך אמת אן ולא יהיה לו נוטר שנאה מחמת הבכורה והברכה.

עם לבן גרתי

ראיה מן אנכי עשו בכורך, הוא להוכיח לו, כי הכל הולך אחר הכונה, ואינו נחשב לו לעבירה, שקרא עצמו בשם של טמא, אף כאן, לא נתכוון אלא לבזיון. ואינו נחשב לו לעבירה, מה שנראה מהדברים שהיה מתפאר מתיבורו עם איש טמא. כמו שהקשה ר' יצחק.

מב) רבי אבא אמר וכו': ר' אבא אמר, כתוב בו ביעקב, איש תם יושב אהלים, ונקרא איש תם, משום שהוא יושב בשני משכנות עליונים, שהם בינה ומלכות, שהוא סוד אהל חזל ואהל לאה, והוא משלים לצד זה ולצד זה, דהיינו שמכריע בין הקוין ימין ושמאל ומשליחם הוא לא יאמר שנטמא בכשפיו של לבן, היינו במה שאמר עם לבן גרתי. אבל על מה שאמר רבי יהודה, שכל מין הולך אחר מינו, כמו שהקשה ר' יצחק, התירוץ הוא, ע"כ אמר

המולם

מאמר

תשים לבך ורצונך לברכה היא שברכני אבי, לחשוב שנתקיימה בי, הוא ברוך אותי, הוה גביר לאחיד וישתחוו לך בני אמך, משום זה אומר לך, **עבדך יעקב לאדני לעשו**, הוא ברוך אותי, ברוב דגן ותירוש, הרי לא נתקיים בי, כי לא אצרתי אותם, אלא, ויהי לי שור וחמור צאן ועבד, וועה צאן אנכי, בשדה. הוא ברוך אותי **מטל השמים ומשמני הארץ**, הרי לא נתקיים בי, רק עם לבן גרתי, כגו, שלא היה לי שום בית, כל שכן **משמני הארץ**, שלא נתקיימה בי, שלא היתה לי שום ארץ, רק עם לבן גרתי, וכל זה אמר, שלא יסתכל ביעקב לקנאותו, על הברכות, ויקטרג עליו. פירוש, שעל כן אמר לו **עם לבן גרתי**, ולא מטעם שנשתבחה בזה לפני עשו כמו שהקשה רבי יצחק, ואדרבה, שהזכירו לגנאי, כדי להוכיח לו שהיה גר, בלי ארץ ובלי בית. ומה שמביא (דפו"י דף קס"ז ע"ב)

וישלח
גז « וַיָּשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל אַחִידָא אֶל עֶשָׂו וְגַם הוֹלֵךְ לַקְרָאתָךְ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. כִּינֵן דְּאָמַר בָּאנוּ אֶל אַחִידָא, לֹא יִדְעָנָא דְאִיהוּ עֶשָׂו, וְכִי אַחִין אַתְרַנִּין הוּוּ לַיַּעֲקֹב. אֲלֵא בָּאנוּ אֶל אַחִידָא, וְאִי תִימָא, דְדַהֲדַר בְּתִשְׁבָּה, וְאֶזְיֵל בְּאַרְחָא מִתְקַנָּא, לֹאוּ הָכִי, אֲלֵא עֶשָׂו יִתְרַשַׁע וְיַדְמַעֲיָקְרָא. וְגַם הוֹלֵךְ לַקְרָאתָךְ, וְאִי תִימָא דְאִיהוּ בְּלַחֲדוּדֵי אֶזְיֵל, לֹאוּ, אֲלֵא אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

מד וְכָל כֶּף יֵב לְמַה יֵּב אָמְרוּ יֵב לֵיהּ, בְּגִין דְקַב"ה אַתְרַעֵי תְדִיר בְּצִלוֹתְהוֹן דְצַדִּיקָא, וּמִתְעַטֵּר בְּצִלוֹתְהוֹן, כִּי כְדָאמְרִינֵן דְהָהוּא מְלֻאָכָא דְמִמְנָא עַל צִלוֹתְהוֹן כִּי דִישְׁרָאֵל, יֵסְגַדְלָפוֹן שְׁמִיָּה, נְטִיל כָּל אֵינֻן צִלוֹתִין וְעֵבִיד יֵסְמַנְיָהוּ עֲטָרָה יֵס לְחֵי הָעוֹלָמִים וְאִוְקָמוּהָ, וְכָל שְׁכָן כִּי צִלוֹתְהוֹן דְצַדִּיקָא, דְקַב"ה אַתְרַעֵי בְהוּ, כִּי וְאַתְעַבְדֵן עֲטָרָה, כִּי לְאַתְעַטְרָא בְּאֵינֻן כִּי צִלוֹתִין לְקַב"ה. וְאִי תִימָא, כִּי מִשְׁרַיִן קַדִּישִׁין הוּוּ אַתְרֵין עֲמִיָּה, אֲמַאי כִּי דְחִיל. אֲלֵא צַדִּיקָא יֵס לֹא סְמִכִין עַל כִּי זְכוּתֵיהוּ, אֲלֵא עַל כִּי צִלוֹתְהוֹן וְכַעֲוֹתְהוֹן לְגַבֵּי מְאִרְיָהוּ.

מזה « וְתִחַח, דְּאָמַר ר"ש, צִלוֹתָא דְסַגִּיאִין, סְלִיק קָמֵי קַב"ה, וְיִתְעַטֵּר לְדָבְהוּא צִלוֹתָא, בְּגִין דְסַלְקָא בְּגוּוּנִין סַגִּיאִין, וְאַתְכְּלִילַת מִכְמַה סְטְרִין, וְבְגִין

מסורת הזהר
 א) (בראשית ל"ב ז') (ב) לעיל בראשית א' דף קס"ה א יעקב וגו'. ב ל"ג באנו ג מוסיף ליה ליעקב. ד דאחר. ה קשוט. ו רשע. ז כדעקרא דמעקרא; כמעקרא; כמעקרא. ח ל"ג וגם הולך לקראתך. ט ל"ג דאיהו. י אויל בלחודו. יא ל"ג לאו אלא. יב מוסיף למה אלא אינו. יג ל"ג אמרו ליה. יד מוסיף ליה הכי (אה"ל). טו כדקא אמרו. טז דצדיקיא. יז ל"ג סנדלפון שמייה. יח מנהון. יט לחיי. כ ל"ג ומן ואוקמה ער ות"ח. כא צלותהון; צלותהון (ר"א). כב ואתעבידו; ואתעבידו. כג ואתעטרא. כד צלותהון. כה מוסיף כיון דאינון משריין. כו מוסיף הנה החיל. כז אק. כח דא. כט בצלותהון וליג על. ל ובעותהון. לא מריהון. לב ת"ח. לג ואתעטר. לד בההיא.

מאמר
הסולם
מד וּכְפֹל כֶּף יֵב לְמַה וְכוּ': וְלִמָּה אָמְרוּ לוֹ כָּל זֹאת, מִשּׁוּם שֶׁהַקַּב"ה רוֹצֵה תְּמִיד בְּתַפְלַת הַצַּדִּיקִים וּמִתְעַטֵּר בְּתַפְלָתָם. וְכִמוֹ שְׁאִמְרֵנוּ, שְׁאוֹתוֹ הַמְּלַאךְ הַמְּמוֹנָה עַל תַּפְלַת יִשְׂרָאֵל סַנְדְּלָפוֹן שְׁמוֹ, הוּא לּוֹקֵחַ כָּל תַּפְלוֹת וְעוֹשֶׂה מֵהֶן עֲטָרָה לְחַי הָעוֹלָמִים. וּבִאֲרוּחַ. וּמִכָּל שְׁכָן תַּפְלוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁהַקַּב"ה רוֹצֵה בָהֶן, וְנֹעֲשֹׂת עֲטָרָה, שִׁיתְעַטֵּר הַקַּב"ה בְּאֵלוֹ תַּפְלוֹת. וְאִם תֹּאמְרוּ, הֲלֹא מִחֲנוּת הַמְּלָאכִים הַקְּדוּשִׁים הֵיוּ בָּאִים עִמּוֹ, וְלִמָּה נִתְיָרָא. אֲלֵא, הַצַּדִּיקִים אֵינֶם סוֹמְכִים עַל זְכוּתָם, אֲלֵא עַל תַּפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת אֵל רַבּוֹנָם.

מאמר צלותהון דצדיקיא
גז וַיָּשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים וְגו': שׁוֹאֵל, כִּינֵן שְׁאִמְרוּ בָּאנוּ אֶל אַחִידָא, עוֹד אֵין אֲנוּ יוֹדְעִים שְׁהוּא עֶשָׂו, וְכִי הֵיוּ אַחִים אַחֵרִים לַיַּעֲקֹב, וְחִשְׁבִּים, אֲלֵא בָּאנוּ אֶל אַחִידָא, פִּירוּשׁוֹ וְאִם תֹּאמְרוּ שְׁחֹזַר בְּתִשְׁבָּה, וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ מִתּוֹקָן, לֹא כֵן, אֲלֵא עֶשָׂו הִרְשַׁע כְּמִקּוּדָם לְכֵן. וְגַם הוֹלֵךְ לַקְרָאתָךְ, וְאִם תֹּאמְרוּ, שֶׁהוֹלֵךְ בְּלַבְדוּ, לֹא, אֲלֵא אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.
 (דפויי דף קס"ז ע"ב) * עיי' ברכת שלום עה"ת מאמר נד

וישלה

יד

דאתקלילת מפמה גוונין, אתעבידת עטרה, ומנחא על רישא דצדיק חי
העולמים, וצלותא דיחיד, לאו איהי פלילא, ולאו איהי אלא בגוון חד, ועל
דא, צלותא דיחיד לאו איהו מתתקנא, לאתקבלא דצלותא דסגיאין. ונת"ח,
יעקב פליל תה, ועל דא צלותיה תאיב ילה קב"ה. מה פתיב א ויירא יעקב
מאד ויצר לו

מוז) רבי יהודה פתח ויאמר, א אשרי אדם מפתח תמיד ומקשה לבו
יפול ברעה. זפאין אינון ישראל, דקב"ה אתרעי בהו, ויהב לון אורייתא
דקשוט, בגין למזפי בה לחיי עלמא, דכל מאן דאשתדל באורייתא,
קב"ה משיף עליה חייך עלאין, ואעיל ליה, לחיי עלמא דאתי, דכתיב כי הוא
חייך וארף ימך. וכתוב ודבר הזה תאריכו ימים, חייך בהאי עלמא,
וחיין דבעלמא דאתי

מוז) רבי אלעזר אמר, כל מאן דאשתדל באורייתא לשמה, לאו מיתתיה
על ידא דיצר הרע, יבגין דאתתקיף באילנא דחיי, ולא ארפי מגיה,
ובגין כה, צדיקא דמשפדלי באורייתא, לא מסתאבי גופא דלהון, דדלא
שרא עליהו רוח מסאבא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א לעיל דף ח' צ"א. ב (משלי כ"ח י"ד) לעיל הקדמת
זהר דף קנ"ה צ"ב. ג (דברים ל' כ') לעיל לך דף ק"כ
צ"ב. ד (דברים ל"ב מ"ז) לעיל בראשית ב' דף פ"ה
צ"א.
טו ליג וחייך. יז ובעלמא. יח יצר. יט ליג בגין; מוסף
מיתתהו בנשיקה דכתיב ישקני מנשיקות פיהו כלומר על פי
והיא הנשיקה היא (דהוא) דביקתא דנפשא בעיקרא (בעקרא) והוא (והוא) דאשתדל באורייתא. כ אתתקיף; מוסף
בגין דאתתקיף; דאתקיף (ד"א). כא אכפי; אחרפי. כב מסאבי. כג מוסף דלהון אלא הוא (דכיא) דכי (מוסף דלא
שרא עליהו רוח מסאבא) (אה"ל) כגון אליהו דאשכחוהו (דאשכחוהו) רבנן ושאלו ליה ולא כהן הוא מר (ולאו מר
כהן הוא) אמר לון [ליה] צדיקא לא מסאבי במיתתהו כמה דתנינן ביום שמת רבי בטלה כהונה כלומר דאתעסקו
[דאעסקן] ביה. (אה"ל כתב תוספת ולא גרס ליה הרמ"ק) וברפ"י כתב שהוא גליון. כד ולא (אה"ל). כה שארי
כו עליה.

צלותהו דצדיקיא

הסולם

מאמר

הרבים וע"כ כתוב, ויירא יעקב מאד ויצר
לו, כי הקב"ה סבב לו את זה כדי שיתפלל,
מטעם שחשק בתפלתו.
מוז) רבי יהודה וכו': ר"י פתח ואמר,
אשרי אדם מפתח תמיד ומקשה לבו יפול
ברעה. אשריהם ישראל, שהקב"ה רצה בהם,
ונתן להם תורת אמת, כדי לזכות בה לחיי
עולם. כי כל מי שעוסק בתורה, הקב"ה
מושך עליו חיים עליונים, ומביאו לחיי
העולם הבא, שכתוב, כי הוא חייך ואורך
ימך, וכתוב ודבר הזה תאריכו ימים, כי
היא חיים בעולם הזה, חיים בעולם הבא.
מוז) רבי אלעזר אמר וכו': רא"א, כל
מי שעוסק בתורה לשמה, אין מיתתו על
יד

שמאל ומאמצע, כי חסדים נמשכים מצד ימין,
וגבורות מצד שמאל, ורחמים מצד אמצעי. ומשום
שנכללת מכמה אופנים, וצדדים, נעשית עטרה
ומונחת על ראש צדיק חי העולמים, דהיינו
יסוד, המשפיע כל הישועות אל הנוקבא, וממנה
לכל הצבור, אבל תפלת יחיד אינה כלולה
מכל הצדדים, והיא אינה אלא באפן אחד,
או שמבקש חסדים או גבורות או רחמים, ועל
כן תפלת יחיד אינה מתוקנת להתקבל כמו
תפלת הרבים. כי אינה נכללת בכל ג' הקוים,
כמו תפלת הרבים. ובוא וראה, יעקב היה
כלול, מכל ג' הקוין, בהיותו מרכבה לקו האמצעי
הכולל שניהם, ולפיכך חשק הקב"ה בתפלתו,
בהיותה בכל השלמות, מכל ג' הקוין, כמו תפלת
(דפו"י דף קס"ו ע"ב *) דף קס"ח ע"א)

זו

וישלח

זוה יעקב אילנא דחיי הנה, אמאי דחיל, « דהא לא יכול לשלטא עלוי. ועוד, דהא כתיב « והנה אנכי עמך וגו', אמאי הנה דחיל. ונתו דהא כתיב « ויפגעו בו מלאכי אלהים, אי משדנין קדישין הוו עמיה, אמאי הנה דחיל.

זוט אלא, וכלא יאות הנה, ויעקב לא הנה בעי למסמך על ניסא דקב"ה, בגין דחשיב דלאו איהו פדאי, דקב"ה יעביד ליה ניסא, מאי טעמא, בגין דלא פלח לאבוי ולאמיה פדקא יאות, ולא אשתדל באורייתא, « ונטל תרי אחרות, ואף על גב דכלא אתמר, ועם כל דא, בעי ליה לב"ע למדחל תדיר, ולצללא קמי קב"ה בצלותא, דכתיב אשרי אדם מפחד יתמיד. והא אוקמוה.

זט תא חזי, יצלותא דאבהן קיימו עילמא, וכל בני עלמא, עלייהו קיימי וסמכין, לעלם ולעלמי עלמין לא אתנשי זכותא דאבהן, בגין דזכותא דאבהן, איהו קיומא דעילא ותתא, וקיומא דיעקב, איהו קיומא שלים, יתיר מפלהו, ובגין כן, בשעתא דעאקו לבגוי דיעקב, קב"ה אתמי קמיה דיוקנא דיעקב, ותייס על עלמא, פד"א וזכרתי את בריתי יעקוב. יעקוב"ב בוא"ו, אמאי בוא"ו, בגין דאיהו דיוקנא דיעקב ממש.

זז תא חזי, כל מאן דחמי ליה ליעקב, כמאן דאסתכל באספקלריאה

חלופי גרמאות

א מוסיף דהא יצה"ר (אה"ל). ב יכל. ג ליג הנה. ד תו. ה ליג הנה. ו ליג כלא (אה"ל). ז באות. ח נסא. ט נסא. י מוסיף פלח ליה. יא ונטיל. יב ליג למרחל (ד"א). יג מוסיף תמיד ולמרחל תדיר קמיה קב"ה. יד צלות. טו קיומא דעלמא (אה"ל). טז דעלמא. יז ליג יעקוב. יח בוי"ט.

מסורת הזהר

(א) בראשית כ"ח ט"ו. (ב) בראשית ל"ב ב'. לעיל וירא דף קנ"ב צ"ג. ג) (ויקרא כ"ו מ"ב) לעיל וירא דף ח"צ"א. יג מוסיף תמיד ולמרחל תדיר קמיה קב"ה. יד צלות. טו קיומא דעלמא (אה"ל). טז דעלמא. יז ליג יעקוב. יח בוי"ט.

צלותהון דדיקריא

כלל בזה, עם כל זה, צריך האדם לפחד תמיד, ולבקש בתפלה לפני הקב"ה, שכתוב, אשרי אדם מפחד תמיד. וכבר בארורנו.

הסולם

ז תא חזי צלותא וכו': בוא וראה, תפלת האבות קיימה את העולם, וכל באי העולם, עליהם מתקיימים וסומכים על זכותם, לעולם ולעולמי עולמים לא נשכחת זכות אבות, משום שזכות אבות היא קיומם של מעלה ושל מטה, וקיומם של יעקב, שלם יותר מכולם, ומשום זה כשבאה עת צרה לבניו של יעקב, הקב"ה רואה את צורתו של יעקב לפניו, ומרחם על העולם. כמש"א, וזכרתי את בריתי יעקוב, שכתוב יעקוב עם ו', ולמה כתוב עם ו' משום שהו' היא צורתו של יעקב ממש. פירוש. כי יעקב הוא מרכבה לד"א שה"ס הו' של השם הוי"ה. וע"כ צורתו של יעקב היא ו'.

מאמר

יד יצר הרע, שהוא מלאך המות כנ"ל משום שנאחו בעץ החיים ולא הרפה ממנו. ומשום זה, צדיקים העוסקים בתורה אין גופם טמא, לאחר מיתתם, כי אין רוח הטומאה שורה עליהם.

מח יעקב אילנא דחיי וכו': שואל, יעקב שהיה עץ החיים, למה פחד, מפני עשו, הרי הס"א, אינו יכול לשלוט עליו. ועוד הרי כתוב, שהקב"ה אמר לו, והנה אנכי עמך, למה היה מתירא. ועוד, הרי כתוב ויפגעו בו מלאכי אלקים, אם מחנות המלאכים הקדושים היו עמו למה פחד.

מט אלא כלא יאות וכו': ומשיב, אלא הכל אמת הוא, שלא היה צריך לפחד, אלא יעקב לא היה רוצה לסמוך על הנס של הקב"ה, שחשב, שאינו כדאי, שהקב"ה יעשה לו נס, מהו הטעם, הוא, משום שלא עבד את אביו ואמו כראוי, ולא עסק בתורה, דחיינו בכ"ב שנים שהיה עם לבן, ולקח שתי אחיות, ואע"פ שהכל נתישב, שיעקב לא חטא (דפרי"ך דף קס"ח ע"א)

נא תא חזי כל מאן וכו': בוא וראה, כל מי שראה את יעקב, הוא כמי שהסתכל באספקלריאה

וישליח

טז

דנתרא, וְהָא אַתְמָר. ^א דְּשׁוּפְרִיָּה דְיַעֲקֹב, כְּשׁוּפְרִיָּה דְאַדָּם ^א קְדָמָא. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אָנָּא שְׁמַעְנָא, דְּכָל מַאן דְּאַסְתַּפַּל בְּחַלְמִיָּה, וְחָמָא לִיהּ לְיַעֲקֹב, ^א מְקַסְטוּר בְּקוּסְפוּי, ^ב חֵיין אַתּוּסְפִין לִיהּ.

גב ר"ש אָמַר, הָא אַתְמָר, דְּדוּד מְלָכָא, עַד לָא הָוָה, לָא הָוָה לִיהּ ^ג חֵיִים כָּלִל, בַּר דְּאַדָּם קְדָמָא, יְהִיב לִיהּ שְׁבַעִין שָׁנִין מִדִּילֵיהּ, וְכִף הָוָה קִיּוּמֵיהּ דְּדוּד מְלָכָא, שְׁבַעִין שָׁנִין הָוָה. וְקִיּוּמָא דְאַדָּם קְדָמָא, אֶלְף ^ד שָׁנִין חֲסַר ^ה שְׁבַעִין. אֲשַׁתְּפַחוּ בְּהַנִּי אֶלְף ^ו שָׁנִין קְדָמָא, אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, וְדוּד מְלָכָא.

גה פִּתַח וְאָמַר ^א חֵיִים שְׁאֵל מִמֶּךָ נִתְתָּה לּוֹ אַרְף יָמִים עוֹלָם וְעַד. ^ב חֵיִים שְׁאֵל מִמֶּךָ, דָּא דוּד מְלָכָא, ^ג דְּהָא ^ד בַּר דְּבָרָא קַב"ה יִגְנָתָא דְעַדְדָן, ^ה אֲטִיל בֵּיהּ נְשַׁמְתָּא דְדוּד מְלָכָא, וְאַסְתַּפַּל ^ו בֵּיהּ, וְחָמֵי דְלִית לִיהּ ^ז חֵיִים מִדִּילֵיהּ כְּלוּם, וְקִיּוּמָא קָמִיהּ כָּל יוּמָא, פִּינּוֹן דְּבָרָא אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, אָמַר הָא וְדָאִי קִיּוּמֵיהּ, ^ח וּמְאָדָם קְדָמָא, ^ט הָוָה שְׁבַעִין שָׁנִין, דְּאַתְקִיִּים דוּד מְלָכָא בְּעֵלְמָא.

גד תו, אָבְהָן ^א שְׁבַקוּ לִיהּ ^ב מַחֲיִיהוֹן, כָּל חַד וְחַד, אַבְרָהָם שְׁבַק לִיהּ, וְכַן יַעֲקֹב, ^ג וְיוֹסֵף. יִצְחָק לָא שְׁבַק לִיהּ כְּלוּם, בְּגִין דְּדוּד מְלָכָא, ^ד מַסְטְרִיָּה קָא אָתָא.

ח'לופי גרמאות

ממורת הזהר

א מוסיף קדמא הוה. ב מוסיף ריל חין. ג חין. ד ל"ג שני. ה מוסיף שבעין שני. ו שני. ז ל"ג חיים שאל ממך. ח ל"ג דהא. ט דכד. י ג"ע. יא אעיל. יב בה. יג חין. יד הוא. טו שביק. טז מחיין. יז וכן יוסף. יח מסטריי. יט דרך אמת. א מקושט במלבושיו וקוספא הוא מלבוש.

צלותהון דבדיקיא

הסולם

מאמר

זהו ודאי חיינו של דוד, ומאדם הראשון היו אלו ע' שנים שדוד המלך חי בעולם. **גד** תו, אַבְהָן וכו': עוד פירוש. האבות הניחו לו מחייהם כל אחד ואחד. אברהם הניח לו מחייו, וכן יעקב ויוסף. יצחק לא הניח לו כלום, משום שדוד המלך בא מצדו, פירוש. כי דוד המלך ה"ס הנוקבא מצד שמאל, שאז היא חושך ולא אור כמ"ש להלן, וע"כ לא היו לו חיים, כי אין חיים אלא מצד ימין, שה"ס ז"א הנקרא עץ החיים. וגם יצחק היה מצד שמאל, אלא שנכלל באברהם בסו"ה, אברהם הוליד את יצחק, וכן בכח העקדה, וע"כ היה לו חיים. וכל זה רק לעצמו, אבל ליתן חיים לדוד, לא היה יכול, מטעם שעקרו מקו שמאל היה, ולא היו לו חיים מצד עצמו אלא מכת התכללות. וז"ש, בְּגִין דְּדוּד מְלָכָא מַסְטְרִיָּה קָא אַתָּא, כלומר שגם יצחק מקו שמאל כמו דוד, וע"כ לא היה יכול ליתן לו חיים משלו.

באספקלריאה דנהרא, שהיא ז"א, ולמדנו שיפיו של יעקב הוא כפיו של אדם הראשון. אמר ר' ייסא אני שמעתי, שכל מי שהסתכל בחלמו וראה את יעקב מעוטף בלבושיו, חיים נתוספו לו. **גב** ר"ש אָמַר וכו': רש"א, למדנו, שדוד המלך מטרם שבא לעולם, לא היה לו חיים כלל, מלבד שאדם הראשון נתן לו משלו ע' שנים. וכך היו חיינו של דוד המלך ע' שנים. וחיינו של אדם הראשון, היו אלף שנים חסר ע'. ונמצאים אדם הראשון ודוד באלף השנים הראשונים של בריאת העולם.

גה פִּתַח וְאָמַר וכו': פתח ואמר, חיים שאל ממך נתת לו אורך ימים עולם ועד, חיים שאל ממך, זהו דוד המלך. כי כשברא הקב"ה את גן העדן, והטיל בו הנשמה של דוד המלך, הסתכל בה וראה שאין לה חיים משלה כלום, וכך עמדה לפניו כל היום. כיון שברא את אדם הראשון, אמר,

ודאי

(דפו"י דף קס"ח ע"א)

יז

וישלח

נה) ודאי אברהם שבק ליה חמש שנים, דתנה ליה לאתקיימא מאה ותמנין שנים, ואתקיים מאה ושבעין וחמש שנים, וחסרין חמש. יעקב הוה ליה לאתקיימא בעלמא פיומי דאברהם, ולא אתקיים, אלא מאה וארבעין ושבע שנים, וחסרים תמניא ועשרין. אשתפתו דאברהם ויעקב שבקו ליה מחייהון תלתין ותלת שנים. יוסף ודאתקיים מאה ועשר שנים, תנה ליה לאתקיימא מאה וארבעין ושבע שנים, פיומי דיעקב, וחסר מנהון תלתין ושבע שנים. הא שבועין שנים, דשבקו ליה לדוד מלכא, לאתקיימא בהון, ובהו אתקיים דוד, בכל אינון שנים דשבקו ליה אבהון.

נו) ואי תימא, ויצחק אמאי לא שבק ליה פלוס פנהני, בגין דאיהו חשף, ודוד מסטרך דחשף קא אתא, ומאן דאיהו בחשף, לית ליה נהורא כלל, ולית ליה חיים, ובג"כ לא הוה לדוד חיים כלל. אבל אלן דהוה להון נהורא, נהירו ליה לדוד מלכא, ומנייהו אצטרף לאנתרא, ולמתי ליה חיים, דהא מסטרך דחשף לית ליה חיים כלל, ועל דא לא אתא יצחק בחושבנא.

נז) ואי תימא, יוסף אמאי נתיר מפלהו. אלא ודאי יוסף בלחודו, ככלהו. בגין דאקרי צדיק, ודא הוא דאנהיר לסיקרא, נתיר מפלהו. ובג"כ, האי שבק ליה לדוד מלכא נתיר מפלהו חיים, דכתיב ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) (בראשית א' י"ז) לעיל בראשית א' דף ק"ד צ"ב. א ל"ג ודאי, ב ולא אתקיים בר (אה"ל). ג ל"ג חסרין חמש. ד חסרין, ה עשרין ותמניא. ו ל"ג ליה. ז אתקיים. ח והוה. ט ל"ג שנים, י ל"ג שנים. יא ל"ג ליה. יב אמאי יצחק. יג ל"ג ליה. יד ל"ג כהני (אה"ל). טו מוסיף ליה לדוד. טז דהוה. יז לאנתרא. יח יצחק לא אתא. יט בחשבנא. כ ל"ג יתיר מכלהו. כא מוסיף ד"א בגין. כב דנהיר; דאנה. כג יתיר (אה"ל). כד השמים וגו'.

צלותהון דצדיקייא

הפוסם

מאמר

כלומר שגם הוא מצד שמאל, ומי שהוא בחשך, אין לו אור כלל, ואין לו חיים, ועל כן, לא היה חיים לדוד כלל. אבל אלו, דהיינו אברהם יעקב ויוסף, שהיה להם אור, כי מצד ימין הם, האירו לדוד המלך ומהם הוא צריך להאיר ושיהיה לו חיים כלומר שמוכרח להתכלל בימין, כי מצד החשך, דהיינו משמאל, אין שם חיים כלל. וע"כ, לא בא יצחק בחשבון.

נה) ודאי אברהם וכו': ודאי שאברהם הניח לו חמש שנים, כי היה לו לחיות מאה ושמונים שנה, כמו יצחק, והוא חי רק מאה ושבעים וחמש שנים, וה' שנים חסרים. יעקב היה לו לחיות בעולם כימי אברהם, שהם קט"ה שנים, ולא חי אלא קמ"ז שנים, חסרים לו כ"ח שנים. נמצא שאברהם ויעקב הניחו לו מחייהם ל"ג שנים. יוסף, חי מאה ועשר שנים. היה לו לחיות קמ"ז שנה, כימי יעקב, וחסרות ל"ז שנים, ועם ל"ג של אברהם ויעקב, הם שבעים שנה, שהניחו לדוד המלך להתקיים בהם, ודוד חי בכל אלו השנים שהניחו לו האבות.

נד) ואי תימא יוסף וכו': ואם תאמר, יוסף למה הניח לו חיים יותר מכולם, דהיינו ל"ז שנים והם לא הניחו לו אלא ל"ג שנים. ומשיב, אלא ודאי יוסף בלבדו שקול ככולם, משום שנקרא צדיק, דהיינו יסוד, הכולל את כל הספירות, והוה שמאיר ללבנה, שהיא הנוקבא, יותר מכולם, ומשום זה, הוא הניח לדוד המלך חיים יותר מכולם. שכתוב ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ.

נו) ואי תימא יצחק וכו': ואם תאמר, יצחק, למה לא הניח לו כלום מחייו כמו אברהם יעקב ויוסף. ומשיב, משום שיצחק היה חשך דהיינו מקו שמאל שמתרם התכללותו עם הימין הוא חשך כנ"ל, ודוד מצד החשך בא, (דפניי דף קס"ח ע"א * דף קס"ח ע"ב)

פירוש

וישלה

יה

נח) ת"ח, יעקב, צלותיה אגין ליה מעשו, בגין דבעא לסלקא זכותיה, לבנוי אבתריה, ולא לאפקא ליה השתא לגביה דעשו. ועל דא, צלי צלותיה לקב"ה, ולא אסתמיך על זכותיה, לשיןבא ליה בגיניה.

נט) ויאמר אם יבא יעשו אל המתנה האחת והפחו והיה המתנה הנשאר לפליטה. ת"ח, מה פתיב ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבהמה והגמלים לשני מחנות. אמאי לשני מחנות. בגין דאמר, אם יבא יעשו אל המתנה האחת והפחו והיה המתנה הנשאר לפליטה.

ס) תא חזי, שכניתא לא יעדיאת מאהל לאה, ומאהל רחל, אמר יעקב, ידענא דהא נטירו לון לאלין מן קב"ה. מה עבד, וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, אמר, אם יקטיל עשו, ילאלין יקטיל, אבל אלין, לא מסתפינא מנייהו, בגין דשכניתא עמהון, ועל דא והיה המתנה הנשאר לפליטה. פיון דדעביד האי, אתקין צלותיה עלייהו, מה כתיב, ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יי האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואטיבה עמך.

סא) רבי יוסי פתח ויאמר, תפלה לעני כי יעטף ולפני יי ישפך שיחו. האי קרא אוקמוה בכמה אתר. אלא דוד מלכא אמר דא, כד אסתפל וקמא במלי דמסכנא, ואסתפל ביה, כד הנה אזיל וערק מקמי חמוי, אמר דא

חלופי גרסאות

א צלותיה דיעקב, ב לגבי ג לשובא, ד עשו וגוי, ה העם וגוי, ו עשו וגוי, ז עראת; אעדיאת, ח מקב"ה וליג מן, ט מוסף אמאי אמר, י אי, יא עשו קטיל, יב מוסף ליה [לי אהיל] ולאלין, יג יקטול (אה"ל), יד דעבר, יו ליג ואמר, יט יעטף וגוי, כ כי,

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ב ט), ב) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג, ג) (בראשית ל"ג ב), ד) (לעיל בראשית א' דף קס"ו ציון ד', ה) (בראשית ל"ב י) ח"א קסט, ח"ג ק, ה) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), ו) (בראשית ל"ב ט) דכתיב, ז) אברהם וגוי, ח) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), ט) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), י) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), יא) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), יב) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), יג) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), יד) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), יו) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), יז) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), יח) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), יט) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג), כ) (לעיל בראשית א' דף קס"ו צ"ג).

צלותהון דצדיקיא

וראה, השכינה לא סרה מאהל לאה ומאהל רחל, אמר יעקב, יודע אני, שיש להם לאלו שמירה מן הקב"ה, לפיכך מה עשה, וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, אמר אם יכה עשו יכה את אלו, אבל בעד אלו דהיינו בני הגבירות, איני מפתח בעדם משום שהשכינה עמהם. ולפי"ז יהיה הפירוש של ראשונה, ראשון לסכנה. ועל כן אמר והיה המהנה הנשאר לפליטה, דהיינו משום שהשכינה עמהם. כיון שעשה זה, ערך תפלתו עליהם על השפחות וילדיהן מה כתוב, ויאמר יעקב אלקי אבי אברהם וגוי.

הסולם

סא) רבי יוסי פתח וכו': ר"י פתח ואמר, תפלה לעני כי יעטף וגוי, מקרא זה בארונה בכמה מקומות. אלא דוד המלך אמר זה, כאשר הסתכל וראה בהליכות העני, והסתכל בו, בשעה שהיה הולך ובורח מפני חמוי, שאול המלך, אז אמר תפלה לעני. זו היא

מאמר

פירוש, הרקיע הוא בחינת יסוד צדיק, דהיינו יוסף, והארץ ה"ס הנוקבא, דהיינו דוד המלך, הרי שהמאיר אל הנוקבא הוא היסוד שה"ס יוסף, וע"כ נתן לו חיים יותר מכולם.

נח) ת"ח יעקב וכו': בוא וראה, יעקב, תפלתו הגינה עליו מפני עשו, ולא זכותו, משום שרצה להניח את זכותו, לבניו אחריו, ולא להוציאו לצורך עצמו עתה מפני עשו. וע"כ התפלל תפלתו אל הקב"ה, ולא סמך עצמו על זכותו שינצל בשבילה.

נט) ויאמר אם יבא עשו וגוי: בוא וראה, מה כתוב, ויחץ וגוי לשני מחנות. שואל למה חצה אותם לשני מחנות. ומשיב, משום שאמר אם יבא עשו וגוי והיה המחנה הנשאר לפליטה, שיש להקשות, וכי לא יכול להיות שעשו יכה את שני המחנות, ומה היא הודאות שיהיה מחנה הנשאר לפליטה.

ס) ת"ח שכניתא לא וכו': ואומר, בוא (דפו"י דף קס"ח ע"ב)

יב וישלח
תפלה לעני, דא א הוא צלותא, ב דבְּעֵי מְסַכְנָא ג קמי קב"ה, ד וְדָא צְלוֹתָא, ד אקדימת לכל ה צלותהון ו דעלמא.

כב פתיב הקא תפלה לעני, וכתיב התם א תפלה למשה י איש האלהים, מה בין האי להאי. אלא, דא תפלה של יד, וְדָא תפלה של ראש, ולית לאפּרשא בין האי תפלה לעני, ובין תפלה ל משה, ו תרווייהו שקילין כחד.

כג ועל דא צלותא דעני, י אקדימת קמי קב"ה, מפל צלותין דעלמא, יא בגין דכתיב, ב פי לא בנה ולא שקן ענות עני וגו'. יב ת"ח, תפלה לעני, דא תפלה של יד, דעני אתדבק במסכנותיה, כמאן דלית ליה מגרמיה כלום.

כד דבר אחר, תפלה: דא משה. לעני: דא דוד. פי יעטרף: פד אתפסיא יב סיהרא, ואתפסי שמשא יב מינה. ולפני ה' ישפף שיחו: בגין לאתתברא בהדי שמשא.

כה ת"ח, צלותא דכל בני נשא, יו צלותא. וצלותא דמסכנא, יז איהי צלותא דקיימא יב קמיה יב דקב"ה, יט ותבר תרעין יב ופתחין, יא וצאלת לאתקבלא קמיה, הה"ד א וקהי כי יצעק אלי יב ושמעתי כי חנון אני וכתיב שמע אשמע צעקתו. ולפני ה' ישפף שיחו, כמאן דמתרעם על דינוי דקב"ה.

מסורת הזהר
א (תהלים צ"א) ח"ב קלו: ח"ג קצה. ת"ז תקי י"ט
ב (תהלים כ"ב כ"ה) ח"ג ט. רכג. רנט. ג (שמות
כ"ב כ"ו) ח"ב פו:
ג (תהלים צ"א) ח"ב קלו: ח"ג קצה. ת"ז תקי י"ט
ד וראי ה צלותין. ו מוסיף דעלמא וצלותא דאיהי צלותא
(אה"ל). ז ל"ג איש האלקים. ח ל"ג האי. ט מוסיף למשה
איש האלקים. י אקדים; אקרימו. יא בגין כן כתיב.
יב ות"ח. יג מוסיף סיהרא משמשא. יד מנה (אה"ל). טו ל"ג צלותא. טז איהו (אה"ל). יז קמי. יח קב"ה. יט ותברת.
כ מוסיף ופתחין רקיעין (אה"ל). כא ועלת. כב ושמעתי וגו'.

מאמר
היא תפלה שהעני מתפלל לפני הקב"ה, וזו היא תפלה המקדימה להתקבל לפני כל תפלות העולם.

הסולם
צלותהון דצדיקיא
לעני היא תפלה של יד, דהיינו הנוקבא, שהיא תפלת העני הרבוק בעניו, כמי שאין לו מעצמו מאומה.

כד דבר אחר תפלה וכו': פירוש אחר. תפלה, רומז על משה שהיא ז"א. לעני, על דוד, שהוא הנוקבא. כי יעטרף, היינו בשעה שמתכסית הלבנה, שהיא הנוקבא, שהשמש שהוא ז"א, נעלם ממנה. ולפני הוי"ה, שהוא ז"א, ישפוף שיחו, כדי להתחבר עם השמש, שהוא ז"א.

כה ת"ח צלותא דכל וכו': כוא וראה, תפלת כל אדם הוא תפלה, אבל תפלת העני, היא תפלה העומדת לפני הקב"ה, שהיא שוברת שערים ופתחים, ונכנסת להתקבל לפניו. וזהו שכתוב, והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, וכתוב, שמוע אשמע צעקתו. ולפני ה' ישפוף שיחו, היינו כמי שמתרעם על דינו של הקב"ה.

אמר

(דפני דף קס"ח ע"ב)

וישלה

ב

סו אמר רבי אלעזר, «צלותהון דצדיקניא חדונותא בלכ"י» * לאתעטרא קמיה קב"ה, בג"כ, חביבא ג הוא יתיר דקמיה קב"ה, ובג"כ קב"ה תאיב לצלותהון דצדיקניא בשעתא דאצטריף לון, בגין דידעי לרצוני למריהון.

סז מה פתיב ביה ביצקב, «אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ה' האומר אלי שוב וגו', אעטר ויאקשר קשורא בקשורא חד, פדקא יתני. אלהי אבי אברהם, לימינא, ואלהי אבי יצחק, לשמאלא. האומר אלי, הכא תלי מלה, לאתעטרא ב לאתריה בינייהו. שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך.

סח קטנתי מפל י החסדים, אמאי ט הנה אצטריף האי עם האי. אלא, אמר יצקב, את אבטתת לי לאוטבא עמי, ואנא ידענא, דכל עובדך ט פלהו על תנאי, הא אנא לית בי זכותא, דהא א קטנתי מפל החסדים ומפל י האמת אשר עשית את עבדך, וכל מה דעבדת לי עד יומא, לאו בגין זכותאי הנה, אלא בגינך הוא דעבדת לי, ונהווא טיבו וקשוט בגינך הנה. דהא פד עברנא בקדמיחא, דהוינא אזיל מקמי דעשו, יחידאי עברנא ליה כ לההוא נהרא, ונאנת עבדית עמי טיבו וקשוט, ונהא אנא השתא, מעבר ליה בתרי כ משיריין, אינון תריין כ משיריין דפליג.

סט עד הכא סדורא דשבחא דדמריה, מכאן ולהלאה י בעא מה

טורת הזהר

חלופי גרמאות

(א) לעיל דף י"ח צ"ד. (ב) לעיל וירא דף ק"א צ"ג. א בצלותהון (אה"ל). ב דכ"י (אה"ל). ג ל"ג הוא; היא (אה"ל). ד קמי. ה יצחק וגו'. ו ל"ג וגו'; מוסיף וגו' דהכי תלי מלה לאתעטרא לאתריה בינייהו. ז אתעטר. ח ואתקטר; ואקטר; ואכתר (אה"ל). ט קטורא. י מוסיף חזי ליה; לי (אה"ל). יא מוסיף ה' האומר. יב באתריה. יג מוסיף החסדים ומכל האמת וגו'. יד מה; מאי (אה"ל). טו ל"ג הנה. טז אינון, יז האמת וגו'. יח מוסיף יומא דין. יט ליה. כ מוסיף ית יורנא ויורנא אה"ל. כא ל"ג לההוא נהרא (אה"ל). כב ואת. כג משירין. כד משירין. כה דמאריה. כו בעי.

מאמר

הסולם

צלותהון דצדיקניא

סו אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, תפלת הצדיקים, הוא שמחה לכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, להתעטר, עם התפלה, לפני הקב"ה. ומשום זה, היא אהובה יותר לפני הקב"ה, מתפלת העני, ומשום זה, הקב"ה משתוקק לתפלת הצדיקים בשעה שצריכים להתפלל, משום שיודעים אין לרצות את רבונו.

סז מה פתיב ביה וכו': מה כתוב בו ביעקב, בתפלתו, אלקי אבי אברהם ואלקי וגו', העטיר, וקשר קשר בהתקשרות אחת כראוי, שאמר אלקי אבי אברהם, שהוא לימין, ואלקי אבי יצחק, שהוא לשמאל, האומר אלי, דהיינו לו עצמו שהוא קו אמצעי המכריע, כאן, בקו אמצעי, תלוי הדבר, לעטר את מקומו ביניהם, בין אברהם ויצחק שהם ימין ושמאל, וע"כ אמר לו, שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך.

סח קטנתי מפל החסדים: שואל, מה (דפו"י דף קס"ח ע"ב *) דף קס"ט ע"א) בקש

כא

וישלח

דאצטריך ליה. לאתחנא לְכָל בְּנֵי עֲלָמָא, דאצטריך « ליה לְכָר נֶשׁ, לְסַדְרָא שְׁבָחָא
דְּמֵאֲרִיָּה בְּקַדְמִיתָא, וּלְכַתְרָא יִבְעֵי בְּעוֹתִיָּה, דְּהָכִי עֶבֶד יַעֲקֹב, בְּקַדְמִיתָא סַדְרָא
שְׁבָחָא דְּמֵרִיָּה, וּלְכַתְרָא דְּסַדְרָא שְׁבָחָא, אָמַר בְּעוֹתִיָּה דאצטריך ליה.

(ב) הַה"ד « הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד יַעֲשׂוּ כִּי יֵרָא אֲנֹכִי אֲתוּ פֶּן יָבֹא
וְהַפְּנִי אִם עַל בְּנִים. מִכָּאן, יִמָּאן דְּצִלֵּי צְלוֹתִיָּה, יִדְבְּעֵי לְפָרְשָׁא מְלוֹי בְּדַקָּא
יְאוּת. הַצִּילֵנִי נָא, וְאִי תִימָא, דְּהָא שְׁוֹבֵתָ לִי מִלְּבָן. מִיַּד אָחִי. וְאִי תִימָא,
קְרִיבִין אוֹתְרִנִּין סְתָם, אָחִין אֶקְרוּן. מִיַּד יַעֲשׂוּ. מ"ט בְּגִין לְפָרְשָׁא מְלָה בְּדַקָּא
יְאוּת. וְאִי תִימָא, אָנָּא אֲמַאי אֶצְטְרִיךְ, כִּי יֵרָא אֲנֹכִי אֲתוּ פֶּן יָבֹא וְהַפְּנִי. בְּגִין
לְאַשְׁתְּמוּדְעָא מְלָה לְעִילָא, וּלְפָרְשָׁא לָהּ בְּדַקָּא יְאוּת, וְלֹא יִסְתִּים מְלָה.

(ג) וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עֲמָךְ וּגְוִי. וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב,
מֵאִי וְאַתָּה. כְּד"א, וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת כְּלָם, אוֹף הָכָא וְאַתָּה אָמַרְתָּ.

(ד) תָּא תְּחִי, דְּוֹד מְלָכָא אָמַר, יְהִי לְרִצּוֹן אֲמַרִי כִּי: אֵלִין מְלִין
דְּאַתְפָּרְשֵׁן. וְהִגִּיזוּן לְבִי: אֵלִין מְלִין דְּסִתִּימָן, דְּלֹא יִכִּיל בְּרַ נֶשׁ לְפָרְשָׁא לֹון
בְּפוּמִיָּה, דָּא הוּא הִגִּיזוּן, דְּאִיהוּ בְּלָבָא, דְּלֹא יִכִּיל לְאַתְפָּרְשָׁא.

(ה) וְעַל דָּא אֶצְטְרִיךְ מְלָה, לְאַתְפָּרְשָׁא בְּפוּמָא, וּמְלָה דְּתַלְיָא בְּלָבָא, וְכִלְא
רְזָא אִיהוּ, תַּד לְקַבֵּל דְּרִגָּא תַתְּאָה, וְתַד לְקַבֵּל דְּרִגָּא עֲלֵאָה. מְלָה דְּאַתְפָּרְשָׁא,
לְקַבֵּל דְּרִגָּא יְתִירָה, דְּאַתְפָּרְשָׁא לְאַתְפָּרְשָׁא. הַהוּא דְּתַלְיָא בְּלָבָא, אִיהוּ לְקַבֵּל
דְּרִגָּא פְּנִימָאָה יְתִירָה, וְכִלְא כְּתִדָּא אִיהוּ. וְעַל דָּא אָמַר יְהִי לְרִצּוֹן אֲמַרִי כִּי
וְהִגִּיזוּן לְבִי לְפִנְיָךְ וּגְוִי.

חלופי גרסאות

א ל"ג ליה. ב דמריה. ג ליבעי. ד עשו וגו'. ה ל"ג מן
כי עד מכאן. ו ל"ג מאן. ז רבעא. ח שיבת. ט אותו
וגו'. י ל"ג פן יבא והכני. יא ל"ג היטב איטיב. יב פי
וגו'. יג ל"ג תתאה. יד לרצון וגו'.

מסורת הזוהר

(א) (בראשית ל"ב י"ב). (ב) (שם י"ג). (ג) (נחמיה ט').
(ד) (תהלים י"ט).

הסולם

מאמר

עוד, ואמר, אם תאמר, למה אני צריך להצלה,
כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני וגו'. וכל
זה, כדי להסביר הדבר למעלה, ולפרש אותו
כראוי, ולא לסתום הדבר.

(א) ואתה אמרת היטב איטיב וגו':
ושאל מהו ואתה. ומשיב, כמו שאתה אומר
ואתה מחיה את כולם, שפירושו, הנוקבא הנקראת
אתה, אף כאן ואתה אמרת, הוא שם הנוקבא.

(ב) תא חזי דוד וכו': בוא וראה דוד
המלך אמר, יהיו לרצון אמרי פי, אלו הם
דברים שהם מפורשים. והגיון לבן, אלו הם
דברים שהם סתומים, שאין אדם יכול לפרש
אותם בפיו, זה הוא הגיון שהוא בלב,
שאינו יכול לפרשו.

(ג) ועל דא אצטריך וכו': ועל כן
צריך להיות דבר שהוא מפורש בפה דהיינו,
אמרי

בקש מה שצריך לו, להורות לכל בני
העולם, שאדם צריך לסדר שבתו של רבונו
בתחילה, ואחר כך יתפלל תפלתו. כי כן
עשה יעקב, בתחילה סדר שבתו של רבונו,
ואחר שסדר השבת, אמר תפלתו שצריך.

(ד) הַה"ד הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד וכו': וזה
הוא שכתוב הצילני נא מיד אחי וגו', דהיינו
שלאחד שסידר השבח התפלל תפלתו. מכאן נשמע,
שמי שמתפלל תפלתו צריך לפרש דבריו
כראוי. שאמר, הַצִּילֵנִי נָא, שלכאורה היה זה
די כי אינו צריך יותר מהצלה, עם כל זה אמר
להקב"ה: ואם תאמר, שכבר הצלת אותי
מלבן, לכן פירש מיד אחי. ואם תאמר, שגם
קרובים אחרים סתם, נקראים אחים, ע"ד
שאמר לבן ליעקב הכי אחי אתה ועבדתי חנם.
לכן פירש מיד עשו. מה הטעם, משום
שצריכים לפרש הדבר כראוי. וע"כ האריך
(דפו"י דף קס"ט ע"א)

כב

וישליח

עד פגונונא דא אמר יעקב, בקדמימא פריש מלה פדקא גאות, ולבתר סתים מלה, דאיהי תליא בהגיונא דלבא, דלא אצטריך לפרשא, דכתיב « ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב. הקא איהו מלה, דתליא בלבא, דלא אצטריך לפרשא. וכן אצטריך בפקאמרן, בגין ליחדא יחודא שלים, פדקא גאות. ופאין אינון צדיקיא, דנרעי לסדרא שבחא דמאריהון פדקא גאות. ולמכעי בעותהון, ויבגין פך פתיב, ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך יאסף פאר.

עה ויותר יעקב לבדו וגו'. רבי חייא פתח ויאמר א לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך, תא תזי, פד פרא קב"ה עלמא, עבד בכל יומא ויומא * עבדתייה דאתתזי ליה, וקא אוקמוה. ואתמר, פיומא רביעאה עבד ינהורין, ויבגין אתברי סיהרא חסר, נהורא דאזעירת גרמה, ויבגין דאיהי מארת חסר יא"ו, ואתיהיב דוכתא, לשלטה פל רוחין ושרין, ועלעולין ומזיקין וכל י רוחי י מסאבי.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ב), (ב) (ישעיהו מ"ט), (ג) (תהלים צ"א). א הים וגו', ב כדאמרן, ג לייחדא, ד דמריהון. ה בגין, ו גו' שלש פעמים גם רמז לשלש גאולות על ידי שלשה צדיקים משה מרדכי משיח שעתיד לגאלנו בקרוב. ז ל"ג ואמר. ח רעה וגו'. ט מוסיף ואתמר ואי תימא. י מוסיף נהורין ואתמר. יא ו'. יב אתיהיב. יג רוחין. יד דמסאבו. **דרך אמת** א] רוח סערה. * גליון ג"ס ר"ת גואל משה. גואל מרדכי. גואל משיח.

צלותהון דצדיקיא

הסולם

מאמר

בהקדמת הזהר דף כ"ט ד"ה וז"ש במספר) ונמשכים מבינה ונקראים הגיון לבי. ובתחילה אמר יעקב, ואתה אמרת היטב איטיב עמר, וה"ס מוחין דמספר, וע"כ הקדים השם ואתה, שהיא עלמא דאתגליא, שממנה נמשכים המוחין דמספר, ואח"כ אמר אשר לא יספר מרוב, שהם המוחין בלי מספר הנמשכים מעלמא דאתכסיא, שהם חסדים מכוסים. ושניהם צריכים. (כמ"ש שם בהקדמת ספר הזהר דף ל' ד"ה ושמא ע"ש). זכאין אינון צדיקיא וכו': אשריהם הצדיקים שיודעים לסדר שבתו של רבונם כראוי, ולהתפלל אחד כך תפלתם. ומשום זה כתוב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

אמרי פי. ודבר שהוא תלוי בלב, ואינו מפורש בפה דהיינו הגיון פ"ב, כי הכל הוא סוד. אחד הוא כנגד המדרגה התחתונה, שהיא הנוקבא, ואחד כנגד המדרגה העליונה שהיא בינה דבר המפורש בפה, הוא כנגד המדרגה התחתונה, הצריכה להתפרש, שה"ס עלמא דאתגליא. דבר ההוא התלוי בלב, הוא כנגד מדרגה יותר פנימית, שהיא בינה, שהיא עלמא דאתכסיא, והכל הוא כאחד, כלומר ששניהם צריכים. וע"כ אמר, יהיו לרצון אמרי פי והגיון פ"ב בפניך וגו'.

עד כונונא דא אמר יעקב וכו': כעין זה אמר יעקב, מתחילה פירש הדבר כראוי, ואחר זה סתם הדבר, להיותו תלוי בהגיון הלב שאינו צריך להתפרש, שכתוב, ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב, כאן הוא דבר התלוי בלב, שאינו צריך להתפרש. וכן צריך להיות כמו שאמרנו ששניהם צריכים כדי ליחד יחוד השלם כראוי. פירוש. שיש מוחין דמספר, והיינו המפורש בפה, שה"ס הארת החכמה המתגלה על ידי הנוקבא הנקראת פה. ויש מוחין בלי מספר, שה"ס חסדים מכוסים. (כנ"ל דפו"י דף קס"ט ע"א * דף קס"ט ע"ב)

מאמר ויותר יעקב לבדו

עה ויותר יעקב לבדו וגו': רבי חייא פתח ואמר, לא תאנה אליך וגו', בוא וראה, כאשר ברא הקב"ה את העולם, עשה בכל יום ויום המלאכה הראויה לו, ובאורוהו. ונאמר, שביום רביעי עשה את המאורות, ואז נבראה הלבנה חסרה, שהיא אור שמיעט את עצמו, ומשום שהיא מארת חסר ו', ניתן

כג

וישלח

(עו) בלהו סלקין ושאטין בעלמא לאסטא, ואתמנון בדוכתי דאתחריבו, ובחקלין תקיפין, ובמדברין תריבין. וכלהו מסטרי רוח מסאבא. והא אתמר, דהא רוח מסאבא דאתיא מנחש עקימאה, איהו רוח מסאבא ממש. ואיהו אתמנא בעלמא, לאסטא ב' בר נש לגביה, ועל דא יצר הרע שליט בעלמא.

(עז) ואיהו אתמני לגביהו דבני נשא, ואשתפח עמהון, ובעקימו וכתסקופין אתי לגביהו, לאסטא לון, מארחוי דקב"ה, כמה דאסטי לאדם קדמאה, וגרים מותא לכל עלמא, הכי נמי אסטי ולהו לבני נשא, וגרים לון לאסתאבא.

(עח) ומאן דאתי לאסתאבא, איהו משיך עליה שהוא רוח ומסאבא, ואתדביק בהדיה, וכמה אינון דמינין לסאבא ליה, ומסאבין ליה, ואיהו מסאב וסאבין ליה בהאי עלמא, ובההוא עלמא. והא אתמר.

(עט) ובשעתא דאתי בר נש לאתדכאה, ההוא רוח מסאבא אתפפייא קמיה, ולא יכיל לשלטאה עליו, וכדין כתיב, לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. אמר ר' יוסי, לא תאנה אליך רעה, דא לילית, ונגע לא יקרב באהלך, אלין שאר מזיקין, והא אוקמוה ואתמר.

(פ) רבי אלעזר אמר, הא אמרן, דלא יפוק בר נש יחידאה בליליא, וכל שכן, בזמנא דסיקרא אתבריאת, ונהו חסרה, ואוקמוה. דהא כדין, רוחא

חלופי גרסאות

א שליטין; שליטין (אה"ל). ב ושאטן. ג לון בני לבני אה"ל נשא. ד בעקימו. ה קב"ה. ו להון. ז מסיף מסאבא ושריא בגויה נבגויה אה"ל. ח ואתרבק. ט ל"ג ומסאבין ליה. י ומסאבין. יא ובעלמא [דאתין]. יב עליה. יג רעה וגוי. יד כדאמר. טו והות. דרך אמת א ובעלילות רבות.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף כ"ב צ"ג.

הסולם

מאמר

(עח) ומאן דאתי לאסתאבא וכו': ומי שבא להטמא מושך עליו את רוח הטומאה ההוא, ומתדבק עמו. וכמה הם, ורוחות הטומאה, הנועדים לטמא אותו. ומטמאים אותו, והוא נטמא. ומטמאים אותו בעולם הזה ובעולם ההוא. וכבר נתבאר.

(עט) ובשעתא דאתי וכו': ובשעה שאדם בא להטהר, אותו רוח הטומאה נכנע מפניו, ואינו יכול לשלוט עליו. ואז כתוב, לא תאנה אליך רעה וגוי. אמר ר' יוסי לא תאנה אליך רעה, זו היא לילית. ונגע לא יקרב באהלך, אלו הם שאר מזיקים. וכבר בארוהו, ולמדנו.

(פ) ר' אלעזר אמר וכו': רא"א, הרי אמרו, שלא יצא אדם יחידי בלילה, ומכל שכן בזמן שהלבנה נבראה, והיא חסרה, שאינה מאירה במילואה, ובארוהו, כי אז רוח הטומאה

ניתן מקום לשליטה לכל הרוחות, והשדים, ורוחות סערה, ומזיקים, וכל רוחות הטומאה. (וביאור הדברים, לעיל ב"א דף צ"ה ד"ה ויאמר).

(עו) בלהו סלקין ושאטין וכו': כולם עולים ומשוטטים בעולם להשטות בני אדם, ונתמנו במקומות שנחרבו משוב, ובשדות קשים, שאינם ראויים לזריעה, ובמדבריות חרבים. וכולם מצד רוח הטומאה, ולמדנו, כי רוח הטומאה הבא מנחש עקלתון, שהוא לילית, הוא רוח הטומאה ממש, והוא נתמנה בעולם להשטות אנשים אליו. וע"כ היצר הרע שולט בעולם.

(עז) ואיהו אתמני לגביהו וכו': והוא נתמנה אצל בני אדם ונמצא עמהם, ובערמה ובעלילות הוא בא אליהם, להשטות אותם מדרכי הקב"ה. כמו שהשטה את אדם הראשון וגרם מות לכל העולם, כן הוא משטה בני אדם וגורם להם להטמא.

(דפו"י דף קס"ט ע"ב)

וישלה

כד

מסאבא שלטא, וְדָא הוּא * רוּחַ רְעָה, מֵאֵן רְעָה, דָּא בְּחֵיבָא בִישָׁא. וְנִגְע, דָּא הוּא * מֵאֵן דְּרִכִּיב עַל אֲחֵיבָא. רְעָה, וְנִגְע, פְּתִדָּא אֵינִין.

פא * וְאֵע"ג דְּתִנִּינֵן, דְּנִגְע אֵלֵין נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם, דְּנִפְקוּ מֵאָדָם, דְּהָא פֿל אֵינִין שְׁנִין דְּלֵא קָרִיב אָדָם עִם אֲתַתִּיה, רוּחֵי מְסֻבֵי הוּוּ דְּקָא אֲתִינֵן, וּמִתְחַמְמֵן מְנִיה, וְאוּלִידֵן מְנִיה, וְהֵי אֶקְרוּן נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם.

פב * וְהָא אֲתַמְר, דְּכַד פֿר נֶשׁ בְּחֵלְמִיה, * וְלֵא שְׁלִיט בְּגוּפִיה, וְגוּפֵא אֲשַׁתְּפֵךְ, רוּחַ מְסֻבֵי אֲתִיב וְשָׂרְיָא עֲלֵיהּ, וְאֵית זְמִינֵן, דְּרוּחֵי נּוֹקְבִין מְסֻבֵי, אֲתִינֵן וְקָרְבֵן בְּהִדִּיה, וּמְשַׁכִּין לִיה * בְּהִדִּיְהוּ, וּמִתְחַמְמֵן מְנִיה, וְאוּלִידוּ לְבִתְר רוּחִין וּמְזִיקִין, וְלִזְמִינֵן * אֲתַחֲזִינֵן פְּחִיזוּ בְּנֵי נְשָׂא, פֿר דְּלִית לֹון שְׁעָרֵי בְּרִישָׁא.

פג * וּבְכֹלֵא אֵית לִיה לְב"ע לְאֶסְתְּמֵרָא מְקַמְיִיהוּ, בְּגִין דִּיהָךְ בְּאֶרְחֵי דְאוּרִייתָא, וְלֵא יִסְתַּב בְּהִדִּיְהוּ, דְּהָא לִית לָךְ מֵאֵן דְּנָאִים בְּלִילֵי בְּעָרְסִיה דְּלֵא טְעִים טְעֵמָא דְמוֹתָא, וְנִפְקַת נְשַׁמְתִּיה מְנִיה, וְכִינֵן דְּאֲשַׁתָּאָר גּוּפֵא בְּלֵא נְשַׁמְתָּא קְדִישָׁא, רוּחַ מְסֻבֵי אָבָא * וּמִן וְשָׂרְיָא עֲלֵיהּ וְאֶסְתַּב, וְהָא אוּקִימָנָא * מְלָה, דְּלִית לִיה לְכַד נֶשׁ, לְאֶעְבְּרָא יְדוּי עַל עֵינױ בְּצַפְרָא, בְּגִין דְּהָא * רוּחָא מְסֻבֵי אֲתַמְר. עֲלִיְהוּ * וְכו'.

פד * תָּא חֲזוּ, דְּהָא יַעֲקֹב, אָף עַל גֵּב דְּאֶתְרַחִים * קַמִּיה * קב"ה, בְּגִין דְּאֲשַׁתָּאָר בְּלַחֲדוּי, רוּחָא אֲחֵרָא תְּהוּ זְמִין לְאֶזְדוּגָא בְּהִדִּיה.

חלופי גרסאות

א ל"ג רוּחַ. ב חֵיבָא; חֵיבָא; ג חֵיבָא. ד קִתִּינֵן. ה וְלֵא (אח"ל). ו בגווייהוּ. ז ל"ג ומזיקין; מוסיף ומזיקין נגעי בני אדם; כונונא בני נשא; כונוני (אח"ל) דבני נשא. ח יתחזוק. ט זמינא. י מוסיף עליה דגופא. יא ל"ג מלה. יב רוּחַ. יג ל"ג וכו'. יד קמי. טו מריה. דרך אמת א הוא סמאל לעיל ליה ב. בן ליד ב' וניד ע"ב.

הסולם

מאמר

אליו, ומושכות אותו עמהן, ומתחממות ממנו, ומולידות אחר כך רוחות ומזיקים, ולפעמים נראים כמראה של בני אדם, אלא שאין להם שערות בראש.

פג * וּבְכֹלֵא אֵית לִיה וְכו': * ומכל וכל יש לו לאדם להשמר מפניהם, כדי ללכת בדרכי התורה, ולא יטמא עמהם, כי אין לך מי שישן בלילה על מטתו, שלא יטעם טעם מיתה, ונשמתו יוצאת ממנו, וכיון שנשאר הגוף בלי הנשמה הקדושה, רוּחַ הטומאה נועד, ושורה עליו, והוא נטמא. וכן בארנו הדבר, שאין לו לאדם להעביר ידיו על עיניו בבוקר, משום שרוח הטומאה שורה עליו וכו' וכבר למדנו זה.

פד * תָּא חֲזוּ דְהָא יַעֲקֹב וְכו': * בוא וראה, כי יעקב, אע"פ שהיה אהוב לפני הקב"ה

הטומאה שולט, וזהו רוּחַ רְעָה. ושואל, מי הוא רוּחַ רְעָה ומשיב, זה הוא נחש הרע. ונגע, זה הוא מי שרוכב על הנחש, שהוא סמאל, רעה ונגע הם כאחד.

פא * וְאֵע"ג דְּתִנִּינֵן וְכו': * ואע"פ שלמדנו, שנגע הוא נגעי בני אדם שנולדו מאדם. כי אלו השנים שלא קרב אדם אל אשתו, ורוחות הטומאה היו באות ונתחממו ממנו והולידו ממנו, ואלו נקראים נגעי בני אדם. פירוש. אע"פ שלמדנו, שנגעים הם שדים שנולדו מאדם, מכל מקום אינו סותר את דברינו, שנגע הוא ס"מ הרוכב על הנחש, כי ב' בחינות הם.

פב * וְהָא אֲתַמְר, דְּכַד וְכו': * והרי למדנו, כשהאדם בחלומו, ואינו שולט בגופו, והגוף נדם, רוּחַ הטומאה בא ושורה עליו. ויש לפעמים, שרוחות נקבות טמאות באות וקרבות (דפו"י דף קס"ט ע"ב)

כה

וישלח

פד רבי שמעון אמר, תא חזי, מה פתיב ביה ביהוה רשע דבלעם, וילך שפי, מהו שפי, יחידאי. כמה דאת אמר שפיפון עלי ארח, כהאי דחזי דאזיל יחידאי, וכמין עלי דארחין ושבילין, הכי נמי בלעם, תוה אזיל יחידאי, מאי טעמא, בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא, דכל מאן דאזיל יחידאי בזמנין דיצען, אפילו במתא, ובאתרין דיצען, משיך עליה רוחא מסאבא.

פו בג"כ, בכל זמנא, לא יהו בר נש יחידאי בארחה ובמתא, אלא באתר דבני נשא אזלין ותבין ומשתפחין תמן, ועל דא לא יהו בר נש יחידאי בליילא, הואיל ובני נשא לא משתפחי, והיינו טעמא, דלא תלין נבלתו על העץ, דלא לקיימא גופא מיתא בלא רוחא, על ארעא בליילא. בגין כן ההוא רשע דבלעם, תוה אזיל יחידאי, כהאי דנחש, כמה דאוקמוה.

פז ויאבק איש עמו, מאי ויאבק. רבי שמעון אמר, מן אבק. ויאבק איש עמו, מה בין עפר לאבק. כדא אבק דאשתאר מן נורא, ולא עבד איבין לעלמין. עפר: דכל איבין נפקי מגיה, ואיהו פללא, כד בעילא ותתא.

חלופי גרסאות

ממרת הזהר

(א) (במדבר כ"ג.) (ב) (בראשית ל"ב.) (ג) בחלופי גרסאות א אר"ש. ב חזי. ג על. ד אורחין. ה ידען. ו ובאתרין ידעין בכל זמנא אתמשיך עליה רוחא מסאבא ואתק בג"כ (אה"ל). ז רוח. ח במתא. ט ותיבין. י וכל דא אפילו

ביממא כ"ש בליילא הואיל (אה"ל). יא בליילא; וע"ד אפילו ביממא כל שכן בליילא. יב ל"ג על העץ. יג מיתא גופא (אה"ל). יד חזי. טו מוסיף עמו עד עלות השחר ויאבק. טז מוסיף ויאבק דאמר ריב"ל מלמד דסליקו [דסליק] אבק ברגליהון עד כורסי [כרסין] יקרא כתיב הכא בהאבקי עמו וכתוב. (ג) [וענן] אבק רגליו וההוא מלאך [מלאכא] שרו של עשו היה [הוה] ואיהו סמאל בג"כ דינו הוא שיעלה אבק דרגליו [דרגליהם] עד כסא הכבוד שהוא מקום המשפט. ובדפ"י כתב שזה גליון. יז מאן (אה"ל). יח מוסיף אבק ועפר. יט ל"ג אבק טפל לעפר. ואה"ל כתב אדל"ג. כ תפל. כא אבק לעפר. כב אלא. כג בעלמא; בעלמא; בעלמין. כד דלעילא (אה"ל).

דרך אמת א] והוא אורב על הרכים ונתיבות לנשוק בעקבי סוס.

ויותר יעקב לבדו

הסולם

מאמר

הקב"ה, מכל מקום כיון שנשאר לבדו, רוח אחר היה נועד להתחבר עמו.

פח רבי שמעון אמר וכו': רש"א בוא וראה מה כתוב בו באותו רשע בלעם, וילך שפי, מהו שפי. יחידאי. הוא כמו שאתה אומר, שפיפון עלי אורת. דהיינו כאותו הנחש ההולך יחידאי, ואורב על הרכים והשבילים, כן בלעם היה הולך יחידאי. מהו הטעם. הוא, כדי להמשיך על עצמו רוח הטומאה, שכל מי שהולך יחידאי בזמנים ידועים, אפילו בעיר במקומות ידועים הוא מושך על עצמו את רוח הטומאה.

פח ויאבק איש עמו: שואל מהו ויאבק, רבי שמעון אמר, מן אבק בא אליו. כח"ש לפנינו. אבק טפל אל עפר. ושואל, מה בין עפר לאבק. ומשיב, אבק הוא, שנשאר מן האש, כלומר, מה שנשאר מדבר הנשרף באש נק' אבק, ואינו עושה פירות לעולם, עפר הוא, שכל הפירות יוצאים ממנו, והוא כלל הכל, הן למעלה והן למטה. פירוש, נוקבא דו"א נקראת עפר, והיא כלל כל העולמות וכל מה שבבי"ע תולדותיה. ואבק הוא נוקבא של

פח בג"כ זמנא וכו': משום זה בכל הזמנים לא ילך אדם יחידאי בדרך, ובעיר, אלא במקום שבני אדם הולכים ושבים ונמצאים שם. ועל כן לא ילך אדם

(דפ"י דף קס"ט ע"ב * דף ק"ע ע"א)

כו

וישלח

פח אמר רבי יהודה, אי הכי, א מאי א מקים מעפר דל. א"ל כמשמעו, אבל ב בהאי גוונא, מקים מעפר דל, בגין דלית ליה מגרמיה כלום, ומתהוא עפרא נפק דל, דלית ליה כלום, ומתהוא עפר, פל איבין וכל טיבו דעלמא נפקי מניה, וביה אתעבידו פל עובדין דעלמא, ופמה דכתיב ה כלל הנה מן העפר והכל שב אל העפר, ותנינן הכל הנה מן העפר, ואפילו גלגל חמה. אבל אבק, לא עביד פירין ואיבין לעלמין, ובג"כ ויאבק איש, דאתיא בטהוא אבק, ורכיב עליה, בגין לקטרנא ליה ליעקב.

פט עד עלות השחר, דאתעבר שולטנותיה ואתחלף, וכף הוא לזמנא דאתי, בגין דגלותא השתא, פליליא דמנא, ואיהו ליליא, ושלטא ההוא אבק על ישראל, ואינון יב שכיבי לעפרא, עד דיסתלק נהורא, ויתנהר ימא, וכדין ישלטון ישראל, ולהון יתייביב מלכותא, דאינון קדישי עליונין, פד"א ומלכותא ושלטנא ורבותא די מלכות תחות פל שמיא יתיבת לעם קדישי עליונין מלכותא מלכות יעלם וכל שלטנא לה פלחון וישתמעון.

צ ויאמר שלחני פי עליה השחר ויאמר לא אשלחך פי אם ברכתני רבי יהודה פתח ואמר, מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה פחמה אימה פנדגלות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל מי זאת הנשקפה, אלין אינון ישראל, בזמנא דקב"ה יוקים לון, ויפיק מן גלותא, כדין יפתח לון

מסורת הזהר
(א) שמואל א' ב'. (ב) קהלת ג'. (ג) לעיל דף כ"ה צ"א.
תולדות דף פ"ד ח"ג רמג. (ד) דניאל ז' כ"ז. (ה) לעיל תולדות דף ע"א צ"י. (ו) לעיל בראשית א' דף רל"ב צ"ג.

חלופי גרסאות
א מהו. ב להאי (אה"ל). ג עפר. ד מוסיף מגרמוי (מגרמיה אה"ל) כלום. ה עבין (אה"ל). ו כריא; כריא. ז העפר וגו'. ח לעלמא. ט ל"ג איש. י ואתחלש. יא ל"ג דמא. יב שכיבין. יג מוסיף לעפרא אחרא [אחרא]. יד ויתנהר. טו יתייביב. טז קדישין. יז עלאין. יח עלם וגו'. יט שלחני וגו'. כ שחר וגו'. כא מוסיף ויפיק לון.

הסולם

מאמר

ויאבק איש עמו
באותו אבק, דהיינו הנוקבא שלו, ורוכב עליו, כדי לקטרג על יעקב.
פט עד עלות השחר וכנ': שאז ממשלתו עברה ותחלפה. וכך הוא לעתיד לבא. כי הגלות דומה עתה ללילה, והוא לילה, כדומד שחוא חשך, ואותו אבק שולט על ישראל, והם מושלכים לעפר, עד שיתעלה האור ויאיר היום, ואז ישלטו ישראל ותנתן להם המלכות, כי יהיו קדושי עליון, כמו שאתה אומר, ומלכותא ושלטנא ורבותא וגו'.

של סמאל, שהוא אל אחר, שאינו עושה פירות, וע"כ מכונה אבק.
פח אמר ר' יהודה וכנ': אר"י, אם כן, אם עפר הוא חשוב כל כך, מה פירושו של, מקים מעפר דל. אמר לו כמשמעו, שהוא שפלות, אבל באופן זה, מקים מעפר דל, משום שהנוקבא, המכונה עפר, אין לה מעצמה ולא כלום, אלא שמקבלת הכל מו"א, ומאותו העפר, שאין לו כלום, בזמן שאינה בזוג עם ז"א, יוצא הדל שאין לו כלום. ומאותו העפר, בזמן שהוא בזוג עם ז"א כל הפירות וכל הטוב שבעולם יוצאים ממנו, ובו נעשו כל המעשים שבעולם, כמו שכתוב, הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר. ולמדנו, הכל היה מן העפר, ואפילו גלגל חמה. אבל אבק אינו עושה פירות ואבים לעולם, ועל כן, ויאבק איש, דהיינו סמאל. שהוא בא (דפו"י דף ק"ע ע"א)

מאמר שלחני כי עליה השחר
צ ויאמר שלחני וגו' ברכתני ר' יהודה פתח ואמר, מי זאת הנשקפה כמו שחר וגו'. מקרא זה בארוהו ולמדנו. אבל, מי זאת הנשקפה אלו הם ישראל, בזמן שהקב"ה יקים אותם ויוציאם מן הגלות. או יפתח להם פתח אור דק מדק וקטן מאד. ואחר כך

כז

וישלח

פתחא דנהורא, דקיק ועיר, ולכתר פתחא אחרנא, דאיהו רב מיניה, עד דקודשא בריך הוא יפתח לון תרעין עלאין, פתיחין לארבע רוחי עלמא. **צא** וכן כל מה דעביד קב"ה לישראל, ולצדיקיא די בהו, הכי פלהו, ולא בזמנא תדא. ילב"ג דאתיחב בתשוכא, ודיריה תהו בתשוכא תדיר, פד זבעון לאנתרא ליה, בעיין לאפתחא ליה נהורא וזעירתא, פעינא דמחטא, ולכתר רב מניה, וכדין בכל זמנא, עד דינהרון ליה כל נהורא, פדקא יאות.

צב כך אינון ישראל, פד"א מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה וגו'. וכן למאן דאתי אסותא, לאו איהו בשעתא תדא, אלא ועיר ועיר, עד דיתתקף. אבל לעשו, לאו הכי, אלא בזמנא תדא נהיר ליה, ואתאביד מניה ועיר ועיר, עד דיתתקפון ישראל, וישיצון ליה מפלא, מעלמא דין ומעלמא דאתי. וכגין דנהיר בשעתא תדא, הוה ליה שציאו מפלא. אבל ישראל, נהורא דלהון ועיר ועיר, עד דיתתקפון, ונהיר לון קב"ה לעלמין.

צג וכלא שאלי לון ואמרי, מי זאת הנשקפה כמו שחר, איהו א קדרותא דצפרא, ודא איהו נהורא דקיק. וולכתר יפה כלבנה, בגין דסיתרא, נהורא דילה נהיר יתיר משחר. ולכתר ברה פחמה, בגין

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) (שמות כ"ג ל'). ב) בחלופי גרסאות (ישעיה מ"ב י"ג) ח"א קעג: קעד. ח"ב מז: קכב: ח"ג לח. ת"ז בהשמטות תקי ר' דף קמה.

ג) (כאיש מלחמות יציר קנאה) עד. יב מוסיף ושיצין וישבון. יג מוסיף לאו בשעתא. יד להו. טו שיציאו. טז דאתתקפון. יז שאל. יח ליג לון. יט דאיהו נהורא וליג מן קדרותא עד נהורא (אה"ל). כ נהור. כא לבתר. כב נהורא. כג ליג מן בגין עד ולכתר.

ד) דרך אמת א) שחרית הבקר שהוא זמן שחרית שמתחיל להאיר היום.

שלחני כי עלה השחר

הסולם

מאמר

צב כך אינון ישראל וכו': כך הם ישראל, כמש"א, מעט מעט אגרשנו מפניך וגו'. וכן למי שבאה לו רפואה, אינה באה בשעה אחת, אלא שבאה מעט מעט עד שמתחזק. אבל לעשו אינו כן, אלא בבת אחת האיר לו, ונאבד ממנו מעט מעט עד שיתחזקו ישראל, ויכריתו אותו מכל, מעולם הוה ומעולם הבא. ומשום שהאיר לו בתחילה בפעם אחת, היה לו כליון מכל, אבל ישראל האור שלהם הולך ואור מעט מעט, עד שיתחזקו, ויאיר להם הקב"ה לעולם.

כך יפתח להם פתח אחר מעט גדול ממנו, עד שהקב"ה יפתח להם את השערים העליונים הפתוחים לארבע רוחות העולם. פירוש, שלא תתגלה ישועתם בבת אחת, אלא בדומה אל שחר, שהולך ואור עד נכון היום. וע"כ נאמר אז עליהם, מי זאת הנשקפה כמו שחר וגו'.

צג וכלא שאלי לון וכו': והכל שואלים עליהם, ואומרים, מי זאת הנשקפה כמו שחר, שחר, שחר. הוא שחרית הבוקר, דהיינו החשכה המתחזקת שמטרם אור הבוקר. וזה הוא אור הדק מדק הנזכר, ואחר כך, יפה כלבנה, כי הלבנה, אורה מרובה יותר משחר. ואחר כך ברה

צא וכן כל מה דעביד וכו': וכן כל מה שעושה הקב"ה לישראל ולצדיקים שבהם, הכל כן הוא, שמושיעם לאט לאט, ולא בפעם אחת. בדומה לאדם הנתון בחשך, ותמיד בחשך היה משכנו, שבעת שרוצים להאיר לו, צריכים לפתוח לו תחילה, אור קטן כפתחו של מחט, ואחר כך מעט גדול ממנו, וכן בכל פעם יותר, עד שמאירים לו כל האור כראוי.

(דפו"י דף ק"ע ע"א)

וישלה

כה

א דנהוריה, פקיף ונהיר תיר מסינהרא. ולבתר אימה ב פנדגלות, פקיפא פנהורא י פקיף, פדקא יאות.

צד) ת"ח, בעוד דאתחשף יממא, ואתפסיא נהורא, י ואתי צפרא, יתנהר בקדמימא י זעיר זעיר, עד דיתרבי נהורא פדקא יאות, דהא פין דקב"ה יתער לאנהרא לה לכנסת ישראל, יתנהיר בקדמימא כמו שחר, דאיהי אוקמא, ולבתר יפה כלבנה, ולבתר ברה פתמה. ולבתר אימה פנדגלות, כמה דאתמר.

צה) ותא חזי, פין דאסתליק י צפרא, דהא לא כתיב פי בא השחר, אלא פי עלה, דהא בזמנא פי בא השחר, פדן אתתקף ההוא ממנא, ואפיש ליה ליצקב, בגין דההוא ממנא אפיש ליצקב, למיהב פקיפו לאתתקפא לעשו.

צו) וכד סליק ההוא אוקמא י דשחר, י אתא נהורא, ואתתקף יצקב, דהא כדן מטא זמניה לאתנהרא, מה פתיב, ויזרח לו י השמש פאשר עבר את פנואל והוא צולע על ירכו. ויזרח לו השמש, דהא פדן זמנא לאתנהרא.

צז) והוא צולע על ירכו. פדן איהו רמז, י דהא בעוד י דישראל בגלותא, וסכלין י פאבין וצערין, וכמה בישין, פד י אתנהיר לון יממא, וייתי לון גייתא, פדן יסתכלון, ויכאבון בגרמייהו, מכמה בישין וצערין, דסבלו, ויתמהו עליהו, בגין פך ויזרח לו השמש. י דההוא זמנא דגייתא, וכדן והוא צולע על ירכו, אתפאב וצעיר גרמיה, על מה דעבר.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ב) לעיל בראשית א' דף ק"ל צ"ד. א ונהורא. ב כנדגלות כמה דאתמר וליג מן תקיפא עד ת"ח. ג תקיפא. ד נהיר סיהרא ואתי זעיר זעיר עד דיתרבי וליג מן ואתי עד דיתרבי (אה"ל). ה מוסיף ואתי זעיר. ו יתנהר. ז מוסיף צפרא לאתנהרא (אה"ל). ח וההוא שעתא איהו אוקמא דשחרותא וההיא תקיפא לאתתקפא עשו וכך סליק (אה"ל). ט דשחרותא; מוסיף דשחרותא בהאי שעתא איהו אוקמא דשחרותא וההוא תקיפו לאתקפא עשו והא אתא נהורא (הרמ"ק). י מוסיף ואתחזי; והא. יא השמש וגו'. יב דבעוד. יג ישראל. יד צערין וכאבין. טו יתנהיר. טז דא הוא (אה"ל).

שלהני כי עלה השחר

הסולם

מאמר

כיון שעלה השחר, לא כתוב, כי בא השחר אלא כי עלה, כי בזמן, שבא השחר, אז מתגבר אותו הממונה של עשו, והקיש את יעקב, כי הממונה ההוא הקיש את יעקב, כדי לתת אומץ לעשו להתגבר.

צו) וכד סליק וכו': אבל כאשר אותה שחרית של השחר עולה אז בא האור, ויעקב מתגבר, כי אז מגיע זמנו להאיר, מה כתוב, ויזרח לו השמש כאשר וגו', ויזרח לו השמש, כי אז הזמן להאיר.

צז) והוא צולע על ירכו: זה הוא רמז, כי בעוד שישראל הם בגלות וסובלים כאבים וצער וכמה רעות, כאשר יאיר להם היום

ברה כחמה, אשר אורה חזק ומאיר יותר מלבנה. ואחר כך, איזמה כנדגלות, שפירושה, חזקה באור חזק כראוי. כנדגלות, ה"ס ד' דגלים הכוללים י"ב שבטים, שהם תכלית מילואה של הנוקבא.

צד) ת"ח בעוד וכו': בוא וראה, בעוד שחשך היום והאור מכוסה, והבוקר בא להאיר, יאיר מתחילה מעט מעט עד שמתרבה האור כראוי, כן כאשר הקב"ה יתעורר להאיר לכנסת ישראל, יאיר מתחילה כמו שחר, שהוא שחר, ואחר כך, יפה כלבנה, ואח"כ ברה כחמה, ואח"כ איזמה כנדגלות, כמו שאמרנו.

צה) ות"ח כיון וכו': ובוא וראה, כתוב

(דפו"י דף ק"ע ע"א * דף ק"ע ע"ב)

כט

וישליח

צח ואיהו כד אסתלק קדרותא דשחרא, כדין אתפקף * ואתאחיד ¹ ביה, דכד אתחלש חיליה, דלית ליה ² שולטנותא אלא בליליא, ויעקב שלטנותיה ביממא. ועל דא אמר, ויאמר שלחני פי עלה השחר, דהא אנא ברשותך קאימנא, וקא אתמר ואוקמוה.

צט ³ על פן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו', פי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, דאפילו בהנאה אסור, ואפילו יליחביה לכלבא. ואמאי אקרי גיד הנשה. כלומר, גיד דאיהו מנשה לבני נשא, ומפולחנא ⁴ דמאריהון, ותמן הוא יצר הרע רביע.

ק וכיון דאתדבק עם יעקב, לא אשפח אתר דזכיל לאתגברא עליה דיעקב, בגין דכל שייפי גופא סייעי ליעקב, וכלהו הוה תקיפין, ולא הוה בהון חולשא. מה עבד, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, בויגיה, ביצר הרע דאיהו זיגיה ואתריה, ומתמן אתי יצר הרע על בני נשא.

קא וכגין כף אמרה אורייתא, לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כמה דאמרו תכרייא, בשייפין דבר נש, ⁵ דרמזו לעילא, אי טב טב, ואי ביש ביש. וכגין כף, כל שייפא מתקיף שייפא. ודאי גיד הנשה מתקיף ליצר הרע, דהוא זיגיה, ובני ישראל לא יאכלו ליה, דלאו אינון מסטריה ומזיגיה, אכל יעמין

חלופי גרסאות

¹ (בראשית ל"ב ל"ג) ח"ב קעא. ח"ב מא: ת"ז תק' א ואחיד. ב בה. ג דקא. ד שולטנותיה; מוסף שולטנותא דיליה. ה מכאן עד גיד הנשה את ק"ד הוא ברפויי בסוגריים. ובר"ז כתב זה המאמר הוא ממדרש הנעלם. וזה"ל כתב כל זה מיותר ולא איתיה בכל הספרים הישנים ואינו מהזהר. ו ל"ג ליהביה. ז לפולחנא. ח דמריהון. ט דרמיוז. י מוסף שאר עמין.

דרך אמת א המצויין הוא ממדרש הנעלם. (עי' בחלופי גרסאות אות ה).

מסורת הזהר

מאמר

הסולם

גיד הנשה

ק וכיון דאתדבק וכו': וכיון שהמלאך התאבק עם יעקב, לא מצא מקום בגופו שיוכל להתגבר על יעקב, כי כל אברי גופו עזרו ליעקב. כי כולם היו חזקים ולא היתה בהם חולשה, ואין הקליפה נאחזת אלא במקום חסרון וחולשה. מה עשה, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, במינו דהיינו ביצר הרע שהוא מינו, ושם מקומו של היצה"ר, ומשם בא היצר הרע אל בני אדם. פירוש, כיון שגיד הנשה הוא מקומו של היצר הרע, שהוא מינו של המלאך סמאל, ע"כ היה יפה כחו להאחז שם.

קא ובגין כף אמרה וכו': ומשום זה אמרה תורה, לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כמו שאמרו החכמים באבריו של האדם מרומוז מה שלמעלה, אם האבר טוב הוא ממשין טוב, ואם הוא רע ממשין רע. ועל כן כל אבר שאוכלים מן בעלי חיים מחזק אבר

היום, ותהיה להם מנוחה, יסתכלו אז ויכאב לבם, מכל אלו הרעות והצער שסבלו, ויתמהו עליהם, ועל כן אזה"כ ויזרח לו השמש, דהיינו השמש של זמן המנוחה, ואז והוא צו"ע על ירכו, שפירושו הוכאב ונצטער בעצמו על מה שעבר עליו.

צח ואיהו כד אסתלק וכו': והוא, יעקב, כאשר עלתה שחרות הבוקר, או נתגבר ונאחז בו כי נחלש כחו של המלאך, כי אין לו שליטה אלא בלילה, ויעקב שולט ביום. ועל כן נאמר, ויאמר שלחני כי עלה השחר, כי אני נמצא ברשותך וכבר למדנו ובארוהו.

מאמר גיד הנשה

צט על פן לא יאכלו וגו' בגיד הנשה: ואפילו בהנאה אסור, ואפילו לתת לכלב אסור. ושואל, ולמה נקרא גיד הנשה. ומשיב, כלומר, גיד שהוא מנשה דהיינו מדיח, בני אדם מעבודת בוראם. ושם רובץ היצר הרע.

(דפו"י דף ק"ע ע"ב)

ס

וישלה

ע"ז, יאכלו ליה, דאיהו מסטרא ומינא דמלאכא דלהון, דאיהו סמא"ל, בגין לתקפא לבהון.

קב בגין דאית בבר נש, רמ"ח שייפין, לקבל רמ"ח פקודין דאורייתא, דאינון למעבד אאתיחבו, ולקבל רמ"ח מלאכין, דאתלבשת בהון שכינתא, ושמא דלהון כשמא דמאריהון.

קג ואית בבר נש שס"ה גידין, ולקבלהון שס"ה פקודין, דלאו אינון, אאתיחבו למעבד, ולקבל שס"ה יומי שתא, והא תשעה באב חד מנהון, דאיהו ולקבל סמא"ל, דאיהו חד מאינון שס"ה מלאכין, ובג"כ אמרה אורייתא, לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, א"ת לאסגאה תשעה באב, דלא אכלין ביה, ולא שתין.

קד ובגין כך חזא קב"ה כלא, ונרמו בהון רמו ליעקב, ויאבק איש עמו, בכל יומי שתא, ובכל שייפין דיעקב, ולא אשכח בר ההוא גיד הנשה, מיד תשש חיליה דיעקב, וכיומי שתא אשכח יום תשעה באב, דביה אתתקף ואתגור דינא עלנא, ואתתרב בי מקדשא, וכל מאן דאכיל בתשעה באב, כאילו אכיל גיד הנשה. ר' חייא אמר, אלמלא לא אתחלש א"ת חילא דא דיעקב, הוה אתקיים יעקב לגביה, ואתבר חילא דעשו, לעילא ותתא.

קה רבי שמעון פתח ויאמר, כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום

מסורת הזהר

(א) יחזקאל א' כ"ח) לעיל בראשית א' דף ע"ה צ"ג. ובראשית ב' דף ט"ז צ"ב.

חלופי גרסאות

א אתיחבו, ב דמריהון, ג אתיחבו, ד ולקבל, ה ל"ג חד מנהון דאיהו, ו ולקבל, ז רמ"ח. ח יומין, ט ל"ג בי, י מן אות צ"ט עד כאן היא בדפוס בסוגריים. יא דאתר; אתר. יב ל"ג דא (אה"ל). יג ל"ג הוה; הוה מתקיים (אה"ל). יד ויתבר; ויתחבר (אה"ל). טו ל"ג ואמר.

מאמר

אבר שנגדו באדם האוכל, ודאי שגיד הנשה מחזק את היצר הרע שהוא מינו, ובני ישראל לא יאכלו אותו, שהם אינם מצדו וממינו, אבל העמים עובדי ע"ז יאכלו אותו, שהם מצדו וממינו של המלאך שלהם שהוא סמאל, ויחזק את לבם.

קב בגין דאית בבר נש וכו': משום שיש באדם רמ"ח אברים כנגד רמ"ח מצות שבתורה, שהם נתנו להעשות, וכנגד רמ"ח מלאכים, שנתלבשה בהם השכינה, ושםם כשם רבונם.

קג ואית בבר נש וכו': ויש באדם שס"ה גידים, וכנגדם שס"ה מצות, שהם לא נתנו להעשות. שגיד הנשה הוא אחד מהם וכנגד שס"ה ימות השנה דהיינו בתוספת עשרת ימי תשובה, ותשעה באב הוא אחד מהם, שהוא כנגד המלאך סמאל, שהוא אחד משס"ה מלאכים השולטים על שס"ה ימות השנה. ונמצא ט' באב בשס"ה ימות השנה, וגיד הנשה בשס"ה (דפוס דף ק"ע ע"ב) * ע' ברכת שלום בסוף הספר זה

המולם

גיד הנשה

גידים, הם בחינה אחת, ועל כן אמרה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, א"ת הוא לרבות תשעה באב, שאין אוכלים בו ואין שותים. להיותו בחינה אחת עם גיד הנשה.

קד ובגין כך חזא וכו': ומשום זה ראה הקב"ה הכל, ונרמו בכתוב, רמו ליעקב, ויאבק איש עמו, היינו בכל ימות השנה, ובכל אבריו של יעקב, ולא מצא מקום לאחיזה אלא בגיד הנשה ההוא, ומיד תשש כחו של יעקב. ובימות השנה מצא את יום תשעה באב, שבו נתגבר סמאל, ונגזר הדין עלינו, ונחרב בית המקדש. וכל מי שאוכל בתשעה באב, כאלו אוכל גיד הנשה. רבי חייא אמר אלו לא נחלש כח זה של ירך יעקב, היה יכול לו יעקב, והיה נשבר כחו של עשו, למעלה ולמטה.

קה ר' שמעון פתח וכו': ר"ש פתח ואמר, כמראה הקשת אשר יהיה וגו' מקרא זה

לא

וישאל

א הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יי ואראה ואפל על פני וגו'. האי קרא אתמר. אבל ת"ת, דהא כתיב א ולא קם נביא עוד בישאל כמשה. מה בין משה לשאר נביאי עלמא. משה אסתפל באספקלריאה דנהרא, דשאר נביאי, לא הוּוּ ומסתפלי, אלא באספקלריאה א דלא נהרא. משה הוּוּ שמע וקאים על רגליו, וחיליה אתתקף, ונהו ידע מלה על בורגיה, וכמה דכתיב א ומראה ולא בחידות. שאר נביאי, הוּוּ נפלי על אנפיהו, ואתחלש חילא דלהון, ולא הוּוּ יכלי לקיימא על בורגיה דמלה, מאן גרם לון דא, בגין דכתיב, א פי נגע בכף ירך יעקב והוא צולע על ירכו.

קו) וכל אינון נביאין, לא יכלו לקיימא, על מה דזמין קב"ה למעבד ליה לעשו, בר עובדיה נביאה, דהוּוּ גיורא, דאחי מסטרא דעשו, דא קאים בקיימיה עליה דעשו, ולא אתחלש חיליה.

קז) וע"ד כל שאר נביאי, אתחלש תוקפיהו, ולא הוּוּ יכלין לאתקיימא, לקבלא מלה על בורגיה כדקא יאות, מאי טעמא, בגין פי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, א דנסיב ושאב כל חילא דירכא, ועל דא אתבר חילא דירכא, ואשתאר צולע על ירכו, דהא כל נביאין דעלמא, לא יכלו לאדבקא ולקיימא ביה. ת"ת, נביאין פלהו, בר משה, לא קיימו בתוקפיהו כדקא חזי.

חלופי גרסאות

א הגשם וגו'. ב נביאין דעלמא. ג מוסיף אלא משה. ד ושאר. ה נביאין. ו מסתכלין. ז כד"א. ח ל"ג דכתיב (אה"ל). ט מוסיף ועל דא. י ולא תקפא בהו אבל שאר נביאי. יא דסאיב (אה"ל). יב ל"ג ושאיב. יג מוסיף ירכו לארבקא ולקיימא ביה אלא עד זמנא דייתי מלכא משיחא לאתדבקא ביה. יד מוסיף דעלמא בר משה. טו לאתדבקא; מוסיף לאתדבקא ביה. טז מוסיף ביה עד זמנא דייתי מלכא משיחא (הרמ"ק). יז ל"ג כלהו בר משה (אה"ל).

מסורת הזהר

א) (דברים ל"ד י') לעיל הקדמת הזהר דף קל"ב צ"א.
ב) (במדבר י"ב ח') ח"א קעא. לעיל הקדמת הזהר דף פ"ה צ"ב. ג) לעיל דף כ"ט צ"א.

גיד הנשה

דף קל"ג אות קמ"ה ובהמשך).
קו) וכ"ל אינון נביאין וכו': וכל אלו הנביאים לא יכלו לעמוד על מה שעתידי הקב"ה לעשות לעשו, חוץ מעובדיה הנביא, שהיה גר שבא מצד עשו, הוא עמד על בוריו בענין עשו, ולא נחלש כחו. כמ"ש בספר עובדיה.

קז) וע"ד כל שאר וכו': ועל זה, כל שאר הנביאים נחלש כחם ולא יכלו לעמוד ולקבל דבר על בוריו כראוי. מה הטעם, משום כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, שלקח ושאב כל הכח של הירך, ועל כן נשבר כחו של הירך, ונשאר צולע על ירכו, כי כל נביאי העולם לא יכלו להשיג ולעמוד בו. בוא וראה, כל הנביאים חוץ משה לא עמדו בכחם כראוי.

ומאן

הסולם

זה למדנו. אבל בוא וראה, כי כתוב, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ושואל מה בין משה לשאר נביאי העולם. ומשיב, משה הסתכל באספקלריאה המאירה, שהיא ז"א, שאר הנביאים, לא היו מסתכלים אלא באספקלריאה שאינה מאירה, שהיא הנוקבא. משה היה שומע הנבואה, ועומד על רגליו, וכחו מתגבר, והיה יודע דבר על בוריו, כמ"ש ומראה ולא בחידות. שאר הנביאים היו נופלים על פניהם בשעת הנבואה, ונחלש כחם, ולא היו יכולים לעמוד על בירורו של הדבר. מי גרם להם זה, משום שכתוב, כי נגע בכף ירך יעקב והוא צולע על ירכו. פירוש כי הנבואה היא מנו"ה דז"א שה"ס ב' ירכין, וכיון שנפגם הירך, ע"כ אין נבואתם צלולה כראוי. (ועי' לעיל ב"א

(דפו"י דף ק"ע ע"ב א) דף קע"א ע"א)

כב

וישאל

קח) ומאן דלעי באורייתא, א ולית מאן דסמיך ליה, ולא אשתכח מאן דאטיל מלאי ב לכיסיה לאתתקפא, על דא, אורייתא קא משתכחא בכל דרא ודרא, ואתחלש תוקפא דאורייתא ב כל יומא ויומא, בגין דלית לון לאינון דלעאן ביה, על מה ידסמכין, ומלכו יתיבא אתתקף ב בכל יומא ויומא. ת"ח, פמה גרים חובא דא, ו בגין דלית מאן דאסמיך לאורייתא פדקא יאות, אינון סמכין חלשין, וגרמין א לאתתקפא, להווא דלית ב ליה שוקין ורגלין לקיימא עלייהו.

קט) פתח ואמר, א ויאמר יי אלהים אל י הנחש פי עשית זאת ארור אתה מפל הבהמה וגו', על גחונך תלך. מאי על גחונך תלך. דאתקרו סמכין דיליה, וקציצו רגלוי, ולית ליה על מה דקאים. ב פד ישראל לא בעאן לסמכא ב ליה לאורייתא, א אינון יתבין ב ליה, סמכין ושוקין, לקיימא ולאתתקפא בהו.

קי) ת"ח, פמה יט עקימו וחימו, אתחכם בהווא ליליא, הווא ב דרכיב נחש, לקבליה דיעקב, דהא איהו תוה ידע, דכתיב א הקול קול יעקב א והידיים ידי עשו, ואי פסיק ב קלא דיעקב, פדין והידיים ידי עשו, בגין פה, אסתפל לכל סטרין, לאבאשא ליה ב ליעקב, ולאפסקא קליה.

קיא) ותמא ליה תקיף בכלא. דרועין מסטרא דא ומסטרא דא, דאינון ב תקפיין. ב גופא, ב דאתתקף בינייהו, ותמא ב תוקפא דאורייתא, ב ואתתקף

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) (בראשית ג' י"ד) לעיל נה דף ק"ו צ"ב. ב) (בראשית א) ולית ליה על מאן דסמיך. ב לכיסיה. ג בכל. ד ל"ג וימא. ה ביה. ו דסמכי. ז ל"ג חייבא; אחרא. ח כל. ט דבגין. י מוסיף לון מאן. יא לאתקפא. יב לון. יג הנחש וגו'. יד מוסיף בר כד (אה"ל). טו לה (אה"ל). טז ואינון (אה"ל). יז יתבין יח לה. יט חכימו ועקימו. כ דהוה רכיב. כא ל"ג והידיים ידי עשו. כב קליה. כג ל"ג ליעקב. כד תקיפו (אה"ל). כה דגופא. כו אתתקף (אה"ל). כז ל"ג תוקפא. כח דאתתקף.

מאמר

הסולם

גיד הנשה

קח) ומאן דלעי וכו': ומי שלומד בתורה, ואין מי שיתמוך בו, ולא נמצא מי שיטיל כסף לסתורה לתוך כיסו, לחזקו, על זה נשתכחה התורה בכל דור ודור, ונחלש כחה של התורה בכל יום ויום, כי אין להם לעוסקים בתורה על מה שיסמכו. שז"ס והוא צולע על ירכו, שאינם נותנים תמיכה וחזוק לת"ח שיוכלו לעסוק בתורה. וע"כ והמלכות הרשעה מתגברת בכל יום ויום. בוא וראה כמה גרם החטא הזה, ומשום שאין מי שיסמוך את התורה שהיא ז"א, כראוי, נעשו הסומכים דז"א חלשים, דהיינו נו"ה דז"א המכוונים סמכין, וגורמים שיתגבר אותו שאין לו שוקים ורגלים לעמוד עליהם. שהוא הנחש הקדמוני.

קי) ת"ח כמה עקימו וכו': בוא וראה כמה מרמה וערמה התחכם באותו הלילה, אותו רוכב על הנחש, שהוא סמאל, כנגד יעקב. כי הוא היה יודע, שכתוב, הקול קול יעקב והידיים ידי עשו, שפירושו, שאם נפסק קולו של יעקב, דהיינו קול התורה, אז ניתן כוח אל הידים ידי עשו, משום זה הסתכל לכל הצדדים להרע ליעקב ולהפסיק קול תורתו.

קיא) והמא ליה תקיף וכו': וראה אותו חזק בכל הבחינות, ראה הזרועות, מצד זה

(דפו"י דף ק"ע"א ע"א)

לג

וישליח

בכלא, פדין * ונרא פי לא יכול לו. מה עבד, מיד ויגע בכף ירכו, דאתחכם לקבליה, אמר פינן דאתברו סמכין דאורייתא, מיד אורייתא לא אתתקף, וכדין יתקיים מה דאמר אבוהון, הקול קול יעקב ותידיים ידי עשו. * והנה פאשר תריד ופרקת עלו מעל צנאך.

קוב) וכדא אתחכם לקבליה דיעקב, דהא בגין * דיתבר * חילא דאורייתא, אזיל * ואתתקף עשו. וכד חמא דלא יכיל לה לאורייתא, פדין חליש תוקפא, דאינון * דסמכין לה, וכד לא * ישתפח מאן דסמך לאורייתא פדין לא יחא קול קול יעקב, ויהון ידיים ידי עשו.

קיג) וכד חמא יעקב הכי, יפד סליק צפנא, אתקיף * ביה, ואתגבר עליה, עד דאיהו בריף ליה, ואודי ליה על אינון ברקאן, ואמר ליה, * לא יעקב יאמר עוד שמך פי אם ישראל, לאו יעקב בעקימו, אלא בגאונא ותוקפא, דלית מאן דיכיל לה.

קיד) ות"ת, מהאי נחש, כמה חילין מתפרשן לכל סטר, ואשתכחו בעלמא לגבי בני נשא. * ובעינן * לקיימא לההוא גיד הנשה, דאע"ג דקריב ביה תהוא דרכיב על * חווא, יא קיים איהו, ואתקיים בגוון ולא * אתבר.

חלופי גרסאות

א מוסיף וכתוב והיה. ב דאתבר (אה"ל). ג ויתתקף. ד דסמכין. ה אשתכח; אשכח (אה"ל). ו דסליק וליג כד. ז מוסיף יעקב ביה. ח ובעין (אה"ל). ט לקיימא קיומא דההוא גיד אע"ג; לקיימא קיומא דההוא גיד הנשה אע"ג (אה"ל). י חיויא. יא קיים. יב אתעבר (אה"ל).

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ב כ"ו) לעיל בראשית א' דף קל"ג צ"ג. ב) (בראשית כ"ז מ') לעיל תולדות דף ס"ה צ"א. ג) (לעיל הקדמת הזהר דף קמ"ד צ"ג. ד) (בראשית ל"ב כ"ט) לעיל תולדות דף ע"ג צ"ה.

גיד הנשה

הסולם

מאמר

שמך כי אם ישראל, דהיינו לא יעקב, שמורה מרמה, כמ"ש ויעקבני זה פעמים, כי אם ישראל, דהיינו בגאונה וגבורה שאין מי שיוכל לה. כי השם ישראל מורה שדרה וגאונה. כמ"ש כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל.

קיד) ות"ת מהאי נחש וכו': ובוא וראה, מנחש הוה, כמה חילות מתפרשים לכל צד, ונמצאים בעולם אצל האנשים. וצריכים לקיים את גיד הנשה ההוא, כי אע"פ שקרב אליו אותו הרוכב על הנחש, שהוא סמאל, הוא קיים, ומתקיים בגוון, ולא נשבר.

בכדי להסביר דברים אלו צריכים לבאר תחילה כללות כל המאמר הזה. ונודע כי ש"ך ניצוצין נפלו בשבירת הכלים בעולם הנקודים, שהם עשר ספירות שבכל אחת מהן נשברו ל"ב בחינות. דהיינו שמונה מלכים דעת חסד גבורה ת"ת נצח הוד יסוד ומלכות, ובכל אחד מהם ד' בחי' חו"ב תו"מ הרי ל"ב, ועשר פעמים ל"ב הוא בגי' ש"ך. וט"ס ראשונות שבהם, מתבררים ומתתקנים ע"י המאציל, שתקן

זה ומצד זה, דהיינו חסד וגבורה הנקראים אברהם ויצחק שהם חזקים. וראה הגוף, שה"ס יעקב המיוחד ב' הזדועות, שמתחזק ביניהם. וראה כח התורה שלו ושהוא חזק מכל הבחינות, אז וירא כי לא יכול לו. מה עשה. מיד, ויגע בכף ירכו, דהיינו בתומכי התורה, שנתחכם כנגדו, אמר, כיון שנשברו תומכי התורה, מיד לא תוכל התורה להתחזק עוד, * ואז יתקיים מה שאמר אביהם, הקול קול יעקב והידיים ידי עשו כמ"ש לעיל, וכן, והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צנאך.

קוב) **ובדא אתחכם** וכו': ובוזה נתחכם כנגד יעקב, כי כדי לשבור כח התורה שלו, הלך ונתחזק עשו, וכשראה שלא יכול לפגוע בתורתו, אז החליש כחם של אלו התומכים בלומדי התורה, כי כשלא ימצא מי שיתמוך בלומדי תורה, אז לא יהיה קול * יעקב, ויהיו הידיים ידי עשו.

קיג) **וכד חמא** וכו': וכאשר ראה יעקב את זה, כשעלה השחר התקיף אותו ונתגבר עליו, עד שהוא ברך אותו והודה לו על הברכות, ואמר לו, לא יעקב יאמר עוד

מהם

דפו"י דף קע"א ע"א) * ע"י ברכת שלום עה"ת מאמר נה

לד

וישלה

קטו) וְחִילָא בְעִינָן לְאַתְתַּקְפָּא בְעֵלְמָא, וְלֹאֲתַחְזָא ^א כִּי שְׂרִית עִם
בְּאֵלֵהִים וְעִם אַנְשִׁים וְתוֹכְל. וְכַד חָמִי, דְּהָא לֹא אֲתַפְר, וְלֹא אֲתַאכִיל הֵהוּא
אֲתַר, כְּדִין אֲתַפְר חִילִיה וְתוֹקְפִיה, ^ב וְלֹא יָכִיל לְאַבְאָשָׁא דְלִבְנוֹי דְיַעֲקֹב.
וְעַל דָּא, לֹא בְעִינָן לְמִיחָב דּוֹכְתָא לְכַרְיִיתָא דְעֵלְמָא, לְמִיכַל לִיה, וְלֹא
ה' לְאַתְתַּחְזָא מִינִיה יִפְלֵל.

קטז) ר' ייסא סבא וְדַרְשׁ, ^א כִּי נִגַע בְּכַף יְרֵךְ יַעֲקֹב. כְּתִיב הֲכֵא כִּי נִגַע

חלופי גרסאות

א מוסיף וחילא דיעקב. ב אלקים וגו'. ג אתאכל. ד לבני.
ה לאתחזא כלל מניה; לאתאכלא. ו ל"ג כלל. ז דריש.

מסורת הזהר

(א) (שם). (ב) לעיל דף כ"ט צ"א.

הסולם

מאמר

נבררו מן הקליפות, וע"כ נאחו בהם. וז"ש
וְכַל מֵאֵן דְּאִכִּיל בְּתַשְׁעָה בָּאֵב כְּאִלּוּ אִכִּיל
גִּיד הַנְּשָׂה, כִּי אִכִּילָה ה"ס בִּירוּרִים מִן
הַקְּלִיפּוֹת, וְכִיּוֹן שְׂגִיד הַנְּשָׂה הִיא בְּחִינַת
ל"ב הַאֲבֵן, ע"כ אֹהֶ"כ ל"א יֹאכְלוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנְּשָׂה וְגו', כִּי אֲסוּר לְבַרְרוּ
בִּיּוֹד אָדָם כְּנ"ל, וְמוֹזָה הַטַּעַם אֲסוּר לְאֹכֹל
בְּתַשְׁעָה בָּאֵב, כִּי בִּיּוֹם זֶה שְׁהוּא בְּחִינַת
ל"ב הַאֲבֵן, אֲסוּר הַבִּירוּר. הִרִי שְׂאִיסוּר גִּיד
הַנְּשָׂה וְאִיסוּר אִכִּילָה בְּת"כ הֵם דְּבַר אַחַד.

וז"ש כאן, וּבְעִינָן לְקִיּוּמָא לְהֵוּא גִיד
הַנְּשָׂה, כְּלוּמַר אַע"פ שְׂאִיסוּר לְבַרְרוּ אוֹתוֹ
וְלֹאכְלוּ, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּלִיפּוֹת נֹאחֲזִים בּוֹ, מְכַל
מְקוֹם אֲנִי מְצוּיִים לְקִיּוּמוֹ, עַד לְעַתִּיד לְבָא,
עַד שִׁיתּוֹקֵן עַל יְדֵי הַמַּאֲצִיל, דְּאֵע"ג דְּקָרִיב
בֵּיה הֵוּא דְרִכִּיב עַל הוּיָא, קִיּוּם אִיהוּ, כִּי
אַע"פ שֶׁסְּמָאֵל נֹאחֲזוּ בּוֹ לֹא בִּטֵּל אוֹתוֹ
בּוֹה, וְאַתְקִיּוּם בְּגוֹן וְלֹא אֲתַבַּר, כִּי אַע"פ
שְׂאִיִן לוֹ תְּקוּן בְּעֵצִים מֵהוֹתוֹ מ"מ יֵשׁ לוֹ
תְּקוּן בְּגוֹן שְׁלוֹ, כִּי גוּן שְׁלוֹ שְׁהוּא שְׁחוֹר,
נִכְלַל בְּגוֹ גוּוֹנִים דְּקְדוּשָׁה שְׁבִט"ס רֵאשׁוֹנוֹת,
וּמְקַבֵּל מֵהֶם הָאֵרָה וְתְּקוּן, שִׁיתְקִיּוּם בְּאוֹפֵן
שִׁיחִיה רְאוּי לְבִירוּר לְעַתִּיד לְבָא.

קטו) וְחִילָא בְעִינָן וְכו': וְצִרִיכִים לְהַרְבּוֹת
כַּח הַקְּדוּשָׁה בְּעוֹלָם, וְלְהִרְאוֹת, כְּמ"ש, כִּי שְׂרִית
עִם אֱלֹקִים וְעִם אַנְשִׁים וְתוֹכְל. וְכִשְׁהוּא רֹוֹאָה,
שְׂגִיד הַנְּשָׂה לֹא נִשְׁכַּר, כִּי מִמְשִׁיכִים לוֹ הָאֵרָה
לְקִיּוּם כְּנ"ל, וְלֹא אֲתַאכִיל אוֹתוֹ מְקוֹם, דְּחִינָנוּ
שֶׁנִּשְׁמְרוּ מִלְּאֹכְלוּ שְׁפִירוּשׁוֹ בִּירוּר, כְּנ"ל בְּדַבּוּר
הַסְּמוּר, אִז נִשְׁכַּר כְּחוֹ וְתוֹקְפוֹ שֶׁל סְמָאֵל, וְאִינוּ
יִכּוֹל לְהִרְע לְבִנֵי יַעֲקֹב. וְעַל כֵּן אֵין אֲנִי צִרִיכִים
לִיתֵן מְקוֹם לְבִירוּת הַעוֹלָם לְאֹכֹל אוֹתוֹ וְלִהְנוֹת
מִמֶּנּוּ.

קטז) רבי ייסא סבא וכו': רבי ייסא
דרש, כי נגע בכף ירך יעקב, כתוב כאן
כי

מהם ד' עולמות אבי"ע, וע"י הצדיקים
בקיום תורה ומצות, שהם ט' פעמים ל"ב
שבג"י רפ"ח. אבל ספירה אחרונה מהם
שהיא מלכות הכוללת גם היא ל"ב בחינות,
נשארה בתוך הקליפות בלתי מבוררת, ואי
אפשר לברר ולתקן אותה בשתא אלפי שני.
וע"כ נקראת ל"ב האבן, מטעם, שאסור
לברר ממנה, אלא אם נשמרים היטב שלא
לברר אלא רפ"ח הניצוצים, הרי במשך שתא
אלפי שני, היא מתבררת מאליה, בלי שום
מעשה מלמטה, ואז נאמר עליה, והסירותי
את ל"ב האבן מקרבכם. שהיא ל"ב בחינות
שבכלי המלכות הנ"ל שנשברה, ונתלכשה
בקליפות. שהתקון הוא בידי המאציל בלבד,
ולא בידי אדם.

ונודע, שבכל דבר יש עולם שנה נפש.
וע"כ גם בבחינת ל"ב האבן הזה יש בו
עולם שנה נפש. שבבחינת עולם הוא הנחש
הקדמוני שסמאל רוכב עליו. ומבחינת שנה
היא תשעה באב, ומבחינת נפש, ה"ס גיד
הנשה. וז"ס וירא בני לא יכול לו, כי יעקב
היה שלם מכל רפ"ח ניצוצים, שכבר תקנס
לגמרי, אז ויגע בכף ירכו, דהיינו בגיד
הנשה, כי היא עוד לא נבררה כנ"ל, וע"כ
ותקע כף ירך יעקב, כי כמו שסמאל יש
לו כח לרכוב על הנחש, כן יש לו כח
על גיד הנשה, כי בחינה אחת הן, זה
בעולם וזה בנפש כנ"ל.

וז"ש (באות ק"ד) ויאבק איש עמו, בכל
יומי שתא ובכל שייפין דיעקב, דהיינו
בבחינת שנה, ובבחינת נפש, ולא אשכח
בר ההוא גיד הנשה וכו' וביומי שתא
אשכח יום תשעה באב, שגיד הנשה הוא
בחינת ל"ב האבן שבנפש, ותשעה באב הוא
בחינת ל"ב האבן שבשנה, שהם עוד לא
(דפו"י דף קע"א ע"א *) דף קע"א ע"ב)

לה

וישלה

א בכף, וכתוב הַתֵּם, א כל הנוגע בַּמֵּת בְּנֶפֶשׁ הַהָאָדָם וגו'. מה להלן מִסְאָבָא, ד אֹף הָכָא נְמִי מִסְאָבָא, דְּסָאִיב הָהוּא אַתְר, וּמֵאֲתֵר מִסְאָבָא, לִית ה' לָן וְלֵאֲתֵהֲנָא מְנִיָּה כָּלֵל, כ"ש בְּאֲתֵר דְּקָרִיב הָהוּא סֵטֵר מִסְאָבָא, וְאֹרִייתָא לֹא קָאָמֵר, אֲלֵא פִי יִנְגַע, וְכִתִּיב וַיִּגַע בְּכַף יָרֻכּוּ, פִּד"א א וְכָל אֲשֶׁר יִגַע בּוֹ הִטְמָא יִטְמָא, בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא, דְּיִהִיב אֹרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל, לְמִזְבֵּי כַּה בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, כַּמְּה דְכִתִּיב א אַרְךָ יָמִים בִּימִינָה בְּשִׂמְלָה עֶשֶׂר וְכַבּוּד.

קִיז) וְהוּא א עֵבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ א אֶרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחֲיו. ר' אֲלַעְזָר פֶּתַח וְאָמַר, ה פִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי ה' קָנָא שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב דָּאִיהוּ שְׁלִימָא יֵא דְאֲבָהֶן, ב דְּאֲתַבְרִיר חוּלְקָא שְׁלִימָתָא י' לְקַב"ה, וְאִיהוּ ד אֲתַקְרִיב לְגַבִּיָּה טו יִתִּיר, הִיךְ סָגִיד לִיָּה לְהָהוּא רְשַׁע דְּעֶשׂוֹ, דְּאִיהוּ טו בְּסִטְרָא דְאֵל אַחֵר, וּמֵאֵן דְּסָגִיד לִיָּה, סָגִיד לְאֵל אַחֵר. אִי תִימָא, בְּגִין דְּאָמְרוּ תַעֲלָא בְּעַדְנִיָּה סָגִיד לִיָּה, לְאוּ הֲכִי, דְהָא עֶשׂוֹ פָּאֵל אַחֵר הוּא, וַיַּעֲקֹב לֹא יִסְגּוּד לְהָהוּא סִטְרָא וְלְהָהוּא חוּלְקָא כָּלֵל.

קִיח) אֲלֵא, כ כִּתִּיב וְאִמְרַתֶּם כַּה לְחֵי וְאַתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם. י וְהָא אַתְּמֵר, דְּאָסִיר יט לְאֶקְדוּמִי כ לְהוֹ שְׁלָם לְרִשְׁיַעֲיָא, וְכִיּוֹן דְּאָסִיר, כַּה הִכִּי אֲשַׁפְחֲנָא דְדוּד אָמֵר הָאִי קָרָא לְנִבְל, אֲלֵא הָא אֹקְמוּהָ דְלִקְב"ה קָאָמֵר, כַּב בְּגִין לְקִשְׂרָא כַּה לִיָּה לְחֵי. וְחֲשִׁיב נִבְל דְּעֵלִיָּה קָאָמֵר.

חֲלוּפֵי גִרְסָאוֹת

א לִיג בכף. ב במת וגו'. ג מוסיף האדם יטמא. ד אף. ה לין. ו לאתקנא. ז לִיג מן געע ער כר"א; מוסיף געע בכף ירך יעקב. ח הה"ר. ט ארצה וגו'. י לִיג ואמר. יא מוסיף דאבהן דאשתלים לעילא ותתא (אה"ל). יב דאתכור. יג דקב"ה. יד קריב; לאתקריב. טו מוסיף יתיר ואשתלים לעילא ונלתתא. טז מטטרא. יז פתח ר' אבא ואמר ואמרתם; אלא הכתוב אמר כה. יח והאי דאסיר אפילו לאקדומי (אה"ל). יט מוסיף ליה לאקדומי. כ לִיג להו, כא היך. כב ובגין לקשרא כה לחי (אה"ל). כג כה.

מסורת הזהר

א) (במדבר י"ט י"ג). ב) (שם י"ט כ"ב). ג) (משלי ג' ט"ז) ח"א קפד; קצ. ח"ב פד. צג. ח"ג רצו; ת"ז תקי ע' דף קכ; ד) (בראשית ל"ג ג') לעיל דף ח' ציון ב'. ה) (שמות ל"ד י"ד) לעיל ח"י שרה דף ס"ז צ"א. ו) (שמואל א' כ"ה ו') ח"ב כג; ח"ג עו;

וישתחו ארצה

שנבחר חלק שלם להקב"ה, ונתקרב לו ביותר, איך השתחוה לאותו רשע עשו, שהוא בצד אל אחר, ומי שמשתחוה לו משתחוה לאל אחר. ואם תאמר שהוא משום שאמרו, השועל שהגיע שעתו השתחוה לו. משל הוא, שיש זמן שהשועל מולך על כל החיות, ואז אע"פ שהוא הקטן שבחיות, כולם משתחוים לו. וגם כאן **תאמר** שע"כ השתחוה יעקב לעשו, מפני שהשעה היתה משחקת לו. אינו כן, כי עשו הוא כאל אחר, ויעקב לעולם לא ישתחוה לאותו הצד ולאותו החלק. קיח) אֲלֵא כִּתִּיב וכו': ומשיב, אלא כתוב, ואמרתם כה לחי ואתה שלום וגו', ומקשה, והרי למדנו, שאסור להקדים שלום לרשעים, ואם אסור, איך מצאנו שדוד אמר את המקרא הזה לנבל, שהיה רשע. ואומר, אלא בארוהו

הסולם

מאמר

כי נגע בכף, וכתוב שם כל הנוגע במת וגו', מה שם הוא טומאה, אף כאן טומאה, כי סמאל טימא אותו מקום, דהיינו את גיד הנשה, וממקום טמא אין לנו להנות ממנו כלום, ומכל שכן במקום שאותו צד הטומאה, שהוא סמאל, קרב אליו. והתורה אינה אומרת יותר אלא, **כי נגע**, שכתוב, ויגע בכף ירכו, כמש"א, וכל אשר יגע בו הטמא יטמא. ללמד שסמאל טימא אותו מקום בנגיעתו. ברוך הרחמן, שנתן תורה לישראל לזכות על ידה בעולם הזה ובעולם הבא. כמש"ש ארך ימים וגו'.

מאמר וישתחו ארצה

קִיז) וְהוּא עֵבֶר לְפָנֵיהֶם וגו': ר' אלעזר פתח ואמר, כי לא תשתחוה לאל אחר וגו', ומקשה, וכי יעקב, שהוא בחיר שבאבות (דפו"י דף קע"א ע"ב)

15

וישלה

קיט) כגונונא דא, וישתחו ישראל על ראש המטה, וכי לגבי דבריה סגיד. אלא לאתריה דשכינתא קא פרע וסגיד, אוף הקא, והוא עבר לפניהם, מאי והוא, דא שכינתא עלאה, דתהו אזלא קמיה, ודא הוא נטירו עלאה. פין דחמא יעקב, אמר, הא עידן לסגדא לגביה דקב"ה, דתהו אזיל קמיה.

קכ) פרע וסגיד שבע זמנין, עד גשתו עד אחיו, ולא כתיב וישתחו לעשו, אלא פין דחמא דהא קב"ה אזיל קמיה, פין סגיד לקבליה, בגין דלא למיחב קר למסגד לאחרא בר מניה, וכלא איהו פדקא זאות. ופאין אינון צדיקניא, דכל עובדיהון דקא עבדי, בגין יקרא דמאריהון איהו, ובגין דלא יסטון לימינא ולשמאלא.

קכא) וירץ עשו לקראתו ויתבקוהו ויפל על צוארו. צוארו פתיב חסר. וישקהו ויכפו. ר' יצחק אמר, והרשעים פים נגרש פי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט, האי קרא אתמר. ומלי דאורייתא, פמה רזין עלאין אית בהו, משניין דא מן דא וכלא חד.

קכב) והרשעים פים נגרש לא יוכל, דא עשו, דכל עובדוי ברשיעו ובחיובא, דהא פד אַתא לגביה דיעקב, עובדוי לא הוו בשלם, ויפול על צוארו חד, צוארו דא ירושלם, דאיהו צוארו דכל עלמא. ויפל על צוארו, ולא על צוארו, בגין דתין זמנין אתחריב פי מקדשא, חד מבבל, וחד מירציה דעשו, דאפיל גרמיה עליה זמנא תדא, ותריב ליה, ועל דא ויפל על צוארו, חד.

מסורת הזהר

א) (בראשית מ"א) לעיל וירא דף כ"א צ"ב. ב) לעיל דף ח' צ"ב. ג) (בראשית ל"ג ד') ח"ב כד: ט) (ישעיה נ"ז כ') לעיל נה דף ק"כ צ"ב.

חלופי גרסאות

א לגביה. ב ליג עלאה. ג זהות. ד מוסיף קמיה כרע. ה והוא דא נטירו (אה"ל). ו מוסיף יעקב דא. ז אזיל. ח ולמסגד. ט דמריהון. י מוסיף צוארו וגו'. יא ליג כי השקט לא יוכל. יב ליג עובדוי (אה"ל). יג הוה (אה"ל). יד מוסיף דעשו דמיניה קם (אה"ל).

מאמר

בארוהו, שלהקב"ה אמר זה, כדי לקשר את נבל דהי שהוא הקב"ה. כלומר, שהכתוב ואמרתם כה דהי, פירושו שיאמרו כן דהי העולמים, דהיינו אל הקב"ה. ולא לנבל, ונבל יחשוב שאומר עליו.

הפוס"ם

וישתחו ארצה

שבע פעמים עד גשתו עד אחיו, ולא כתוב וישתחו לעשו, אלא כיון שראה שהקב"ה הולך לפניו, או השתחוה לנגדו. כדי שלא לתת כבוד להשתחוות לאחר זולתו, והכל הוא כראוי. אשרי הם הצדיקים שכל מעשיהם שעושים הם בשביל כבודו של רבונם, וכדי שלא יטו ימין ושמאל מדרך הישר והאמצעי.

מאמר והתבקרו ויפול על צוארו

קכא) וירץ עשו לקראתו וגו': צוארו כתוב חסר י'. וכתוב, וישקהו ויכפו. ר' יצחק אמר, והרשעים כים נגרש וגו'. מקרא זה בארוהו. ודברי תורה, יש בהם כמה סודות עליונים המשונים זה מזה, והכל הוא אחד.

קכב) והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל, זה עשו, שכל מעשיו הם ברשעות ובהטא

קכ) כרע וסגיד וכו': כרע והשתחוה (דפו"י דף קע"א ע"ב)

ז

וישאל

קכג) וישקוהו נקוד * לעיל, דלא נשקיה ברעותיה, ותנן ב מאי דכתיב
וְנִעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא, דָּא בַלְעָם פִּד בְּרִיק לֹון לְיִשְׂרָאֵל, דְּהָא לָא בְּרִיק
לֹון בְּרִעוּתָא דְלָבָא, אוּף הֶכָא נִעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא, דָּא עֲשׂוּ.

קכד) אָמַר רַבִּי יוֹסִי, פְּתִיב אֶ קוּמָה ה' הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי כִי תִפִּיתְ אֶת כָּל
אוֹיְבֵי לְחֵי שְׁנֵי רְשָׁעִים שְׁבַרְתָּ. וְתַנְן, אֵל תִּקְרִי שְׁבַרְתָּ אֵלָא שְׁבַבְתָּ, דְּהָא
אֶסְגִּיאוּ ד שִׁנּוּי וְחָשִׁיב לְנִשְׁכָּא לִיה וכו'.

קכה) וְעַל דָּא וַיִּבְכּוּ, דָּא בְּכִי וְדָא בְּכִי, וְאוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא. ת"ח פְּמָה תְּוּה
לְבִיה וּרְעוּתִיה דְּעֲשׂוּ לְגַבֵּי דַעֲקָב, דְּהָא אֶפִּילוּ בְּהֵוּא שְׁעָתָא, חָשִׁיב,
לְאֶרְךָ דְּיוֹמִין, לְמַעַבְד לִיה בִּישִׁין וְלְקַטְרָנָא לִיה, וְעַל דָּא וַיִּבְכּוּ, דָּא תְּוּה
בְּכִי, דְּלָא תְּוּה חָשִׁיב לְאֶשְׁתְּוֹבָא מִן יְדוּי, וְדָא תְּוּה בְּכִי, בְּגִין דְּאֲבּוּי תְּוּה קְרִיִים,
וְלָא יִכִּיל לִיה.

קכו) אָמַר רַבִּי אָבָא, וְדָאֵי אֶתְחַלֵּשׁ רוּגְוִיָּה דְּעֲשׂוּ, בְּשַׁעְתָּא דְּחָמָא לִיה
לְיַעֲקֹב. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָא אֶסְתַּפֵּם בְּהַדְיָה הֵוּא מְמַנָּא דְּעֲשׂוּ, וְעַל דָּא
לָא יִכִּיל עֲשׂוּ לְשַׁלְטָאָה בְּרוּגְוִיָּה, דְּהָכִי כָּל מַלִּין דְּהָאֵי עֲלָמָא, תְּלִיין לְעִילָא, וְכַד
אֶסְתַּכְּמוּ לְעִילָא בְּקַדְמִיתָא, אֶסְתַּכְּמוּ לְתַתָּא, שְׁלִטְנוּתָא לָאו אִיהוּ לְתַתָּא, עַד
דְּאִיתְיָהִיב שְׁלִטְנוּתָא לְעִילָא, וְכָלָא דָּא בְּדָא תְּלִיא.

חלופי גרסאות

א מוסף עליה לעיל; עליו וליג לעיל (אה"ל). ב ל"ג
מאי, ג דאסגיא וליג דהא, ד שנוי, ה לאורכא [יומין];
זמני.

מסורת הזהר

א) (משלי כ"ז ו') ח"ב קכד: רסו: ב) (תהלים ג' ח').

דרך אמת א) שנתרבו שינוי כרי שלא יוכל לנשך נשיכה. ב) להמתין.

ויחבקהו ויפול על צוארו

עשו, שנתרברבו שניו, שחשב לנשך אותו.
קכה) וְעַל דָּא וַיִּבְכּוּ וכו': ועל כן
ויבכו, זה בכה וזה בכה, בוא וראה, כמה
היה לבו ורצונו של עשו להרע ליעקב, כי
אפילו באותה שעה שנשקו, חשב, לכשיארכו
הימים, יעשה לו רע ויצור אותו. וע"כ
ויבכו, זה היה בוכה, שלא חשב שינצל
ממנו, וזה היה בוכה בשביל שאביו היה
חי, ואינו יכול לו להרג אותו.

קכו) אָמַר ר' אָבָא וכו': אר"א, ודאי
הוא שנחלש כעסו של עשו בשעה שראה
את יעקב. מהו הטעם, הוא משום שהסכים
עמו הממונה של עשו, שהשלים עמו והסכים
על הברכות, (כנ"ל דף ל"ג אות קי"ג), וע"כ לא
יכול עשו למשול בכעסו, כי כל הדברים
שבעולם הזה תלויים למעלה, וכשמסתכמים
למעלה תחילה, מסתכמים גם כן למטה.
וכן אין ממשלה למטה, עד שניתנה הממשלה
למעלה. וכן הכל תלוי זה בזה. שכל הנעשה
בעולם הזה, תלוי במה שנעשה מלמעלה.

יעבר

הסולם

מאמר

ובחטא, וכשבא ליעקב לא היו מעשיו
בשלמות. ויפול על צוארו היינו צואר אחד,
כי חסדה י', ירושלים, שהוא הצואר של כל
העולם, ואומר הכתוב, ויפול על צוארו, ולא
על צוארו עט י', משום ששתי פעמים נחרב
בית המקדש, פעם אחת מבבל, ואחת מזרעו
של עשו, ונמצא שהפיל עשו את עצמו על
ירושלים והחריבה רק פעם אחת. וע"כ כתוב
ויפול על צוארו, אחד, דהיינו בלי י', שמשמעותו,
שהחריבה רק פעם אחת.

קכג) וישקוהו נקוד * עליו וכו': וישקוהו,
מנוקד מלמעלה על האותיות, שזה מרמז, שלא
נשקו ברצון. ולמדנו מ"ש, ונערתות נשיקות
שונא, זהו בלעם, כשברך את ישראל, כי
לא ברך אותם ברצון הלב. אף כאן נערתות
נשיקות שונא, זהו עשו.

קכד) אָמַר רַבִּי יוֹסִי וכו': אר"א, כתוב,
קומה וגו' שני רשעים שברת, ולמדנו, אל
תקרא שברת, אלא שרבבת, שזה נאמר על
(דפו"י דף קע"א ע"ב *) דף קע"ב ע"א)

לח

וישלה

קכז « יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי וגו'. אמר רבי אלעזר, היינו דקאמרין בקדמיתא, דיעקב לא בעא השתא, אינון ברכאן קדמאי בדרכיה אבוי, ועדיין לא אתקיימו ביה אפילו חד מנייהו, בגין דסליק לון לסוף יומיא, בשעתא דאצטריכו לבנוי, לגבי פל עמין דעלמא.

קכח ובגין כך, בשעתא דאמר עשו, נסעה ונלכה, ונפלוג האי עלמא פחדא, ונשלוט פחדא. מה אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו, יקדים עשו שלטניה השתא בהאי ועלמא. יעבר נא, כד"א ויעבור מלכם לפנייהם וה' בראשם, אקדים אנת' שולטנותך בקדמיתא בהאי עלמא, ואני אתנהלה לאטי, אנה אסלק גרמי, לההוא עלמא דאתי, ולסוף יומיא, לאינון יומיא דאזלין לאט.

קכט לרגל המלאכה, מאן מלאכה. דא אספקלריא דלא נהרא, דבה אתעביד עבידתא דעלמא. אשר לפני, דא היא מן קדם ה', בכל אתר. ולרגל הילדים, דא הוא נוא דכרובים, לאתוואה נוא דמהימנותא, דאיהו אתדבק סו בהו.
קל עד אשר אבא אל אדני שעירה, אנה אסכול גלותא דילך, עד דיייתי וימטי זמנא דילי, לשלטאה על הר עשו, כד"א ונעלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו, וכדין והיתה לה' המלוכה.

מסורת הזהר

א) בראשית ל"ג י"ד ח"א קצו: ח"ב מא: ח"ג ק. ב) (מיכה ב') ח"ב ה: ח"ג רנ. ג) לעיל תולדות ס"ט צ"ג. ד) ה' מוסיף אמר יעקב. ו' מוסיף עלמא ויסב ליה בחולק. ז' ל"ג נא. ח' מוסיף בראשם וגו'. ט' אדם. י' שלטנותך. יא גרמאי. יב יומיאי. יג דאזלי. יד אספקלריאה. טו בה (אה"ל). טז אנה אסכול גלותא דילך אדל"ג (אה"ל). יז דיליה.

חלופי גרמאות

א מוסיף לרגל המלאכה אשר לפני וגו'. ב מוסיף דבריה ליה. ג מוסיף אבוי בגין דכתיב טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו וכתיב ותשחק ליום אחרון [והא אוקמוח]. ד נפלוג (אה"ל). ה מוסיף אמר יעקב. ו מוסיף עלמא ויסב ליה בחולק. ז ל"ג נא. ח מוסיף בראשם וגו'. ט אדם. י שלטנותך. יא גרמאי. יב יומיאי. יג דאזלי. יד אספקלריאה. טו בה (אה"ל). טז אנה אסכול גלותא דילך אדל"ג (אה"ל). יז דיליה.

מאמר

הסולם

יעבר נא אדני לפני עבדו

ואני אעלה את עצמי לעולם ההוא הבא, ולאחרית הימים, לאלו הימים ההולכים לאט. **קכז** לרגל המלאכה: שואל, איזו מלאכה. ומשיב, זו היא המראה שאינה מאירה שהיא הנוקבא דז"א, שעל ידה נעשית כל מלאכת העולם. אשר לפני, זו דהיינו הנוקבא, הוא בכל מקום, מלפני הויה, שהוא ז"א. ולרגל הילדים, הם סוד הכרובים, שה"ס אפי זוטרי (כמ"ש לעיל, בהקסה"ז דף י"ב ד"ה ביאור ע"ש) להראות סוד האמונה שהיא הנוקבא, שיעקב נתדבק בה. כי על מוחיו אלו מתקיימת הנוקבא. (כמ"ש שם דף י"ב ד"ה וז"ש ואלמלי ע"ש).

קל עד אשר אבא וגו': יעקב אמר לו, אני אסכול הגלות שלך, עד שיבוא ויגיע הזמן שלי לשלוט על הר עשו. כמו שאתה אומר, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו. ואז והיתה לד' המלוכה.

ויעקב

קכז יעבר נא אדני וגו': אמר ר' אלעזר, היינו שאמרנו מכבר, שיעקב לא רצה עתה לקבל אלו הברכות הראשונות שברכו אביו. (לעיל תולדות דף פ"ו אות ר"א) ועוד לא נתקיימו בו אפילו אחת מהן, משום שדחה אותן לאחרית הימים, שתוצרכנה אז לבניו להשתמש בהן כנגד כל אומות העולם.

קכח ובגין כך בשעתא וכו': ומשום זה בשעה שאמר עשו נסעה ונלכה, נחלק את העולם הזה בינינו, ונשלוט בו יחד. מה אמר יעקב, יעבר נא אדני לפני עבדו. שפירושו, יקדים עשו שליטתו עתה בעולם הזה יעבר נא, הוא לשון קדימה, כמו שאתה אומר, ויעבר מלכם לפנייהם וה' בראשם, שיעקב אמר לו, הקדם אתה את שליטתך בתחילה בעולם הזה, ואני אתנהלה לאטי, (דפו"י דף ק"ע"ב ע"א)

ל"ט

וישלח

קלא וַיַּעֲקֹב נֹסַע סִכְתָּהּ וַיִּכֶן לוֹ בַּיִת וּלְמִקְנְהוּ עָשָׂה סִכְתָּה עַל פֶּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סִכּוֹת. רַבִּי תִיבָא פִתַּח בַּיּוֹמָא, אֲשֶׁר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת גּוֹר, אִם ה' לֹא יִשְׁמֵר עֵיר גּוֹר. תָּא תְּחִי בְּשַׁעֲתָא דְסָלִיק בְּרַעוּתָא דְקַב"ה, לְמַכְרֵי עֲלָמָא, אֲפִיק מְבוֹצֵינָא דְקַרְדִּינוּתָא, חַד (א) קְטוּרָא, דְאֶתְלָהִיט מִגּוֹ חֲשׂוּכָא, וְאֶשְׁתָּאר בְּסָלִיקוּ. וְנִחַתָּא לְתַתָּא, הֵיאָה חֲשֻכָה, וְלָהִיט בְּמֵאָה שְׁבִילִין, וְאוֹרְחִין דְקִיקִין, וְרַבְרַבִּין, וְאֶתְעַבֵּיד בֵּיתָא דְעֲלָמָא.

קלב הָאִי בֵּיתָא, אִיהוּ גּוֹ אֲמַצְעֵיתָא דְכָלְא, כְּמָה פִתְחִין וְאֶדְרִין לֵיה, סְחֹר סְחֹר דּוּכְתִין עֲלָאִין קְדִישִׁין, תְּמָן יֵא מְקַנְנֵי צְפָרֵי שְׂמִיא, כָּל חַד וְחַד

ח'לופי גרמאות

מסורת הזהר

א סכות וגו', ב ל"ג ואמר, ג שוא עמלו בונוי בו ול"ג וגו', ד ל"ג ואתלהיט. ה חשוכא (אה"ל). ו מוסף להיט ואתלהיט. ז ארחן. ח רברבין. ט הכלה. י סניאן. יא מתקני.

דרך אמת א קשר אחד והוא רמז על אצילות העטרת בהשתלשלותה למטה מתעלם ע"י הגבורה שהוא החשך בסוד הדין שבו וכענין שנאמר אף ירי יסדה ארץ.

ויכן לו בית

הסולם

מאמר

ימין ה"ס או"א המאירים באוירא דכ"א, שה"ס חסדים מכוסים. וקו שמאל ה"ס ישו"ת, המאירים בהארות חכמה בסוד י' דנפיק מאויר ואשתאר אור. (כנ"ל ב"א דף י"א ד"ה זהר) ולפיכך מונה את התכללות השמאל בקו ימין, בבחינת מאה שבילין, משום שמקבל מיסודות או"א המכונים שבילין, ומספר מאה הוא, להיותו מישו"ת, שספירותיהם במספר מאות. והארות החכמה שבשמאל הנמשכת מיסודות ישו"ת המכונים אורחות, מתחלקת לבי' בחינות, א מטרים שנכלל בקו אמצעי, שנבחן לאורחין דקיקין, מטעם היותם אז סתומים וקפואים. ב) אחר התכללותו בקו אמצעי שנבחן לאורחין רברבין, כי אז מאיר בהרחבה רבה. אורחין דקיקין, היינו מקו שמאל עצמו, רברבין היינו מקו אמצעי. ואחר שהחשך, שה"ס שמאל, נכלל בג' קוין הללו, נבנית ממנו הנוקבא הנקראת בית של העולם.

קלב הָאִי בֵּיתָא אִיהוּ וכו': הבית ההוא, הוא באמצע הכל, היינו בקו האמצעי של כל השבילים והאורחות הנ"ל, דהיינו באותם הנבחינים, לאורחין רברבין, כמה פתחים וחדרים יש לה לנוקבא, סביב סביב המקומות העליונים והקדושים, שם מקננות צפרי השמים, כל אחת ואחת למינה.

פירוש. נה"י של הנוקבא מכונים פתחין וחג"ת שלה מכונים אדרין, שהם מקבלים מג' הקוין הנכללים משמאל דאמא, המכונים במקורם, תלת דוכתי, (כנ"ל בראשית א' דף כ" ד"ה שמא דא כליא בתלת דוכתי) ע"ש

רו"ש

קלא וַיַּעֲקֹב נֹסַע סִכְתָּהּ וגו': ר' חייא פתח ואמר, שיר המעלות לשלמה וגו', בוא וראה, בשעה שעלה ברצונו של הקב"ה, שהוא ז"א, לברוא העולם, דהיינו לבנות את פרצוף הנוקבא, הנקראת עולם, הוציא מן ניצוץ הקשה, שה"ס המסך, קשר אחד, כלומר, שז"א עלה למ"ן לאמא, ויצא שם קומת חסדים על המסך דחידק שלו, שקומה זו ה"ס קו אמצעי המקשר ב' הקוין ימין ושמאל דבינה זה בזה. וע"כ נקרא קטירא דהיינו קשר. ונדלק מתוך החשך, שנכלל בקו שמאל שהוא חשך והארתו נבחנת להדלקה, בסוד מאורי האש. והארה זו שהיא הארת החכמה, נשארת בעליה, שמאירה ממטה למעלה, והארת עצמו שהיא חסדים, יורדת למטה. דהיינו שמאירה ממעלה למטה. פירוש. כי בשעה שקו האמצעי מקשר ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, באופן שיאירו שניהם, הוא מקיים אז הארת השמאל, שתאיר ממטה למעלה, והארת הימין ממעלה למטה, (כנ"ל ב"א דף נ"ח ד"ה עמודא ע"ש).

ההיא השכה להיט וכו': אחר שביאר אופן יציאת הקשר שה"ס קו אמצעי, ואיך שתיקן הארת שניהם כהלכתם, מביאר עתה איך שקו השמאל, שה"ס חשך, נכלל בעצמו מכל ג' הקוין, והאציל את הנוקבא. ואומר, החשך ההוא דהיינו קו השמאל לוחט ומאיר במאה שבילים, באורחות דקים מן הדקים, ובאורחות גדולים, ונעשו בית העולם, שמהם נבנית הנוקבא, הנקראת בית. פירוש. יסודות דאו"א מכונים שבילים, ויסודות ישו"ת מכונים אורחות, כמ"ש לעיל (ב"א דף רנ"א ד"ה נחית) ע"ש. ונודע שקו

(דפו"י דף קע"ב ע"א)

מ

וישלה

א לזניה, בגווייה נפיק מד אילנא רברבא ותקיף, עפנייה ב ואנביה ג סגי, מזונא לכלא ביה, ההוא אילנא סליק לענני שמאי, ואתטמר בין תלת טורין ד מתחות אילין ה תלת טורין, נפיק, סליק לעילא, נחית לתתא.

קלג) האי ביתא אתשקייא מניה, ונניז בגווייה פמה יגנזין עלאין דלא אתידעו, בךא אתבני האי ביתא, ואתשכלל. ההוא אילנא אתגלגיא ביממא, ואתכסאי בליליא, והאי ביתא שלטא בליליא, ואתכסאי ביממא.

קלד) בשעתא דעאל חשוכא ואתקטיר ביה, שלטא, וכל פתחין סתימין

חלופי גרמאות

א לזניה, ב ואיביה, ג ל"ג סגי, ד תחות; תחלת (אה"ל); ל"ג מתחות אילין תלת טורין, ה ל"ג תלת, ו גניזין, ז מוסף ביתא מניה (אה"ל), ח ואשתכליל (אה"ל), ט ביתאה, י ועל; ועל כל (אה"ל).

מאמר

הסולם

ויכן לו בית

ההוא אילנא אתגלגיא וכו': האילן ההוא, שהוא ז"א, מתגלה ביום ומתכסה בלילה. ובית ההוא, שהיא הנוקבא, שולט בלילה ומתכסה ביום.

פירוש, כי מבאר תכף לפנינו, אשר גם בלילה, שה"ס הארת השמאל שהוא חשך, מחמת שהחכמה היא בלי חסדים ואינה יכולה להאיר, נוהג גם כן, ענין יציאת קו אמצעי וענין התכללות שמאל בימין וכן זוג זו"ן, הכל כמו ביום, שלפי זה יש לשאול מה ההפרש בין יום ללילה, ולפיכך מקדים לבאר, שכל ההפרש הוא רק בשליטה. כי גם בלילה מאירים כל ג' הקוין, וכן ז"א הוא בזוג עם הנוקבא כמו ביום, אלא שהשליטה היא לנוקבא, וז"א וכן קו ימין טפלים אליה והם כמו מתכסים, כדי לתת מקום לשליטתה. וז"ס שהקב"ה נכנס אז לג"ע שהיא הנוקבא, כדי להשתעשע וכו' דהיינו להשתעשע עם הארת חכמה שבה, ולפיכך אין הארת חסדים ניכרת והוא חשך ולא אור. והיפוכו ביום, שאז הנוקבא טפלה לז"א, והארת הנוקבא מתכסה וז"א שולט, ואינו ניכר אלא הארת החסדים, שהיא מרת ז"א, ולפיכך הוא יום. אמנם בסדר הבנין וסדר הזוג אין הפרש בין יום ללילה כמו שהולך ומבאר לפנינו.

קלד) בשעתא דעאל השוכא וכו': בשעה שבא החשך, והנוקבא נקשרה בו, היא שולטת, ומאירה בחכמה שהיא שליטתה כנ"ל, וכיון שחסרה חסדים, ע"כ כל הפתחים שבה סתומים מכל הצדדים. כלומר, שכל האורות נקפאים בתוכה, ואין בה פתח, שדרך שם יתגלה אור כלשהו.

פירוש כי מביא למעלה (באות קל"א) סדר ג' הקוין הנכללים בקו השמאל, המכונים שבילין

וז"ש כמה פתחין ואדרין ליה, סהור סהור דוכתין עלאין קדישין, דהיינו שהפתחין והאדרין מקבלים מתלת דוכתי דאמא, שהם מקומות עליונים קדושים. צפרי שמוא, היינו מלאכי מעלה.

בגווייה נפיק חד אילנא וכו': אחד שביאר בנין הנוקבא, מבאר סדר השפעת ז"א לנוקבא, ואומר בתוכו יוצא אילן אחד גדול ועצום, שהוא ז"א, המשפיע לתוך הבית, ענפיו ופירותיו רבים, ומזין לכל בו. דהיינו שיש בו הן השפעת חסדים והן השפעת חכמה, וכל אחד מקבל ממנו את בחינתו. ומפרש יותר, האילן ההוא עולה עד ענני השמים, דהיינו להארת החסדים המכונים עננים, ומתכסה בין שלשה הרים, כמ"ש, אין הרים אלא אבות. (ש"ד פט"ו ד') שה"ס חג"ת, שבהם החסדים מתכסים שלא לקבל הארת חכמה. ומתחת שלשה ההרים האלו, דהיינו בנה"י שמתחת חג"ת, יוצא, עולה למעלה, ויורד למטה. פירוש, שמתחת החג"ת, יוצאים ומתגלים החסדים בהארת חכמה, על ידי הקו אמצעי המקיים הימין והשמאל, וז"ש נפיק שהקו האמצעי יוצא מהכיסוי של חג"ת, ומקיים הארת ימין ושמאל, באופן שהארת השמאל סליק לעילא, תאיר ממטה למעלה. והארת הימין נחית לתתא, תאיר ממעלה למטה, (כנ"ל דף ל"ט ד"ה ויעקב ע"ש).

קלג) האי ביתא אתשקייא וכו': הבית הזה, שהוא הנוקבא מקבלת מז"א ב' מיני הארות, א) שהיא נשקית ממנו, דהיינו הארת החכמה המכונה שתיה. ב) שז"א גונו בתוך הבית הרבה אוצרות עליונים שלא נודעו, דהיינו הארת חסדים מאו"א המכונים גניזין, והם לא נודעו (כנ"ל ב"א דף רמ"ד ד"ה וכדיון) ובה נבנה הבית ונשתכלל.

(דפו"י דף קע"ב ע"א)

מא

וישלה

מָכַל סְטָרִין, פְּדִין פְּמָה רוּחִין פְּרָחִין בְּאִירָא, תְּאִיבִין לְמַנְדַּע וְלַמִּיעַל אַ בֵּיהַ, וְעָאֲלִין בֵּין אֵינֹן גַּ צְפוּרִין, וְנִטְלִין סְהֶדוּתָא, וְשִׁטְרִין, וְחִמָּאן מַה דְחִמָּאן.
קְלָה) עַד דְאִתְעַר הַהוּא חֲשׂוּכָא דְאִתְקַטֵּיר בֵּיהַ, וְאִפִּיק חַד שְׁלֵהוּבָא.

חֲלוּפֵי גִרְמָאוֹת

א ל"ג ביה (אה"ל). ב ביה. ג צפרי; צפרי (אה"ל).

ויכן לו בית

הסולם

מאמר

אור החכמה, הוא דוקא בעת ההיא. וע"כ מדויק הזהר לומר וכ"ל פתחין סתימין, שמשמע, שהיא מלאה מאור, אלא הפתחים סתומים באופן, שאחר כך כשיתעורר בו קו אמצעי ויפתח הפתחים, יקבלו ממנה הארת החכמה שהיתה סתומה בה בעת ההוא. כי אח"כ מתמעטת מג"ר ל"ק, בסבת קו אמצעי, והארתה שפלה בהרבה, ממה שהיתה בעת ההוא, שעוד לא נכללה בקו אמצעי. וז"ש כמה רוחין פרחין באוירא תאיבין לְמַנְדַּע וְלַמִּיעַל בֵּיהַ, שהן משתוקקות להכנס בנוקבא דוקא בעת שהוא בבחינת אורחין דיקיין, ופתחים סתומים, כי רק אז יש בה החכמה בשלמותה, כנ"ל. וז"ש ועאליין בין אינן צפורין ונטיין סהדותא, שבאים בין בחינת הצפרים שבנוקבא, ומקבלין מוחין דעין, דהיינו דחכמה. צפורין, פירושו בחינת נפש של הנוקבא, כמ"ש בתקונים (תקון ו' אות נ"ד). שכינתא, מסטרא דכורסא, שהיא נשמה, אתקריאת נשר. ומסטרא דנער, שהוא רוח, אתקריאת יונה. ומסטרא דאופן, שהיא נפש, היא צפור. ומשמיענו הזהר, שאפילו אז אין רוחות הצדיקים יכולות לקבל ממנה מבחינת רוח, שבנוקבא, אלא מבחינת נפש שבה בלבד, וז"ש, ועאליין בין אינן צפורין, ונטיין סהדותא, ולא למעלה מבחינת צפרים.

קלה) עד דאתער וכו': וסתימת הפתחים נמשכת, עד שמתעורר אותו החשך, דהיינו קו שמאל דאמא, שהנוקבא נקשרה בו, והוציא שלהבת אחת, כלומר שחשך שבנוקבא, עורר את ז"א לעלות למ"ן לאמא, בסוד המסך דחירק שבו, הנבחן לשלהבת ויוצא שם עליו קו אמצעי, שהוא מכה בכל הפטישים החזקים דהיינו הקליפות, ופותח הפתחים הסתומים ובוקע הסלעים.

פירוש ב' פעולות יש כאן, פעולה א) נמשכת מעצם השלהבת, שהוא מסך דחירק, והיינו שממעט ע"ס דקו שמאל מג"ר ל"ק, ועליה אומר, ובקע טגריין, כי הספירות דקו שמאל משולות לסלעים קשים מרוב הדינים שבהן והמסך בוקע אותן, וג"ס ראשונות שבהן, הוא מרחק מהקו השמאלי, ומניח בו רק הו"ת שבהן. ופעולה ב) נמשכת מקומת החסדים היוצאת על המסך הזה, ועליה

שבייין ואורחין דיקיין, ורברבן, ואומר שם, שמהם נבנית הנוקבא ונשתכללה. ע"ש. ועתה חוזר ומבאר הדברים הללו בהרחבה, ומסדר אותם בסוד ממשלת הלילה. ותדע שג' קיין הללו שבשמאל ה"ס ג' משמרות היו הלילה, דהיינו ג"פ ד' שעות, (כנ"ל ב"א דף שט"ז אות תי"א), כי משמרת ראשונה ה"ס שבייין, שה"ס מרת הדין של המלכות הבלתי ממותקת, (כנ"ל ב"א בדף ונ"א ד"ה נחית ע"ש). וה"ס התכללות קו ימין שבו, ומשמרת שניה ה"ס ד' שעות הלילה האמצעיות, והם בבחינת אורחין, דהיינו מלכות הממותקת, כמ"ש שם, אבל שתי שעות הראשונות עד חצות לילה, ה"ס אורחין דיקיין, שהם הארת קו השמאל מבחינתו עצמו, מטרם שנכלל מקו אמצעי. ונקודת החצות ה"ס ביאת קו אמצעי והתכללותו בשמאל, שאז מקבל בחינת אורחין רברבן, כנ"ל, ובחינה זו נמשכת כל הלילה, ומיוחסת בעיקר למשמרת השלישית, אלא זמן גילוייה הוא בחצות הלילה.

וזה אמרו, בשנתא דנא"ל השוכא, היינו בתחילת הלילה, משמרת ראשונה, שאז מכונה שבייין כנ"ל, ואתקטיר ביה, היינו אחר כך בתחילת משמרת השניה, שאז נקשרה הנוקבא בחשך, שהוא קו שמאל דאמא ושלטא, ואז נכחנת באורחין דיקיין, כי בחינה זו היא מטרם שנגלה הקו האמצעי, וע"כ וכ"ל פתחין סתימין מכל סטריין, כלומר לא בלבד שפתחי החסדים אינם מאירים, אלא אפילו פתחי החכמה אינם מאירים בה, כי אין החכמה יכולה להאיר בלי התלבשות בחסדים, וזה נמשך ב' שעות עד נקודת החצות.

פדין כמה רוחין וכו': אז, בב' שעות ההם, הרבה רוחות של הצדיקים, פורחות באויר ומתאוות לדעת, דהיינו לקבל החכמה, ולהכנס בתוך הנוקבא. והן נכנסות בין אותם הצפרים, ולוקחות שם עדות, דהיינו שמקבלים מוחין דעדן שה"ס חכמה, ומשוטטות ורואות מה שרואות. ואיה היינו מוחין דחכמה.

פירוש, אע"פ שהפתחים שבנוקבא, סתומים בעת ההוא מכל הצדדים, ששום אור לא נגלה ממנה, עם כל זה זמן קבלת (דפו"י דף קע"ב ע"א)

וישלה

מב

ובטש א בְּכָל בִּפְטִישֵׁין גִּתְקִיפִין, וּפְתַח פְּתַחִין, וּבְקַע א טְנָרִין, סְלָקָא וּנְתַתָּא
ההוא שְׁלֵהוּבָא, וּבְטֹשׁ בְּעֵלְמָא, וְאַתְעָר קָלִין לְעֵילָא וְתַתָּא.

קלו) כְּדִין חַד * כְּרוּזָא סְלִיק וְאַתְקִטִיר בְּאוּרָא, וְקָרִי, הֵהוּא אֲוִירָא
נְפָקָא מִגּו עֲמוּדָא דְעֵנְנָא דְדַמְדַּבְחָא פְּנִימָאָה, וְכַד נְפָקָא, אֲתַפְשֵׁט בְּאַרְבַּע
סְטָרֵי הַעֲלָמָא. אֶלְף אֶלְפִין קְיָיִמִין יִמְסַטְרָא דְאִיהוּ שְׁמַאלָא, וְרַבּוּא רַבּוּן
יִקְיָיִמִין מְסַטְרָא דְאִיהוּ יְמִינָא, וְכְרוּזָא קָאִים בְּקִיּוּמִיהָ. קָרָא בְּחֵיל וְאַכְרִיז,
ח כְּדִין פְּמָה אֵינוֹן ט דַּמְתְּקִינִי שְׂדֵתָא, י וּפְלַחִין פּוּלְחָנָא, וְתָרִין פְּתַחִין פְּתִיחוּ,
חַד לְסֵטֶר דְרוּמָא, וְחַד לְסֵטֶר יא צְפוֹן.

הלוּפִי גרמאות

א כל ב בטישין, ג ל"ג תקיפין, ד דמרבחא, ה דעלמא (אה"ל), ו מוסיף מסטרא דא, ז קיימי, ח ל"ג כרין,
ט דמתקני, י ופלחי, יא צפונא.

דרך אמת א סלעים.

הסולם

מאמר

ויכן לו בית

נקראת כְּרוּז. כי עודה אינה בשלמות להקרא
דבור, כי דברי חכמים בנתת נשמעים, וכרוז
נשמע בהרמת קול חזק, שמורה על דינים
המעורבים בו. אמנם בין כרוז ובין דבור,
אינם נשמעים אלא בהתלבשותם בחסדים
הנקראים קול.

וז"ש כְּדִין, היינו בחצות לילה, הד
כְּרוּזָא סְלִיק דהיינו הארת החכמה, וְאַתְקִטִיר
בְּאוּרָא שמתלבש בחסדים שנקראים אויר,
ואז וקרי, ואז אפשר לו לקרות ולהכריז,
מה שאין כן מטרם שנתלבש בחסדים, אין
לו קול, ואז אפשר לו להכריז.

והנה יש ב' מיני חסדים, א) הנמשכים
מאור"א עלאין, שהם ג"ר ממש אע"פ
שמכוסים מחכמה, ונקראים אוּרָא דְכִיָּא. ב)
חסדים הנמשכים מישו"ת. שהם מתוסרי
ג"ר, כל עוד שהי' אינה יוצאת מאויר
שלהם, וע"כ הם מכונים אוּרָא דְכִיָּא, כלומר
שאינם טהורים, כי מורגש בהם חסרון
החכמה. ולפיכך זו"ן, כל עוד שאין בהם
הארת החכמה, נבחנו החסדים שממשיכים,
שהם מבחינת ישו"ת, דהיינו שמתוסרי ג"ר,
אבל אחר שיש בזו"ן הארת החכמה נבחנו
החסדים שממשיכים, שהם מבחינת או"א
עלאין, דהיינו, שהם בחינת ג"ר ואוּרָא
דְכִיָּא.

וז"ש, הוּזָא אוּרָא, האויר הזה, דהיינו
אור החסדים שהתלבש בו הכרוז, נְפָקָא
מִגּו עֲמוּדָא דְעֵנְנָא דְדַמְדַּבְחָא פְּנִימָאָה. אמא
עלאה מכונה מזבח הפנימי, ואור חסדים
מכונה עמוד הענן, ואומר, שחסדים אלו,
שחכרו, שה"ס הארת חכמה, נתלבש בהם,
נמשכים מאבא ואמא עלאין, המכונה מזבח
הפנימי

ועליה אומר, וּפְתַח פְּתַחִין, כי החכמה
מתלבשת עתה בחסדים האלו, ומאירה בכל
השלמות. ונבחן שכל הפתחים שהיו סתומים
נפתחו עתה להאיר בהרחבה. וב' פעולות
הללו מבוארות יפה לעיל (פרשת לך דף י"ג
ד"ה ונתבאר ע"ש) וכבר ידעת, שהפעולות הללו
נעשות באמצע משמרת השניה שהיא נקודת
החצות. כמ"ש לעיל בסמוך.

סְלָקָא וְנַחְתָּא וכו': שלהבת הזאת שהוא
המסך דחירוק, עולה ויורדת, שעולה לאמא ע"י
ז"א כנ"ל, ואח"כ יורדת משם לז"א עצמו, והוא
מכה ומשפיע בעולם, שמוציא על ידה, ע"י זווג
דהכאה, קומת חסדים גם בנוקבא, הנקראת עולם,
ונתעוררו קולות, למעלה ולמטה, קוֹלֵי
פִירוּשׁו קומות חסדים היוצאות על מסך דחירוק,
כנ"ל (פ' לך דף ד' ד"ה בשעתא ע"ש), וקומות
הללו יוצאות למעלה בבניה ולמטה בנוקבא.

קלו) כְּדִין חַד כְּרוּזָא וכו': אז עולה
כרוז אחד ומתקשר באויר וקורא. אויר ההוא
יוצא מתוך עמוד הענן של מזבח הפנימי.
וכאשר יוצא הוא מתפשט בארבע רוחות
העולם, אלף אלפים נמצאים בו מצד שהוא
שמאל, ורבוא רבבות נמצאים בו מצד שהוא
ימין. ואז הכרוז עומד על קיומו, וקורא
בכח ומכריז. אז רבים הם המתקנים שירה
ועובדים עבודה. ושני פתחים פתוחים בה,
אחד לצד דרום להארת החסדים ואחד לצד
צפון, להארת החכמה.

פירושו. הארת החכמה מטרם שנשלמה
נקראת כְּרוּז. כי אחר שנשלמה, דהיינו
בהתלבשות החסדים שבזווג של יום, היא
נקראת דבור. שהוא על שם שהדבור מגלה
הארת החכמה שבמוחין. אבל בלילה היא

(דפו"י דף קע"ב ע"א *) דף קע"ב ע"ב

קל"ז סֶלְקָא הַאי בֵּיתָא, אֶוֹתֵיהֶיבַת בֵּין תְּרִין סְטְרִין, וְשִׁרְיָן מְזַמְרִין, וְתוֹשְׁבֵתָן סֶלְקִין. פְּדִין עָאל מֵאן דְּעָאל בְּלַחֲשָׂא, וּבֵיתָא מִתְּלַהֲטָא בְּשִׂית נְהוּרִין, נְהָרִין דְּזִינָא לְכָל סְטֵר, וְנְהָרִין דְּבוֹסְמָא נְפָקִין, וְאִתְּשַׁקְיָן כָּל חֵינַת בְּרָא, פְּדִינָא אֶוֹתֵיהֶיבַת כָּל חֵינַת וְשִׁדְיָא יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צְמָאם וּגְוִי. וְזִמְרִין עַד דְּסֶלְקָא צְפָרָא, וְכַד סֶלְקָא צְפָרָא, פְּדִין כִּכְבִּיא וּמְזִילִי שְׁמִיא וְחִילִיהוֹן, כְּלָהוֹן מְשַׁבְּתָן וְאַמְרֵי שִׁנְתָּא, פְּדִינָא אֶוֹתֵיהֶיבַת יַתֵּד כִּכְבִּי בְּקֵר וְיִרְיעוּ כָּל בְּנֵי יִאֲלֵהִים.

קל"ח תָּא תְּזִי, אֶם ה' לֹא יִבְנֶה בֵּית שְׁוֹא עֲמֵלוּ בּוֹנֵי בּוֹ. אֶם ה' לֹא יִשְׁמֵר עִיר שְׁוֹא שְׁקֵד שׁוֹמֵר. אֶם ה' יִבְנֶה, דָּא מְלַכָּא עֲלָאָה דְּאִיהוּ בּוֹנֵה לְהַאי בֵּיתָא תְּדִיר, וְאִתְּקִין לֵיהּ, אִימְתִי, פְּדִי סֶלְקִין רְעוּתִין פּוֹלְחִנִין מִתְּתָא פְּדָקָא יִאֲוֹת.

מסורת הזהר
 א) לעיל ב"א רמ"ח ציין ג' ב' לעיל ב"ב כ"ט צ"ד.
 ג) לעיל ב"א רל"ד צ"ג.
 ט) הה"ד (אה"ל). י' מוסיף אלקים וגו'. י"א בו וגו' ול"ג מן אס עד אס. י"ב ל"ג וגו'. י"ג פלחנין.

מאמר
 הפנימי, כלומר, שהם בחינת אורא דכ"א. והוא מטעם, שכבר יש כאן הארת חכמה בסוד הכרוז עצמו, שאו נמשכים החסדים בבחינת אורא דכ"א מאו"א כנ"ל. וכד נפקא אתפשט בארבע סטרי עלמא, דהיינו שמתפשט בחו"ב תו"מ שבנוקבא, המכונים ארבע רוחות העולם. ועשר הספירות דישסו"ת, שמשם יוצא הקו שמאל בהארת חכמה, אחר שהי' יוצאת מאויר שלהם ונשאר אור, נבחנות בסוד אלפים. והעשר ספירות דאו"א עלאין, שמשם נמשכים החסדים, נבחנות לריבוא. וז"ש אלה אלפין קיימין מסטרא דאיהו שמאלא, כי מבחינה זו היא נמשכת מישסו"ת שע"ס שלה ה"ס אלף. וריבוא רבוון קיימין מסטרא דאיהו ימינא כי מבחינת החסדים שבימין נמשכת מאו"א עלאין שע"ס שלהם הם בסוד רבוא. ואז וברוזא קאים בקיומיה, מאחר שכלול החסדים דאו"א. קרא בה"ל ואבריז, כי אחר שנכלל הכרוז בחסדים המכונה קול, כנ"ל, הוא יכול לקרות בכח ולהכריז.

קל"ז סֶלְקָא הַאי בֵּיתָא וכו': אחר שכבר נבנתה הנוקבא לצרכה עצמה מג' הקוין הנכללים בשמאל, כמו שנתבאר, היא עולה לזווג לז"א לקבל בשביל אחרים, ואומר, שבית הזה שהוא הנוקבא עולה וניתנה ונתקשרה בין ב' צדדים, ימין ושמאל דז"א, ושרים שירים, ותשבחות עולים מתחתונים, דהיינו שמעלים מ"ן לזווג ז"ו, או כנס מי שנכנס, דהיינו ז"א, בלחש, דהיינו (דפו"י דף קע"ב ע"ב)

קל"ח תָּא הֵי אֶם ה' וכו': בוא וראה כתוב, אם ה' לא יבנה בית וגו'. אם ה', זהו המלך העליון, שהוא ז"א, שהוא בונה תמיד, דהיינו בסוד זווג דלא פסיק, את הבית הזה

מד

וישלה

קל"ט) אם ה' לא ישמר עיר, אימתי, בשעתא דאתחשקא ליליא, וסטרין מווינין שראן ושטאן בעלמא, «ופתחין סתימין, ואתנטיר מפל סטרין, דלא יקרב ביה ערל ומסאבא, כד"א « לא יוסיף יבא כף עוד ערל וטמא, דזמין קב"ה לאעברא לון מעלמא.

קמ) מאן ערל ומאן טמא. אלא כלא חד, ערל וטמא, דא הוא דאתפתא ביה ואזיל אבתריה אדם ונאנתתיה, וגרימו מותא לכל עלמא. ואיהו דמסאיב האי ביתא, עד ההוא זמנא, דיעבר ליה קב"ה מעלמא, בג"כ אם ה' לא ישמר עיר שוא ודאי.

קמא) ת"ח ויעקב נסע סכתה, אתנטיל לקבלא תולקיה דמהימנותא. מה פתיב לעילא, «וישב ביום ההוא עשו לדרך שיערה, וכתיב ויעקב נסע סכתה. אלא כל חד אתפרש לסטרא דיליה, עשו לסטרא דשעיר, מאן שעיר, דא היא אשה זרה ואל נכר. ויעקב נסע סכתה, דא מהימנותא עלאה.

טמורת הזהר

חלופי גרמאות

(א) (ישעיה נ"ב) ח"ג נר (ב) (בראשית ל"ג) ח"ג ק; א ופתחין, ב עולה, ג דאפתח. ד ואתתיה. ה דסאיב (אה"ל). ו מוסיף בת אל.

מאמר

הסולם

ויכן לו בית

בית, לא היה נכנע הקו השמאל להתיחד עם הימין, ושוא עמלו בוניו בו. והכתוב, אם ה' לא ישמר עיר וגו' סובב על פעולה (ב) שהיא התמעטות הג"ר דקו שמאל, שבוה שהוא ממעט הג"ר דקו שמאל מעבירים אחיות הסטרא אחרא מן הקו השמאל שבנוקבא, (כמ"ש לעיל פרשת וירא דף ק"ב ד"ה וזה, וע"ש גם בדף ק"ג ד"ה והוא מקטרגא) ונמצא שהעיר, שה"ס הנוקבא, נשמר מן הערל וטמא, ע"י, שז"א מעלה את המסך דחירק, וממעט הג"ר דקו שמאל, שאז אין להם מה לינק עוד מן השמאל שלה, ונעבירים ונפרדים ממנה. וע"ז כתוב, אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר.

קמ) מאן ערל וכו': ושואל מי הוא ערל ומי הוא טמא, ומשיב, אלא ערל וטמא הכל אחד. וזה הוא שנתפתו בו והלכו אחרי אדם ואשתו וגרמו מות לכל העולם, דחיינו הנחש הקדמוני. והוא המטמא אותו הבית, שהוא הנוקבא. עד הזמן ההוא שיעבירו הקב"ה מן העולם, שהוא הנוקבא, ומשום זה, אם ה' לא ישמר עיר שוא בודאי שקד שומר. כמ"ש לעיל.

קמא) ת"ח ויעקב נסע סכתה: נסע אל בינה, דחיינו שהעלה מ"ן ממסך דחירק. לקבל חלקה של האמונה, שהיא הנוקבא. מה כתוב למעלה, וישב ביום ההוא עשו לדרך שיערה, וכתוב ויעקב נסע סכתה, כי כל אחד נפרד אל הצד שלו, עשו לצד של השעיר, מי הוא

הזה, שהוא הנוקבא, ומתקן אותו. ומתי משפיע לה מזווג דלא פטיק, ואומר, שהוא בעת שעולים כוננת העבודה, מלמטה כראוי. פירוש. בעת שהתחתונים מעלים מ"ן לזווג הזה, אז עולים זו"ן לאו"א, והם בזווג דלא פטיק כמזהם.

קלט) אם ה' לא ישמר עיר: מתי הוא זה. הוא בשעה שנחשך הלילה ובחינות מזוינים של הס"א, שורות ומשוטטות בעולם, והפתחים סתומים, ואז הוי"ה, שה"ס קו אמצעי מעלה מ"ן מסוד המסך דחירק וממשיך קו אמצעי ונפתחים הפתחים (כנ"ל באות קל"ה) שעל ידי זה, נשמר מכל הצדדים שלא יקרב אל הקדוש, ערל וטמא, כמש"א, לא יוסיף יבא כף עוד ערל וטמא, כי עתיד הקב"ה להעבירם מן העולם.

ביאור הדברים. כי נתבאר לעיל בסמוך (דף מ"א ד"ה עד דאתער) שבי פעולות הן בקו אמצעי, עד שמיחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה. א) שממשיך קומת חסדים על המסך, (ב) שממעט את הג"ר דקו שמאל, שאין השמאל נכנע עד שיבא ויתחבר עם הימין, וזולת על ידי ב' הפעולות הללו כמ"ש באורך (לעיל פ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר, ע"ש, ואין להכפיל דברים) ועליהן אומר הכתוב, אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, זו היא פעולה א), כי הוי"ה ה"ס ז"א, ואם לא היה ממשיך ריבוי החסדים על ידי הקו האמצעי לבנות הנוקבא המכונית (דפ"י דף ק"ב ע"ב)

מה

וישלאח

קמב ויבן לו בית, כד"א א בית יעקב. א"ר אלעזר, דאתקין תפלת ערבית כדקא יאות. ולמקנהו עשה סכת, שאר סכת לנטרא לון, ודא הוא תולקיה.

קמוג וכדין ויבא יעקב שלם. שלם מכלא, ואוקמוה. וכתיב ויהי בשלם סכו וגו', ואוקמוה, וכלא רזא תדא, כדין אתחבר עמיה מהימנותא, כד הוה שלים, כד אתעטר בדוכתיה דאתחזי ליה. וכדין האי דסכה, אתעטרת בהדיה, דהוה שלים מאבקה, דהוה שלים מבנוי, ודא הוא שלם, שלם לעילא, שלם לתתא, שלם בשמיא, שלם בארעא. שלם לעילא: דאיהו כללא דאבקה, תפארת ישראל. שלם לתתא: בבנוי קדישין. ושלם בשמיא, ושלם בארעא, וכדין ויהי בשלם סכו, ואוקמוה.

קמוד מיד מה כתיב ותצא דינה בת לאה, ואוקמוה חבריא. ת"ח, כמה דרגין וסרגין מתפרשין לעילא, וכלהו משניין דא מן דא. יחיון משניין אלין מאלין, אלין מקטרגין לשלטה על אלין, ולמטרף טרפין כל חד וחד י' לזיניה.

חלופי גרמאות

א סכות. ב רחל; חול (אה"ל). ג דאתעטר וליג כד. ד סוכה. ה ליג תפארת ישראל. ו שלם. ז שלם. ח והא אוקמה (אה"ל). ט מתפרשין. י חיון. יא עלי. יב לזניה.

מסורת הזהר

א לעיל דף ל"ט צ"א. ב (ישעיה ב') ח"א ריב. ח"ג סט: קל. ג (בראשית ל"ג) ח"א רג: ח"ג רמה: ת"ז תי"ג דף כט. תמיא תמיט קז: ד (תהלים ע"ו) ח"א פז: ח"ג צ: ה (בראשית ל"ד).

ויבן לו בית

הסולם

מאמר

שלם מכל, הן מחכמה והן מחסדים. ובארוהו. וכתוב, ויהי בשלם סכו וגו' ובארוהו, והכל סוד אחר, דהיינו השגת השלמות על ידי קו אמצעי הו' לז"א הנקרא יעקב, והו' לסכו שהיא הנוקבא. כי אז כשהוא שלם נתחבר עמו האמונה שהיא הנוקבא, וכשהוא מתעטר במקום הראוי לו. דהיינו בקו אמצעי, אז גם סוכה זו, שהיא הנוקבא, מתעטרת עמו, ונאמד גם עליה, ויהי בשלם סכו. כי היה שלם מאבות, היה שלם מבניו, וזה הוא נחשב לשלם, שאז הוא שלם למעלה ושלם למטה, שלם בשמים ושלם בארץ. ומפרש דבריו, שלם למעלה שהוא בז"א, הוא להיותו הכולל של האבות, שהוא תפארת ישראל הכולל לאברהם ויצחק, שהם חסד וגבורה. שלם למטה, בנוקבא, היא בבניו הקדושים, שהם י"ב השבטים שהם המרכבה של הנוקבא, ונמצא, שהוא שלם בשמים שהוא ז"א, וע"כ נאמד עליו ויבא יעקב שלם. ושלם בארץ שהיא הנוקבא, ואז נאמד עליה, ויהי בשלם סכו. ובארוהו.

קמד) מיד מה כתיב ותצא דינה וגו': ובארוהו החברים. כוא וראה, הרבה מדרגות ובחינות מתפרדות למעלה, אלו לקדושה ואלו לסטרא אחרא בסוד הכתוב זה לעומת זה עשה אלקים

הוא שעיר, זה הוא אשה זרה אל נכר, ויעקב נסע סכתה, זו היא אמונה עליונה, דהיינו בינה. כלומר שהעלה מ"ן ממסך דחירק אל הבינה, כדי להמשיך משם קו אמצעי שבביל לבנות הנוקבא. על דרך שנתבאר לעיל.

קמב) ויבן לו בית: הוא כמו שאתה אומר בית יעקב, שפירושו הנוקבא. אמר ר' אלעזר שתקן תפלת ערבית, שהיא הנוקבא, כראוי לה. דהיינו שהמשיך לה חסדים מאז"א עלאין (כנ"ל באות קל"ח) ולמקנהו עשה סכת, היינו סוכות אחרות, כדי לשמור אותם, וזה הוא חלקו.

קמג) וכדין, ויבא יעקב שלם: שהיה (דפו"י דף קע"ב ע"ב)

מו

וישלה

קמוה) מסטרא א דרוחא מסאבא כמה דרגין ב מתפושין, וכלהו א פמן לקטרגא, אלין לקביל אלין, דהא פתיב א לא תחרש בשור ובחמור יחדו, דכד יקא מתחברין ב מקטרגי י עלמא.

קמו) י ותא חזי, תיאובתא ב דדרגין מסאבין, ס לאו איהו, אלא לקטרגא בסטרין קדישין. יעקב דאיהו קדישא, פלהו פמן ליה, וקטרגו פתדיה. בקדמיתא נשכיה י חוץא, כמה דאת אמר א ויגע בכף ירכו, השתא נשכיה חמור.

קמוז) תמן איהו קאים י לגבי י חוץא, השתא, שמעון ולוי, דאתו מסטרא דדינא קשיא, קיימו לגביה דחמור, י ושליטו עלוי בכל סטרין, י ותאפפאי קמיייהו, פד"א א ואת חמור ואת שכם בנו ס הרגו לפי חרב, ושמעון דתהו ס מזליה י שור, אתא על חמור וקטרג ביה, בגין דלא יתחברון פתדא, ואשתפח י איהו מקטרגא דיליה.

קמוח) וכלהו אתי לקטרגא ליה ליעקב ואשתוניב, ולכתר איהו שליט עלייהו. לכתר אתא שור, ואשתלים בתמורים, דכלהו מסטרא י דחמור, יוסף דאיהו שור, ומצרים דאינון חמורים, דכתיב בהו א אשר בשר חמורים בשרם.

קמוט) ועל דא, לכתר, בני יעקב נפלו בין אינון חמורים, בגין דאנדווג נ שור ס בהדייהו, ונשכו לון ב גמייא ובשרא, עד דאתער לוי פמלקדמין,

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) (דברים כ"ב) לעיל דף ד' צ"ה. ב) לעיל ב"א קל"א
ה) מוסיף מקטרגי על. ו) מוסיף עלמא אלין לקבל [לקביל] צ"ג. ג) בראשית לה. ד) לעיל וירא קמ"ג צ"ג.
יא) לגביה (אה"ל). יב) חיויא; דחיויא (אה"ל). יג) ושלטי; ושלטו. יד) ואתכפייה. טו) הרגו וגוי. טז) מוסיף שור מזליה; מזליה שור. יז) מוסיף איהו שור. יח) דאיהו (אה"ל). יט) מוסיף דחמור קא אתי. כ) מוסיף הווא שור. כא) מוסיף בהדייהו כלהו. כב) גרמא ובשרא; בשרא וגרמייא.
ד) אוריבס לקטרג אלו כנגד אלו.

מאמר

הסולם

לא תחרוש בשור וחמור

אלקים וגוי. וכולן הן משונות אלו מאלו, מהן לחסד ומהן לדינים. חיות משונות אלו מאלו, אלו מצירים לשלוט על אלו, ולטרף טרף, כל אחד ואחד למינו.
קמה) מסטרא דרוח מסאבא וכו': מצד רוח הטומאה מתפרדות הרבה מדרגות, וכולן אורבות לצרור על הקדושה, אלו לעומת אלו, שכתוב, לא תחרוש בשור ובחמור יחדו, כי כשמתחברים הם מחריבים העולם.
קמו) ותא חזי תיאובתא וכו': וכוא וראה. תאותם של מדרגות הטומאה אינה אלא לצרור את מדרגות הקדושות. יעקב שהיה קדוש, כנ"ל שכתוב עליו ויבא יעקב שלם וגוי, כולן ארבו עליו וצררו לו. בתחילה נשכו נחש, כמו שאתה אומר, ויגע בכף ירכו. שנאמר על שור של עשו, שהוא רוכב על נחש, עתה נשכו חמור, דהיינו שכם בן חמור. שהוא ימין דקליפה.

(דפו"י דף קע"ב ע"ב *) דף קע"ג ע"א) נפלו

זו **וישלה**
 א ובכר ב לאינון חמורים, ג לכפא לון, ותבר תוקפהון מעלמא, ואפיק לשור
 מתמן, ד תדא הוא דכתיב א ויקח משה את עצמות יוסף עמו.
 קג) ת"ח, פד אתא שמעון בקדמיתא על ההוא חמור, אתער עליהון דם
 ה דאתגזרו, ולכתר א ויהרגו כל זכר. פגוונא דא, עבר קב"ה על דא דלוי,
 י דא משה, באינון חמורים במצרים, בקדמיתא דם, ולכתר א ויהרג יי כל
 בכור בארץ מצרים וגו', הכא בהאי חמור כתיב, א ואת כל חילם ואת כל
 טפם ואת כל בהמתם וגו'. התיס באינון חמורים כתיב, א פלי כסף וכלי זהב
 ושמלות, וכתיב א וגם ערב רב עלה אתם וצאן ויבקר וגו'.
 קנא) ושמעון ולוי, דא קאים לגבי האי חמור, ודא קאים לגבי כל אינון
 חמורים, פלהו פעו לאשתתפא בהדיה דייעקב קדישא, ואתתקנו לנשכא ליה,
 ואיהו פכנוי קאים לגביהו, א וכיף לון תחותיה.
 קנב) השתא דעשו נשיף ליה ו ולכנוי, מאן יקום לגביה. יעקב ויוסף,
 דא י מסטרא דא, ודא מסטרא דא, דכתיב א ויהיה בית יעקב אש ובית יוסף
 להבה ובית עשו לקש וגו'.

מסורת הזהר
 א) לעיל ב"א קל"ז צ"ג. ב) (בראשית ל"ד) ח"ג סב;
 ג) (שמות י"ג) ח"א ר"א: ר"ד. ד) (בראשית ל"ד) ח"א
 קפה: ה) שמות י"ב. ו) (שם) ח"ב מה: קל. קצא. ח"ג
 רעט. ז) לעיל תולדות ס"ט צ"ב.
 דרך אמת א) והיה מכניע אותם תחתיו.

חלופי גרסאות
 א וגזר (אה"ל). ב דאינון (אה"ל). ג מוסף דאזווגו לכפא;
 לכפיא. ד דכתיב (אה"ל). ה מוסף דאתגזרו ואפיק לון
 מערלה. ו ל"ג דא משה. ז ל"ג ובקר. ח וכאף. ט לכנוי
 (אה"ל). י מסטר.

מאמר **הסולם** **לא תחרוש בשור וחמור**
 נפלו בני יעקב בין אלו החמורים, דהיינו
 המצרים משום שנתחבר שור עמהם, שהוא
 יוסף, והיו בהם שור וחמור יחדיו, ונשכו לישראל
 עצם ובשר, כטבע החמור שנוסף ושובר עצם,
 עד שנתעורר לוי כמקודם לכן, ופזר את
 החמורים האלו, דהיינו שהפריד בין שור וחמור,
 כדי להכניעם, ושבר כחם מן העולם והוציא
 השור משם, וזה שכתוב, ויקח משה את
 עצמות יוסף עמו, משה הוא לוי, ויוסף הוא
 השור שנתחבר עמהם.
 קג) ת"ח כד אתא וכו': בא וראה,
 מקודם לכן, כשבא שמעון על החמור להלחם
 עמו, העיר עליהם דם, שנמולו, ואחר כך
 ויהרגו כל זכר. כעין זה עשה הקב"ה על
 ידי לוי, זה משה, בחמורים האלו שהם
 המצרים מתחילה הביא עליהם מכת דם, ואחר
 כך, ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים וגו'.
 כאן בחמור הזה אבי שכם, כתוב ואת כל
 חילם ואת כל טפם וגו' ואת כל בהמתם,
 שנאמר את צאנם ואת בקרם ואת חמוריהם ואת
 אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו ושם באלו
 החמורים, שהם המצרים, כתוב, כלי כסף וכלי
 זהב ושמלות, שהם כנגד, ואת כל חילם שבכאן.
 (דפו"י דף קע"ג ע"א)

לא תחרוש בשור וחמור
 וכתוב, וגם ערב רב עלה אתם, שהם כנגד,
 ואת כל טפם, שבכאן, וצאן ובקר וגו', שהם
 כנגד, את צאנם ואת בקרם וגו', שבכאן.
 קנא) ושמעון ולוי וכו': ושמעון ולוי,
 זה, שמעון, קם כנגד חמור הזה אבי שכם
 שלא היה מחובר עם שור, וזה לוי, קם כנגד
 כל החמורים כולם. דהיינו אפילו כנגד החמורים
 המחוברים בשור, כמו המצרים כנ"ל.
 פירושו. כי שמעון הוא גבורה ובחינת
 שור, וע"כ היה הוא, הכנגד של חמור
 דקליפה, שהוא ימין, והיה יכול להכניעו,
 אבל לקליפת חמור שבמצרים לא היה יכול
 להכניעם, משום שהם היו מחוברים בשור,
 שקבלו כח מיוסף שהיה מולך עליהם. וע"כ
 רק לוי, דהיינו משה הבא משבט לוי,
 שהוא בחינת ת"ת, (כנ"ל פ' ויצא דף ס"ט
 ד"ה מאי) הכלול ימין ושמאל ביחד, היה
 כחו יפה להכניע אותם החמורים שבמצרים,
 ולא שמעון, שהיה בו שמאל בלבד.
 כ"הו בעו לאשתתפא וכו': כולם רצו
 להודקק אל יעקב ותקנו עצמם לנשון אותו,
 והוא עמד כנגדם בכניו, והכניעם תחתיו.
 קנב) השתא דעשו וכו': שואל עתה,
 בגלות

מה

וישאל

קנ"ג) ויִסְעוּ וַיְהִי חַתַּת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּפְּלֹהוּ הוּוּ מִתְּפַנְשֵׁי, וְכַד הוּוּ חֲגָרֵי זַיְנֵי קַרְבָּא, הוּוּ מִרְתַּתִּי, וְשִׁבְקִין לֹון, וּבְגִין כֶּף וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יַעֲקֹב.

קנ"ד) הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַח וּגְוִי. הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַח, אֲלִין אֵינוֹן דְּנִטְלוּ מִשְׁכָּם, מֵאֵנִי פִּסְפָּא וְדַחְבָּא, דַּתְוָה חֲקִיק עֲלֵיהוּ טַעֲוֹא דְלַהוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, דַּטַּעֲוֹן הוּוּ מִפְּסָפָא וְדַחְבָּא, וְיַעֲקֹב אֶטְמִין לֹון תְּפִין, בְּגִין דְּלֹא יִתְהַנּוֹן מִסְטָרָא דְעַבְדָּה זָרָה, דְּאָסִיר לִיה לְבַר נֶשׁ, לְאַתְהֵנִי מְנַיָּה לְעַלְמִין.

קנ"ה) רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חֲזַקְיָה הוּוּ אָזְלִי בְּאַרְחָא, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה לְרַבִּי יְהוּדָה, מֵאֵי דְכַתִּיב וַיִּקַּח אֶת עֲטֹרַת מַלְכָם מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כֶּפֶר זָהָב וְאָבָן יִקְנֶה וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד. וְתַנְיִן, שְׁקוּץ בְּנֵי עַמּוֹן מִלְכָם שְׁמִיָּה, וְדָא הוּא עֲטֹרַת מַלְכָם. מ"ט וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד. וּמֵאֵי טַעֲמָא כְּתִיב שְׁקוּץ, דְּהָא בְּשָׂאֵר יִטַּעֲוֹן עַמְמָא עַז"ז כְּתִיב יֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים, אֱלֹהִים אַחֲרַיִם, אֵל נֹכַח, אֵל אַחֵר, וּבְהֵאֵי אָמַר שְׁקוּץ חֲדָ.

קנ"ו) א"ל וּבְכָל טַעֲוֹן עַמְמָא עַז"ז, הֲכִי קָרָא לֹון קַב"ה, דְּכַתִּיב וַתִּרְאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם וְאֶת גְּלוּלֵיהֶם. וּמָה דְאָמַר וַיִּקַּח אֶת עֲטֹרַת מַלְכָם דְּאֵיהוּ מַלְכוּם, הֲכִי הוּא וְדָאֵי, אֵלָא אֵינִי הַגַּתִּי, עַד דְּלֹא אֲתַגִּיר, כְּדִין אֵיהוּ תְּכַר לָהּ לְהַהוּא עֲטֹרַת, דְּאֵיהוּ מַלְכוּם, הַהוּא דְיִוְקָנָא דְחֲקִיק עֲלָהּ, וּפְגִים לָהּ, כְּדִין אֵיהוּ עַבְדָּ לָהּ יֵהִיִּתֵר, לְאַתְהֵנִי מְנַיָּה, וְהוּת עַל רִישֵׁיהּ. וְתָא חֲוִי, שְׁקוּץ בְּנֵי

חֲלוּפֵי גֵרְסָאוֹת

מִסֹּרֵת הַזְהָר

א אלקים וגוי, ב וכלהו, ג ל"ג מן הסירו עד אנן.
ד מוסף טעון דלהון, ה מלכום, ו טענות, ז אלהים
אחרים אלהי העמים, ח ל"ג אלהים אחרים, ט ל"ג חזר;
ל"ג חזר ומוסף מיט שקוץ, י שקוציהם וגוי, יא והוא, יב חזר, יג לאתהנאה, יד והוה.

הסירו את אלהי הנכר

הסולם

מאמר

קנ"ה) רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חֲזַקְיָה וּכְוִי: ר"י ור"ח היו הולכים בדרך, אר"ח לר"י, מהו שכתוב ויקח את עטרת מלכום מעל ראשו וגוי, ולמדנו שקוץ של בני עמון שמו מלכום וזה הוא שכתוב עטרת מלכום, ושואל לפי"ו, מה הטעם ותהי על ראש דוד. ומה הטעם שכתוב בו שקוץ, שהרי בשאר אלהי העמים עובדי ע"ז, כתוב בהם, אלהי העמים, אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, וכזה, בע"ז מלכום, אומר שקוץ לכר.

בגלות האחרונה, שעשו נושך אותו ואת בניו, מי יקום כנגדו, ואומר, יעקב ויוסף יעמדו כנגדו, זה מצד זה, וזה מצד זה, דהיינו יעקב מצד ימין, ויוסף מצד שמאל. שכתוב והיה בית יעקב אש, ובית יוסף להבה, ובית עשו לקש וגוי.

קנ"ג) ויִסְעוּ וַיְהִי חַתַּת אֱלֹהִים וּגְוִי: אָמַר ר' יוֹסֵי כוֹלָם הֵינּוּ מִתְּאַסְפִּים לְהַלְחֹם, וְכַאֲשֶׁר חֲגְרוּ כְּלֵי הַקְּרָב, הֵינּוּ מִרְתַּתִּים וְהַשְׁלִיכוּ אוֹתָם. וְעַל כֵּן, וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יַעֲקֹב.

מאמר הסירו את אלהי הנכר

קנ"ד) הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַח: אֵלוֹ הֵם מֵה שִׁלְקָתוֹ מִשְׁכָּם, כְּלֵי כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁהִיָּה חֲקוּק עֲלֵיהֶם אֱלֹהֵי הַנֹּכַח שִׁלְהֶם, ר' יְהוּדָה אָמַר, אֱלֹהִים אַחֲרַיִם הֵינּוּ עוֹשִׂים מִכֶּסֶף וְזָהָב, וְלֹא כְלִים שֶׁחֲקוּקָה עֲלֵיהֶם צוֹרֵת גְּלוּלִים. וַיַּעֲקֹב הִטְמִין אוֹתָם שֶׁם, כְּדִי שֶׁלֹא יִהְיֶה מִצַּד עַבְדָּה זָרָה. שֶׁאִסּוּר לֹו לְאֲדָם לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם.

(דפו"י דף קע"ג ע"א)

קנ"ו) א"ל וּבְכָל טַעֲוֹן עַמְמָא עַז"ז: וְהַשִּׁיב לֹו, כֹּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים עוֹבְדֵי עַבְדָּה זָרָה, קוֹרָא אוֹתָם הַקַּב"ה כֵּן. שֶׁכְּתוּב, וַתִּרְאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם וְאֶת גְּלוּלֵיהֶם. וְלֹא דוּקָא מִלְכוּם, וּמָה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב, וַיִּקַּח אֶת עֲטֹרַת מַלְכָם שֶׁהוּא הַטַּעֲוֹן מִלְכָם, שֶׁשָּׂאֵל אֵיךְ נִתְעַטֵּר בַּה דוּד, כֵּן הוּא וְדָאֵי, שֶׁהִיתָה ע"ז, אֵלָא אֵינִי הַגַּתִּי, בְּעוֹד שֶׁהִיָּה

מ"ב

וישלח

עמוֹן, חַד אֶחָיָא, בִּסְוֹרָטָא, תְּהוּ חֲקִיק עַל הַהוּא פִתְרָא, וּבְגִין כְּךָ אֶקְרִי שְׁקוּץ זוֹהֵמָא.

קִנְט רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר, אֲלִין שְׁאָר יְנָשִׁין, דְּתוּוּ מִיִּיתֵי בְּגוּיֵיהוּ, דְּכָל אֲנָבוּזָן דְּלַהוֹן, וְעַל דָּא כְּתִיב, אֲנָבוּזָן אֶל יַעֲקֹב אֶת כָּל אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר, אֲלִין יְנָשִׁין, דְּכָל אֲנָבוּזָן, וְכָל טַעוּן דְּדַהֲבָא וְכַסְפָּא. וַיִּטְמוֹן אוֹתָם יַעֲקֹב בְּגִין דְּלֹא יִתְהַנּוּן מִסְטָרָא דְעֵבוּדָה וְנִרָה כְּלָל.

קִנְט תָּא חַוִּי, דְּיַעֲקֹב גְּבַר שְׁלִים בְּכָלֵא תְּהוּ, וְתְּהוּ מִתְדַבֵּק בֵּיהּ בְּקַב"ה, מַה כְּתִיב אֲנָבוּזָן וְנַעֲשֶׂה בֵּית אֵל וְאֶעֱשֶׂה שֵׁם אֲנָבוּזָן לְאֵל הַעֹנָה אוֹתִי בְּיוֹם צָרְתִי וַיְהִי עֲמָדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִי, מִיַּד וַיִּתְּנוּ אֵל יַעֲקֹב. מִכָּאן דְּכַעֲי בַר נֶשׁ, לְשִׁבְתָּא לְקַב"ה וְלֹאֲדָאָה לִיהּ, עַל נֶסִין וְעַל טְכָאן דְעֵבֵד עֲמִיהּ, הַה"ד וַיְהִי עֲמָדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִי.

קִנְט ת"ח, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב וְנַקְוָמָה וְנַעֲלָה בֵּית אֵל וְגו', אֲכַלִּיל בְּגוּי בְּהַדְיָה. וְלִכְתֵּר כְּתִיב וְאֶעֱשֶׂה שֵׁם מִזְבֵּחַ, וְלֹא כְּתִיב וְנַעֲשֶׂה. דְּאֶפִּיק לֹון מִכְּלָלָא דָּא, מֵאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְּעֵלִיָּה תְּהוּ מְלָה. יַעֲקֹב אֲתַקִּין תְּפִלַּת עֲרֻבִית וְדָאִי, וְאִיהוּ עֵבֵד מִדְּבַחָא, וְעֵלִיָּה תְּהוּ מְלָה, וּבְגִין דְּאִיהוּ עֵבֵר כָּל אֵינּוֹן עֲקָתִין מִן יוֹמָא דְעֶרְק קַמִּיהּ דְאַתּוּקָה, דְכְּתִיב וַיְהִי עֲמָדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִי, וְאֵינּוֹן אֲתוּ לְכַתֵּר לְעֵלְמָא, וְעַל דָּא לֹא אַעִיל לֹון בְּהַדְיָה.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) בראשית ל"ה. (ב) בראשית ל"ה. ח"ג פד; א חוויא; חוויא. ב בטורסא (אה"ל). ג מוסיף תכשיטי נשין. ד וכל. ה מוסיף הנכר אשר בידם. ו מוסיף תכשיטי נשין. ז וכל. ח נבוזין. ט דכספא ודהבא. י הוה בכלא. יא מזבח וגו'. יב לבנוי (אה"ל). יג מוסיף ונעשה אלא ואעשה. יד ואפיק. טו דעלוי. טז עבד; מוסיף עבד עליה. יז ל"ג מן. יח בדרך וגו'. יט דרך אמת אן אוצרות שלהם.

הסירו את אלהי הנכר

הסולם

כאמר

שלקחו בשבי, שהיו מביאים עמהם כל עדייהם, ועל זה כתוב, ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר, שהם הנשים, וכל עדייהם, וכל אלהי זהב וכסף. ויטמון אותם יעקב, היינו את הכסף והזהב, כדי שלא יהנו מצד ע"ז כלום.

שהיה עכו"ם, מטרם שנתגייר, שבר מן אותה העטרת, שהוא הע"ז מלכם, את הצורה שהיתה חקוקה עליהם, ובטל אותה, ובוה עשה אותה הטר, שיהיה מותר להנות ממנה, וע"כ שם אותה דוד על ראשו.

קִנְט תָּא חַוִּי דִיעֲקֵב וכו': בוא וראה, שיעקב אדם שלם היה בכל, והיה מתדבק בהקב"ה. מה כתוב, ונקומה ונעלה בית אל וגו'. מיד כתוב ויתנו אל יעקב וגו'. מכאן שאדם צריך לשבת את הקב"ה ולהודות לו על הנסים ועל הטוב שעשה עמו. זהו שכתוב, ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי.

פירושו. שיש כח לעובד ע"ז לפסול את הע"ז שלו, ואז מותרת בהנאה לישראל. אמנם לאחר שנתגייר אם פוגם ופוסל הע"ז שעבד מכבר, אינו מתיר אותה בהנאה, כי אז דינו כישוראל, ולפיכך אומר הזהר, שאיתי הגתי ביטל אותה מטרם שנתגייר, ויצאה מכלל ע"ז, וע"כ מותר היה לדוד לשים אותה על ראשו.

קִנְט ת"ח בקדמיתא וכו': בוא וראה, בתחילה כתוב, ונקומה ונעלה בית אל, בלשון רבים, שהכליל בניו עמו ואחר כך כתוב, ואעשה שם מזבח, בלשון יחיד, ולא כתוב ונעשה, שהוציא אותם, מכלל זה. מהו הטעם, הוא, משום שעל עצמו בלבד היה הדבר

ותא חזי וכו': בוא וראה, שקוץ בני עמון היה נחש אחד חקוק בחקיקה עמוקה על אותה העטרת, ומשום זה נקרא בשם שקוץ, שפירושו זוהמא. והוה ישוב ב' על הקושיא שהקשה לו ר"ח, למה דוקא ע"ז נקראת שקוץ.

קִנְט רַבִּי יִצְחָק אָמַר וכו': ר"א, הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר, אֲלוּ הֵן נָשִׁים אַחֲרוֹת, (דפו"י דף קע"ג ע"א *) דף קע"ג ע"ב

וישלה

ג

קס) רבי אלעזר אמר, מכאן א מאן ב דיתעביד ליה נסא, איהו בעי לאודא. מאן דאכיל נתמא בפתורא, איהו בעי לברכא, ולא אחרא דלא אכיל מידי.

קסא) ויבן שם מזבח ווגו, תא תזי, פתיב ויבן שם מזבח, ולא יכתיב דאסיק עליה נסכין ועלוון, אלא בגין דאתקין סהוא דרגא, דאתחזי לאתתקנא. מזבח לה: לאתקנא דרגא תתאה, לתברא ליה בדרגא עלאה, וע"ד ויבן שם מזבח: דא דרגא תתאה. לה: דא דרגא עלאה. ויברא למקום אל בית אל, שמא דא, פשמא עלאה, בגין דכד אתנהרא, פדין באמה בפה, וכלא חד.

קסב) כי שם נגלו אליו האלהים, בגין דאינון לא אשתכחו, אלא בשכינתא, דהא יב שבעין הוו, דאינון משתכחי תדיר ביהדי שכינתא, ושבעין קתדראי סתרינה דשכינתא, וע"ד כי שם נגלו אליו האלהים, באתרא דא דאתגליא, דהא כתיב והנה ה נצב עליו.

חלופי גרסאות

א מוסיף כל מאן. ב דאתעביד. ג מדי. ד מוסיף ויקרא למקום ההוא אל בית אל ווגו. ה ל"ג כתיב; מוסיף ולא כתיב אלא. ו מוסיף כתיב בהני מרבחן. ז דאסיק. ח עליהו; ל"ג עליה. ט מוסיף למקום ההוא. י כאמא; באימא (אח"ל). יא ל"ג דהא; דהוו. יב שבעים; דהוו שבעין. יג בחדיה. יד ושכינתא. טו ל"ג ושבעין. טז ל"ג באתרא דא דאתגליא; ל"ג באתרא דא (ד"א); באתריה. **דרך אמת** א) כסאות שסביב השכינה והוא פמליא שלה.

מסורת הזהר

א. שם. ב) שם.

ויבן שם מזבח

הוא מדרגה העליונה, שהוא ז"א. ויקרא למקום אל בית אל, שם הזה שנתן לנוקבא, הוא כשם של העליונה, שהיא בינה, משום שכאשר האירה הנוקבא מז"א נעשתה אז הבת, שהיא הנוקבא, כאמה, שהיא בינה, וע"כ קרא אותה יעקב בשם אל שהיא שם אמא והכל אחד.

קסב) כי שם נגלו אליו האלקים: שפירושו מלאכים, כי אמר נגלו ולא נגלה. והוקשה לו, איזה טעם הוא זה, על מה שקרא למזבח אל בית אל. וז"ש משום שהם אינם נמצאים אלא בשכינה, כי שבעים מלאכים הם הנמצאים תמיד עם השכינה (כנ"ל וירא אות רס"ח) ושבעים כסאות הם סביב השכינה, וע"כ כשיש גילוי המלאכים יש גילוי השכינה. ועל כן אמר הכתוב, כי שם נגלו אליו האלקים, במקום זה הנגלה, דהיינו בנוקבא, כי כתיב והנה ה נצב עליו, דהיינו על הסולם שהוא הנוקבא. (כנ"ל ויצא דף כ"ט ד"ה בגיני כן ע"ש) פירושו, שמקודם לכן כתוב והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, הרי שגילוי המלאכים בא עם גילוי השכינה. ולפיכך קרא יעקב שם המזבח אל בית אל, דהיינו על גילוי השכינה, ותלה זה בגילוי המלאכים. ויעל

הסולם

מאמר

הדבר, יעקב ודאי התקין תפלת ערבית, שהיא תקון הנוקבא, והוא עשה את המזבח, שהוא תקון הנוקבא, ועליו היה הדבר, ולא על בניו. ומשום שהוא עבר כל אלו הצרות מיום שברח מפני אחיו, שכתוב, ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, אבל הם באו אחר כך לעולם, אחר שכבר נפטר מצרות אלו, לפיכך לא הכניסם עמו בתקון המזבח, אלא אמר ואעשה שם מזבח ווגו.

קס) רבי אלעזר אמר וכו': רא"א, מכאן נשמע, שמי שנעשה לו הנס הוא צריך להודות, מי שאכל לחם על השלחן הוא צריך לברך, ולא אחר שלא אכל מאומה. כי על כן אמר יעקב ואעשה שם מזבח ולא אמר ונעשה, כנ"ל.

מאמר ויבן שם מזבח

קסא) ויבן שם מזבח ווגו: בוא וראה, כתוב, ויבן שם מזבח, ולא כתוב שהעלה עליו נסכים ועולות, אלא משום שפירושו הוא, שתקן את מדרגה ההיא הראויה להתקן. **מזבח לה:** היינו לתקן את מדרגה התחתונה שהיא הנוקבא לחבר אותה עם מדרגה העליונה שהיא ז"א. ועל כן ויבן שם מזבח, זה הוא מדרגה התחתונה, שהיא הנוקבא. להויה זה (דפו"י דף קע"ג ע"ב)

נא

וישלח

קסג) ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו, רבי שמעון אמר
מכאן דאתעביד רתיכא ב קדישא, בהדי אבהן. ותא חזי, יעקב איהו רתיכא
קדישא עלאה, דקיימא לאנהרא לסיתרא, ואיהו רתיכא בלחודוי, תא הוא
דכתיב ויעל מעליו אלהים.

קסד) פתח ואמר, כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו פה
אלקיננו בכל קראנו אליו. תא חזי, כמה אינון חביבין ישראל קמי קב"ה, דלית
לך עם ולישן בכל עמין עע"ז דעלמא, דאית ליה אלהא דישמע לון, כמה
דקב"ה דומין לקבלא צלותהון וכעותהון דישראל, בכל שעתא דאצטריך לון
למשמע צלותא, דאינון בעאן, בגין שהוא נרנא דלהון.

קסה) תא חזי, יעקב קרי ליה קב"ה ישראל, דכתיב לא יקרא ושמך
עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך, ויקרא זאת שמו, מאן ויקרא. דא
שכינתא, כד"א ויקרא אל משה. ויאמר לו אלהים.

קסו) לעיל יא אוקימנא, ישראל, דהא אשתלים בכלא כדקא יאות,
וכדין אסתלק בדרגיה, ואשתלים בשמא דא, ועל דא ויקרא יא את שמו ישראל
והא אתמר.

קסז) רבי אלעזר ורבי יוסי הוו אזלי בארחה, אמר רבי יוסי לר' אלעזר,
ודאי קא דאמרף דיעקב דשלימא דאבהן איהו, ואיהו אחיד לכל סטרין

חלופי גרסאות

א אר"ש. ב מוסיף קרישא בקדמיתא. ג אלקינו וגוי.
ד אומן. ה קב"ה קרא ליה. ו עוד שמך. ז ל"ג את.
ח מוסיף שמו ישראל. ט מוסיף כד"א ויקרא את שמו
לעיל. יא אוקמ; אוקמוה. יב ל"ג את. יג דאמיתו.
ישראל; ויקרא את שמו ישראל ול"ג ויקרא אל משה. י
יד שלימו. טו סטרי.

מסורת הזהר

מאמר
קסג) ויעל מעליו אלקים וגוי: ר' שמעון
אמר, מכאן, שיעקב נעשה מרכבה קדושה
לה, ביתד עם האבות. ובוא וראה, יעקב
הוא מרכבה קדושה עליונה לז"א, העומד
להאיר אל הלכנה, שהיא הנוקבא, והוא מרכבה
כלברו, משום שהוא כולל בעצמו את האבות,
שהם חסד וגבורה, כי ת"ת כולל חו"ג. וזהו
שכתוב, ויעל מעליו אלקים. כמי שיוצא
ממרכבתו.

הסולם

ויעל מעליו אלקים

קסה) תא חזי, יעקב וכו': בוא וראה,
יעקב, הקב"ה כלומר השכינה, קראו ישראל,
שכתוב לא יקרא שמך וגוי ויקרא את שמו
וגוי, על מי כתוב ויקרא. זה הוא השכינה,
כמש"א ויקרא אל משה, שכתוב ויקרא עם
א' ועירא, שהיא השכינה. וכן בתחילת הדברים
כתוב, ויאמר לו אלקים שהוא השם של השכינה.
קסו) לעיל אוקימנא וכו': לעיל (תולדות
דף ע"ג אות קס"ז קס"ח קס"ט) ביארנו, את
השם ישראל, כי נשלם בכל כראוי, ואז
נתעלה במדרגתו ונשלם בשם הזה, ועל כן,
ויקרא את שמו ישראל. וכבר נתבאר.

מאמר יעקב - ישראל

קסז) ר' אלעזר ור' יוסי וכו': ר"א
ור"י היו הולכים בדרך, אר"י לר' אלעזר,
ודאי הוא מה שאמרת, שיעקב בחיר שבאבות
הוא, והוא כולל כל הצדדים, דהיינו שהוא
כולל ימין ושמאל, וע"כ קרא שמו ישראל,
וכתוב

(דפו"י דף קע"ג ע"ב)

וישלח

נב

וַיִּקְרָא שְׁמִיָּה יִשְׂרָאֵל, « וְכָתִיב לֹא יִקְרָא שְׁמִךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל » יִהְיֶה שְׁמִךָ. וְכָתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל. אֲמַאי אֶהְדֵּר קב"ה וַיִּקְרָא לִיהּ יַעֲקֹב בְּכַמָּה זְמַנִּין, וְכֵלָא יִקְרוֹן לִיהּ יַעֲקֹב בְּמִלְקַדְמִין, אִי הָכִי, מַהוּ וְלֹא יִקְרָא שְׁמִךָ עוֹד יַעֲקֹב.

קסח א"ל שפיר קא אמרת. פתח ואמר, « ה' בגבור יצא פאיש מלחמות יעיר וקנאה, ה' האי קרא אוקמוה. אכל ת"ח, בגבור יצא, גבור מבעי ליה. פאיש מלחמות, איש מלחמות מבעי ליה.

קסט אלא הא אתמר, ה' בכל אתר, ורחמי איהו ודאי. « קב"ה ה' שמייה איהו, דכתיב « אני ה' הוא שמי, ורחמינן דלזמנין אתקרי שמייה אלקים, והוא דינא בכל אתר. אלא, בזמנא דאסגיא ונפאין בעלמא, ה' שמייה, ואתקרי בשמא דרחמי. ובזמנא דאסגיא חייבין בעלמא, אלקים שמייה, ואתקרי בשמא דאלקים. כך, בזמנא דיעקב לא הוה בין שנאין, ולא הוה בארעא אחרא, קרי ליה ישראל, וכד הוה בין שנאין, או בארעא אחרא, קרי ליה יעקב.

קע א"ל, עדיין לא אתישבא מלה, דכתיב « לא יקרא, וקא אנון קרינן ליה. ומאי דאמרת דכד הוה בין שנאין, או בארעא אחרא, קרי ליה יעקב, ת"ח, כתיב « וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, וקא לא הוה בארעא אחרא.

קעא א"ל, הא בקדמיתא אתמר, כמה דקב"ה, ילזמנין אתקרי ה',

חלופי גרסאות

א דכתיב, ב ל"ג יהיה שמך, ג קארוך. ד מוסיף קנאה וגו'. ה ל"ג מן האי עד כגבור. ו ל"ג יצא. ז איהו רחמי. ח ולא. ט הא; מוסיף לא הוה בין שנאין ולא בארעא אחרא (אה"ל). י ל"ג לזמנין.

מסורת הזהר

(א) ישעיה מ"ב לעיל דף כ"ז צ"ב. ב) (ישעיה מ"ב) ח"ב פו. צד: קטו. קיז: קעז: ח"ג קלד: קעז: רמב. רעה: רעו. רעז: ת"ז בחקדמה א: טו: ת"ז כא: ג) (בראשית ל"ז) ח"א קעט. קפ:

הסולם

יעקב ישראל

מאמר

הרחמים, ובשעה שרשעים מתרבים בעולם, שמו אלקים ונקרא בשם אלקים. כך, בזמן שיעקב לא היה בין שונאים, ולא היה בחוץ לארץ קוראים לו ישראל, וכשהיה בין שונאים או בחוץ לארץ קוראים לו יעקב.

קע א"ל עדיין וכי: אמר לו עוד לא נתישב הדבר, שכתוב לא יקרא, ואנו קוראים, ומה שתאמר בזמן שהיה בין שונאים או בחוץ לארץ קוראים לו יעקב, בוא וראה, שכתוב וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, והוא לא היה בחוץ לארץ. ומ"מ כתוב השם יעקב.

קעא א"ל הא בקדמיתא וכי: והשיב לו הרי אמרתי בתחילה, כמו שהקב"ה לפעמים נקרא הוי"ה ולפעמים נקרא אלקים, דחינו לפי המדרגה כנ"ל, כן לפעמים נקרא ישראל ולפעמים נקרא יעקב, והכל הוא לפי מדרגות ידועות. פירושו, כשיש לו מדרגות ג"ד

וכתוב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך, וכתוב ויקרא את שמו ישראל, וקשה, למה חזר הקב"ה וקרא אותו יעקב הרבה פעמים. והכל קוראים אותו יעקב כמו בתחילה, וא"כ מהו, ולא יקרא שמך עוד יעקב.

קסח א"ל שפיר קא אמרת וכי: והשיב לו, יפה אמרת, כלומר, שקושייתו יפה הוא. פתח ואמר, ה' כגבור יצא כאיש מלחמות וגו', מקרא זה בארוהו, אבל בוא וראה, כתוב כגבור יצא, גבור היה צריך לומר, כאיש מלחמות, איש מלחמות היה צריך לומר.

קסט אלא הא אתמר וכי: ומשיב, אלא הרי למדנו, הוי"ה בכל מקום שהוא, הוא רחמים בודאי, והקב"ה, הוי"ה הוא שמו, שכתוב, אני הוי"ה הוא שמי. ואנו רואים שלפעמים נקרא שמו אלקים, שהוא דין בכל מקום שהוא. אלא בשעה שמתרבים צדיקים בעולם, שמו הוי"ה, ונקרא בשם (דפו"י דף קע"ג ע"ב *) דף קע"ד ע"א

נג

וישלה

ולזמנין אתקרי אלקים, הכי נמי, לזמנין אקרי ישראל, ולזמנין אקרי יעקב, וכלא בדרגין דייען. ומה דאתמר לא יקרא שמך עוד יעקב, לאתישבא בשמא דא.

קעב א"ל, אי הכי, הא כתיב ואלא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם. א"ל, התם כתיב והיה, ועל דא קיימא דבההוא שמא, אכל הכא לא כתיב והיה, אלא כי אם ישאל יהיה שמך, ולא כתיב והיה שמך ישראל, ואפילו בזמנא תדא סגי ליה, כ"ש דלזמנין כף ולזמנין כף. וכד אתעטרו בנוי בכהני וליואי, ואסתלקו בדרגין עלאין, פדין אתעטר בשמא דא תדיר.

קעג עד דהוו אזלי, א"ל רבי יוסי לרבי אלעזר, הא אתמר דכד מיתת רחל, נטלא ביתא מאן דאצטרף, לאתתקנא בתריסר שבטין, פדקא יאות, אמאי מיתת רחל מיד, א"ל, הא למהוי שכנתא מתעטרא פדקא יאות, ולמהוי אם הבנים שמחה. ויביה שריא לנטלא ביתא ולאתתקנא. וע"ד, בנימין הוא תדיר במערב, ולא כסטרא אחרא.

קעד וביה שריא לאתתקנא, בתריסר שבטין, וביה שריא מלכותא דרקינא, לאשתמודעא בארעא. ורזא דא, בכל שירותא, דאתיא לאשתמודעא, בקשיו איהו, ועל דא אית בה דינא דמותא, ומתמן אתישבת.

חלופי גרסאות

א יעקב ולזמנין ישראל. ב ליג אקרי. ג ליג אי הכי (אה"ל). ד ביה ההוא. ה ליג הא. ו ובה. ז שריאן

מסורת הזהר

(בראשית י"ח) לעיל לך ק' צ"ג.

(אה"ל). ח מוסיף לעילא לנטלא. ט תדיר הוא; הוה (אה"ל). י תליא.

כל שירותא תקיף

הסולם

מאמר

בי"ב שבטים, לקחה את הבית, דהיינו השכינה, ושואל, למה מתה רחל מיד, כלומר, מה זה תלוי במיתת רחל. אמר לו, הוא, כדי שתהיה השכינה מתעטרת כראוי, דהיינו שתשיג מוחין דג"ד, ותהיה אם הבנים שמחה, כלומר, רחל מתה כדי ששכינה תתאה, רחל, ושכינה עלאה, לאה, תהיינה לפרצוף אחד, שאז שכינה תתאה, משגת ג"ד, ושכינה עלאה שהיא אם הבנים, היא שמחה בתקון י"ב השבטים ומה שלא לא מתה, ע"י לעיל (ויצא דף צ"ט ד"ה ואי) וכו', בבנימין, התחילה השכינה לקחת הבית ולהתקן. כי היא בחינת יסוד מי"ב השבטים, וע"כ היא הראשון לתקון השכינה. ועל כן הוא תמיד במערב בדגלים. כי יסוד היא בחינת מערב, ולא בצד אחר.

קעד וביה שריא לאתתקנא וכו': וכו', ובנימין מתחלת השכינה להתקן בי"ב השבטים, וכו' מתחילה מלכות שמים להתודע בארץ, כי מלך הראשון בישראל, שאול היה, שהוא מבניו, והוא סוד, שכל התחלה הבאה להתודע, בקושיות היא באה, וע"כ יש בה דין של מות, ואחר זה, היא מתישבת ומתקיימת.

הכא

ג"ד וראש נקרא ישראל. וכשהוא ו"ק בלי ראש, הוא נקרא יעקב. ומה שנאמר לא יקרא שמך עוד יעקב פירושו, שלא ישאר בשם הזה יעקב, אלא שיהיו לו ב' שמות יעקב וישראל, לפי המדרגה.

קעב א"ל אי הכי הא וכו': א"ל, אם כן, הרי כתוב, ולא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם, ואין הפירוש שיקרא בב' השמות אברהם ואברהם, אלא אברהם לבד. אמר לו, שם כתוב והיה שמך אברהם, ועל כן נשאר בשם הזה, אבל כאן לא כתוב והיה, אלא כי אם ישראל יהיה שמך, ולא כתוב והיה שמך ישראל, שעל פי משמעות הזה, הרי די אפילו שיקרא פעם אחת בשם ישראל, ומכל שכן שנקרא לפעמים יעקב ולפעמים ישראל, ודאי הוא שמקוים הכתוב כי אם ישראל יהיה שמך. וכאשר נתעטרו בניו בכהנים ולוים ונתעלו במדרגות עליונות, אז נתעטר בשם ישראל תמיד.

קעג עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, אמר לו ר' יוסי לר' אלעזר, הרי למדנו, כשמתה רחל, מי שהיתה צריכה להתקן

(דפו"י דף קע"ד ע"א)

נד

וישליח

קעוה הקא פד בעא לאתפקנא, ולנטלא ביתא, אתעביד דינא * ברחל, וכתר בן אתתקנת לאתישכא. פד בעא לאשתמודעא מלכותא בארעא, שריא בדינא, ולא * אתישבת מלכותא בדוכתא פדקא יאות, עד דאתער דינא בשאול, לפום עובדוי, ולכתר אתישבת מלכותא ואתתקנת.

קעו ת"ח, פל שירותא תקיף, ולכתר נייחא. * בראש השנה, שירותא תקיף. דכל עלמא אתדן, פל חד וחד לפום עובדוי, ולכתר נייחא, סליחה וכפוי. בגין דשירותא איהו משמאלא, ועל דא דינוי תקיפין, ולכתר אתער מינא, ועל דא הוי נייחא.

קעז ולזמנא דאתי, ומין קב"ה, לאתערא בנייחא על שאר עמין * עכו"ם, ולכתר יתתקף עליהו בדינא קשיא, הה"ד * ה' כגבור יצא פאיש מלחמות יעיר וקנאה יריע אף יצריח על אויביו יתגבר. ה' בקדמיתא, דאיהו רחמי, ולכתר כגבור, ולא גבור, ולכתר פאיש מלחמות, ולא איש מלחמות, לכתר ואתגלי תוקפא עליהו, ויתתקף לשיצאה לון, דכתיב יריע אף * יצריח על אויביו יתגבר. * וכתיב * ויצא ה' ונלחם בגוים שהם פיום הלחמו פיום קרב. וכתיב * מי זה בא מאדום * תמוץ בגדים מבצרה וגו'.

קעח ויהי בצאת נפשה פי * מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין. רבי יהודה פתח * ואמר, * טוב ה' למעוז פיום * צרה ידע חסי בו. ופאה חולקיה דבר נש, * דאתתקף ביה בקודשא ב"ה, בגין דתוקפא דקודשא בריך הוא, איהו תוקפא, ואוקמוה. טוב ה', פד"א * טוב ה' לכל.

מסורת הזהר

(א) לעיל פרשת נח דף ל"ה צ"ג. (ב) לעיל דף כ"ז צ"ב. (ג) ח"א ריד. ח"ב מז: (ד) לעיל תולדות לוי צ"י. (ה) ויצא צ"ב צ"ב. (ו) נחום א'. (ז) ב"א רס"ז צ"ב.

חלופי גרסאות

א מוסיף דשריא ברחל. ב אתישב. ג בדוכתה; בארעא. ד דאתעביד. ה עשי. ו קנאה וגו'. ז יתגלי. ח יצריח וגו'. ט כתיב. י ונלחם וגו'. יא חמוץ וגו'. יב מתה וגו'. יג ליג ואמר. יד צרה וגו'. טו כד אתתקף.

מאמר

קעה **הכא כד בעא וכר**: כאן, כשרצתה השכינה להתקן ולקחת הבית, בתקוון י"ב השבטים, נעשה הדין ברחל, כי מתה, ואחר זה, נתחקנה להתישב, כנ"ל. כן כשרצתה המלכות להתודע בארץ, התחילה בדין, ולא נתישבה המלכות במקומה כראוי, עד שנתעורר הדין בשאול לפי מעשיו, שנהרג בהרי הגלבוע, ולאחר כך נתישבה המלכות בודד, ונתתקנה.

הסולם

כל שירותא תקיף
הימין, כמ"ש שמאלו תחת לראשי, ואחר כך וימינו תחבקני, ועל כן נעשה הרוחה.
קעז **ולזמנא דאתי זמין וכר**: ובאומות העולם הוא להיפך מזה, כי לעתיד לבא, עתיד הקב"ה להתעורר בשלוח מתחילה על האומות האחרות עכו"ם, ואחר כך יתגבר עליהם בדין קשה. וזהו שכתוב, הוי"ה כגבור יצא וגו', מתחילה הוי"ה, שהוא רחמים, ואחר כך **כגבור**, ולא גבור ממש, ואחר כך **פאיש מלחמות**, ולא איש מלחמות ממש, ולאחר כך מתגלה הגבורה עליהם ויתגבר לכלותם, שכתוב יריע אף יצריח על אויביו יתגבר. וכתוב ויצא ה' ונלחם וגו'. וכתוב מי זה בא מאדום וגו'.

קעה **ויהי בצאת נפשה וגו**: ר' יהודה פתח ואמר, טוב ה' למעוז וגו', אשרי

(דפו"י דף קע"ד צ"א)

נה

וישלח

למעוז דא הוא תוקפא, דאית ביה ישועות. «דכתיב» וּמְעוֹז * ישועות משיחו הוא. ביום צרה: בְּיוֹמָא בְּדַעְקוּ, דַּעְקִין שְׂאָר עִמִּין לְיִשְׂרָאֵל.

קעט) תא חזי, מה פתיב, התרפית ביום צרה צר פתכה. מאי התרפית. מאן דאתרפי ידוי מקב"ה, דלא לאתתקפא ביה. והיך? יתקף ב"נ דביה בקב"ה. יתקיף באורייתא, ודכל מאן דאתתקף באורייתא, יאתתקף באילנא דחיי, פככול, יהב תוקפא לכנסת ישראל ללאתתקפא.

קפ) ואי יהוא יתרפי מאורייתא, מה פתיב, התרפית, אי יתיהו אתרפי מן אורייתא, ביום צרה צר פתכה, ביומא דיייתי ליה עקו, פככול דתיק ליה לשכינתא, דאיהו חילא דעלמא.

קפא) ד"א צר פתכה, ת"ח, בשעתא דבר נש אתרפי מאורייתא, ואזיל בְּאֲרֻחָא דְלֹא כְשָׂרָא, פמה יפעלי דכבו זמנין ליה, למחוי ליה קטיגורין ביומא דעקו. ואפילו נשמתייה דב"נ, דאיהו חילא ותוקפא דיליה, יתיהו מארי דכבו לקבליה, דכתיב צר פתכה, בגין דאיהו צר לגביה כד.

קפב) אמר רבי אבא, בשעתא דב"נ אזיל בארתי דאורייתא, וכל ארחוי מתתקנן בדקא יאות, פמה סניגורין קיימין עליה, לאדכרא ליה לטב. פתח ואמר, אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלה להגיד לאדם ישרו

חלוסי גרמאות

מסורת הזהר

א תהלים כ"ח. ו (משלי כ"ד) ח"א קב: ג הקס"ז א כד"א. ב דעאקו. ג יתתקף; ד ל"ג ביה. ה ל"ג יתקיף באורייתא; מאן דאתתקף באורייתא אתתקף בקב"ה הכל (אה"ל). ו אלא. ז מוסיף כמאן דאתתקף. ח תקפא. ט מוסיף לאתתקפא ביום צרה. י איהו. יא אתרפי. יב מוסיף התרפית מרוצנו דמהמנותא דקב"ה עליהם אתמר התרפית ביום צרה (הרמ"ק). יג הוא. יד מאורייתא ול"ג מן. טו עאקו. טז ליה. יז דאיהו. יח בארה. יט מארי. כ ל"ג ליה. כא דאיהו. כב איהו. כג דאיהו; מוסיף דאיהו נשמתייה. כד נ"א דאחלשת חילא ותוקפא נשמתא בעלמא דין ובעלמא דאתי צר כחכה אפילו נשמתייה דאיהו חילא ותוקפא דבר נש אסחית לאלשינת עליה (הרמ"ק). כה קיימי. כו מליץ וגו'.

התרפית ביום צרה

הסולם

מאמר

ביום שיבוא לו הצרה, כביכול הוא דוחק את השכינה, שהוא כחו של העולם. פירוש כחכה היא נוטריקון כח-כה, אשר כה הוא שם השכינה, ודורש, צר כה-כה שמצר כה השכינה הנקראת כה.

קפא) ד"א צר כחכה וכו': פירוש אחר בהכתוב, צר כחכה. בוא וראה בשעה שאדם מתרפה מתורה והולך בדרך שאינו כשר, כמה אויבים עתידים להיות מצירים לו ביום צרה, ואפילו נשמתו של האדם, שהוא כחו ותוקפו נעשית אויבת לנגדו, שכתוב צר כחכה, כי נעשית צר ואויב לו. ודורש צר כחכה, כמו שהיה כתוב צר כהך, שרומז על הנשמה, שהיא כחו של האדם.

קפב) אמר ר' אבא בשעתא וכו': אמר ר' אבא, בשעה שהאדם הולך בדרכי התורה, וכל דרכיו מתוקנים כראוי, כמה מליצים ישרים

אשרי חלקו של אדם המתגבר בהקב"ה, משום שמעוזו של הקב"ה הוא מעוזו, ובארוהו. טוב ה' הוא כמו שאתה אומר, טוב ה' לכל. למעוז, זה הוא מעוז שיש בו ישועות, שכתוב, ומעוז ישועות משיחו הוא. ביום צרה, ביום של צרה, שאומות האחרות מצייקים לישראל.

קעט) תא חזי מה וכו': בוא וראה, מה כתוב, התרפית ביום צרה צר כחכה. שואל, מהו התרפית. ואומר, מי שידיו מתרפות מן הקב"ה, שלא להתגבר בו. ואיך יתגבר האדם בהקב"ה. היינו שיתגבר בתורה. כי כל מי שמתגבר בתורה הוא מתגבר בעץ החיים, כביכול הוא נותן כח לכנסת ישראל שהיא השכינה, להתחזק.

קפ) ואי הוא יתרפי וכו': ואם הוא מתרפה מתורה, מה כתוב: התרפית, אם הוא מתרפה מתורה, ביום צרה צר כחכה, (דפו"י דף קע"ד ע"א * דף קע"ד ע"ב)

גו

וישלה

ויתננו ויאמר פדעוהו מרדת * שחת מצאתי כפר. הני קראי אית לאסתפלא בהו, וכי לא אתגלי * פלא קמי קב"ה, דאיהו צריך למלאכא, דיימא קמיה טב או ביש.
קפג אלא ודאי אצטריך, דכד אית ליה לבר נש סניגורין, לאדפרא זכו דיניה קמיה, ולא אית ליה קטיגורין, פדין ויתננו ויאמר פדעוהו מרדת * שחת מצאתי כפר.

קפד ת"ח, בהאי קרא תשפח ה בריך דמלה, פתיב אם יש עליו מלאך, זאי לא כתיב יתיר, יאות הוא. אבל ה מלאך מליץ אחד מני אלף פתיב, ומאן איהו. * דא הוא מלאך, דממנא יעמיה דב"נ, בסטר שמאלא, דכתיב * יפל מצדך אלף, * ודא הוא יב סטרא יד שמאלא, * דכתיב * בתריה ורובה מימינך.
קפה אבל אחד מני אלף, דא * הוא יצר הרע, דאיהו אחד מאנון * אלף, דהוו לסטר שמאלא, בגין דאיהו סליק לעילא, ונטיל רשו. וע"ד, אי ב"נ אגיל בארע קשוט, * ההוא יצר הרע, איהו עבד לו, כמה דאתמר * דכתיב * טוב נקלה ועבד לו, פדין איהו סליק, ואתעביד * סניגורא, ואמר קמי * קב"ה זכו עליה דב"נ. פדין קב"ה אמר, פדעוהו מרדת שחת.

קפו ועם פל דא, לא אהדר בריקניא, בגין דאתיחייב ליה אתרא, לשלטה

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) ב"א קס"ו צ"א. (ב) לעיל דף ה' צ"א. א שחת וגו', ב קמי קב"ה כלא. ג מוסיף ליה לביע. ד שחת וגו', ה רוא. ו מוסיף מלאך מליץ אחד וגו'. ז אם. ח מוסיף מלאך אחד. ט דאיהו חד מאינון דאיהו לסטר שמאלא. י עליה (אה"ל). יא דאיהו חד מאינון דאיהו לסטר שמאלא (אה"ל). יב סטר. יג שמאלא. יד וכתיב. טו ליג בתריה. טז ליג הוא. יז דאיהו וליג אלף דהוו; ליג אלף (אה"ל). יח וההוא. יט ליג דכתיב. כ סניגוריא. כא דקב"ה.

מאמר

הסולם

התרפית כיום צרה

ורבבה מימינך, משמע שמצדך שכתוב מקודם לכו, הוא צד שמאל.

קפה אב"א אחד וכו': אבל אחד מני אלף זהו יצר הרע, הוא אחד מן אותם אלף המזיקים, שהם לצד שמאל, כי הוא עולה למעלה ונוטל רשות, ואח"כ יורד וממית ועל כן אם האדם הולך בדרך אמת, אותו יצר הרע נעשה לו לעבד, שאמרו (לעיל דף ה' אות י"ז) שכתוב, טוב נקלה ועבד לו. אז הוא עולה ונעשה מליץ יושר, ואומר לפני הקב"ה זכות על האדם. אז אומר הקב"ה פדעוהו מרדת שחת.

קפו ועם כ"א דא וכו': ועם כל זה, אין יצר הרע תוור ריקס, כי ניתן לו אדם אחד במקומו לשלוט עליו, ולקחת נשמתו ממנו, משום שהקדימו עונותיו של אדם ההוא. ונתפש עליהם. והוא נעשה כפר על האדם שנצל, וז"ש מצאתי כפר לפדות אותו.

ד"א

(דפויי דף קע"ד ע"ב)

גז

וישלח

עלוי, וליטול נשמתיה מניה, בגין * דאקדיים חובוי דההוא בר נש, ואיהו
כפר על האי, * הדא הוא דכתיב מצאתי כפר למפדי ליה.

קפז) ד"א מצאתי כפר, ההוא זכו דאמרת, איהו עליה כפר, למפדי ליה.
דלא יחות לגיהנם, ולא ימות. ועל דא מבעי ליה לב"ג, למיהו בארץ קשוט,
* ובגין דיהא ליה ההוא קטיגורא, סניגורא.

קפח) כגונא דא, ישראל * ביומא דכפוני, דיחבי ליה * שעיר,
* ואתעסיקו בתדיה, עד דאתהדר ועבד להו, וסליק וסהיד סהדותא קמי
קב"ה, * ואתעביד להו * סניגורא. ועל דא אמר שלמה, * אם רעב שנאף
האכילהו * לחם * ואם צמא השקהו מים. ועל * האי יצר הרע אתמר.

קפט) ובגין דא, ביום צרה, כד ב"ג אתרפי מאורייתא, כככול דתיק
ליה * קב"ה, בתדיה דההוא יצר הרע, דאיהו אתעביד קטיגורא. צר כחכה:
* צר פת פה, בגין דאתקרב קמיה לקטרגא, ואתחלש * חילא.

קצ) תא חזי, * טוב * למעוז ביום צרה, מאי ביום צרה. דא יעקב
כד אתא עליה עשו, לקטרגא ליה. ויודע חוסי בו, כד אתא עליה עקו * דדינא.

קצא) ותא חזי, לית מקטרגא אשתכח עליה דבר נש, אלא בזמנא
* דסכנה, ותא חזי, בגין דיעקב אתר נדריה, דנדר * קמי קודשא ב"ה,

חלופי גרמאות

א דאקרימו. ב דכתיב. ג בגין. ד מוסיף ההוא שעיר
(אה"ל). ה ואתעסקו. ו עבדא. ז סניגוריא. ח לחם וגו'.
ט ליג האי. י דחיל (אה"ל). יא לקב"ה. יב מוסיף הוא
צר כחה דנשמח ותו חילא דשכינתא דאקרי כה ורא צר
כח כה (הרמ"ק). יג חיליה; חילה (אה"ל). יד ודינה (אה"ל). טו דסכנא. טז לקב"ה וליג קמי.

מסורת הזהר

א פרשת נח דף ל"ה צ"ג. ב (משלי כ"ה) ח"א ר: ח"ב רטב: ח"ג כג: רכז: רמח. ונט. ת"ז תכ"א סב: ג) לעיל דף נ"ד צ"ו.

התרפית ביום צרה

הנעשה מקטרג על האדם, לשמוע קטרוגו וא"כ
הוא, יום צרה, ואז נאמר, צר כחכה שהוא
נוטריקון, צר כ"ה כ"ה שמצד כח השכינה שנקראת
כ"ה, משום שהיצה"ר מתקרב לפני הקב"ה
לקטרג, ונחלש כחה של השכינה, מחמת הקטרוג.

קצ) תא חזי, טוב ה' למעוז ביום צרה:
שואל, מהו ביום צרה. ואומר, זה הוא יעקב
בעת שבאה עשו לקטרג עליו. ויודע חוסי
בו, היינו כשבא עליו צרת הדין של מיתת
דחל כמו שמבאר לפנינו.

קצא) ותא חזי לית מקטרגא וכו': ובוא
וראה, אין המקטרג על האדם נמצא, אלא
בשעת סכנה. ובוא וראה, משום שיעקב
איחר לשלם את נדרו שנדר לפני הקב"ה,
נתגבר הדין על יעקב, על ידי המקטרג,
שתבע עליו דין בשעת הסכנה, שרחל היתה
בה. אמר לפני הקב"ה, והרי יעקב נדר
נדר

הסולם

מאמר

קפז) ד"א מצאתי כפר וכו': פירוש
אחר על מצאתי כפר, שהקב"ה אמר אל
המלאך, אותה הזכות שאמרת על האדם, היא
תהיה עליו לכפר, לפדותו, שלא ירד לגיהנם
ולא ימות. ועל כן צריך האדם ללכת בדרך
אמת, כדי שהמלמד חובה, יתהפך להיות
עליו למלמד זכות.

קפח) כגונא דא וכו': כעין זה, ישראל
ביום הכפורים, שנותנים לו ליצר הרע, שהוא
ס"מ, שעיר, דהיינו השעיר לעזאזל, ומתעסקים
עמו עד שנעשה להם עבד, ועולה ואומר
עדות לפני הקב"ה ונעשה להם למליץ טוב
(כנ"ל וירא דף ק"ד אות שפ"ה) ועל זה אמר
שלמה, אם רעב שנאך האכילהו לחם וגו'.
ועל יצר הרע הזה נאמר הכתוב.

קפט) ובגין דא ביום צרה וכו': ומשום
זה, ביום צרה, כשהאדם מתרפה מתורה,
כביכול, דוחף את הקב"ה אל יצר הרע,
(דפו"י דף קע"ד ע"ב)

וישאלח

נח

אתתקף דינא על ידא דמקטרגא, דקטרגי עליה דיעקב, * ובקעא דינא בשעתא דספנה, * דהות ברחל בה, אמר קמיה יקב"ה, והא יעקב נדר נדריה ולא שלים, והא איהו תקיף זמלא, בעותרא, ובבנין, בכל מה דאצטריך, ולא שלים נדריה דנדר קמך, ולא נסבת עונשא מניה, מיד ותלד רחל ותקש בלדתה. מאי ותקש. דאתקשי דינא לעילא, גבי מלאך המות.

קצב ואתענש יעקב בהאי, מאי טעמא. בגין דכתיב, * ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתידך, ועל דא מיתת רחל, ואתמסר דינא, על ידא דמלאך המות.

קצג ותא חזי, בשעתא דאתא עשו, מה עבד, * וישם את השפחות ואת לדיהן ראשונה ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים, מאי טעמא, בגין דחיל עלה דרחל, דלא יסתפל ההוא רשע, בשפירו דילה, ולא יקטרג ליה עלה.

קצד תו, מה פתיב, * ותגשן השפחות הנה וילדיהן ותשתחווין ותגש גם לאה וילדיה וישתחוו, נשין מקמי גוברין. אבל ברחל מה פתיב, ואחר נגש יוסף ורחל, * ויוסף מקמי אמה, ואיהו חפא עלה, ועל דא פתיב, * בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, ידאסגי גופיה, וחפא על אמה. עלי עין: עלי עיני ודאי עינא דההוא רשע.

קצה והכא אתענשת על ידא דיצר הרע, דקטרג * בשעתא דספנה, ואתענש יעקב, על * נדרא דלא שלים, ודא קשיא ליה ליעקב, מכל * יקו דעברו עליה. ומגלן דבגיניה דיעקב הנה, דכתיב * מתה עלי רחל: עלי ודאי, על דאחרית נדרי.

חלופי גרסאות

א דההו. ב דחיל. ג דקב"ה. ד בכלא. ה ורחל וישתחוו. ו מוסף בן דאסגי. ז על ח רע. ט בשעת י הסכנה. יא נדריה. יב עאקו.

מסורת הזהר

א) (שם כ"ב) ת"ז ת"ה בהשמטות קמב: ב) (בראשית ל"ג) ח"א כג: קסח: ג) (שם ח"ג רב: ד) (שם מ"ט) ח"א רמו. ונו. ח"ב קלה: ח"ג קל. קפו: רב: ה) לעיל ויצא צ"ח צ"ב.

התרפית כיום צרה

שלא יסתכל אותו רשע ביפיה, ולא יצר אותו עליה.

קצד) תו מה פתיב וכו': עוד, מה כתוב, ותגשן השפחות הנה וילדיהן וגו', שהנשים היו לפני האנשים, אבל ברחל מה כתוב, ואחר נגש יוסף ורחל, שיוסף היה לפני אמו, והוא חפא והסתיר אותה. ועל כן כתוב בן פורת יוסף וגו', שהגדיל גופו וחפא על אמו. עלי עין, על עינו של אותו רשע, שלא יסתכל בה.

קצה) והכא אתענשת וכו': וכאן נענשה רחל על ידי יצר הרע שקטרג בשעת הסכנה, ונענש יעקב על נדרו שלא שלם. וזה היה קשה לו ליעקב יותר מכל הצרות שעברו עליו

הסולם

מאמר

נדר ולא שלם, והרי הוא גדול מכל בעושר ובבנים ובכל מה שצריך, ולא שלם הנדר שנדר לפניך, ולא קבלת עונש ממנו. מיד ותלד רחל ותקש בלדתה. כי נתקשה עליו הדין למעלה, אצל מלאך המות.

קצב) ואתענש יעקב בהאי וכו': שואל, ונענש יעקב בזה, מהו הטעם, ואומר, משום שכתוב, ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתידך. ועל כן מתה רחל, ונעשה הדין על ידי מלאך המות.

קצג) ותא חזי בשעתא וכו': ובוא וראה, בשעה שבא עשו, מה עשה יעקב, וישם את השפחות ואת ילדיהן וגו', מהו הטעם, הוא, משום, שהיה מפתח על רחל,

(דפ"י דף קע"ד ע"ב * דף קע"ה ע"א)

נב

וישלח

קצו) רבי יוסי אמר, פתיב ^א קללת חנם לא תבא. ואוקמוה ל' ב' בוי"ו, ^ב דאי קללת צדיקא היא, אפילו דלא ^ג אתפונ בה, פנין דנפקא מפומיה, נטל לה ההוא יצר הרע, וקטרג בה ^ד בשעתא ^ה דסכנה.

קצו) יעקב אמר, ^א עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה. ואע"ג דאיהו לא תהו ג' דע, נטיל לה לה היא מלה ההוא שטן, דאשתכח ^ב גבייהו תדיר ^ג בכני נשא. ועל דא תנינן, לעולם לא יפתח בר נש פומיה לשטנא, בגין דנטיל ההיא מלה, וקטרג בה, לעילא ותתא, כל שפן מלה דחכם, או מלה דצדיקא, ועל תרין אלין אתענשת רחל.

קצח) ^א ויהי בצאת נפשה פי מתה. אמר רבי אבא, וכי פנין דאמר ויהי בצאת נפשה, לא ידענא כי מתה. אלא אצטריף, בגין דלא אהדרת לגופא יתיר, ומיתת ^ב רחל מיתת גופא, בגין דאית בני נשא, דנפקי נשמתיהו ואהדרן לאתרייהו, וכד"א, ^ג ותשב נפשו אליו, ^ד ויצא לבס, ^ה ונפשי יצאה בדברו, ^ו לא נותרה בו נשמה. אכל האי, נפקת נשמתה, ולא ^ז אתהדרת לאתרה, ומיתת רחל.

קצט) ^א ותקרא שמו בן אוני. דקשיו דדינא ^ב דאתגור עלה. ויעקב אהדר ליה, וקשיר ^ג ליה ^ד בימינא, ^ה בגין דמערב אצטריף לקשרא ^ו ליה ^ז לימינא, ואע"ג דאיהו בן אוני, ^ח סטרא דדינא קשיא, בן זמין איהו, דהא בימינא אתקשרת.

חלופי גרסאות

א בוי"ו; בוא"ו. ב ואי ג אתכוון. ד בשעת. ה סכנה. ו תדיר גבייהו. ז דבני. ח ליג רחל (אה"ל). ט אהדרת. י אתגור (אה"ל). יא לה. יב לימינא. יג ליג מן בגין עד ואע"ג (אה"ל). יד לה. טו מסטרא.

מסורת הזהר

א) משלי כ"ו. ב) (בראשית ל"א) ח"א קסד: ג) לעיל דף נ"ד צ"ה. ד) שמואל א' ל'. ה) בראשית מ"ב. ו) (שיר השירים ה') ח"ג רפז: ז) מלכים א'. ח) (בראשית ל"ה) לעיל דף נ"ד צ"ה.

ויהי בצאת נפשה

או צדיק. ועל שנים אלו נענשה רחל: א) משום שאחר לשלם את נדרו. ב) משום הקללה שהוציא מפיו.

קצח) ויהי בצאת נפשה כי מתה: אמר ר' אבא, וכי כיון שאמר, ויהי בצאת נפשה, איני יודע שמתה, ולמה נאמר כי מתה. ומשיב, אלא שנצרך לומר כי מתה, להורות שהנפש לא חזרה יותר אל הגוף, ומתה רחל מיתת הגוף. כי יציאת הנפש, אינה חזרה עדיין עוד מיתת הגוף, משום שיש בני אדם, שיצאה נשמתם וחזרה אח"כ למקומה, וכש"א, ותשב נפשו אליו. ויצא לבס. נפשי יצאה בדברו. לא נותרה בו נשמה, אבל זו, רחל, יצאה נשמתה ולא חזרה למקומה, ומתה רחל.

קצט) ותקרא שמו בן אוני: על שם קשי הדין שנגזר עליה. ויעקב חזר וקשר אותו בימין דהיינו בחסדים, משום שצריכים לקשור

הפוסם

מאמר

עליו. ומאין לנו שבשביל יעקב היתה מיתת רחל, כי כתוב, מתה עלוי רחל, עלוי ודאי היה הדבר, משום שאחרתי לשלם את נדרי.

קצו) ר' יוסי אמר בתיב וכו': ר"א, כתוב, קללת חנם לא תבא, ובארוהו, לו עם ו', דהיינו כמו שהיה כתוב, קללת חנם לו תבא, להורות, שאם קללת צדיק הוא, אפילו שלא נתכוון כלל לקלל כיון שיצאה הקללה מפיו מקבל אותה יצר הרע, ומקטרג עמה בשעת הסכנה.

קצז) יעקב אמר וכו': יעקב אמר, עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה. ואע"פ שהוא לא ידע שרחל גנבתם, קבל הדבר אותו השטן הנמצא תמיד אצל בני אדם, ובשעת הסכנה קטרג עליו כנ"ל. וע"כ למדנו, לעולם לא יפתח אדם פה לשטן, משום שלוקח אותה המלה ומקטרג עמה למעלה ולמטה, וכל שכן אם המלה יצאה מפה של חכם (דפו"י דף קצ"ה ע"א)

וישליח

ס

ו) וְאֶת־קִבְרֹת בְּאֶרְצָא, כְּמָה דְאֶתְמַר, הָאִי אֶתְגַּלְיָא מִיִּתְתָּה וְקִבְרֹתָהּ, אֲכַל לָאָה לֹא אֶתְגַּלְיָא מִיִּתְתָּה וְקִבְרֹתָהּ. וְאָף עַל גַּב דְּהַנִּי אַרְבַּע אַמְהָן רְזָא אִית לֹן, וְהָא אֹקְמוּהָ.

זא) וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מִצְבָּה עַל אֶקְבֹרֹתָהּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּלֹא אֶתְכַסֵּיָא אֶתְרָהּ, עַד יוֹמָא דְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא, לְאַחֲרֵיָא מִתְיָא, כְּמָה דְאֶתְמַר, עַד הַיּוֹם, עַד הָהוּא יוֹמָא מְמַשׁ.

רב) רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, עַד יוֹמָא, דְּתַהֲדֵר שְׁכִינְתָּא בְּגִלְוֹתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, בְּהָהוּא אֶתְר, כְּדִ"א וַיֵּשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיֶךָ נָאִם יי' וְשָׁבוּ בָנִים לְגְבוּלָם. וְדָא אֹמְרָא, דְּאוּמֵי דְלָה קב"ה. וְזַמִּינִן יִשְׂרָאֵל, כְּדִ תּוֹכוֹן מִן גְּלוּתָא, לְקִיָּמָא עַל תְּהִיא קְבוּרָה דְרַחֵל, וְלִמְכַרְי תַּמָּן, כְּמָה דְאִיהִי בְּכַאת עַל גְּלוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְעַל דָּא כְּתִיב, בְּכַכִּי יִבְאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילִם וּגו'. וְכְתִיב כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלוֹתֶיךָ. וּבְתַהֲיָא שְׁעָתָא, זְמִינַת רַחֵל, דְּאִיהִי בְּאֶרְצָא, לְמַחְדֵי בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְעַם שְׁכִינְתָּא, וְאֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא.

רג) וַיְהִי בְּשָׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחַיִּל וַיִּלְךְ רַאוּבֵן וַיִּשְׁפֹּב אֶת בְּלָהָה פִּלְגָשׁ אִבְיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיְהִי בְּשָׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחַיִּל, דְּהָא לָאָה וְרַחֵל מִיתוּ, וְנָטְלָא בֵּיתָא מֵאֵן דְּנָטִיל.

רד) וְכִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּרַאוּבֵן אָזִיל וַיִּשְׁכֵּב בְּהַרְהָ דְּבִלְהָה. אֵלָא, כָּל

חלופי גרסאות

א מוסיף קבורתה וגו', ב מיתיא; מתיא, ג דתהדרת. ד ליה. ה יבאו וגו'. ו ישראל וגו' וילך ראובן ושכב וגו' (אה"ל). ז ישראל וגו'. ח דאצטריך; דאצריך (אה"ל). ט ושכב.

מסורת הזהר

א) שם. ב) (ירמיה ל"א) ח"א רטו. ג) שם. ד) שם. ה) (בראשית ל"ה) ח"א קעו. ו) רכב:

ויצב יעקב מצבה

רב) רַבִּי יְהוּדָה אָמַר וכו': ר"א, עַד הַיּוֹם, מוֹרֵה, עַד הַיּוֹם שְׁתַּחֲזִיר הַשְּׁכִינָה מִגְּלוּת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּמִקּוֹם הַהוּא שֶׁל קְבוּרַת רַחֵל, כְּמַש"א, וַיֵּשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיֶךָ וּגו', וְהִיא שְׁבוּעָה שְׁנִשְׁבַּע לָהּ הַקְּב"ה לְשִׁכְנָהּ. וְעַתִּידִים יִשְׂרָאֵל, בַּעַת שִׁיחֲזִרוּ מִן הַגְּלוּת, לַעֲמוּד עַל קְבוּרַת רַחֵל וּלְבַכּוֹת שָׁם, כְּמוֹ שְׁהִיא בְּכַתָּה עַל גְּלוּת יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה כְּתוּב, בְּכַכִּי יִבְאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילִם וּגו', וְכַתּוּב, כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלוֹתֶיךָ. וּבְאֹתָהּ שְׁעָה עַתִּידָה רַחֵל, שְׁהִיא בְּדֶרֶךְ, לְשִׁמּוֹחַ עִם יִשְׂרָאֵל וְעַם הַשְּׁכִינָה. וּבְאֹרְהוּ הַחֲבָרִים.

מאמר וילך ראובן - ויהיו בני יעקב שנים עשר

רג) וַיְהִי בְּשָׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחַיִּל וַיִּלְךְ רַאוּבֵן וַיִּשְׁפֹּב אֶת בְּלָהָה פִּלְגָשׁ אִבְיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיְהִי בְּשָׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחַיִּל, דְּהִינּוּ הַשְּׁכִינָה הִנְקֻרָא אֶרֶץ, כִּי לָאָה וְרַחֵל מִתּוּ, וְקַבֵּל הַבַּיִת מִי שְׁקִיבֵל, דְּהִינּוּ הַשְּׁכִינָה (כנ"ל) דף נ"ג אות קע"ג ע"ש).

רד) וְכִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ וכו': ושואל, הכי יעלה על דעתך, שראובן הלך ושכב עם בלהה

הסולם

מאמר

לקשור את המערב שהוא הנוקבא, בימין, ואע"פ שהוא בן אוני של הנוקבא, שהוא צד הדין הקשה שבה, מ"מ בן ימין הוא, כי הנוקבא נקשרת בימין. וע"כ קרא אותו בנימין, דהיינו בן ימין, כי קשר את רחל בימין שהוא חסדים.

ו) וְאֶת־קִבְרֹת בְּאֹרְהָא וכו': והיא נקברה בדרך, כמו שבארוהו, (לעיל ויצא דף צ"ט אות רמ"ג) כי זו, רחל, נתגלה מיתתה וקבורתה כי נקברה בדרך שהוא מקום גלוי, אבל לאה, לא נתגלה מיתתה וקבורתה. ואע"פ שארבע האמהות, יש להן סוד, וכבר בארוהו.

מאמר ויצב יעקב מצבה

זא) וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מִצְבָּה עַל קְבוּרֹתָהּ וכו': אמר ר' יוסי מה הטעם, שאומר הכתוב עד היום, ואומר שהוא משום שלא נתכסה מקום קבורתה עד אותו היום שעתיד הקב"ה להחיות המתים. כמו שנאמר, עַד הַיּוֹם, עַד אֹתוֹ הַיּוֹם מִמַּשׁ, דְּהִינּוּ יוֹם תַּחֲיִית הַמֵּתִים.

(דפו"י דף קע"ה ע"א * דף קע"ה ע"ב)

וישליח

סא

« יומא דלאה ורחל, שכינתא שרייא עליהו, והשתא דמיתו, שכינתא לא אתפרשת מן ביתא, ושריא בביתא במשכנא דבלהה, ואף על גב דשכינתא בעיא לנטלא ביתא פדקא יאות, אלמלא יעקב, לא אשתפח בזווגא דכר ונוקבא, לא שריא שכינתא באתגליא בביתא, ועל דא קיימא שכינתא במשכנא דבלהה.

רה) ואתא ראובן, ובגין ידחמא דבלהה ירתא אתרא דאמיה, וזול ובלבל ערסא, ועל דקיימא שכינתא עליה, פתיב ביה וישפכ את בלהה. ר' ייסא אמר, דנאים על ההוא ערסא, ולא תייש ליקרא דשכינתא. ובגין כך, לא אתפגים מחושפנא דשבטין, ואתא קרא ועביד חושפנא, בגין כך פתיב, בכור יעקב ראובן, ואיהו עביד קרא וישא דכל שבטין.

רו) ר' יהודה פתח ויאמר, כי ישרים דרכי יי' וגו', כל ארחוי דקב"ה, פלהו ישרים, ווארחוי קשוט, ובני עלמא לא ידעין, ולא משגיחין על מה אינון קיימין. ועל דא, וצדיקים ילכו בם, בגין דאינון ידעין ארחוי דקב"ה, ומשתדלי באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא, איהו ידע, ואזיל בהו, דלא סטי לימינא ולשמאלא.

ריז) ופושעים יפשלו בם, אלין אינון תייבין, דלא משתדלי באורייתא, ולא מסתפלן בארחוי דקב"ה, ולא ידעין לאן אורחי אזלין, ובגין דלא

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א) (הושע י"ד) ח"א קנה רח. רנט: ח"ב צה. קב: רמה. א זמנא; יומהא (אה"ל). ב דמיתו ג ואלמלא ד מסיף לא שכינתא. ה בגין, ו דחמא דשכינתא קיימא במשכנא דבלהה ובלהה יתא (רמ"ק ואה"ל). ז ואזל. ח מסיף ערסא דבלהה. ט עליה. י בני יעקב וליג בגי"כ; בני יעקב וליג בגי"כ כתוב (אה"ל). יא ליג קרא. יב ליג ואמר. יג מסיף וצדיקים ילכו בם ופושעים יפשלו בם [כי ישרים דרכי ה'] וליג וגו'. יד וארחוי. טו ידעין. טז משגחין; משגחן. יז ידעין. יח ארחוי. יט מסיף ידע ואסתכל בארחוי [באורחין] דקב"ה. כ משתדלין. כא מסתכלין; מסתכלין. כב בארחוי. כג אזיל.

הסולם

מאמר

וייך ראובן ויהיו בני יעקב שנים עשר

שלא חסא, לא גרע ראובן מחשבון יי' השבטים, וע"כ מיד בא הכתוב ועשה חשבון, שאמר ויהיו בני יעקב שנים עשר. ומשום זה כתוב מיד, בכור יעקב ראובן, שעשהו הכתוב ראש לכל השבטים.

רו) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח ואמר, כי ישרים דרכי ה' וגו', כל דרכי של הקב"ה כולם ישרים, ודרכי אמת, ובני העולם אינם יודעים ואינם משגיחים על מה הם עומדים. ועל כן צדיקים ילכו בם, משום שיוודעים דרכי של הקב"ה ועוסקים בתורה, שכל מי שעוסק בתורה, הוא יודע והולך בהם בדרכי התורה, ואינו סר לימין ולשמאל.

ריז) ופושעים יפשלו בם: אלו הם הרשעים שאינם עוסקים בתורה ואינם מסתכלים בדרכי של הקב"ה, ואינם יודעים לאן הדרכים הולכים

בלהה. ומשיב, אלא כל זמן שלאה ורחל היו בחיים, השכינה שרתה עליהם, ועתה שמתו, לא נפרדה השכינה מן הבית, ושרתה בבית משכנה של בלהה. ושואל, ואע"פ שהשכינה היתה צריכה לקבל הבית דהיינו להתחבר עם יעקב כראוי, אחר מיתת רחל כנ"ל, ואין נאמר שהשכינה שרתה במשכנה של בלהה. ומשיב, אם לא היה יעקב בזווג דכר ונוקבא, לא היתה השכינה שורה בגלוי בבית, ולפיכך עמדה השכינה במשכנה של בלהה שהיה שם בזווג דכר ונוקבא.

רה) ואתא ראובן וכו': ובא ראובן, ואחר שראה שבלהה ירשה מקום אמו, הלך ובלבל המטה, שלקח מטתו של יעקב משם, ומשום שהשכינה היתה עליה, כתוב בו, וישכב את בלהה, ר' ייסא אמר, שישן על אותה המטה, ולא חרד לכבוד השכינה. וע"כ מעלה עליו הכתוב כאילו שכב עמה. ומשום זה (רפ"י דף קע"ה ע"ב)

סב

וישליח

יְדַעֵי לְאַסְתַּפְּלָא, וְלֹא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרֵייתָא, אֵינּוּן כְּשָׁלִי בְּהוּ, בְּאֵינּוּן אֶרְחוּי, בְּהַאי עֲלָמָא, וּבְעֲלָמָא דְאַתֵּי.

ר(ח) ת"ח כל בר נש דאשתדל באורייתא פד נפיק מהאי עלמא, נשמתייה סלקא באינון ארחין ושבילין דאורייתא, ואינון ארחין ושבילין דאורייתא ידעין אינון, ואינון דנדעין ארחין דאורייתא ביהאי עלמא, נהכון בהו ביהווא עלמא, פד יפקון מהאי עלמא.

ר(ט) ואי לא אשתדלו באורייתא ביהאי עלמא, ולא ידעין ארחין ושבילין, פד יפקון מהאי עלמא, לא ינדעון למיהף באינון ארחין ושבילין, וכשלין יבהו, גדין יסהף בארחין אחרנין, דלאו אינון ארחין דאורייתא, ונתערון ליה בכמה דינין, ונתענש בהו.

ר(י) ומאן דאשתדל באורייתא, מה יפתיב, כשכבף תשמור עליך ונקיצות היא תשיחך. בשכבך: בקבך, אורייתא יתצור עלך מדניא דהווא עלמא. ונקיצות: פד קודשא בריך הוא, יתער רוחין ונשמתיין, לאתיא מתיא, גדין היא תשיחך, היא תהא סניגוריא על גופא, בגין דיקומון אינון גופין, דאשתדלו באורייתא פדקא יאות, ואלין אינון דיקומון בקדמיתא לחיי עלמא, פד"א ונבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו', ואלין אינון לחיי עולם, בגין דאתעסקו בחיי עולם, דאיהי אורייתא.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א (משלי ו) ח"א קפה. ח"ג קי. רכב: ת"ז ת"ח לה: א ארחי. ב רוחין. ג דאינון באורייתא ול"ג דאורייתא. ד ל"ג מן ואינון עד ואינון. ה ארחין. ו ל"ג דאורייתא תל"א ער. תס"ט קטו: ז) לעיל פרשת נח דף ע"ד צ"א. ז (ד"א): דאינון באורייתא. ז ידעין. ח בהאי עלמא באורייתא. ט וכשלי. י בהו. יא יחבון; יכ חן (אה"ל). יב באורייתא; יג מוסיף בארחין ושבילין. יד מוסיף כתיב ביה. יז מוסיף תשמור תצור. טו עלך. טז מן דינא. יז מוסיף עלמא ויסלק לך בדרגא עלאה דצדיקיא יתיר ממלאכי עלאה. יח יתער קב"ה. יט מיתיא. כ מוסיף מאי היא תשיחך היא. כא ל"ג מן דיקומין עד דיקומון. כב דאשתתפו (ד"א). כג ל"ג מן ואלין עד בגין (אה"ל). כד עלמא.

מאמר

הסולם

ויפך ראובן ויהיו בני יעקב שנים עשר

הולכים. ומשום שאינם יודעים להסתכל, ואינם עוסקים בתורה, הם נכשלים בהם, בדרכי התורה, בעולם הזה ובעולם הבא.

ר(ח) ת"ח כל בר נש וכו': בוא וראה, כל אדם העוסק בתורה, כשנפטר מן העולם הזה, נשמתו עולה באורחות ושבילים של התורה. ואלו האורחות והשבילים של התורה הם יודעים, ואותם היודעים דרכי התורה בעולם הזה, הולכים בהם בעולם ההוא אחר שיפטר מהעולם הזה.

ר(ט) ואי לא אשתדלו וכו': ואם אינם עוסקים בתורה בעולם הזה, ואינם יודעים האורחות והשבילים של התורה, כשיצאו (דפו"י דף קע"ה ע"ב)

כג

וישלה

ריא) ותא חזי, כל אינון דאשפתדלו באורייתא, שהוא גופא יתקיים, ואורייתא תגין עליה, מאי טעמא, בגין דבההיא שעתא, יתער קודשא בריך הוא « חד רוחא, דקליל מארבע רוחין, ושהוא רוחא דקליל מארבע רוחין, אודמן לכל אינון דאשפתדלו באורייתא, לאתקייא לון בהאי רוחא, בגין דיתקיים לעלמין.

ריב) ואי תימא, הא כתיב, « מארבע רוחות באי הרוח, אמאי לא אתקיימו, דהא פלהו מיתו כמלקדמין. תא חזי, שהוא זמנא, דאוקים קב"ה על ידא דחזקאל, אינון מתייא, שהוא רוחא, אע"ג דהוה מארבע רוחתיא, לא נחית לקיימא לון בקיומא, אלא לאחזאה, דזמין קב"ה לאתקייא ומתייא בההוא גוונא, ולקיימא לון ברוחא * דאתפליל ביהאי גוונא. ואע"ג דאתדרו גרמין, בההיא שעתא כמה דהוה. קב"ה בעא לאחזאה לכל עלמא, דאיהו זמין לאתקייא ומתייא, בגין דקב"ה, זמין לקיימא להו קיומא שלים בעלמא כדקא יאות, ואינון דאשפתדלו באורייתא בהאי עלמא, * היא קיימא עליה דבר נש, ואתעבידת סניגוריא, * קמי י דקודשא בריך הוא.

ריג) ר"ש אמר כל אינון מלין דאורייתא, וכל ההיא אורייתא, דאשפתדל בה בר נש ד בהאי עלמא, * אינון מלין, ושהיא אורייתא, * קיימא קמי י קב"ה, * ואמרת קמיה, והיא ארימת קלין, ולא אשתככת, ולההוא זמנא, איהי תשיח ותימא, כפום י דאתדבק בר נש, * ויאשפתדל בהאי עלמא, ועל דא

דלופי גרמאות

מסורת הזהר

(א) (יחזקאל לו ט) לעיל תולדות דף כ"ט צינן ה'. א רוחא חד. ב אודמנו. ג מיתיא. ד מוסף זמני דאתי (דאתא) רוחא. ה רוחי (אה"ל). ו דקיימא. ז מיתיא. ח לן. ט מדי רוחין. י מיתיא; מוסף מתייא מה כתיב יחיו מתין נבלתי יקומן על דא [כך] ההוא רוחא דזמין לנחמא בהו בצדיקיא; מתייא וע"ד ההוא רוחא דזמין לנחמא בהו בצדיקיא מה כתיב מארבע רוחות בואי הרוח רוחא דאתכלילת בארבע. יא האי. יב קמיה. יג קב"ה. יד בעלמא דין. טו ההיא אורייתא ואינון מלין. טז קיימן. יז מוסף קב"ה היא. יח ואתאמרת (אה"ל). יט מוסף דאתרבך בה. כ מוסף ואשתרל בה. דרך אמת א לקמן רל"ה ע"א.

המולם

מאמר

וי"ך ראובן ויהו בני יעקב שנים עשר מד' הרוחות שיתקיימו לעולם, ומשיב, בוא וראה, באותה שעה שהחיה הקב"ה המתים על ידי יחזקאל, אותו הרוח, אע"פ שהיה כלול מארבע רוחות, מלכתחילה לא ירד להחיותם שיתקיימו לעולם, אלא להראות שעתיד הקב"ה להחיות מתים באותו הדרך, ולהחיותם ברוח הנכלל באופן הזה, דהיינו מד' רוחות, ואע"פ שהעצמות חזרו בשעה ההיא למה שהיו, הקב"ה רצה רק להראות לכל העולם שהוא עתיד להחיות המתים, אשר עתיד הקב"ה להחיותם או בקיום שלם בעולם, כראוי. ואלו העוסקים בתורה בעולם הזה, התורה עומדת להם אז, ונעשית מליצה טובה לפני הקב"ה.

ריג) ר"ש אמר וכו': רש"א, כל אלו המלות שבתורה וכל התורה ההיא, דהיינו השכל שבה, שעסק בה האדם בעולם הזה, אלו

דף נ"ג אות קע"ב ע"ש) כמו שאתה אומר, ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלו הם לחיי עולם, משום שעסקו בחיי עולם, שהוא התורה.

ריא) ותא חזי כ" וכו': ובוא וראה, כל אלו שעסקו בתורה, הגוף שלהם יתקיים, והתורה תגן עליו. מהו הטעם, הוא משום שבאותה שעה, יעורר הקב"ה רוח אחד שכלול מארבעה רוחות שהם חו"ב תו"ם ואותו הרוח הכלול מארבעה רוחות מזדמן לכל אלו שעסקו בתורה להחיותם ברוח הזה, כדי שיתקיימו לעולם.

ריב) ואי תימא וכו': ואם תאמר, הרי כתוב במתים שהחיה יחזקאל, מארבע רוחות באי הרוח, למה לא נתקיימו, והרי כולם מתו ככתחילה ולא הועיל להם הרוח הזה הכלול (דפו"י דף קע"ה ע"ב *) דף קע"ו ע"א)

סד

וישלה

אינון יקומון בקיומא שלים לחיי עלמא פדקאמרן, ויגין פך א פי ישרים דרכי
יי וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם.

ריד) ר' תייא פתח א ואמר, א ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון
ב בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבן את הנשים הצבאות פתח אהל מועד.
וכי ס"ד, דכהני יי, ג דיצבדון עבידתא דא, והא מקדמת דנא אתמר, ופרישת
אורייתא ההוא חובא דלהון, דכתיב א פי נאצו האנשים את מנחת יי. וכתיב
א ומשפט הכהנים מאת העם כל איש זוכת זבח וגו', וכתוב א גם בטרם
יקטירון את החלב וכא נער הפהן ואמר לאיש הזוכת תנה לצלות לפהן וגו'.
ד וכתוב א ואמר לו פי עתה תתן ואם לא לקחתני בחזקה. ועל דא א ותהי
חטאת הנערים גדולה מאד וגו'. וכל דא לא הוּוּ נטלין, אלא מאינון חולקין,
דהוּוּ להוּ לכהני למיכל ומניה, ועל דהוּוּ קליל קרבנא בעינייהו אתענשו,
והקא א ואמר א את אשר ישכבון את הנשים הצבאות.

רטו) אלא, ח"ו דהוּוּ עבדו עבירה דא, יכ"ש באתרא קדישא ההוא,
דלא יקומון כל ישראל ויקטלון א להון. אלא, בגין דהוּוּ מעכבי לון לאעלא
למקדשא, ומחאן בידהון, דלא לאעלא למצלי צלותא, עד דקורבנא
אתעבידו, בגין דאינון לא מיייתין קרבנין למיטל חולקא מנייהו, ויגין פך
מעכבין לון. יי ויגין פך, אינון נשים הוּוּ בעאן מנייהו לאעלא א תמן, ועל
דא כתיב את אשר ישכבון את הנשים, דמעכבי לון פדקאמרן.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) לעיל דף ס"א צ"א. ב) שמואל א' ב' ג' שם. ד) שם. א) ל"ג ואמר. ב) בניו וגו'. ג) יעבוד. ד) ל"ג וכתוב.
ה) נטלי. ו) מנייהו (אה"ל). ז) מוסיף את אמר (אה"ל);
ח) מוסיף אלא ח"ו. ט) עבדו. י) וכ"ש. יא) לון;
אתאמר. יב) דקרבנין. יג) בגין דאינון נשין הוּוּ בעאן מנייהו לאעלא
תמן והוּוּ מעכבין לון על דא (אה"ל). יד) מוסיף תמן והוּוּ מעכבין לון.

מאמר

הסולם

ויך ראובן ויהו בני יעקב שנים עשר

בעיניהם נענשו, שמשמע שהיו צדיקים שמוקדקים
עמחם מאד, וכאן אומר, את אשר ישכבון
את הנשים הצובאות, שעשו עבירה חמורה כל
כך.

רטו) אלא ח"ו דהוּוּ וכ"ו: ומשיב, אלא
חס ושלום, שהיו עושים עבירה זו, ומכל
שכן במקום הקדוש ההוא, שלא יקומו
ישראל ויהרגו אותם. אלא משום שהיו
מעכבים את הנשים מלהכנס למקדש, והיו
מוחים בדיהן, שלא להכנס להתפלל תפלה
מטרם שהקרבנות נעשו, כי משום שהן לא
הביאו הקרבנות לקחת חלק מהם על כן
היו מעכבים אותן. ומשום זה שהנשים בקשו
להכנס שמה, אל המקדש, והם עכבו אותן, על
כן כתוב את אשר ישכבון את הנשים,
דהיינו שעכבו אותן מלהכנס לבית המקדש,
כמו שאמורנו.

כגוונא

אלו המלות ואותה התורה, עומדת תמיד
לפני הקב"ה, ואומרת לפניו, ומרימה קולות
ואינה שוקטת. ולעת ההיא, בתחיית המתים,
היא תשיח ותאמר, כפי שנתדבק בה האדם
ועסק בה בעולם הזה, ועל כן הם יקומו
בקיום שלם לחיי עולם, כמו שאמרנו, ומשום
זה, כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם
ופושעים יכשלו בם.

ריד) ר' חייא פתח וכ"ו: ר"ח פתח
ואמר, ועלי זקן וגו' אשר ישכבון את
הנשים וגו', ושואל הכי יעלה על דעתך על
כהני ה', שיעשו מעשה זה, והרי מקודם
לכן נאמר, והתורה פירשה החטא שלהם,
שכתוב, כי נאצו וגו' ואם לא לקחתי
בחזקה. ועל זה אומר הכתוב, ותהי חטאת
הנערים גדולה מאד. ומה גם שלא היו
לוקחים אלא מאותם החלקים שהיו להם,
לכהנים, לאכול מהם, ועל שהיה הקרבן קל

(דפו"י דף קע"ו ע"א)

סה

וישכח

רמז) כגונונא דא וישכב את בלעה, חס ושלום דאיהו שכב עמה, אלא בגין דעפב לה לשמשא באבוי שמושא דמצוה, ודא הוא בלבולא דערסא. ועבד לקביל שכינתא עבידתא דא, דבכל אתר דשמושא דמצוה אשתפח, שכינתא שריא על ההוא אתר, ואשתפח תמן, ומאן דגרים לעפכא שמושא דמצוה, גרים דיסתלק שכינתא מעלמא, ועל דא כתיב פי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה. ובגין דא כתיב וישכב את בלעה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר, פלהו הוו במנינא, ולא גרע מזכותא דלהון פלוס.

ריז) רבי אלעזר אמר, מ"ט בקדמיתא ישראל, ולכתר יעקב, דכתיב וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. אלא, פד אתא ראובן, ובלבל ההוא ערסא, אמר, ומה תריסר שבטין הוו ליה לאבא לקיימא בעלמא, ולא יתיר, והשתא בעי לאולדא בנין, ודילמא אנן פגימין, דאיהו בעי לאולדא אתרנין כמלקדמין. מיד בלבל ההוא ערסא, ואתעפכ ההוא שמושא, כאילו עבד קלנא לגבי שכינתא, דשריא על ההוא ערסא. ועל דא כתיב, וישמע ישראל, דהא בשמא דא, אסתלק גו תריסר דאתפסיין, דאינון תריסר נהרי אפרסמונא דכיא.

ריח) ויהיו בני יעקב שנים עשר, ואלין תריסר שבטין, דשכינתא אתתקנת בהו, ומאן אינון, אלין דאורייתא אהדרת, וועביד לון חושבנא

חלופי גרסאות

א לקבל. ב עבירה (אה"ל). ג בלחה וגו' ויהיו. ד מוסיף בני יעקב. ה מוסיף ולבחר ויהיו. ו דלמא. ז מוסיף אלין אינון; אינון (אה"ל). ח ועבדת (אה"ל). ט חשבנא.

מסורת הזהר

א) בראשית ל"ה. ב) (שם מ"ט) ח"א ו'לו. ג) (שם ל"ה) ח"א קעה: רכב:

וי"ך ראובן ויהיו בני יעקב שנים עשר

הסולם

מאמר

אנחנו, שהוא רוצה להוליד אחרים במקומנו כבתחילה. מיד בלבול המטה, ונעכב אותו השמוש, ונחשב, כאלו עשה בזיון כלפי השכינה, ששרתה על אותה המטה. ועל כן כתוב וישמע ישראל, כי בשם הזה נתעלה תוך י"ב מדרגות שנתכסו, שהן י"ב נהרות אפרסמון טהור. פי' ששם ישראל הוא למעלה מחזה דו"א ששם ד' ספירות חו"ב תו"מ שבכל אחת ג' קוין שה"ס י"ב נהרי אפרסמון טהור. והם נתכסו, כי מחזה ולמעלה ה"ס חסדים מכוסים. ויעקב היה רוצה להוליד עוד י"ב בנים מבחי" י"ב שבשם ישראל, שהם חסדים מכוסים. ונמצא ראובן שבלבל יצועי אביו, פגם בבחינת י"ב שבשם ישראל, ולא כלום ביי"ב דיעקב שכבר היו ונשלמו, וע"כ כתוב וישמע ישראל אבל בני יעקב היו י"ב שלמים.

ריח) ויהיו בני יעקב וגו': אלו הם י"ב השבטים שהשכינה נתקנה בהם, ומי הם, הם אלו שהתורה חזרה ועשתה להם חשבון

(דפו"י דף קע"ו ע"א)

וישלה

כו

במלקדמין, בלהו קדישין, בלהו אתחזיין לגבי שכנינתא, א לאסתכלא ב בקדושה דמאריהון, דאילו עבד ההוא עובדא, לא ייתי ראובן ד במנינא.

ריט) ועם כל דא אתענש, דאתנטיל בכורתיה מניה, ואתיהיב ליוסף, כד"א א ובני ראובן בכור ישראל פי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו ליוסף. ת"ח יא להוא שמה די אלקא מכרן מן עלמא ועד עלמא ט די י כל מעבדוהי קשוט וארתתיה דין, וכל מה דאיהו עביד, כלא איהו בחכמתא עלאה.

רכ) ת"ח, כמה גרים עובדא דבר נש, דהא כל יא מאי דאיהו עביד, כלא אתרשים וקיימא קמי יב דקב"ה, דהא יעקב בשעתא דעאל יג לגבה יד דלאה, כל ההוא ליליא, רעותיה ולביה הנה ברחל, דתשיב דרחל איהי, ומההוא שמושא טו וטפה קדמאה ומההוא רעותא, אתעפרת לאה, ואוקמוה, דהא אלמלא דיעקב לא ידע, לא יסתליק ראובן בחושבנא. ועל דא לא יא אסתלק בשמא ידעא, אלא שמה סתם ראובן.

רכא) ועם כל דא, אהדר עובדא לאתריה, י כמה דההוא רעותא קדמאה יי אתעבידת ברחל, ההוא רעותא אתהדרת בה, יי דהא כ בכורתיה כא אהדרת ליוסף בוכרא יב דרחל, אטר דרעותא הות ברחל, וכלא סליק באתריה, בגין דכל עובדוי דקודשא בריך הוא בלהו קשוט וזכו.

חלופי גרמאות

ממורת הזהר

(א) (ר"ה א' ה') ח"א קנה: רנה, ב) (רניאל ב') ח"א א לאסתלקא, ב בקדושא; מוסיף בקדושא עלאה, ג עיל. ד בחושבנא. ה לבני יוסף. ו ליהוי ז שמא דקב"ה. ח מעלמא וליג מן, ט ל"ג די, י דכל וליג די, יא מה; מאן, יב קב"ה, יג לגבי יד לאה, טו ומההוא טפה; וטפא, טז אסתליק, יז היינו (אה"ל). יח דאתעבידת (אה"ל). יט דההיא (אה"ל). כ בכירותא, כא אתהדרת, כב מוסיף דרחל אטר דרחל.

הסולם

מאמר

וישך ראובן ויהיו בני יעקב שנים עשר הלילה רצונו ולבו היו ברחל, כי חשב שהיא רחל, ומשמוש הזה, מטפה ראשונה ומאותו הרצון נתעברה לאה. ובארוהו, אלו לא היה כך, ויעקב היה יודע שהיא לאה והיה מחשב ברחל, לא היה עולה ראובן בחשבון השבטים, כי היה ח"ו בן תמורה. אלא בשוגג היה, ועל כן לא נתעלה בשם ידוע, אלא שמו סתם ראובן, פירוש, שהוא נוטריקון ראובן-בתם, בלי שם.

רכא) ועם כל דא וכו': ועם כל זה חזר המעשה למקומו, שכמו שהרצון הראשון נפעל ברחל, הרצון הזה חזר אליה, כי בכורתו חזרה ליוסף בכור רחל, למקום שהרצון היה שם, שהיא רחל. והכל בא למקומו כי כל מעשיו של הקב"ה, כולם אמת וצדק.

רבי

חשבון כבתחילה, כמקודם חטאו של ראובן, כולם קדושים כולם ראויים אל השכינה להסתכל בקדושת רבונם. כי אלו עשה ראובן אותו מעשה לא היה בא במספר השבטים.

ריט) ועם כל דא אתענש וכו': ועם כל זה נענש ראובן, שנלקחה ממנו הבכורה וניתנה ליוסף. כמו שאתה אומר, ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור וגו'. בוא וראה יהי שמו של האלקים מבורך מן העולם ועד העולם, שכל פעולותיו אמת. ודרכיו דין, וכל מה שהוא עושה הכל הוא בחכמה העליונה.

רכ) ת"ח כמה גרים וכו': בוא וראה, כמה גורם מעשה בני אדם, כי כל מה שהאדם עושה, הכל נרשם ועומד לפני הקב"ה. כי יעקב, בשעה שבא אל לאה, כל אותו

(דפרי"ך דף קע"ו ע"ב)

כז

וישליח

רכב) רבי חזקיה אשכחיה יומא חד לרבי יוסי, דהנה ^א מסטמיט ^ב ספסינא גו קטרי דנורא, והנה סליק קטורא דתננא לעילא. א"ל, אלו קטורא דתננא דקרנבנא, דהנה ^ב סליק על גבי מדבחא, והנה סליק תדיר כי האי גוונא, לא שריא רוגזא בעלמא, וישראל לא אתגלי מעל ארעא.

רכג) פתח ר' יוסי ואמר, ^א מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מפל אבקת רוכל. מי זאת עלה. ת"ח, בזמנא דהווי ישראל אזלי במדברא, שכינתא אזלא קמיהו, ואינהו הוו אזלי אבתרה, דכתיב ^א וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו'. וכגין כף כתיב, ^א כה אמר ה' וכרתי לך חסד נעוריקך אהבת ^ב כלולותיך לכתף אחרי במדבר וגו'.

רכד) ושכינתא הות אזלא, וכלהו ענני יקר בהדה. וכד הוה שכינתא נטלה, ^א הווי נטלין, כמה דכתיב ^א ובהעלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכד איהי סלקא, ההוא עננא סלקא עד לעילא, וכל בני עלמא חמאן, ושאלו ואמרי, מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן.

רכה) ההוא עננא דשכינתא אתחזיא עשן, מ"ט איהי עשן, בגין דנורא דאדליק אברהם ויצחק בריה, הוה אחיד בה, ולא אעדי מינה, וכד ^א אתאחדת ההוא ^ב נורא בגויה, הוה סליק ^ג תננא.

חלופי גרסאות

א מסתמיט; מסמט (אה"ל). ב סופינא; ספסינא (אה"ל); ספפונא (אה"ל). ג מוסיף לעילא לעילא. ד דהווי. ה סליק. ו דהווי. ז ליג ישראל. ח כלולותיך וגו'. ט מוסיף כלהו הווי. י ליצחק (אה"ל). יא אתאחדת; אתאחד (אה"ל). יב נהור; נהורא. יג עננא.

מסורת הזהר

א) לעיל בהקדמו דף קל"ו צ"א. ב) (שמות י"ג) ח"א עו. ח"ב מו. נא. ונו: ח"ג קסו. קצא: רפג: רצה: ת"ז ת"ע קלא. ג) וירא קט"ז צ"א. ד) שמות מ'.

דרך אמת אן שהיה נשמט ויוצא מהקדרה שהיה מבשל בו אצל האש ויצא השומן בגחלי רתמים וע"י זה עלה העשן למעלה ור"ל שהזכיר בקיטור העשן הזה ענין הקיטור עשן של הקרבת הקטרת אשר על ידו מתקשרים עליהם ותחתונים כאחד.

מי זאת עלה מן המדבר

אחרי במדבר וגו'. הרי שהשכינה הלכה לפנייהם והם הלכו אחריה. שזה רומז שהיו מקבלים מאחוריים שלה כמ"ש להלן בסמוך.

רכד) ושכינתא הות אזלא וכו': והשכינה היתה הולכת וכל ענני כבוד עמה. וכשהשכינה נסעה היו נוסעים ישראל, כמו שכתוב, ובהעלות הענן מעל האהל וגו', וכשהיא עלתה, עלה הענן עד למעלה, וכל בני העולם רואים, ושואלים ואומרים, מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן.

רכה) ההוא עננא דשכינתא וכו': הענן ההוא שהשכינה נראתה בו, היה עשן. מה הטעם שהיה עשן, הוא, משום שהאש שהדליק אברהם ויצחק בנו, היתה אוחות בה ולא הרפתה ממנה. וכשהאש ההיא היתה נאחות בה היתה מעלה עשן.

פירוש

הסולם

מאמר

רכב) רבי חזקיה אשכחיה וכו': רבי חזקיה פגש פעם את ר' יוסי, וראה שהיתה נשמטת ויוצאת חתיכת בשר מן הסיר שלו לתוך להב האש, ותמרות העשן היו מתאבכות ועולות למעלה, מטפסוף השומן אמר לו, אלו תמרות העשן מן הקרבן, שהיו עולות על המזבח, היו עולות תמיד כעשן הזה, לא היה רוגז על העולם, וישראל לא היו גולים מארצם.

רכג) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר"י ואמר, מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן וגו'. **מי זאת עלה,** מה פירושו, ואומר, בוא וראה, בזמן שישראל היו הולכים במדבר, השכינה היתה הולכת לפנייהם, והם היו הולכים אחריה, שכתוב ו' הולך לפנייהם וגו'. ומשום זה כתוב **כה** אמר וגו' לכתך

(דפו"י דף קט"ז ע"ב)

סח

וישליח

רכו) ועם כל דא, מקטרת מר ולבונה, מאי מקטרת, מתקטרא בתרין סטרין אחרנין, עננא דאברהם לימינא, עננא דיצחק לשמאלא, מכל אבקת רוכל, דא יעקב.

רכז) דבר אחר, «מכל אבקת רוכל דא יוסף הצדיק, בגין דארונא דיוסף, תהו אזיל לגביה, אמאי רוכל, בגין דתהו רכיל לאחוי לגביה דאבוי. דבר אחר אמאי רוכל, אלא מה תנוני דא, «קטירי דקוסטרי, ואבקי דפולמי, פלהו בידיה, הכי נמי יוסף, איהו קיומא דאורייתא, בגין דאיהו קיים לה, בגין דכל פקודי אורייתא, מתקשרין בנטירו דברית וקדישא.

רכח) ועל דא, שכניתא מתקטרא, דאברהם יצחק ויעקב ויוסף, פחדא אינון, ודיקנא תדא להו, תדא הוא דכתיב, «אלה תולדות יעקב יוסף. ובגין פך, מכל אבקת רוכל, בגין דמאתר דנהרא דנגיד ונפיק, אשתקייא כלא, ונהירו כל אנפין.

מסורת הזהר

(א) ב"א קל"ז צ"א.

חלופי גרסאות

א ל"ג מכל אבקת רוכל. ב מוסיף הצדיק דהוה רכיל. ג ל"ג בגין. ד דקוסרי (אה"ל). ה דעלמא. ו מוסיף קיימא קדישא. ז באבחן ויוסף. ח נהורא.

דרך אמת א קשרים של עשבים ואבק ממיני רפואות שבעולם הכל בידו.

מאמר

הסולם

מי זאת עולה מן המדבר

פירוש. כשקו השמאל דבינה מאיר בלי ימין. אז הארתו כאש אוכלת. וכשהשכינה בסוד בנין אתורים היא עולה ומלבשת את קו שמאל דבינה. ואז היא נדלקת באש הזה. וז"ש דנורא דאדלוק אברהם ויצחק בריה הוה אחיד בה, כי יצחק ה"ס קו שמאל דבינה, שאברהם המשיך אותו, ומטרם שנכלל בימין היה כאש אוכלת, והשכינה נדלקה באש הזה בזמן היותה בבנין אתורים. ובעת תקון השכינה שהיא מקבלת מוחין השלמים דפנים בפנים, כשמשפעת הארת החכמה, היא משפעת בכלים הללו, שהם כאש אוכלת, שקבלה מקו שמאל דבינה בעת היותה במוחין דאתורים (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף יב ד"ה ואלמלי ע"ש). וז"ש ויא

רכז) דבר אחר מכאן וכו': פירוש אחר. אבקת רוכל זה יוסף הצדיק. משום שארונו של יוסף, שהוא יסוד היה הולך אצלו. ולמה נקרא רוכל, משום שאמר רבינו, על אחיו לפני אביו.

דבר אחר אמאי רוכל וכו': פירוש אחר למה נקרא רוכל. אלא כמו התנוני הזה שמצורות עצי בשמים עד אבקות עלים מריחים, הכל בידו, כן יוסף הוא הקיום של התורה, כי הוא קיים אותה, משום שכל מצוות התורה מקושרות בשמירת ברית הקודש ויוסף שמר את ברית הקודש.

קטירי, פירושו צרורות. קוסטרי, פירושו עצי בשמים הנקראים קשט בסמיני הקטרת. וכן נקראים בשרתא (ברכות מג). פולמי, הוא כמו פילון (שבת סב): שפירושו עלים מריחים.

רכת) ועל דא וכו': ועל זה מתקשרת באברהם, ביצחק, ביעקב וביוסף שהם כאחד וצורה אחת להם, וזהו שכתוב אלה תולדות יעקב יוסף. ומשום זה כתוב מכל אבקת רוכל, כי מן המקום שהנהר

שקו השמאל דבינה מאיר בלי ימין. אז הארתו כאש אוכלת. וכשהשכינה בסוד בנין אתורים היא עולה ומלבשת את קו שמאל דבינה. ואז היא נדלקת באש הזה. וז"ש דנורא דאדלוק אברהם ויצחק בריה הוה אחיד בה, כי יצחק ה"ס קו שמאל דבינה, שאברהם המשיך אותו, ומטרם שנכלל בימין היה כאש אוכלת, והשכינה נדלקה באש הזה בזמן היותה בבנין אתורים. ובעת תקון השכינה שהיא מקבלת מוחין השלמים דפנים בפנים, כשמשפעת הארת החכמה, היא משפעת בכלים הללו, שהם כאש אוכלת, שקבלה מקו שמאל דבינה בעת היותה במוחין דאתורים (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף יב ד"ה ואלמלי ע"ש). וז"ש ויא **אעדי מינה, שאש זו אינה סרה מהנוקבא גם בהיותה במוחין דפנים. דהיינו שהיא משפיעה על ידם הארת החכמה, וז"ש וכד אתאחדת ההוא נורא בגווה דהיינו בעת שהיא משפעת הארת חכמה, הוה פליק תננא, כי מעוררת או כלים דאתורים שהם כאש אוכלת ומעלים עשן.**

רכו) ועם כל דא וכו': ועם כל זה, מקטרת מר ולבונה מהו מקטרת, היינו שהיא מתקשרת בב' הצדדים האחרים הממותקים ונכללים זה בזה, שהם ענן של אברהם שהוא לימין, וענן דיצחק שהוא לשמאל. **מכאן** (דפו"י דף קע"ז ע"ב)

סמ

וישלה

רכט) ות"ח, פד הוו ישראל בארעא, ויהו מקריבין קרבנין, פלהו הוו
מתקרבין לגבי קב"ה פדקא זאות, וכד קרבנא אתעביד, ותננא סליק
בארח מישר, פדין הוו ידעי, דתננא דמדפחא אדליק * בוצינא, דאתחזא
ילאדלקא, וכל אנפין נהירין * ובוצינין דלקין.

רל) ומיומא, דאתקריב בי מקדשא, לית לך יומא ויומא, דלית ביה
זעימו ורוגזא, פד"א * ואל זועם בכל יום, ואתפרש יתונה מעילא ומפתא,
וישראל * אגלין בגלותא, ואינון ברשו * דטעונון אחרנין, וכדין אתקיים קרא
דכתיב, * ועבדת שם אלהים אחרים.

רלא) וכל דא למה, בגין דכתיב, * תחת אשר לא עבדת את * אלהיך
בשמה וקטוב לכב מרוב כל, מאי מרוב כל, הקא מרוב כל, והתם בחסר כל.

רלב) עד דיתער קב"ה ויפרוק לון מביני עממיא, כמא דאת אמר, * ושב
אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מפל * העמים אשר הפיצך * אלהיך
שמה. וכתיב * אם יהיה נדחך בקצה * השמים משם יקבצך וגו'.

רלג) * ואלה תולדות עשו הוא אדום. תא תזי, בחיי יצחק, לא אתמנון

חלופי גרסאות

א מקריבין ב מתדבקין ג לגביה ד קב"ה ה סלקא.
ו לאתדלקא ז ובוסינין ח מיומא ט דאתחרב י חרוה.
יא אזלי יב ליג דטעונון טעונון (אח"ל). יג העמים וגו'.
יד השמים וגו'.

מסורת הזהר

א) לך קי"ד צ"ג. ב) (דברים כ"ח) ח"ב קכג: ג) (שם)
ח"א קטז. ד) לעיל וירא קי"ד צ"ב. ה) (דברים ל') ח"א
ט. יז. ח"ב קפח: ו) (בראשית ל"ו) ח"ג רלד.

דרך אמת א] נורות דולקים הוא רומז אל הארת השפע בעולם.

הסולם

מי זאת עולה מן המדבר

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה
וכטוב לכב מרוב כל. ושואל, מהו מרוב
כ"ל ומשיב, כאן מרוב כל, ושם בחסר כל.
פירוש, היסוד נקרא כ"ל בסו"ה כי כ"ל
בשמים ובארץ. וכשישראל היו בארץ היה
היסוד מאיר להם. וז"ש הכא, דהיינו בארץ,
נאמר מרוב כ"ל, כי היסוד, ה"ס נהרא דנגיד
ונפיק אשתקיא כלא ונהירו כל אנפין (כנ"ל
באות רכ"ח) והתם דהיינו בתוך לארץ,
בגלות, נאמר בחסר כ"ל, שאין היסוד מאיר
שם, וע"כ ועבדת את אויביך וגו'. שנאמר,
ועבדת את אויביך אשר ישלחנו ה' בך
ברעב ובצמא ובעירום ובחסר כל.

רלב) עד דיתער וכו': עד שיתעורר
הקב"ה ויגאל אותנו מבין העמים. כמש"א,
ושב ה' אלקיך את שבותך וגו' וכתוב אם
יהיה נדחך וגו'.

מאמר ואלה תולדות עשו

רלג) ואלה תולדות עשו וגו': בוא
וראה, בחיי יצחק לא נמנו בניו של עשו
כמו

מאמר

שהנהר נמשך ויוצא, דהיינו יסוד שהוא יוסף,
מושקים כולם, ופני הכל מאירים.
רכט) ות"ח כד הוו וכו': ובוא וראה,
כשישראל היו בארץ, והיו מקריבים קרבנות,
היו נקריבים כולם להקב"ה כראוי, וכשהקרבן
נעשה והעשן עלה בדרך ישר, או היו
יודעים שעשן המזבח הדליק הנר הראוי
להדליק, ופני הכל מאירים והנורות דולקים.
נרות, פירוש, הספירות של הנוקבא,
שה"ס מאורי האש (כמ"ש לעיל בראשית
א' אות קכ"ח, וע"ש בסולם. ולעיל בראשית
ב' דף קנ"ה אות רס"ג).

רלא) וב"ל דא למה וכו': ושואל, וכל
זה למה הגיע לישראל. ומשיב, משום שכתוב,
(דפו"י דף קע"ז ע"ב *) דף קע"ז ע"א)

ע

וישלה

בנוי דעשו, כמה דאתמנון בנוי דיעקב, דהא עד לא מית יצחק אתמנון, אכל בעשו מה פתיב, ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בנוי, «בתריה מה פתיב ואלה תולדות עשו הוא אדום. מאי טעמא, בגין דהא בתולקיה ובאחסנתיה ועדביה, לאו איהו, אלא יעקב ובנוי. ובגין כה, יעקב ובנוי, אינון תולקיה דקב"ה, ועאלין בחושבנא. אכל עשו, דלאו איהו בתולקא דבסטר דמהימנותא, עביד חושבניה, לכתר דמית יצחק, ואתפרש תולקיה דאתר אחרא.

רלד) ת"ח, לכתר דמית יצחק, ועשו אתפרש דלסטריה, מה פתיב ויקח עשו את נשיו וגו', מפני יעקב אחיו, דשבק ליה וליעקב, קרן וריות, שעבודא דמצרים וארעא, וזבין ליה תולקיה מן מערתא דכפלתא, ואול ליה מן ארעא, ומן מהימנותא, ומחולקיה, דאול ליה מכלא.

רלה) תא חזי, כמה הוה תולקיה דיעקב טבא בכלא, בגין דלא אשתאר עשו בהדיה, ואתפרש מגיה, ואול ליה לתולקיה ולעדביה, ואשתאר יעקב אחיד באחסנת אבוי, ובאחסנת אבתי, ועל דא וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, מאי מפני יעקב אחיו. דלא בעא תולקיה, ואחסנתיה ועדכא דמהימנותא דליה. ופאה תולקיה דיעקב, עליה פתיב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

רלז) ואלה המלכים אשר ימלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח «ואמר, הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. ת"ח, פד עבד קב"ה עלמא, ופלג ארעא, לשבעה תחומי, פליגין לקביל

חלופי גרסאות

א מה כתיב בתריה. ב מוסיף בחולקא חזי; בחולקא דא (אה"ל). ג בסטרא; דבסטרא. ד לאתריה. ה מוסיף וילך אל ארץ מפני. ו ליג ליעקב. ז תולקא. ח ועדביה. ט עמו וגו'. י מלכו וגו'. יא ליג ואמר. יב פליג (אה"ל).

מסורת הזהר

א) ב"א קצ"ד צ"ה. ב) (בראשית ל"ז) ח"א רכנ: ח"ב קח: קיא. ח"ג קכח. קלה. קמב. רצב. ג) (עובדיה א') ח"א קעז: ח"ב ה. ח"ג נו. קפה.

ואלה תולדות עשו

מן הארץ ומן האמונה, ומחלקו, שהלך לו ונסתלק מכל.

רלה) ת"ח כמה הוה וכו': בוא וראה, כמה היה חלקו של יעקב טוב בכל, אשר עשו לא נשאר עמו, ונפרד ממנו והלך לו לחלקו וגורלו, ונשאר יעקב אחוז בנחלת אביו ונחלת אבותיו. ועל כן כתוב, וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. ושואל, מהו שכתוב מפני יעקב אחיו. ומשיב, שלא רצה חלקו ונחלתו וגורל האמונה של יעקב. אשרי חלקו של יעקב, עליו כתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מאמר ואלה המלכים

רלז) ואלה המלכים אשר מלכו וגו': רבי ייסא פתח ואמר, הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. בוא וראה, כשעשה הקב"ה

מאמר

כמו שנמנו בניו של יעקב, שנמנו מטרים מיתת יצחק, אבל בעשו מה כתוב, ויגוע יצחק וגו', אחריו מה כתוב, ואלה תולדות עשו הוא אדום. ולא נמנו בחיי יצחק, מה הטעם, הוא משום שבחלקו ונחלתו וגורלו של יצחק אינם אלא יעקב ובניו. ומשום זה יעקב ובניו שהם חלקו של הקב"ה, נכנסו בחשבון, אבל עשו שהוא אינו בחלקו של צד האמונה, עשה הכתוב חשבונו לאחר שמת יצחק, שאז נפרד חלקו מקדושה למקום אחר.

רלד) ת"ח לבתר וכו': בוא וראה, אחר שמת יצחק, ועשו נפרד אל הצד שלו, מה כתוב, ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. כי הניח ליעקב את הקרן ואת הריות, הניח לו את שעבוד מצרים שהוא הקרו, וגם את הרווח משעבוד מצרים שהוא ירושת הארץ, ומכר לו חלקו שבמערות המכפלה, והלך לו (דפו"י דף קע"ז ע"א)

עא

וישלה

שבְעִין רַבְרְבִין מְמַנְן, וְקב"ה פְּלִיג לִזְנוּן לְשַׁבְעִין עֲמִין, כָּל חַד וְחַד כְּדָקָא חַזִּי לֵיהּ, כְּד"א ר' בְּהַנְחֵל עֲלִיזָן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוּ בְּנֵי אָדָם יָצַב גְּבוּלוֹת עַמִּים.
 רל"ז) וּמְכַלְהוּ רַבְרְבִין מְמַנְן, דְּאִתְמַסְרֵוּ לְשַׁאֲר עֲמִין, לָא אִית בְּהוּ בְּזוּי קַמְיָה, כְּמִמְנָא דְעֵשׂוּ. מ"ט, בְּגִין דְּסִטְרָא דְעֵשׂוּ, סִטְרָא מְסַאָבָא אִיהוּ, וְסִטְרָא דְמְסַאָבָא אִיהוּ קְלָנָא קַמְיָה קב"ה, ר' ד' מְאִינוּן דְּרַגִּין זְעִירִין, דְּכַתֵּר רִיחִיא, סְרִיקְתָּא דְקוֹסְטְרִי סוּמְקִי קָא אִתְיָא, וְעַל דָּא, הֵנָּה קִטְן נְתִיתִךְ בְּגוֹיִם בְּזוּי אַתְהָ מְאֹד. דְּכִתִּיב עַל גְּחוּנְךָ תִּלְךָ וְעֵפֶר וְתֹאכֵל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מְאֹד: כְּד"א ר' אַרְוֵר אַתְהָ מְכַל הִבְהֵמָה וּמְכַל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (דברים ל"ב) ח"א קצה, ח"ב ה, צה, ח"ג שה. א אדם וגו'. ב ל"ג ממנן; ממנין, ג לקמיה; ג מטיף קמיה
 (ב) פרשת נח דף ק"ו צ"ב. דקב"ה. ד ומאינון, ה וכתוב, ו תאכל וגו'.

דרך אמת אן מאותן מדרגות השפלים שאחר הרחים ששם ממונים פחותים שוטרי הדין הנרמז בתוקף האדמימות משם אחיותם ומלת סריקתא הוא תרגומו של אנשים רקים גוברין סריקין ומלת קוסטרי פי של סוטר והוא מענין קוסטיר כמ"ש לעיל בכמה מקומות.

ואלה המלכים

הסולם

מאמר

נודע שהמדרגות הנמשכות מקו שמאל, בשעה שמאיר ממעלה למטה, הן בריקנות מכל אור, משום שהנוקבא נבחתת אז לימא דקאפו. (כנ"ל ב"א דף רמ"ז אות ש"ב ע"ש בסולם). ואלו ב' החסרונות נמצאים בשרו של עשו. וז"ש **מאינון דרגין זעירין דבתר ריחיא**, ששרו של עשו בא מהבחינות הקטנות הנוהגות במדרגות שלאחר הריחים, מפאת הדין הקשה שנמצא שם כנ"ל, וע"כ הוא קטן. ועוד מן סריקתא דקוסטרי סומקי קא **אתיא**, כי הוא בא מקו שמאל, בעת שמאיר ממעלה למטה, והוא חכמה בלי חסדים. שאז כל המדרגות הנמשכות משם הן בריקנות, וז"ש **וע"א דא הנה קטן נתתיך וגו'**, שבי דברים אומר הכתוב עליו, (א) **הנה קטן נתתיך בגוים**, והוא להיותו נמשך **מדרגין זעירין דבתר ריחיא**. (ב) **בזוי אתה מאד**, והוא להיותו נמשך מקו שמאל, והוא בבחינת סריקתא דקוסטרי סומקי, שקו השמאל נמשך מבינה, שנבחתת לגוון ארום כנודע, ולהיותו בריקנות נבחן לבווי. והוא ג"כ בחינת הנחש הקדמוני, שנאמר עליו, על גחונך תלך ועפר תאכל וגו'. כי להיותו מאחר הריחים נקצצו לו הרגלים מכה הדין הקשה אשר שם, ונתקלל על גחונך תלך. ולהיותו משמאל הוא בריקנות, ונתקלל ועפר תאכל כל ימי חיידך. ואמרו, **מאד**, אצל עשו, שנאמר, בזוי אתה מאד, הוא ג"כ בדומה לנחש שנתקלל, ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה.

הקב"ה את העולם, וחלק את הארץ לשבעה גבולות, מחולקים כנגד שבעים השרים הממונים על אומות העולם, שה"ס חזונויות, וה"ס חג"ת נה"ס שכל אחת כלולה מעשר, והם ע'. והקב"ה חלק אותם ע' ממונים לשבעים אומות, כל אחד ואחד כראוי לו, כמ"ש בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל.
 רל"ז) **ומכלהו רברבן וכו'**: ומכל השרים הממונים שנמסרו לכל האומות אין בזוי לפני הקב"ה, כממונה של עשו. מהו הטעם, משום שהצד של עשו הוא צד הטומאה, וצד הטומאה הוא בזיון לפני הקב"ה, ומאלו המדרגות הקטנות שלאחר הריחים, ומן הריקנות שבמדרות האדומות, בא שרו של עשו, ועל כן הנה קטן נתתיך וגו'. שכתוב, על גחונך תלך וגו'. **מאד**, כמ"ש ארור אתה מכל הבהמה וגו'.

פירושו. **ריחים ורכב**, ה"ס נצה והוד המכונים שחקים שטוחנות מן לצדיקים. שנצה מכונה רכב, והוד ריחים. ומכונים כן, משום שיש בהוד בחינת הדין הקשה, שמשם נתקן המסך דמנעולא, וע"כ הכל נטחן עליו, ומשם הצדיקים מעלים מין. (כמ"ש בתע"ש בשיעור י"ג דף א' ל"ה ד"ה תרין ע"ש). ונודע שהדין אינו פועל למעלה ממקום מציאותו, אלא רק למטה ממקום מציאותו. ולפיכך המדרגות שהם אחר הריחים, שה"ס הוד דו"א, נפעלות מן הדין הקשה שבריחים, ואינן יכולות לקבל גדלות, והן בקטנות. גם

ודע

(דפו"י דף קע"ז ע"א)

עב

וישלה

רלח) ת"ח, בדרגין תפאין, אית דרגין על דרגין, בלהו משניין דא מן דא, ובלהו ^א דרגין, קפטירין אלין, וקשירין אלין באלין, ומלכו אתפרש דא מן דא, ומלכו אתקשר במלכו. דא עייל, ודא סליק, אחיזין בקשרא תדא. רלמ) ההוא קשרא, משחתא תדא ליה, ^א ותלת קשרין ^ב לתתא משחתא. בכל קשרא וקשרא, חד ^ג עטרא, ובכל עטרא ועטרא, חד ^ד קפסורא. רמו) ואתמנא בעטורא דלעילא, ואתמנא ונחית לתתא, עד דאתקשרו ביה ככביא ומזלי, ^ד כל חד וחד אתפרש ביה, חד ^ה ככבא, וחד מזלא, וכל ככביא זמינין אינון, באינון דרגין דלעילא. ועל דא, כל דרגא ודרגא, אתעטר באתרין ידיען פדקא חוי.

חלופי גרמאות

א מוסיף ותלת תלת. ב לההוא. ג עטרה. ד וכל. דרך אמת. א מדרגות דבוקות יחד והוא מענין קיטוף ודיבוק. ב שלטון אחד והוא מענין קפטירי דעלמא שפוי שלטוני עולם.

מאמר

הסולם

ואלה המלכים

ודע, שקוטב כל המאמר הזה, הוא לבאר הטעם, למה מלכו מלכי ארום לפני מלך מלך לבני ישראל. וזה נודע, שהקטן נתתקן תחילה ואחר כך הגדול, ולפי"ז היה צריך שיעקב יתתקן תחילה ואחר כך עשו, ולא להיפך, כי הכתוב אומר ויקרא את עשו בנו הגדול. ויעקב הוא הקטן. וזהו שהזהר בא לבאר לפנינו, שמבחינת השורשים של יעקב ועשו, נבחן עשו לקטן ויעקב גדול ממנו. וע"כ מביא הכתוב הנה קטן נתתיך בגוים, וכמו שיתבאר עוד לפנינו.

רמ) ואתמנא בעטורא דלעילא וכו': ונתמנה כח השליטה ההיא. דהיינו המנועולא כנ"ל, בעיטור שלמעלה, דהיינו בג"ר המדרגה, ששם נקבע מקומו. כנ"ל בדבור הסמוך, וגם נתמנה לדרת למטה, לו"ק המדרגה. עד שנקשרו בו הכוכבים והמזלות. וכל אחד ואחד, דהיינו כל כח שליטה שיש בכל אחת מג' העטרות הנ"ל, יש בו ככב אחד ומזל אחד. וכל הככבים מתיחסים למדרגות שלמעלה, וכל המזלות למדרגות של מטה, ועל כן כל מדרגה ומדרגה מתעטרת במקומות ידועים כראוי לכל אחת.

ביאור הדברים. מזל, פירושו, קיבוץ ככבים המקושרים זה בזה, ומהלך אחד משותף לכולם. ככבים, מורה, שאינם מקושרים זה בזה, וכל אחד פונה לדרכו. ונתבאר לעיל בסמוך, סוד הקשר של הספירות, שהוא מטעם, שאין החכמה מאירה בלי חסדים שבימין, ואין החכמה מקבלת החסדים שבימין, זולת על ידי הכרעת הקו האמצעי, ונמצאים שלשתם צריכים זה לזה ומקושרים זה בזה. ולפי"ז כל סבת הקשר הוא, משום אור החכמה, שאינו יכול להאיר בלי חסדים, וע"כ נוהג זה רק בו"ק של כל מדרגה, ששם מאיר המפתחא, שה"ס עטרת יסוד, והי' יוצאת מאויר, ונתגלה שם אור החכמה, מה שאין כן בג"ר של כל מדרגה

רלח) ת"ח בדרגין תתאין וכו': בוא וראה, במדרגות התחתונות דהיינו המדרגות שמחוזה ולמטה דו"ן ששם החסדים מתגלים בחכמה. יש מדרגות על מדרגות, וכולן משונות זו מזו. וכל המדרגות הן פרודות, וגם מקושרות אלו באלו, באופן שהמלכיות מכל המדרגות נפרדות זו מזו, וגם מלכות מתקשרת במלכות. ומפרש הטעם, משום שהסדר הוא, זה נכנס זה עולה, ונמצאים מאוחדים בקשר אחד. פירוש, שאור החסדים נכנס ע"י מסך דחירק שבקו אמצעי. ואז אור החכמה שבשמאל עולה ומאיר ממטה למעלה, וע"כ מאוחדים כל שלשת הקוין בקשר אחד של הקו האמצעי. (כמ"ש בעיל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא ע"ש). כי לולא אור החסדים שבקו ימין לא האירה החכמה שבשמאל, ולולא הקו האמצעי לא היו מתלבשים הימין והשמאל זב"ז, ונמצאים שלשתם מקושרים זב"ז. וענין הפרודות שבהם יתבאר לפנינו.

רלט) ההוא קשרא וכו': הקשר ההוא דהיינו מסך דחירק יש לו קומה אחת, דהיינו קומת קו אמצעי, היוצאת על מסך דחירק, ושלשה קשרים יש באותה הקומה. כי קו אמצעי כולל (דפו"י דף קע"ז ע"א *) דף קע"ז ע"ב

עג

וישלאח

רמא וְכַד ^א מִתְפָּרֵשׁ דְּרִגְיָן, ^ב אֲשֶׁתְּפַח ^א קְטוּרָא ^ג דְּפּוֹסְתָקָא, עַד
דְּדַאֲתַקְשָׁרָא בְּסִטְרָא דְּאִתְחַזֵּי לֹן, ^ה וְסִטְרֵי יְדִירְגֵי מְסַבֵּי, דְּאִינוּן בְּסִטְרֵי
שְׂמָאלָא, פְּלִהוּ מִתְפָּרֵשׁ, לְכַמָּה אַרְחִין וְשִׁבְלִין, מְסִטְרֵי גְבוּרָן סוּמְקָן. וּבג"כ,
תְּלִין גְבוּרָן לְתַתָּא, לְאַלְף אֲלֵפִין, יִרְבּוּ ^ה רִבְכָן, וְעַל דָּא ^א הֵנָּה קִטְן נִתְתִּיד
בְּגוּיָם בְּזוּי אַתָּה מְאֹד, בְּדִקְאָמְרָן.

חלופי גרסאות

א מתפרשין. ב תשתכח; תשכח. ג דפוסקרא; דפוסקא; דפוסקא (אח"ל). ד דאתקשרו. ה וסטר; בסטרי (אח"ל). ו דריגין. ז ורבוא. ח רבון.

דרך אמת א קשר הגרעין של פרי העליון כי פוסתקא הוא פי של גרעיןן שבפרי כענין שכתוב בגיטין בפי מי שאחזו אי פוסתקא דנשדור ע"ש ורמו כאן אל השתלשלות נטיות האצילות כנודע.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ע"ז ג.

ואלה המלכים

המולים

מאמר

מדרגה, ששם שולט כח המנעולא, שה"ס המלכות דצמצום א', ואין הי' יוצאת מאויר שלהן (כנ"ל בהקדמת הזהר דף נ"ה ד"ה וטעם עש"ה) והחסדים מכוסים ונעלמים מחכמה, אם כן אין שום סבה לקו האמצעי שיצטרך לקשר הספירות זו בזו. ולפיכך הן נבחנו לפרודות. ומטעם זה הספירות שב"ק המדרגה, שהן מקושרות זו בזו, מכוננות מו"ל, שהככים שבו מקושרים זה בזה, כנ"ל. והספירות שבג"ר המדרגה, מכוננות כוכבים דהיינו שנפרדות זו מזו כמו כוכבים נפרדים. ווסו"ה ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה, (יחזקאל א') כי מחוברות למטה בו"ק, ופרודות מלמעלה בג"ר כמו שנתבאר. ותבין שאין הפירוש, שאין תיקון קוין בג"ר, כי אין משהו בו"ק שלא יהיה מקובל מג"ר, אלא המדובר הוא בענין השליטה בלבד, כלומר שאין שום שליטה לכח הקישור אשר שם, ודומה כמו שאינו. וע"כ נקראות ככבים. ומ"ש, שכח השליטה של המנעולא הוא בג"ר של המדרגה, היינו רק עיקר מציאותו, אבל הארתו מתפשט ויורד בו"ק של המדרגה. וזה אמרו, **ואתמנא בעטורא דלעילא** שכח השליטה של המנעולא נתמנה בג"ר המדרגה, והיינו עיקר מציאותו. **ואתמנא ונחית לתתא**, שמבחינת הארתו יורד ומאיר למטה בו"ק המדרגה. **עד דאתקשרו ביה ככביא ומזלי**, כי נכללו בו ג"ר המכונים ככבים, ווי"ק המכוננות מזלות, כנ"ל, אלא מציאותו הוא בככבים והארתו במזלות. **כ"ל חד וחד אתפרש ביה חד ככבא וחד מזלא**. כלומר שלא דוקא כח השליטה שבשמאל נוהג בו כוכב ומזל, אלא אפילו כח השליטה שבימין שכולו חסדים, מ"מ נוהג גם בו כוכב ומזל, שמבחינת כוכב אין בו התכללות חכמה, ומבחינת מזל יש בו התכללות

רמא וְכַד מִתְפָּרֵשׁ דְּרִגְיָן וְכוּ': וכשהמדרגות נפרדות, דהיינו בג"ר, נמצא בהן קשר המפסיק, דהיינו שליטת המנעולא, המפסקות הארת החכמה כנ"ל, עד שמתקשר במקום הראוי לו. דהיינו עד שהארתו יורד לו"ק. ובחינת מדרגת הטומאה, שהן בצד שמאל, כולם מתחלקות לכמה אורחות שהם בחינות מפתחא, ושבילים, שהם בחינות מנעולא. (כנ"ל ב"א דף רנ"א ד"ה נחית ע"ש) מבחינת הגבורות האדומות. הנמשכות מבינה שה"ס אדום. ומשום זה נבחנו הגבורות שלמטה לאלף אלפים ורבוא רבבות. ועל כן הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד, כמו שאמרנו.

פירוש. אע"פ שהצד השמאלי נמשך ממקום ו"ק, ששם מקום שליטת המפתחא, מ"מ גם הארת המנעולא מתפשטת שמה, וע"כ צד הטומאה הנמשך מצד שמאל, כלול בהכרח גם משליטת המנעולא, ולפיכך מגיעה לו משם הקטנות, כנ"ל בסמוך, בביאור הכתוב הנה קטן נתתיך בגוים ע"ש.

וז"ש **וכד מתפרשן דריגין אשתכח קטורא דפוסקתא**, שהיא שליטת המנעולא שבמקום ג"ר, המפסיק הארת החכמה, כנ"ל. **עד דאתקשרא בסטרא דאתחזי לון** דהיינו שהארתו

(דפו"י דף קע"ז ע"א)

עד

וישלה

רמב ת"ח, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, בארץ: בסטרא דדרגא דיליה, דאיהו דרגא דעשו, דכתיב עשו הוא אדום, וכלהו קאתו מסטרא דרוח מסאבא. לפני מלך מלך לבני ישראל, בגין דאינון דרגין דקיימין בפי תרעי לתתא קדמאי, ובג"כ אמר יעקב, יעבר נא אדני לפני עבדו, בגין דרגין דיליה, קדמאין אינון דלאעלא, ובגין כן, לפני מלך מלך לבני ישראל, דעד כען לא מטא זמנא דמלכו שמיא לשלטה, וולאתאחדא בכני ישראל, ובגין כן אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו.

רמג וכד שלימו אלין דרגין בקדמיתא, לבתר דאתער מלכו שמיא, לשלטה על תתאי. וכד שרא, שרא בזעירא דכל שבטין, דאיהו בנימין, כד"א שם בנימין צעיר רודם וגו'. וביה שארי לאתערא מלכותא, לבתר אתא מלכותא באתריה ואתקיים בהדיה, דלא תעדי לעלמין.

רמד רבי חייא פתח ויאמר, ועתה שמע יעקב עבדי וישאל בתרתי בו. כה אמר ה' עשך ויצרך מכתן יעזרך אל תירא עבדי יעקב וישרון בתרתי בו. תא תזי, כמה אכטח לון קב"ה לישראל בכמה יאתר,

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) לעיל דף ע"ב. (ב) לעיל דף ל"ח צ"א. (ג) תהלים
ס"ח. (ד) ישעיה מ"ד.
א מלכו וגו', ב ביה. ג דרגין. ד לאעלא. ה שמים.
ו ולאתחדא. ז שלטו (אה"ל). ח יתער. ט אבא. י ל"ג
ואמר. י"א מכתן וגו'. י"ב מוסף אתר בגין.

מאמר

הסולם

ואלה המלכים

שהארטו מתפשט גם לו"ק, אעפ"י ששם מקום שליטת המפתח, ולפיכך, ומטרי דרגי מסאבי שהם נמשכים מצד שמאל, שבי השליטות מנעולא ומפתחא מראים שם כחם כנ"ל, מתפרשן לכמה ארחין ושבילין, כי ממפתחא מתפשטים אורחין, וממנעולא מתפשטים שבילין, כנ"ל. ובג"כ תליין גבורן לתתא הנמשכים מצד שמאל, לאתף אלפיין ורבו רבבן. שהארט המפתחא, שיש בה הארת חכמה, תלוים בה אלתף אלפיין, כי אלפים הם בחכמה. והארט המנעולא המשמשת בג"ר ובחסדים מכוסים, תלוים בה רבבות. כי רבבות נמשכות מג"ר ומבחינת החסדים. ועל דא הנה קמן נתתיך בנוים, שמכח הארת המנעולא נמשכת הקטנות לעשו, כנ"ל. בזוי אתה מאד, שמכח הארת המפתחא הוא מקבל הארת השמאל ממעלה למטה, שמוה מגיע לו הריקנות ונעשה בזוי מאד (כנ"ל דף ע"א ד"ה וז"ש ע"ש).

רמב ת"ח ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום: בארץ, היינו בצד המדרגה שהיא מדרגת עשו, שכתוב עשו הוא אדום. וכל אלו המלכים באים מצד רוח הטומאה. לפני מלך מלך לבני ישראל, משום שאלו

מאמר יעקב ישראל וישרון

רמד רבי חייא וכו': ר"ח פתח ואמר, ועתה שמע יעקב עבדי וישאל בתרתי בו וגו' וישרון בתרתי בו. בוא וראה, כמה הבטיח הקב"ה לישראל בכמה מקומות שינחיל

(דפו"י דף קע"ז ע"ב)

עה

וישלה

«למזפי להו לעלמא דאתי, דהא לא אתרעי לחולקיה לכל עם ולישן, בר לישראל בבלתודוי. ובג"כ, יתב לון אורייתא דקשוט. למזפי בה, ולמנדע ארחוי דקב"ה, בגין דירתון ארעא קדישא. דכל מאן דזכי בהאי ארעא קדישא, אית ליה חולקא לעלמא דאתי, כד"א «ועמך כלם צדיקים לעולם יידשו ארץ. וקא אתמר.

רמז תלת דרגין הקא, בקדמיתא יעקב, ולבתר ישראל, ולבתר ישורון. ת"ת, יעקב הא אוקמוה. ישראל, אוף הכי נמי. ואע"ג דדרגין אינון דתד. **רמז** ישורון, אמאי אקרון ישראל בשמא דא. אלא, ישראל וישורון פלא תד, ישורון: כד"א «ישר על אנשים, בגין דנטיל שורה, להאי סטרא, ולהאי סטרא, ובגין אינון תרין שורין, אקרי ישורון, ודא הוא ישראל. **רמז** ישורון, על דנטיל רבו ותוקפא מלא. וישורון, על אינון חולקי תרין סטרין, תרין שורין, ופדקא אמן, וכלא תד.

חלופי גרסאות

א למיתו, ב בלתודוי. ג מוסף ארץ וגו'. ד כחד (אה"ל).
ה ל"ג ישראל, ו ישראל, ז כדקאמן.

מסורת הזהר

(א) ב"ב דף ש"א צ"א. (ב) איוב ל"ג.

יעקב ישראל וישורון

הסולם

מאמר

נקרא עם שין שמאלית, שהיא שורה על שלוקת גדלות ועז מכל. ישורון, נקרא על שם אלו החלקים, שהם שני צדדים צד ימין וצד שמאל, שהם ב' שורות כמו שאמרנו, והכל אחד.

ביאור הדברים, שורות פירוש, קוין. והשם ישורון שהוא לשון רבים מורה ב' שורות, וע"כ כולל בהכרח ב' הקוין העליונים, שהם חכמה ובינה, ושם ישראל, שהוא נוטריקון ישר א"ל, הוא ג"כ לשון שורה, כמו ישור על אנשים, והוא לשון יחיד, וע"כ מורה על קו אמצעי שהוא דעת, הכולל ב' קוין העליונים, שהם חו"ב.

ז"ש (באות רמ"ז). ישראל וישורון אינון חד, ששניהם בחינת ג"ר דז"א, דהיינו בחינת מחזה ולמעלה דז"א. ישורון, בגין דנטיל שורה להאי סטרא ולהאי סטרא, דהיינו ב' קוין העליונים ימין ושמאל וכנ"ל. וע"כ נקרא ישורון. והוא חכמה ובינה דז"א כנ"ל. ודא הוא ישראל וכן הוא השם ישראל מלשון שורה, שהוא נוטריקון ישר א"ל, והוא קו אמצעי דעת, שהוא ו"ק דראש ז"א, ישראל, נקרא עם שין שמאלית שפירוש, לשון שורה, על דנטיל רבו ותוקפא מלא להיותו כולל שניהם ע"כ נוטל רבו מקו ימין, ותוקפא מקו שמאל. ישורון נקרא על אינון חולקי תרין סטרין

שינחיל להם עולם הבא. כי לא רצה לקבל לחלקו שום עם ולשון רק את ישראל לבדם. ומשום זה נתן להם תורת אמת, לזכות על ידה ולדעת דרכיו של הקב"ה, כדי שינחלו את ארץ הקודש. כי כל מי שזכה בארץ הקודש הזאת, יש לו חלק לעולם הבא. כמש"א, ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ. וכבר בארנוהו.

רמז תלת דרגין הכא וכו': שלש מדרגות כאן, בכתוב הזה שלפנינו, מתחלה יעקב, ואחר כך ישראל, ואח"כ ישורון, שצדיקים לדעת מהו ההפרש ביניהן. בוא וראה, יעקב כבר בארנו, ישראל גם כן, (דהיינו לעיל דף נ"א ד"ה לעיל) אשר יעקב הוא מדרגת ו"ק בלי ראש, וישראל הוא מדרגת ג"ד (ע"ש) ואף על פי שהמדרגות הן אחת, כלומר, אע"פ ששניהם הם מדרגת ז"א כמ"ש שם.

רמז ישורון, אמאי וכו': ושואל, ישורון, למה נקראים ישראל בשם הזה. ומשיב, אלא ישראל וישורון, הכל אחד, ישורון פירוש, כמו שאתה אומר, ישור על אנשים. משום שלוקח שורה מצד זה ושורה מצד זה, ומשום אלו שתי השורות, נקרא ישורון בלשון רבים. וזה הוא ישראל, שהוא ג"כ לשון שורה, שהוא נוטריקון ישר א"ל. והוא לשון יחיד (הביאור הוא להלן בסמוך).

רמז ישראל, על דנטיל וכו': ישראל

(דפויי דף קצ"ו ע"ב)

עו

וישלה

רמח) ואיננו שמהן בלהו, סלקי לחד. יעקב עבדי, זמנין דאיהו עבד, כעבדא דאית ליה פקודא דמאריה, ולמעבד רעותיה. וכן ישראל בחרתי בו, לאשראה עליה, וכלא ברזא עלאה איהו. פתיב בראך יעקב ויצרך ישראל, וכתיב פה אמר ה' עשך, כל אלין ברגין סלקין לחד, וקא אתמר, בורא, יוצר. עוש"ה. וכלהו ברגין, אלין על אלין וכלהו חד.

רמט) זכאה חולקהון דישראל, דקב"ה אתרעי בהו, מפל עמין ועעכו"ם, בגין דככלהו פתיב, הבל המה מעשה תעתעים בעת פקדתם יאבדו, בשעתא דקב"ה זמין, לבערא לון מן עלמא, וישתאר הוא בלחודו, פד"א ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.

רנ) רבי יהודה פתח ואמר, אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתיה נאם וה' וגאלך קדוש ישראל. ת"ח, כל עמין ועעכו"ם דעלמא, קב"ה י"הב לון לממנן שלטנין דייעין, פמה דאתמר. וכלהו אזלי בתר

חלופי גרסאות

א ליג זמנין. ב אינון (אה"ל). ג עע"ז. ד מוסף הבכלהו עמין (אה"ל). ה ליג מן. ו ה' וגו'. ז עע"ז. ח יחוב לון קב"ה. ט ממנן. י שולטנין (אה"ל). יא ידוען.

מסורת הזהר

(א) ישעיה מ"ג ח"א קנר: ח"ג קסח: ב) ישעיה מ"ד. (ג) (ורמיה י') ח"א קיח: ח"ג רד: ד) (ישעיה ב') ח"א קסר. ח"ב יט: סז: קעז: קעט. רלב: ה) שם מ"א.

יעקב ישראל וישורון

וכשאיין בפרצוף אלא בחינת כלים דבריאה אין שם אלא בחינת יעקב, וכשנתוסף בחינת כלים דיצירה בפרצוף יש ג"כ בחינת ישראל. וכשנתוסף כלים דעשיה בפרצוף יש ג"כ בחינת ישורון. עש"ה. וע"כ נאמר בוראך יעקב ויוצרך ישראל. ומה שנאמר שישראל הוא יצירה וחג"ת, אין הכונה שהוא בחינת ו"ק בלי ראש, כי כל המדובר כאן הוא רק בבחינת מוחין וראש, דהיינו בג' פרצופין חב"ד חג"ת נה"י שבראש ז"א. כמו שאומר לעיל, וכ"א ברזא עלאה איהו.

רמט) זכאה חולקהון וכו': אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם מכל העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, כי בכלם כתוב, הבל המה מעשה תעתועים בעת פקודתם יאבדו, היינו בשעה שעתיד הקב"ה לבער אותם מן העולם, וישאר הוא בלבדו. כמו שאתה אומר, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.

מאמר א"י תיראי תולעת יעקב

רנ) רבי יהודה וכו': ר"י פתח ואמר, אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל וגו'. בוא וראה, כל עמי העולם עובדי עכו"ם, נתן אותם הקב"ה תחת שרים ממונים ידועים, כמו שלמדנו, וכולם הולכים אחר אליהם, כמו

הסולם

מאמר

סטריין, תריין שורין כדקא אמרון, שהם ב' הקיין, חכמה ובינה, דראש ז"א כנ"ל. וכ"א חד, וכל אלו ג' השמות הם אחד, שכולם הם בוד"א.

רמח) ואיננו שמהן בלהו וכו': ומפרש. ואלו השמות כולם עולים לאחד, שהם ג' פרצופין: חב"ד חג"ת, נה"י דז"א, המכונים: בריאה, יצירה, עשיה, דז"א. שישורון הוא חב"ד וישראל חג"ת, ויעקב נה"י. וע"כ אוה"כ, יעקב עבדי, כי פעמים הוא עבד, כמו עבד שיש לו מצוות רבונו, ועושה רצונו. שזה יורה שאין לו מוחין, והוא משום שהוא פרצוף תנה"י ובחינת עשיה דז"א. וכן ישראל בחרתי בו פירושו לשרות בו. דהיינו במוחין דג"ד כנ"ל. והכל הוא בסוד העליון. שכל ג' המדרגות הן כולן בסוד הראש. כתוב, בוראך יעקב ויוצרך ישראל. וכתוב כה אמר ה' עושך. כל אלו המדרגות עולים לאחד שהם ג' פרצופי ז"א ישורון ישראל ויעקב, שהם חב"ד חג"ת נה"י כנ"ל, והם בריאה יצירה עשיה כנ"ל. ולכן נאמר עליהם בורא יוצר עושה וכולם הם מדרגות אלו על אלו וכולם אחד.

ואין להקשות לפי המתבאר, היה צריך לומר עושך יעקב, ולא בוראך יעקב. והענין הוא, שיש ערך הפכי מאורות לכלים. (כנ"ל בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"ה ע"ש) (דפויי דף קע"ז ע"ב)

וישלא
 אַלְהֵהוֹן, כְּמָה דְכְתִיב אַּ כִּי כָּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו. וְכִלְהוּ
 גְּאוּשְׁדֵי דְמִין, וּמַגִּיחִין דְּקַרְבָּא גְּזֻלִין, יִקְפְּחִין וְיִמְנָאֲפִין וְאֶתְעָרְבִי * בְּכַמְהָ
 עוֹבְדֵין לְבִישׁ, וְאֶתְתַּקְּפוּ בְּחִילְהוֹן לְאַבְאָשָׁא.
רנא וְיִשְׂרָאֵל, לִית לֹון תּוֹקְפָא וְחִילָא יִּ לְנִצְחָא לֹון בְּרַ בְּפּוֹמָהוֹן,
 יִ כְּתוּלְעָתָא דָּא, דְלִית יִ לָּהּ יִ תּוֹקְפָא וְחִילָא אֶלָּא יִ בְּפּוֹמָא, יִ וּבְפּוֹמָא מִתְבַּר
 כְּלָא, וְעַל דָּא אֶקְרוּן יִשְׂרָאֵל תּוֹלְעַת.
רנב תּוּ אַל תִּירָאֵי תּוֹלְעַת יַעֲקֹב, מַה תּוֹלְעַת, לִית לְבְרִיָּה יִ דְעֵלְמָא
 אַ כְּהַאי תּוֹלְעַת דְּמָשִׁי בַּ דְּסִיסְטְרָא, יִ דְּמִנְהָ נְפָקֵי כָּל לְבוּשֵׁי יַקָּר, יִ טִיסְטְרִי
 דְּמִלְכִין, לְבַתַּר זֶרַע זֶרַעִין וּמִית, וּלְבַתַּר מִהֵוּא זֶרַעָא דְּאַשְׁתָּאֵר מְנִיָּה אֶתְקַיִים
 כְּמִלְקְדָמִין, וְהָא אִיהוּ בְּקִיּוּמָא. כְּךָ יִשְׂרָאֵל אֵינוֹן כְּהַאי תּוֹלְעַת, דְּאֵעִ"ג
 יִ דְּמִתִּין, יִתְהַדְרוֹן וְיִתְקַיִמוֹן בְּעֵלְמָא כְּמִלְקְדָמִין.
רנג וְהָא יִ אֶתְמַר אַ כִּי כְּחַמְר בִּיד הַיּוֹצֵר כֵּן אֶתֶם בְּיַדֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל.
 מַאי כְּחַמְר. כִּי אֶלָּא דָּא יִ הוּא חַמְר דְּהֵוּא זְכוּכִית, דְּאֶף עַל גַּב דְּאַתְבַּר, אֶתְתַּקֵּן,
 וְאִית לִיהּ תְּקֵנָה כְּמִלְקְדָמִין.
רנד מְתִי יִשְׂרָאֵל, דָּא אֵילְנָא דְּחַיִּי, דְּבָגִין דְּיִשְׂרָאֵל יִ אֵינוֹן יִ אֶתְדַּבְּקוּ
 בְּאֵילְנָא דְּחַיִּי, בָּגִין כְּךָ יִהָא יִ חַיִּין לְהוֹן, וְיִקּוּמוֹן מְעַפְרָא, וְיִתְקַיִמוֹן בְּעֵלְמָא,
 וְיִהוֹן לְעַם חַד, לְמַפְלַח כִּי לִיהּ לְקַבֵּ"ה, כְּדָ"א אַ לְקַרָּא כְּלָם בְּשֵׁם יִ לְעַבְדוּ
 שְׁכָם לְ אַחַד.

מסורת הזהר
 א (מיכה ד') ח"ב יו. ח"ג ת. ב) (ירמיה י"ח) ח"א
 קעת. ג) (צפניה ג) ח"א עו: קעת. ח"ב לב. ת"ז תכ"א
 סב. תלי"ח עט. תס"ט ק"ט.
 יד חילא ותוקפא. טו בפומיה. טז ובפומיה. יז בעלמא. יח דמניה. יט סיסטרי; סיסטרי. כ בקיומיה. כא כאינון תועלתו.
 כב דמיתין. כג מסיף אתמר דכתיב. כד ל"ג אלא. כה ל"ג הוא. כו דאינון. כז מתרביקי. כח לון חזין. כט ל"ג
 ליה. ל מסיף אחר וגו'.
 דרך אמת א] כתולעת הזה שעושה משי. ב] שעושין ממנו מלבושין נכבדים.

הסולם
 כמו שכתוב, כי כל העמים ילכו איש בשם
 אלהיו. וכולם הם שופכי דמים ועושי מלחמה,
 גוזלים ומכים ומנאפים, ומתערבים בכל
 העושים מעשים להרע, ומתגברים תמיד בכחם
 להרע.
רנא וישראל לית לון וכו': וישראל
 אין להם גבורה וכח לנצח אותם רק בפיהם.
 דהיינו בתפלה. כמו תולעת זו, שאין לה גבורה
 וכת, אלא כפה. וכפה היא שוברת הכל.
 ועל כן נקראים ישראל תולעת.
רנב תו, אל תיראי תולעת וגו': עוד
 בביאור הכתוב אל תיראי תולעת יעקב, מה
 תולעת, אין לשום בריה בעולם, כמו לתולעת
 הזו של טוית המשי, שממנה יוצאים כל
 לבושי כבוד, תלבושת המלכים, ולאחר טויתה
 (דפו"י דף קע"ז ע"ב *) דף קע"ח ע"א)

ע"ה

וישלה

רנ"ה רבי אלעזר, ורבי יצחק, הוו אולי בארמא, ומטא זמנא דק"ש, וקם ר' אלעזר וקרא ק"ש, וצלי צלותיה. לבתר, אמר ליה רבי יצחק, והא תנינן, דעד לא יפוק בר נש לארמא, אבעי ליה לנטלא רשו ממאריה, ולצלי צלותיה. **רנ"ו** אמר ליה, בגין דכד נפיקנא, לא הנה יזמן צלותא, ולא מטא יזמנא דק"ש. השתא דשמשא נהיר, צלינא. אבל עד לא נפקנא לארמא, בעינא בעותא מניה, ואמלכנא ביה, אבל צלותא דא, לא צלינא.

רנ"ז דהא אנא אשתדלנא באורייתא מפלגות ליליא, וכד אתא צפרא, עד כען, לא הנה עדנא לצלי צלותא, בגין דההיא שעתא דקדרותא דצפרא אשתפח, אתתא משתעיא בכעלה, ואינון ברנא פחדא, דכעיא איהי למיהך למשכנא בעולמתהא דיתבי בהרה, ובגין כך לא בעי ליה לבר נש, למפסק מלייהו דמתתברן פחדא, ולאעלא מלה אתרא בינייהו.

רנ"ח והשתא דנהיר שמשא, הוא עדן צלותא לצלאה, כמה דאוקמוה, דכתיב ויראוך עם שמש. מהו עם שמש, לנטרא נהורא דשמשא בהדן, לאנהרא ליה, דהא יראה בהדי שמשא אצטריק, ולא לאפראש לון. וכד לא נהיר יממא, לאו הוא יראה בהדי שמשא, וצריכא לחברא לון פחדא. ודא הוא עם שמש.

מסורת הזהר

(א) (תהלים ע"ב) ח"ב קצו.

חלופי גרסאות

א קם. ב צליתיה. ג ליג לבתר. ד צריך וליג ליה. ה ממריה. ו זמנא לצלותא. ז זמן ק"ש. ח מוסיף צלינא כד"א יראוך עם שמש (רמ"ק ואה"ל). ט אסתכלנא (אה"ל). י מוסיף בגין דהא. יא בההוא. יב בעולמתהא. יג דנהר. יד לן (אה"ל). טו סיהרא. טז בהריה. יז מוסיף יממא לאנהרא וצריכנא (אה"ל). יח קודם שיצאתי לדרך.

מאמר

להם חיים ויקומו מעפר ויתקיימו בעולם ויהיו לעם אחד לעבוד את הקב"ה, כמש"א לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחר.

מאמר חצות לילה ותפלת השחר

רנ"ה רבי אלעזר ור' יצחק וכו': ר"א ור"י היו הולכים בדרך והגיע זמן קריאת שמע, וקם ר"א וקרא ק"ש והתפלל תפלתו. אה"כ אמר לו ר"י. והרי למדנו שמטרם שהאדם יוצא לדרך, צריך לקבל רשות מרבונו ולהתפלל תפלתו.

רנ"ו אמר ליה בגין וכו': א"ל משום, כשיצאתי, לא הגיע עדיין זמן תפלה, ולא הגיע זמן קריאת שמע. עתה שהאיר השמש התפללתי. אבל עוד מטרם שיצאתי לדרך בקשתי תחינה ממנו, ונועצתי בו, אלא תפלה זו של שחרית לא התפללתי.

רנ"ז דהא אנא אשתדלנא וכו': כי עוסק אני בתורה מחצות לילה. וכשהגיע הבוקר, עד עתה עוד לא היה זמן תפלה, (דפו"י דף ק"ע"ח ע"א)

הסולם

חצות לילה ותפלת השחר

משום שבשעה ההיא שקדרות הבוקר נמצא, האשה מספרת עם בעלה, והם בסוד היתוד כאחד, והיא צריכה ללכת למשכן בין נערותיה היושבות עמה שם. ולפיכך אין אדם צריך להפסיק הדברים שמתחברים על ידיהם כאחד, ולהכניס דבר אחר ביניהם. (ביאור הדברים הוא לחלו בסטור).

רנ"ח והשתא דנהיר שמשא וכו': ועתה שהאיר השמש הגיע זמן תפלה להתפלל, כמו שבארוה, שכתוב, ייראוך עם שמש מהו עם שמש, היינו, לשמור עמנו אור השמש כדי להאיר אליה לנוקבא, הנקראת ידאה. כי היראה שהיא הנוקבא, צריכה להיות בחיבוד עם השמש, שהוא ז"א, ולא להפריד אותם. וכל עוד שלא האיר היום אין היראה עם השמש, וע"כ כשמאיר השמש, צריכים לחבר אותם יחד, וזהו עם שמש.

ביאור הדברים, כי יש ב' זונגים, (א) להשלמת

נבט

וישלח

רנ"ט) אָזְלִי, כַּד מְטוֹ תַד בֵּי תַקְל, יְתָבוּ. וְקָפוּ עֵינֵיהוּ, וְחָמָא לִיה לְטוֹרָא, דְּהוּוּ «סֶלְקוּ בְרוּמִיָּה, בְּרִיין מְשַׁנְיִין, דְּחִיל רַבִּי יִצְחָק, אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַאי דְּחִילַת. אָמַר לִיה, חֲמִינָא דְהָאִי טוֹרָא אִיהוּ תַקִּיף, וְחֲמִינָא אֵלִין בְּרִיין, דְּאִינוּן מְשַׁנְיִין, וְדְחִילָנָא דְלָא יְקַטְרְגוּ לֹוֹן. א"ל, מֵאֵן דְּדְחִיל, מְחֻטְאוּי דְּבִידִיָּה

חלופי גרמאות
א סלקו

חצות לילה ותפלת השחר

הסולם

מאמר

כך, לא בעי ליה לבר נש למפסק מלייהו דמתחברין כחדא, שאסור להפסיק הדברים הגורמים להם להתחבר כאחד בקומה שוה, דהיינו לבטל הארת החכמה שה"ס המצב הא', ולא עלא מלה אחרא ביניהו, ולהכניס דבר אחר ביניהם, דהיינו, שאסור או לקרות שמע ולהתפלל תפלת שחרית, שבוה ממעט קומתה מקומת ז"א, כדי להמשיך לה אור החסדים, שה"ס המצב הב', ההפוך מהמצב הא' כנ"ל, והמבטל אותו.

וז"ש והשתא דנהיר שמשא היא עדן צלותא, כי כשהאיר השמש, דהיינו שהגיע הזמן לזווג של יום, ולהמשיך המצב הב' להשלמת המוחין, אז הוא זמן תפלה, כלומר שעל ידי התפלה ממשיכין לה את זה. וז"ש לנמרא נהורא דשמשא בהדן, דהיינו להמשיך אור ז"א שנקרא שמש, שהיא אור החסדים, לאנהרא ליה להאיר אל הנוקבא, כדי שתתלבש החכמה שבה, באור החסדים דז"א, דהא יראה בהדי שמשא אצטריך, שהנוקבא צריכה או להיות עם השמש, שהוא ז"א, כלומר שאז אין לה מעצמה שום אור אלא צריכה לקבל מן השמש ולא לאפרשא לון, שאם מפרידה מז"א היא מתבטלת לגמרי, וכד לא נהיר יממא לאו הוא יראה בהדי שמשא, דהיינו בלילה, אין היראה שהיא הנוקבא, עם השמש, כלומר שאינה מקבלת ממנו אור החסדים אלא היא מקבלת אור החכמה מבינה, (כנ"ל דף מ' ד"ה בשעתא ע"ש) וצריכא להברא לון כחדא, וכשהגיע זמן זווג של יום צריכים לחבר אותם יחד, כי אז נעשית תפלה לו וצריכה לקבל ממנו הכל, כנ"ל, ודא הוא עם שמש, וע"כ, אומר הכתוב יראוך עם שמש, דהיינו שנעשית או מחוברת וטפלה לשמש.

רנט) אָזְלִי, כַּד מְטוֹ וכו': הלכו, ד"א ור"י. כשהגיעו לשדה אחד, ישבו. נשאו עיניהם וראו הר, שבריות משוננות היו עולות בראשו. פחד רבי יצחק, אמר ליה ר' אלעזר, למה אתה מפחד. אמר ליה רואה אני את ההר הזה שהוא עצום, ואני רואה את אלו הבריות

להשלמת הכלים של הנוקבא, והוא זווג של לילה. ב) להשלמת המוחין שלה, והוא זווג של יום. וענינם רחוק זה מזה עד לקצה, עד כי מעשה היחוד בזווג של הלילה, גורם פירוד אם ממשיכו בזווג של יום, וכן להיפך, שמעשה היחוד בזווג של יום, גורם פירוד אם ממשיכו בזווג של לילה.

והענין הוא, כי יש ב' מצבים בנוקבא, א) מבחינת היותה בשלמות מטרם מיעוט הירח, שאז היתה קומתה שוה עם ז"א בסוד ב' מאורות הגדולים. ב) מבחינת מציאותה עתה אחר מיעוטה, שנתמעטה עד לנקודה, ואין בה אלא מה שנותן לה ז"א. ויש מעלה במצב הא', להיותה נשלמת בחכמה, וקומתה שוה עם ז"א, אבל כנגד זה יש בה גרעון שמפאת חסרון אור החסדים גם החכמה שבה אינה מאירה והיא חשך. ואת המצב הזה ממשיכים לה ע"י תפלת ערבית ועסק התורה בחצות לילה ואילך, והוא סוד זווג הלילה, בסו"ה ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחוק לנערוותיה. ויש מעלה במצב הב', שאז מקבלת חסדים מז"א, והחכמה שבה מתלבשת בחסדים והמוחין מאירים בה בכל השלמות. אבל כנגד זה יש בה גרעון אז, כי נתמעטה קומתה ונעשתה תפלה לז"א, ואין לה משהו מעצמה אלא מה שנותן לה ז"א. (ועיין בענין זה לעיל בראשית א' דף ק"ח ד"ה וכבר) ואת המצב הזה, ממשיכים לה ע"י קריאת שמע ותפלה של שחרית, בזווג היום.

וזה אמרו, (באות רנ"ז) אשתדלנא באורייתא מפלגות ליליא וכו' דההיא שעתא דקדרותא וכו' אתתא משתעיא בבעלה, שז"ס זווג של לילה להשלמת הכלים, שאז ממשיכים לה המצב הא', וז"ש, ואינון ברוא כחדא, דהיינו ששניהם הם בקומה שוה, דבעיא איהו למהך למשכנא, שצריכה ללכת להשתלם בהארות כלים, שה"ס המשכן וכליו, בעולמותהא דיתבי בהדה, ולהשפיע מאור הזה אל העלמות היושבות עמה, בסו"ה ותקם בעוד לילה וגו' וחוק לנערוותיה. ובגין

(דפו"י דף קע"ח ע"א)

וישליח

פ

אית ליה למדחל. תא תזי, לאו אלין, מאינזן בריין תקיפין, דהוו א משתכחין
ב בטוריא.

(רס) פתח ואמר, «ואלה בני צבעון ואיה וענה וגו', והוא ענה אשר
מצא את הימים וגו', האי קרא אוקמוה, אכל תא תזי, לאו אלין אינזן, דכתיב
בהו, האמים לפנים ישבו בה וגו', ובני עשו יירשום וגו'.

חלופי גרסאות

א משתכחי. ב בטוריא. ג ל"ג וגו'. ד ל"ג מן היא עד
האי. ה מסיף במדבר וגו'. ו עם גדול ורם כענקים ול"ג
וגו'. ז מסיף וישמידום וגו'.

מסורת הזהר

(א) בראשית ל"ו. (ב) דברים ב'.

חצות לילה ותפלת השחר

וז"ש, זקפו עיניהו, נשאו עיניהם, דהיינו
שהתחילו להמשיך המוחין המכונים עינים
וראיה, וחמא ליה לטורא, וראה בהר, דהיינו
שהמשיך הארת השמאל המכונה הר, דהוו
סלקו ברומיה בריין משניין, שבריות משונות
היו עולות בראשו, דהיינו גילוי הדינים
הבאים עם המשכת הארת השמאל, מגילוי
הג"ר דקו שמאל, שה"ס ראש ההר. ואע"פ
שהוא לא המשיך אלא ו"ק שהיא אור
הנקבה, אמנם אי אפשר להמשיך ו"ק זולת
אם ממשיך מתחילה קומה שלמה, ואחר
כך מניח את הג"ר ונוטל רק ו"ק (כנ"ל
וירא דף ז' ד"ה והוא ע"ש). ולפיכך ראה את
הדינים המתגלים מג"ר דשמאל בעת המשכתו
את הו"ק דשמאל. וז"ש, דהוו סלקו ברומיה
וכו'. וז"ש המינא דהאי טורא איהו תקיף,
ראה שההר הזה, דהיינו הארת השמאל,
הוא קשה ומינא אלין בריין דאינזן משניין,
וראה אלו הבריות אשר שם, דהיינו פועלי
הדין. שהן משונות, כלומר שמטילות אימה
ופחד.

וז"ש, אמר ליה, מאן דהילי מהטאוי
דבידיה אית ליה למדה, כלומר, שאין
לפחד אלא אם ממשיך אור זכר, שהוא
ממעלה למטה, שהוא חטא עצה"ד, (כנ"ל
ב"ב דף קפ"ט ד"ה וע"ד) אבל אם ממשיך
אור הנקבה, שאין בזה חטא, אין כאן שום
פחד. תא חזי, לאו אלין מאינזן בריין
תקיפין דהוו משתכחין בטוריא, אלו הבריות
שאתה רואה, אינן אותן הבריות החזקות
הנמצאות בהרים, כלומר, אין אלו אותם
הדינים הקשים, שדרכם להתגלות עם המשכת
אור הזכר שבשמאל, כי אלו המתגלים עם
אור הנקבה, שאתה רואה, אינם קשים, אלא
דינים רפויים, כמבואר לעיל, וז"ש פתח
ואמר

הסולם

מאמר

הבריות שעליו, שהן משונות, ואני מפחד
שלא יצירו לני. אמר לו, כל מי שמתירא,
יש לו להתירא מחטאים שבידו. בוא וראה,
אין אלו מאותן הבריות החזקות שהיו
נמצאות בהרים.

(רס) פתח ואמר ואלה בני צבעון וגו':
מקרא זה בארוהו. אבל בוא וראה, אין
אלו אותם שכתוב בהם, האמים לפנים
ישבו בה וגו', ובני עשו יירשום וגו'.

ביאור הדברים, כי נודע, שבהמשכת קו
שמאל מתגלים דינים. ויש כאן הפרש בין
אור הזכר אל אור הנקבה. כי בהמשכת
קו שמאל בבחינת אור הזכר, שהוא ממעלה
למטה מתגלים דינים קשים מאד. אבל אם
ממשיך הארת השמאל בבחינת אור נקבה,
שהיא ממטה למעלה, מתגלים רק דינים
רפויים שאינם קשים. כמ"ש בזהר אמור
דף ע"ג אות קצ"ט, וז"ל, אלא דההוא
קלא לאו איהו לגבי יצחק כבקדמיתא,
דהיינו הארת קו שמאל שה"ס יצחק, דתמן
תוקפא תקיפא שרייא, ששם שורים דינים
קשים, אלא לגבי אינזן בי דינא דלתתא,
דהיינו הארת קו שמאל, בבחינת אור הנקבה,
הנקראת בית דין שלמטה, דאינזן רפויין
יתיר, שהם דינים רפויים ואינם קשים ע"ש.

וזה אמרו כאן. אזלי, שהלכו לתקן את
הנוקבא. כד מוטו חד בי חקל, יתבו, כשהגיעו
אל הנוקבא הנקראת חקל תפוחין, ישבו,
כי המוחין של הנוקבא נמשכים בישיבה,
ולא בעמידה. פירוש. כי פעולת המשכת
מוחין דג"ר נרמזת בעמידה, כמו העומד
הזוקף כל קומתו. ופעולת המשכת מוחין
דו"ק, נרמזת בישיבה, כמו היושב שקומתו
מושפלת. וכיון שבאו להמשיך מוחין אל
הנוקבא, שהארתה ממטה למעלה, שהיא
בחינת מוחין דו"ק, ע"כ אומר, יתבו, שהיא
פעולה בישיבה.

(דפו"י דף קע"ח ע"א)

פא

וישליח

רסא אָבֵל אַלֵּין דְקָאָמֶר קָרָא, אֲשֶׁר מְצָא אֶת הַיָּמִים * בְּמִדְבָּר, יָמָם כְּתִיב. אַלֵּין הוּוּ בְרִיָּין מְשַׁנְיִין. דְכֹד * הוּוּ * אֶתְרֵךְ קִין, מַעַל יֵאָפִי אַרְעָא, * כְּדִכְתִּיב * הֵן גִּרְשַׁת אֶתִּי הַיּוֹם מַעַל פְּנֵי יְהוָה וּמִפְּנֵיךְ אָסַתְר, וְכִתִּיב * וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, וְאוֹקְמוּהָ.

רסב מְבַנֵּי בְנוֹי, בְּסִטְרָא יְדְרוּחִין וְעֲלֵעוּלִין וּמְזִיקִין, וְאַלֵּין קְיָיְמוּ, דְקָא כְּד בְּעָא לְאַתְקַדְשָׁא יוֹמָא דְשַׁבְתָּא, אֶתְכַרְוִין מִהֵהוּא סִטְרָא, * רֹחוּחִין, קְיָיְמִין * טְסִיָּין בְּלֵא גּוֹפָא, וְאַלֵּין לֹא אֵינוֹן מִיּוֹמָא דְשַׁבְתָּא, * וְלֹא מִיּוֹמָא שְׁתִּיתָאָה, וְאַשְׁתָּאָרוּ אַלֵּין תְּרִין יוֹמִין * בְּהוּ בְּסִפְקָא, וּבְגִין כְּךָ לֹא אֶתְקִימוּ, לֹא * מִהֵאֵי, וְלֹא מִהֵאֵי.

רסג וְאַזְלוּ וְאַתְפְּשְׁטוּ בְּהֵהוּא סִטְרָא דְקִין, וְאַגְלִימוּ בְּהֵהוּא סִטְרָא, וְלֹא אֶתְגְּלִימוּ לְאַתְקִימָא, וְאַקְרוּן יַמִּים חֶסֶר, דְלֹא * אֶתְקִימוּ, לֹא בְיוֹמָא דָא, וְלֹא בְיוֹמָא דָא, וְאַתְחַזוֹן לְבְנֵי נְשָׂא. וְאִיהוּ אֲשַׁכַּח לוֹן, וְאוֹלְפֵי לֵיה, לְאַיִתָּאָה מְמַזְרִין לְעֲלָמָא. וְאֵינוֹן אֲזֵלִי בְנֵי טוּרְיָא, וְקְיָיְמִין בְּגוֹפָא, זְמָנָא תְדָא בְיוֹמָא, וְלִבְתֵּר מִתְפְּשְׁטֵי מְנִיָּה.

חלופי גרסאות

א ל"ג במדבר, ב ל"ג הוה, ג אתרין, ד פני האדמה, ה הכתיב, ו האדמה וגו', ז העלולין ורווחין, ח טהורין, ט ולא, י והוה, יא יתקיימו.

מסורת הזהר

א) לעיל ב"א שלי"ח צ"א, ב) ח"ב קצ"ו צ"ו, ג) בהקס"ז ק"צ צ"א.

דרך אמת א) רוחות בלא גוף.

מצא את הימים במדבר

רפויים בלבד. ואומר שאלו הימים שמצא ענה במדבר, הם מתולדות קין לאחר שגורש מעל פני האדמה, ועל כן הם נקראים ימים, ולא אימים, מפני שאין בהם דינים קשים.

רסב מְבַנֵּי בְנוֹי וכו': מבני בניו של קין, בצד הרוחות סערות ומזיקים הם נמצאים, כי כשהיה צריך להתקדש יום השבת, דהיינו בין השמשות, נבראו מצד ההוא רוחות, הנמצאות מעופפות בלי גוף, ואלו אינם מיום השבת ולא מיום הששי, להיותם מבין השמשות, ונשארו אלו שני ימים בהם בספק, ומשום זה, אין להם קיום לא מיום זה ולא מיום זה.

רסג וְאַזְלֵי וְאַתְפְּשְׁטוּ וכו': והלכו ונתפשטו באותו צד של קין, דהיינו בני בניו, ונתלבשו באותו הצד, ולא נתלבשו בהם להתקיים, בקיום ממשי, כי ע"כ נקראות ימים חסר י', מפני שאין להם קיום לא מיום זה ולא מיום זה. דהיינו לא מיום ו' ולא מיום השבת, משום שנבראו בין השמשות כנ"ל, והנה נראים לבני אדם, כלומר, אע"פ שהן רוחות מ"מ נראים, כי פעם א' ביום הן מתלבשות

הסולם

מאמר

ואמר ואלה בני צבעון וגו' אבל ת"ח, לאו אַלֵּין אֵינוֹן דְכִתִּיב בְּהוּ אֵימִים * לְפָנִים וּגְוִי, כִּי אֵלוּ שְׁנִקְרָאִים אֵימִים הֵם פּוֹעֲלֵי הַדִּין הַמִּתְגַּלִּים מִהַמְשַׁכֵּת אֹרֹךְ הַזְכּוֹר שְׁבַהֲאֵרֶת הַשְּׁמַאֲל, וְע"כ נִקְרָאִים אֵימִים, לְהִיוֹתָם דִּינִים קָשִׁים הַמְטִילִים אִימָה גְדוּלָה, וְאֵלוּ הַנִּקְרָאִים יָמִים, הֵם פּוֹעֲלֵי הַדִּין הַמִּתְגַּלִּים עִם הַמְשַׁכֵּת אֹרֹךְ הַנִּקְבָּה שְׁבַהֲאֵרֶת הַשְּׁמַאֲל, שְׁאִינֶם אֵלָּא דִּינִים רְפוּיִים. וְע"כ נִקְרָאִים יָמִים, וְלֹא אֵימִים.

רסא אַבֵּל אַלֵּין דְקָאָמֶר קָרָא וכו': אבל אלו שאומר הכתוב, אשר מצא את הימים במדבר, ימים, חסר י' כתוב, שזהו דומה שיש בהם איזה מיעוט, ואומר כי אלו הן בריות משונות, מבני בניו של קין, מאחר שקין גורש מעל פני האדמה, שכתוב, הן גרשת אותי מעל פני האדמה ומפניך אסתר. וכתוב וישב בארץ נוד. ובארוהו. פירוש. כי קין הוא הארת השמאל, אבל היה בו ב' בחינות, כי לפני שגורש מעל פני האדמה, היה בבחינת אור הזכר, שמתגלים בו דינים קשים כנ"ל, ולאחר שגורש היה בו רק אור הנקבה של הארת השמאל, שמתגלים בו רק דינים

(רפויין דף קע"ח ע"א * דף קע"ח ע"ב)

פב

וישלה

רסד) תא חזי, ענה דא, איהו ממזרא תוה, דאתא א צבעון על אמיה
ואוליד ממזרא, ודא אתא מסטרא דרוח מסאבא דאתדבק ביה. ובג"כ, אשפח
לון, וחו אולפי ליה - כל זנין דסטור מסאבא בגין דא.

רסה) ות"ת, אלין, אינון וכמה אתרנין, מתפרשן אלין מאלין, בלהו
אתנין מההוא סטרא, ואזלי במדברא, ואתחזון תמן, בגין ד במדברא אתר חרוב,
ואיהו בי מותבא דלהון. וועם כל דא, כל ב"נ, דאזיל ו באורחוי דקב"ה, ודחיל
ליה לקב"ה, לא מסתפי מנייהו. אזלו ואעלו בטורא.

רסו) אמר רבי יצחק, בגוונא דא, כל אינון טורין חרובין, אתר בי מותבא
דלהון. א"ל, הכי הוא, וכל אינון דמשתדלו באורייתא, עליהו פתויב א"י
ישמרך מפל רע ישמר את נפשך יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

רסז) פתח רבי אלעזר ואמר, הללויה אודה יי בכל לבב בסוד ישרים
ועדה, האי קרא אוקמוה, אכל ת"ת, דוד מלפא, כל יומי, הוה משתדל

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א מוסיף צבעון דא. ב מוסיף כל אינון. ג ליג אינון.
ד דמדברא. ה ועל דא. ו בארחוי. ז דמשתדלי. ח ה'
צלך על יד ימינך וגו'; מוסיף ה' שומרך ה' צלך על יד
ימינך וכתוב ה' ישמרך (אה"ל). ט מוסיף משתדל באורייתא ובפולחנא; באורייתא לפולחנא (אה"ל).

מצא את הדימים במדבר

הסולם

מאמר

רסד) תא חזי ענה וכו': בוא וראה ענה זה, ממזר היה, שבא צבעון על אמו והוליד ממזר, והוא בא על כו. מרוח הטומאה שנתדבק בו, ומשום זה מצא אותן הרוחות, והיו מלמדים אותו משום זה, כל מיני בחינות שבצד הטומאה.

רסה) ות"ת אלין וכו': ובוא וראה, אלו, הן וכמה אחרים היוצאים זה מזה, כולם באים מאותו הצד, דהיינו צד שמאל, והולכים במדבר ונראים שמה, משום שהמדבר הוא מקום חרוב, הוא משום מושב שלהם. כי החורבן נמשך תמיד מצד שמאל. ועם כל זה, כל אדם ההולך בדרכיו של הקב"ה, ומתירא מפני הקב"ה, אינו מפחד מהם. הלכו ונכנסו בהר. כלומר שהמשיכו הארת השמאל בנוקבא, ולא ידאו.

רסו) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, כעין זה, כל אלו ההרים החרובים הם מקום בית מושב שלהם. אמר לו כן הוא, וכל אלו העוסקים בתורה, עליהם כתוב, ה' ישמרך מכל רע וגו'.

מאמר אודה ה' בכל פבב

רסז) פתח ר' אלעזר וכו': פתח ר"א ואמר, הללויה אודה וגו', מקרא זה בארוהו, אבל בוא וראה, דוד המלך, כל ימיו היה עוסק

מתלבשות בגוף. כדלהלן. והוא, דהיינו ענה, מצא אותן הרוחות הנקראות ימים, ולמדו אותו להביא ממזרים לעולם, דהיינו לחבר חמוד וטוט שיצא מהם פרד, והן הולכות בין ההרים ונמצאות מלוכשות בגוף פעם אחת ביום, ואחר כך מתפשטות ממנו ונשארים בלי גוף.

פירושו. אלו הרוחות נמשכות מהארת קו שמאל. ויש הפרש גדול מהארת השמאל שבבחינת יום הששי. להארת השמאל מבחינת יום השבת, כי מבחינת יום הששי שה"ס קו אמצעי, הוא נכלל ממסך דחירק, שה"ס דינין דנוקבא. אבל מבחינת יום השבת, אין בו מסך כלל, ואלו הרוחות, כיון שנבראו בין השמשות, שהוא ספק יום ו' ספק יום השבת, נמצאים פגומים, ואינם יכולים לקבל לא מיום הששי ולא מיום השבת. וד"ש ואקרון יום חסר, ד"א אתקיימו לא ביומא דא ולא ביומא דא, כי הספק פוגם אותם ולא יוכלו לקבל. ועכ"ז מקבלים הארה מקו שמאל המאיר בעת הזווג של זר"ן בכל יום ויום, וד"ש, וקיימין בנופא זמנא דא ביומא ולבתר מתפשטי מניה, פירושו, ג' הקיין המאירים בזווג זר"ן, מכונים ג' זמני, להיותם נמשכים מג' הנקודות תולם שורק וחירק המכונים ג' דוכתי (לעיל ב"א דף כ' אות י"ב) וזמנא דא היינו קו שמאל הנמשך מדוכתא דשורק.

(דפו"י דף קע"ח ע"ב) * ע"י ברכת שלום עה"ת מאמר 11

פג וישלח
בפולחנא דקב"ה, ונהו קם בפלגות ליליא, ומשבת ומודה בשירין ותושבתי, בגין « לאתתקנא דוכתיה במלכו דלעילא.
רסח דכד אתער רוח צפון, בפלגות ליליא, הנה ידע, דקב"ה בכהיהא שעתא, יתער בגנתא דעדן, דאשתעשע עם צדיקיא, ואיהו הנה קם בכהיהא שעתא, ואתגבר בשירין ותושבתי, עד דסליק צפרא.
רסט בגין, דכד קב"ה אשתפח בגנתא דעדן, הא אוקימנא, דאיהו, וכל צדיקיא דבגנתא, פלהו צייתין לקליה, דכתיב « חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא דחוטא דחסד, משיף עליה ביממא, כמה דאתמר, דכתיב « יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא דאינון מלין דאורייתא, דאיהו אמר, פלהו סלקין, ומתעשרין קמי קב"ה, ובג"כ, דוד מלכא, הנה משתדל בליליא בפולחנא דמאריה.
ער ת"ת, הללויה, בכל אינון שירין ותושבתי, דקאמר דוד, הא יתנינו, דלעילא מפלהון, הוא הללויה, ואוקמוה, מאי טעמא, בגין דכליל שמא ושבתא פחדא. מאי שמא ושבתא. שמא: דא י"ה. שבתא מאן איהו, אלא דא כ"י, דאיהו מתקנא דשבתא דדיר לקב"ה, ולא אשתפכת, ד"א אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. בגין, דסדורא דשבתא, איהי מסדרת, ומשבתת דדיר לגביה, ובגין פך שמא ושבתא פחדא.
רעא אודה יי בכל לבב, כמה דאוקמוה, ביצור הטוב וביצור הרע, בגין דאינון ממשפתי דדיר יי לגביה יי דב"נ, ד"א א בכל לבבך, ואוקמוה.

חלופי גרסאות

א לאתקנא. ב בההוא. ג בגי. ד לאשתעשע. ה בההוא. ו אתער (אהיל). ז ומתעטרי. ח דמריה. ט כל. י תינא. יא מכלהו. יב יויה (אהיל). יג דאיהו; מוסיף דאיהו הלל בגימטריא ה"ס שהוא ארנו. יד תדיר שבחא. טו לך וגוי. טז דמשתכחי. יז לגבי יח בינ.

מסורת הזהר

(א) לך זי צ"א. (ב) לך ניד צ"א. (ג) לך ייב צ"ב. (ד) תולדות כ"ז צ"ב.

הסולם

מאמר

ומתעטרים לפני הקב"ה. ומשום זה, דוד המלך, היה עוסק בלילה בעבודת רבונו. (רע) ת"ת הללויה וכו': בוא וראה, הללויה, הנה בכל שירות ותשבחות שאמר דוד, למדנו, שהעלין מכולם הוא הללויה, ובארוהו, מהו הטעם, משום שכולל שם ושבת ביחד, ושואל, מהו שם ושבת, הנה השם הוא י"ה אבל השבת מה הוא. ומשיב, אלא שבת הוא כנסת ישראל, שהיא הנוקבא שנקראת הלל משום שהיא מסדרת תמיד שבת לקב"ה ואינה שוקטת, כמש"א, אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל, כי סררי שבת היא מסדרת, ומשבתת לו תמיד. ומשום זה מרומז במלה הללויה, שם ושבת ביחד. פי' שהשם הוא י"ה ושבת הוא הלל, דהיינו השכינה, שמשבתת תמיד אליו. (רעא) אודה הי בכל לבב: כמו שבארוהו, שבכל

רסח דכד אתער וכו': וכאשר נתעורר רוח צפונית בחצות לילה, היה יודע, שהקב"ה מתעורר באותה שעה בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, וע"כ היה קם בשעה ההיא, והתגבר בשירות ותשבחות עד עלות הבוקר.

רסט בגין דכד קב"ה וכו': משום, כי כשהקב"ה נמצא בגן עדן, הנה בארנו, שהוא וכל הצדיקים שבגן, כולם מקשיבים לקולו, ככתוב, חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד אלא חוט של חסד נמשך עליו ביום, כמו שלמדנו, שכתוב, יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד אלא, אלו דברי תורה שאמר בלילה, כולם עולים

(דפו"י דף קע"ח ע"ב)

פד

וישלה

רעב בסוד ישרים, אלן אינון ישאל, דכל דרגין בהו מתעטרן, פהני, וליואי, צדיקי וחסידים ישרים. ועדה: פד"א ג"א נצב בעדת אל. ואינון דוא, דקודשא בריך הוא אתעטר בהו.
רעג ובג"כ, בעי ב"ג, לשבחא ליה לקב"ה פדיר, בגין דאיהו אתרעי

חלופי גרמאות

א מוסף ישרים ועדה. ב ליג וחסידים; חסידו (אה"ל)
ג מוסף אלקים נצב.

מסורת הזהר

(תהלים פ"ב) ח"ב קג:

אודה ה' בכל לבב

הסולם

מאמר

ותשבחות, שהם בסוד הארת השמאל. בגין לאתקנא דוכתיה במלכו דלעילא, (כמ"ש לעיל בפ' לך אות שע"ה) דמלכותיה דיליה בהאי תליא ע"ש. דכד אתער רוח צפון בפלגות ליליא, וכו' כבר נתבאר ענין זה היטב לעיל (בפרשת לך דף ג' ד"ה ת"ח, ובדף קכ"ג אות שס"ג עש"ה) ואין צורך להכפיל הדברים.

וז"ש ת"ה הללויה, וכו' דכ"ל שמה ושבהא כהדא. דהיינו י"ה שהם מוחין דו"א שה"ס אור החסידים. והל"ל שה"ס הנוקבא, במוחין דהארת חכמה שנקראת אז הל"ל בגין דסדורא דשבהא איהו מסדרת ומשבחת תדיר לגביה, דהיינו בין בי"ד עתים לטובה ובין בי"ד עתים לרעה, אמנם במוחין דאור החסידים אי אפשר לשבח תדיר לגביה, כי בי"ד עתים לרעה, אין שבח זולת ע"י הארת חכמה כנ"ל. ולפיכך אודה ה' בכל לבב כמה דאוקמוה ביצר הטוב וביצר הרע, דהיינו בקו ימין שה"ס יצה"ט, שממנו י"ד עתים לטובה ובקו שמאל שה"ס יצר הרע. שממנו י"ד עתים לרעה. בסוד ישרים, אלן אינון ישראל, שה"ס הקו האמצעי דכל דרגין בהו מתעטרן, כי הקו האמצעי כולל בתוכו ב' הקוין, וע"כ כולל כל המדרגות, שהם כהני וליואי צדיקי ישרים ועדה, פירושו כד"א נצב בעדת אל, שעדת ה"ס הנוקבא, ונמצא ישרים ועדה שהם זו"ן, כי ישרים ה"ס ישראל שהוא ז"א, ועדה היא הנוקבא. ומשמיענו הכתוב, ואינון רזא דקב"ה אתעטר בהו, שהקב"ה, שהוא ז"א, מתעטר בהארת החכמה מן הנוקבא שנקראת עדה. כי אינו מקבל חכמה אלא בעת הזווג עם הנוקבא כנודע. וע"כ אה"כ ישרים ועדה.

רעג) ובג"כ בעי ב"ג וכו': ומשום זה צריך האדם לשבח תמיד את הקב"ה, משום שהוא רוצה שירות ותשבחות, דהיינו שרוצה להתעטר

שבכל לבב פירושו, ביצר טוב וביצר הרע. שהם נמצאים תמיד אצל האדם, כמו שאתה אומר, בכל לבבך, ובארוהו שפירושו ביצ"ט וביצה"ד, כי יצה"ט שורה בחלל ימני של הלב ויצה"ד בחלל שמאלי שבו. אף כאן פירושו כן.

רעב בסוד ישרים: אלו הם ישראל, שנקראים ישרים, משום שכל המדרגות מתעטרות בהם, כהנים לויים צדיקים וחסידים. שהם ישרים. ועדה, פירושו כמו שאתה אומר, נצב בעדת אל, והם סוד שהקב"ה מתעטר בהם.

ביאור המאמר. ר' אלעזר ממשיך לבאר את טיב הזווג שבחצות לילה שהוא המשכת החכמה בעיקר, וטיב הזווג של יום שהוא בעיקר להמשכת החסידים, שבלעדם אין החכמה שבנוקבא מאירה, והיא חשך ולא אור. וכן ז"א אינו מתעטר בהארת חכמה זולת על ידי הנוקבא בסוד הזווג שבליילה. ומביא הכתוב אודה ה' בכל לבב וגו' שבו מבוארים ב' מיני הארות הללו, והשלמתם של זו"ן זה מזה.

ותחילה מבאר היטב ענין חצות לילה, ואומר (באות וס"ז) דוד מלכא, כל יומיו הוה משתדל בפולחנא דקב"ה, פירוש, כי יש י"ד עתים לטובה ויש י"ד עתים לרעה, כמו שכתוב (בקהלת ג') וכרגיל, אי אפשר לעבוד את הקב"ה כי אם באותם הימים שי"ד עתים לטובה שולטים בהם, ולא בימים שי"ד עתים לרעה שולטים בהם, אבל הזוכה בהארת החכמה הוא מתקן עמהם גם את י"ד עתים לרעה, שנעשים לו טובות גדולות, ואז יכול לעבוד ה' בכל ימיו, אף אחד מהם לא יחסר. וז"ש, דוד מלכא, כל יומיו הוה משתדל בפולחנא דקב"ה, ואפילו בימים שי"ד עתים לרעה היו שולטים. וז"ש והוה קם בפלגות ליליא, שאז הזמן לקבל מוחין הללו דהארת החכמה ומשבחה ומודה וכו', כי הארת מוחין הללו נמשכים בשירות (דפו"י דף קע"ח ע"ב)

פה

וישלח

בשירין ותושב־בָּתְּנָן, ומאן דְּיַדַּע לְשִׁבְתָּא * לִיהַּ בְּלִקְבִּיהַּ כְּדָקָא זְאוּת, קב"ה קביל
צְלוּתִיהַּ, וְשׁוֹיֵב לִיהַּ, הַה"ד * אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יַדַּע שְׁמִי וְגו' אַרְךָ יָמִים וְגו'.

רעד פתח ר' יוסי ואמר, א אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסוכבני
סלה, אתה סתר לי, דא קב"ה, דאיהו סתרא ומגן לבני, דאזיל בארְחֵי
דאורְיִיתָא, ואיהו אסתתר בצלא דגדפוי, דלא יכלין לאבאשא ליה. מצר תצרני,
מעילא ומתפתא, לעילא אית ליה לבר נש, דמארי דכבו, לתתא אוף הכי נמי,
ומאן איהו דא יצר הרע, * דאיהו צר לעילא, וצר לתתא, ואלמלא יצר הרע,
לא אשתפח דמארי דכבו לבר נש בעלמא, בגין כך, מצר תצרני.

רעה רני פלט תסוכבני סלה, ויסוכבני סלה, מפעי ליה, מאי תסוכבני.
אלין אינון שירין, דאית בהו דרגין להצלה, ותסוכבני בהו, לשוכא לי בארְחָא.
והאי קרא איהו כסדרא, ואיהו למפרע, מהאי גיסא, ומהאי גיסא.

חלופי גרסאות

א ל"ג ליה. ב למריה. ג ל"ג לי. ד מריה. ה מריה. ו סוכבני (אה"ל). ז סוכבני.

מסורת הזהר

(א) (שם צ"א) ח"ג עז. צה: קפר. רסב. ת"ז בהקדמה ט. תס"ט קטו. ת"ע קכו: ב) (שם ל"ב) ח"א קעט. ח"ג רעו. ת"ז תכ"א.

הסולם

אתה סתר לי

תסובבני. ומקרא זה אפשר לקראו כסדרו,
ואפשר לקראו למפרע, דהיינו סלה תסוכבני
פלט רני תצרני מצר לי סתר אתה מצד
זה ומצד זה, והבנתו אינו משתנה.

פירוש. בעת שקו השמאל האיר ממעלה
למטה, דהיינו מטרם שנכלל בימין, היה
היצה"ר נאחו באדם מלמעלה ומלמטה, כי
מלמעלה קטרג עליו, והביא עליו שנאה,
ומלמטה הסיתו לחטוא, ולהמשיך השמאל
ממעלה למטה, שזה היה חטא עצה"ד (כנ"ל
בהקסה"ז דף קצ"ט ד"ה ודא חובה ע"ש).
וכשבא קו אמצעי, נכללו השמאל והימין
זה בזה, והאירו ביחד, באופן שאור הימין
האיר ממעלה למטה, והשמאל ממטה למעלה
כנ"ל ב"א דף נ"ח ד"ה עמודא ע"ש) ואז נתבטלה
השנאה שמלמעלה על האדם ונפרד ממנו
היצה"ר מלמטה.

וז"ש אתה סתר לי, דא קב"ה, דהיינו
סוד קו האמצעי, דאיהו סתרא ומגן וכו',
שיש בו ב' דברים, א) שהוא סתרא, כי
בגללו נתמעטו ג"ר של קו השמאל ואינו
יכול להאיר רק ממטה למעלה שהיא בחינת
ו"ק דחכמה. ב) שהוא מגן, כי על ידו
נכללו השמאל וימין זה בזה, והעביר הקטרוג
והשנאה מן האדם. וז"ש ואיהו אסתתר
בצ"א דגדפוי דלא יכלין לאבאשא ליה. כי
ההתמעטות שהביא לקו השמאל בכח המסך
דחירק, כמ"ש שם, נבחת ההתמעטות זה
לצל

מאמר

להתעטר בחכמה כנ"ל בדיבור הסמוך, ומי שירדע
לשבח אל הקב"ה כראוי, דהיינו תמיד כנ"ל,
שהוא ע"י המוחין דהארת חכמה, הקב"ה מקבל
תפלתו ומציל אותו. דהיינו כמו שאומר לעיל,
(באות רנ"ז) שמתחילה צדיקים לזווג של לילה
ואח"כ לזווג של יום להמשכת חסדים בתפלת
שחרית, וז"ש אשגבהו כי ידע שמי וגו'
אורך ימים וגו'.

מאמר אתה סתר לי

רעד פתח ר' יוסי ואמר: אתה סתר
לי מצר וגו', אתה סתר לי, זה הקב"ה,
שהוא סתר ומגן לאדם ההולך בדרך התורה,
שה"ט קו אמצעי, והוא מסתתר בצל כנפיו,
שלא יוכלו להרע לו, שואל א"כ מצר תצרני,
למה לי, כי הוא אותו הדבר כמו אתה סתר לי.
ומשיב, מלמעלה ומלמטה מלמעלה יש לו
לאדם שונאים, וע"ז נאמר אתה סתר לי, מלמטה
גם כן, ומי הוא, והו יצר הרע. וע"ז נאמר
מצר תצרני. והוא צר למעלה וצר למטה,
כמ"ש (מסכת ב"ב ט"ז). יורד ומסית עולה ומסטין,
ואלמלא היצר הרע, לא היה נמצא לאדם
שונא בעולם. ומשום זה אוה"כ, מצר תצרני.
על יצר הרע.

רעה רני פלט תסוכבני סלה: שואל,
יסוכבני סלה היה צריך לומר, דהיינו לשון
נסתר, שהרי תסוכבני, סובב על רני פלט. ולמה
אומר תסוכבני שהוא לשון נוכח. ומשיב, שפירושו
הוא, אלו השירים שיש בהם מדרגות להצלה
תסוכבני בהם להצילני בדרך. ולהקב"ה אמר
(דפו"י דף קע"ח ע"ב *) דף קע"ט ע"א)

פו

וישליח

רעו) ת"ח, באלין שירין ותושבתן דקאמר דוד, אית בהון רזין, ומלין עלאין, בברזי דחכמתא, בגין דכלהו ברוח קודשא דאתאמרו, דתהו שרא רוח קודשא עליה דדוד, ותהו אמר שירתא, ובג"כ, פלהו ברוזי דחכמתא יאתאמרו.

רעו) פתח ר' אלעזר ואמר, דתה דחיתני לנפל וה' עזרני, דתה דחיתני, דתה דחוני מבעי ליה, מאי דתה דחיתני. אלא, דא סטרא אחרא, דדחתיא ליה לב"נ תדיר, ובעי לדחתיא ליה, ולאסטאח ליה, מעם קב"ה, ודא הוא יצה"ר, דאשתפח ולגביה כ"נ תדיר, ולקבליה אהדר דוד ואמר, דתה דחיתני לנפול, בגין דאיהו תהו אשתדל לגביה, בכל אינון יעקתין, לאסטאח ליה מעם קב"ה, ועליה אמר דוד, דתה דחיתני לנפול, בגיהנם. וה' עזרני, דלא אתמסרנא בידך.

חלופי גרסאות
א אתייהובי. ב ברזא. ג קודשא. ד אתמרו. ה קודשא.
ו אתמרו. ז תדיר גבי בני נשא. ח ולקבל. ט משתדל.
י עאקין.

מסורת הזהר
(א) תהלים קי"ח.

אתה סתר לי

הסולם

מאמר

מוכשרים להצלה כנ"ל. תסובבני בהו לשובא לי בארחה, כי פעולה זו היא ע"י קו אמצעי, שה"ס הקב"ה, וע"כ אמר לו תסובבני, לשון נוכח, ולא יסובבני.

וז"ש והאי קרא איהו כסדרא, ואיהו למפרע, כי הקריאה כסדרו, תורה על קו ימין שה"ס הארת החסדים המאירה ממעלה למטה. והקריאה למפרע, תורה על קו שמאל, שה"ס הארת החכמה המאירה ממטה למעלה וכיון שמקרא זה מדבר על ב' מיני הארות הללו, ע"כ אפשר לקראו כסדרו ואפשר לקראו למפרע, מהאי גיסא ומהאי גיסא, כי יש בו מצד ימין ומצד שמאל.

רעו) תא חזי בא"ק וכו': בוא וראה, באלו שירות ותשבתות שאמר דוד, יש בהם סודות, ודברים עליונים בסודות החכמה. משום שכולם נאמרו ברוח הקודש, שרוח הקודש היה שורה על דוד ואמר שירה. ועל כן כולם ברוח הקודש נאמרו.

רעו) פתח ר' אלעזר וכו': פתח ר"א ואמר, דתה דחיתני לנפול וה' עזרני, ושואל, כתוב, דתה דחיתני, דתה דחוני היה צריך לכתוב. מהי דתה דחיתני. שהרי הקב"ה לא דחה אותי, אלא השונאים. ומשיב, אלא זה הסטרא אחרא, הדוחה האדם תמיד, ורוצה לדחותו ולהשטותו מעם הקב"ה, וזה הוא יצה"ר הנמצא עם האדם תמיד, ואליו חזר דוד ואמר דתה דחיתני לנפול, משום שהוא היה מסיתו בכל אלו הצרות שבאו עליו, להשטות

לצל, והמסך לכנפים. וז"ש לעילא אית ליה אבר נש מארי דבבו, שה"ס הקטרוג והשנאה הנמשך לאדם מלמעלה בעת הארת השמאל ממעלה למטה. לתתא אוף הכי נמוי ומואן איהו דא יצה"ר, היינו היצה"ר המסיתו לחטוא ולהמשיך הארת השמאל ממעלה למטה כנ"ל. דאיהו צר לעילא וצר לתתא, דהיינו כמ"ש יורד ומסית ועולה ומסית. וא"מ"א יצה"ר לא אשתכח מארי דבבו לב"נ בעלמא, כלומר אם לא היה היצה"ר עלול להסיתו לחטוא למטה, בעת הארת שמאל ממעלה למטה, אז לא היה נמשך שואה על האדם מלמעלה.

וז"ש, מאי תסובבני אלין אינון שירין דאית בהו דרגין להצלה שירים, ה"ס חכמה המלוכשת בחסדים, אחר שנתמעטה לו"ק דג"ר ע"י קו אמצעי, שהיא נמשכת ומתגלית על ידי שירים, ע"כ מכוננית שירים. וכיון שמקודם שנתמעטה החכמה ע"י קו אמצעי היה להיפך, שהביאה עליו דינים, ע"כ אמר להקב"ה, שה"ס קו אמצעי, רני פל"ט, שפירושו, שירים שנפלטו ונשארו אחר התמעטותם על ידי קו אמצעי, תסובבני סלה להצילני בהם מכל המזיקים שהם בדרך. וז"ש מאי תסובבני, למה אמר להקב"ה תסובבני, אלין אינון שירין דאית בהו דרגין להצלה, אלו הם השירים, שיש בהם מדרגות, המספיקות להצלה, דהיינו אחר שנתמעטו ע"י קו אמצעי, לו"ק דג"ר, נעשו

(דפו"י דף קע"ט ע"א)

פז

וישלח

רעה) וע"ד אית ליה לב"ג א לאַנדֶהרא מניה, בגין דלא ישלוט עליה,
 וקב"ה פדין נטיר ליה בכל אַרחוי. דכתיב אַז תלך לבטח דרךך ורגלך לא
 תגוף אַ בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תפשל. וכתיב אַ וארח צדיקים
 כאור נגה הולך ואור עד נכון היום, אַמר ר' יהודה, ופאין אינון ישאל,
 דקב"ה נטיר לון, בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דכתיב אַ ועמך כלם צדיקים
 לעולם יירשו אַרץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

חלופי גרסאות

א מוסיף לאורהרא ולאסטמרא. ב מוסיף ארץ וגו'.

מסורת הזהר

א) משלי ג, ב) (שם ד') ח"ב קיר. ח"ג רסב. ג) ב"א
 ר"ב צ"א. ד) ב"א ר"ח צ"ד ודף ש"א צ"א.

אתה סתר לי

הסולם

מאמר

תגוף, בלכתך לא יצר צעדך וגו', וכתוב
 וארח צדיקים כאור נגה וגו'. אמר רבי
 יהודה אשרי הם ישראל, שהקב"ה שומר
 אותם בעולם הזה ובעולם הבא. שכתוב
 ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. ברוך
 ה' לעולם אמן ואמן.

להשטות אותו מעם הקב"ה, ועליו אמר דוד
 דחה דחיתני לַנפול, בגיהנם, ודאי עזרני,
 שלא נמסרתי בידך.

רעה) וע"ד אית ליה וכי: ועל כן
 יש לו לאדם להזהר ממנו, כדי שלא ישלוט
 עליו, ואז הקב"ה שומר אותו בכל דרכיו.
 שכתוב אז תלך לבטח דרךך ורגלך לא
 יפול (דפו"י דף קע"ט ע"א)

סליק פרשת וישלח

